Maria-Isadora Lazăr

ADERAREA ROMÂNIEI LA ZONA EURO

» IMPLICAŢII FISCALE
» CONVERGENŢĂ
» COMPETITIVITATE

III 325 610
BCU IAŞI

EDITURA DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ R.A.

III325 610
BCU IASI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

MARIA - ISADORA LAZĂR

ADERAREA ROMÂNIEI LA ZONA EURO

IMPLICAŢII FISCALE, CONVERGENŢĂ, COMPETITIVITATE

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

0 000010 85849 BCU IAŞI

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ "M. EMINESCU" IAŞI
10. APR. 2019
ALE

EDITURA DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ R.A.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
LAZĂR, MARIA-ISADORA
Aderarea României la Zona Euro : implicaţii fiscale, convergenţă, competitivitate / Lazăr Maria Isadora. - Bucureşti : Editura Didactică şi Pedagogică, 2015
ISBN 978-606-31-0024-6

336.744(4)
339.92(4)

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

MARIA - ISADORA LAZĂR

ADERAREA ROMÂNIEI LA ZONA EURO.

IMPLICAŢII FISCALE, CONVERGENŢĂ, COMPETITIVITATE

EDITURA DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ R.A.

Bucureşti, 2015

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUPRINS

Cuvânt înainte 7

Capitolul 1 Implicaţiile fiscale ale integrării monetare europene 9

1.1 Coordonarea politicilor fiscale în Uniunea Economică şi Monetară 9

1.1.1. Evoluţia cooperării monetare în spaţiul european 9

1.1.2. Etapele realizării Uniunii Economice şi Monetare. Restricţii impuse politicilor fiscale 10

1.1.3. Aspecte privind cadrul fiscal la nivel european 12

1.2. Sustenabilitatea fiscală în Uniunea Economică şi Monetară 14

1.2.1. Definire şi clarificări conceptuale 15

1.2.2. Sustenabilitatea fiscală în contextul noii guvernanţe economice europene 19

Capitolul 2 Sistemele fiscale din Zona Euro: analiză comparativă, clasificare multivariată, tendinţe de convergenţă structurală .. 29

2.1. Delimitări conceptuale 30

2.2. Analiza comparativă a sistemelor fiscale din Zona Euro 31

2.2.1. Analiza primară a structurilor fiscale din Zona Euro 32

2.2.2. Analiză multidimensională a sistemelor fiscale din Zona Euro 55

2.2.3. Analiza factorilor determinanţi ai crizei datoriilor suverane din Zona Euro. Dezechilibrele macroeconomice persistente 57

Capitolul 3 Adoptarea monedei unice europene: implicaţii, situaţia actuală şi perspective pentru România 63

3.1. Motivaţie, obiective şi vulnerabilităţi privind adoptarea monedei unice 63

3.2. Convergenţa reală în cadrul Uniunii Europene 65

3.2.1. Convergenţele sigma şi beta. Delimitări conceptuale 66

3.2.2. Estimarea convergenţei reale între statele membre ale Uniunii Europene 67

3.2.3. Analiza evoluţiei gradului de convergenţă reală în cadrul Uniunii Europene 71

3.3. Dinamica principalilor indicatori macroeconomici şi fiscal - bugetare în România 72

3.4. Stadiul îndeplinirii criteriilor de convergenţă nominală 86

Bibliografie 87

Anexe 101

BCU ARAD CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUVÂNT ÎNAINTE

Momentul actual aduce în prim plan o importantă provocare pentru economia românească: adoptarea monedei euro. Statisticile au demonstrat că îndeplinirea condiţiilor solicitate de procesul aderării în ceea ce priveşte asigurarea stabilităţii macroeconomice necesită progrese suplimentare. Politica fiscală trebuie să sprijine convergenţa reală, fiind totodată suficient de flexibilă pentru a atenua eventualele şocuri interne şi externe generate de aderare. Având în vedere necesitatea consolidării durabile a finanţelor publice şi a îmbunătăţirii soldurilor guvernamentale este importantă determinarea acelor schimbări în sistemul fiscal ce pot sprijini obiectivul României de adoptare a monedei euro şi de menţinere a stabilităţii. Importanţa coerenţei politicilor fiscale sporeşte odată cu subordonarea instrumentelor monetare instituţiilor europene. În contextul crizei economice şi a datoriilor suverane, sustenabilitatea deficitului bugetar şi a datoriei publice sunt adevărate provocări care trebuie avute în vedere în ceea ce priveşte integrarea monetară europeană. Înţelegerea şi monitorizarea datoriei publice, a sustenabilităţii şi a riscului asociat se dovedesc a fi absolut necesare, mai ales în contextul evoluţiilor recente din economia mondială, întrucât, deşi au trecut şapte ani de la declanşarea crizei economice, situaţia este în continuare, în majoritatea statelor lumii, îngrijorătoare. Elaborată în acest context, lucrarea abordează în manieră interdisciplinară perspectiva aderării României la Zona Euro, structura sistemelor fiscale şi sustenabilitatea datoriei publice în cadrul uniunii monetare.

Funcţionarea Uniunii Economice şi Monetare a generat un interes crescut în studierea politicilor fiscale, a rolului, modificărilor şi efectelor acestora în cadrul uniunilor monetare, numeroase studii axându-se, de asemenea, pe analiza proceselor de coordonare, armonizare, uniformizare. Având în vedere prioritatea imediată a politicilor economice româneşti şi implicit a politicilor fiscale în ceea ce priveşte aderarea României la Zona Euro, lucrarea tratează o problematică de actualitate, abordând integrarea monetară europeană din perspectiva politicii fiscale. Motivaţia cercetării ce stă la baza acestei lucrări a fost generată de obiectivul actual de adoptare, de către România, a monedei euro, dar şi de menţinere a stabilităţii în cadrul uniunii monetare, având în vedere evoluţiile nefavorabile înregistrate de statele membre ale Zonei Euro, lărgirea decalajelor între statele dezvoltate din Zona Euro şi ţările de la periferie şi deteriorarea semnificativă a finanţelor publice în contextul crizei economice. Cu scopul de a aduce contribuţii la procesul de aderare a României la Zona Euro, având drept exemplu experienţa statelor membre, lucrarea are caracter interdisciplinar, întrucât abordează numeroase aspecte legate de sistemele fiscale europene, cu accent pe structura acestora şi evoluţia deficitelor şi datoriilor publice, integrarea monetară europeană, precum şi perspectiva aderării României la Zona Euro.

Pentru a putea aborda în mod coerent şi complex ***integrarea monetară europeană din perspectiva politicii fiscale***, lucrarea este structurată pe trei capitole, care permit o abordare integrată a problematicii studiate.

Primul capitol reprezintă o **analiză a implicaţiilor fiscale ale integrării monetare** europene. Studiul include o ***analiză a cadrului de elaborare a politicilor fiscale în contextul uniunii monetare europene*** prin analiza cronologică a modificărilor ce au fost aduse acestor politici, ca urmare a trecerii de la o etapă de formare a uniunii la următoarele, cu accent asupra funcţiilor alocate politicilor fiscale şi a restricţiilor impuse acestora, dar şi a cadrului referitor la politicile fiscale ale statelor membre în contextul uniunii monetare. Întrucât, pe fondul deteriorării semnificative a finanţelor publice ca urmare a crizei economice, dar şi a presiunii exercitate de procesul de îmbătrânire a populaţiei, problematica ***sustenabilităţii finanţelor publice*** a devenit prioritară, ne-am propus să conturăm cadrul teoretic al sustenabilităţii finanţelor publice, luând în considerare principalele aspecte privind sustenabilitatea fiscală, sustenabilitatea externă, precum şi interacţiunea dintre cele două. Lucrarea include o incursiune în literatura ştiinţifică ce tratează problematica sustenabilităţii datoriei publice în cadrul uniunii monetare.

Capitolul 2 este intitulat **"Sisteme fiscale din Zona Euro: analiză comparativă, clasificare multivariată, tendinţe de convergenţă structurală"** şi include o ***analiză comparativă a structurilor fiscal- bugetare din Zona Euro***, luând în considerare evoluţia acestora, tendinţele de

convergenţă/ divergenţă, similitudinile şi discrepanţele înregistrate, pentru a identifica modele, factori favorizanţi şi dificultăţi întâmpinate de statele membre în procesul adoptării monedei euro. Cu scopul prezentării unei ***imagini complete a structurii, nivelului şi preferinţelor de impozitare din Zona Euro,*** studiul include *analiza următoarelor aspecte: evoluţia veniturilor şi cheltuielilor totale şi a principalelor componente, distribuţia poverii fiscale, nivelul absolut de impozitare, structura impozitării conform funcţiei economice, ratele implicite ale impozitării, evoluţia soldurilor bugetare totale, structurale şi de cont curent, dinamica şi structura datoriei publice.*

Ţinând cont de evoluţiile recente nefavorabile ce au avut loc la nivelul economiilor statelor membre ale Zonei Euro sub influenţa crizei financiare şi economice şi ulterior a crizei datoriei suverane, ***am analizat principalele cauze, determinanţii şi amploarea efectelor acestora, cu scopul identificării acelor aspecte ce pot fi relevante pentru România, în procesul adoptării monedei unice.*** Întrucât criza economică a fost urmată, în Zona Euro, de criza datoriilor suverane, am luat în considerare, de asemenea, *decalajele de competitivitate între ţările nordice şi cele de la periferia Zonei Euro.* Având în vedere experienţa ţărilor PIIGS (Portugalia, Irlanda, Italia, Grecia şi Spania), acestea fiind cele mai vulnerabile în perioada crizei economice, lucrarea include o analiză a principalelor cauze ale creşterii datoriei publice în timpul ultimilor ani: deficitul de cont curent (PIGS) şi datoria sectorului privat (Irlanda), dar şi alţi indicatori de competitivitate pe care i-am considerat relevanţi, precum costul nominal unitar al forţei de muncă sau rata efectivă de schimb.

Întrucât ***analiza primară a sistemelor fiscale din statele membre ale Zonei Euro*** a evidenţiat numeroase similitudini, dar şi diferenţe considerabile, lucrarea include o ***clasificare a sistemele fiscale din Zona Euro în subgrupuri în funcţie de caracteristicile comune***, cu ***scopul de a identifica dacă apartenenţa la uniunea economică şi monetară europeană a indus statelor membre o tendinţă de apropiere în ceea ce priveşte structura veniturilor fiscale***, independentă de prevederile legislative. Analiza a fost realizată atât pentru Zona Euro, cât şi pentru cele 17 state ale Zonei Euro şi România, pentru a putea determina *apartenenţa României la unul dintre grupurile din Zona Euro ce prezintă caracteristici similare, dar şi pentru a evidenţia dacă această apartenenţă a fost modificată în timp, precum şi influenţa României asupra modificării clusterelor.*

Capitolul 3 reprezintă o **analiză a procesului de aderare a României la Zona Euro**, luând în considerare situaţia actuală, implicaţiile adoptării monedei unice şi perspectivele pentru România. Adoptarea monedei unice este unul dintre obiectivele majore pe care trebuie să îl aibă în vedere politicile fiscale româneşti. Pentru îndeplinirea acestuia, este necesară ***înţelegerea fenomenului în ansamblu, a implicaţiilor adoptării monedei unice şi a importanţei respectării calendarului de aderare.*** Această decizie strategică deosebit de importantă determină ***efecte pozitive atât asupra ţărilor participante la Zona Euro, cât şi asupra Uniunii în ansamblu; implică însă costuri şi dezavantaje.*** În cadrul acestui capitol am analizat toate aceste aspecte, dar şi *stadiul convergenţei reale între statele membre ale Uniunii Europene*, deoarece realizarea convergenţei nominale este în strânsă legătura cu cea reală, ce constituie în fapt esenţa procesului de integrare.

Cu scopul de a evalua capacitatea României de a îndeplini criteriile de aderare şi de menţinere a stabilităţii, dar şi de a ***identifica schimbările în sistemul fiscal românesc, necesare sprijinirii obiectivului României de adoptare a monedei euro,*** am analizat ***evoluţia principalilor indicatori macroeconomici şi măsurile de politică fiscală aplicate în România în perioada 2000 - 2011,*** luând în considerare veniturile şi cheltuielile totale şi componenţa acestora, soldurile bugetare totale, structurale şi de cont curent, structura şi dinamica datoriei publice, dar şi datoria sectorului privat, evoluţia datoriei externe şi a indicatorilor de competitivitate.

Provocările actuale legate de finanţele publice oferă oportunitatea de a regândi sistemele fiscale, de a reafirma obiectivele impozitării, de a evalua potenţialele conflicte între diferite obiective şi de a determina structura unui sistem fiscal - bugetar adaptat cerinţelor actuale. Cercetarea realizată poate fi utilă cititorilor prin oferirea de informaţii detaliate privind sistemele fiscale europene si dinamica indicatorilor economiilor europene, ce pot contribui la înţelegerea implicaţiilor, a determinanţilor şi a efectelor reale ale adoptării monedei unice asupra indicatorilor macroeconomici şi asupra economiei în ansamblu.

1. IMPLICAŢII FISCALE ALE INTEGRĂRII MONETARE EUROPENE

Studiul inclus în această parte a lucrării reprezintă o analiză a cadrului de elaborare a politicilor fiscale în contextul uniunii monetare europene prin analiza cronologică a modificărilor ce au fost aduse acestor politici, ca urmare a trecerii de la o etapă de formare a uniunii la următoarele, cu accent asupra funcţiilor alocate politicilor fiscale şi a restricţiilor impuse acestora, precum şi a cadrului referitor la politicile fiscale ale statelor membre în contextul uniunii monetare.

Întrucât, pe fondul deteriorării semnificative a finanţelor publice, ca urmare a crizei economice, dar şi a presiunii exercitate de procesul de îmbătrânire a populaţiei, **problematica sustenabilităţii finanţelor publice** a devenit prioritară, am considerat de interes să conturăm cadrul teoretic al sustenabilităţii finanţelor publice, luând în considerare principalele aspecte legate de sustenabilitatea fiscală (legată de datoria publică), sustenabilitatea externă şi în cele din urmă interacţiunea dintre cele două. Studiul reprezintă o incursiune în literatura ştiinţifică ce tratează problematica sustenabilităţii datoriei în cadrul uniunii monetare.

1.1. Coordonarea politicilor fiscale în Uniunea Economică şi Monetară

Unul dintre obiectivele stabilite în Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene este realizarea Uniunii Economice şi Monetare (UEM). Conform articolului 3, punctul 4: „Uniunea va pune bazele UEM a cărei monedă va fi euro". Principalul obiectiv al titlul 8 din Tratat, denumit Politica economică şi monetară, îl reprezintă menţinerea stabilităţii preţurilor şi, fără a prejudicia acest obiectiv, sprijinirea politicilor economice generale în concordanţă cu *principiul economiei deschise, în care concurenţa este liberă*. Principiile de bază vizează: preţuri stabile, finanţe publice consolidate şi balanţă de plăţi sustenabilă.

Uniunea Economică şi Monetară este forma de cooperare specifică stadiilor de integrare mai avansate. Implică, în comparaţie cu primele etape europene de integrare, un grad ridicat de coordonare a politicilor economice aplicate de statele membre. Primele două etape vizează realizarea unui important obiectiv european: libera circulaţie a bunurilor şi a serviciilor. În timp ce zona de liber schimb implică eliminarea restricţiilor între parteneri, uniunea vamală prevede politici comerciale comune faţă de terţi. Formarea pieţei comune aduce un element de noutate în procesul de eliminare a barierelor între parteneri: libera circulaţie a factorilor de producţie. Uniunea economică condiţionează prin înregistrarea unor progrese în ceea ce priveşte coordonarea politicilor economice, dorindu-se chiar unificarea acestora. Uniunea monetară implică un grad ridicat de integrare a politicilor macroeconomice şi introducerea politicilor monetare comune.

1.1.1. Evoluţia cooperării monetare în spaţiul european

În literatura de specialitate se menţionează că realizarea Uniunii economice şi monetare a început odată cu Raportul Delors (1990). Cu toate acestea, istoria cooperării monetare datează încă din anii `50, procesul nefiind însă unul continuu. Spre exemplu, *„mijlocul anilor `70 marchează din păcate cel mai redus nivel de integrare monetară europeană"* (Miron, Folcuţ, 2008). În Raportul Grupului de studiu „Uniunea economică şi monetară" (1975) se specifică: „Europa nu se află mai aproape de UEM (în 1980) decât era în 1969. De fapt chiar şi atunci când au apărut unele semne de progres, acestea au fost rapid estompate. Europa anilor `60 era o entitate economică şi monetară mult mai unitară, proces care a înregistrat un regres în ultimii 25 ani, fiind atunci(..) *mai divergentă ca în prezent*".

1.1.2. Etapele realizării Uniunii Economice şi Monetare. Restricţii impuse politicilor fiscale

Cu toate că, încă de timpuriu, au fost înregistrate progrese în ceea ce priveşte integrarea monetară a pieţelor europene, realizarea Uniunii Economice şi Monetare a avut loc începând cu anul 1990, în cadrul a trei etape (Etapele Uniunii Economice şi Monetare, Banca Centrală Europeană), conform prevederilor din Raportul Delors.

Acest subcapitol reprezintă o analiză a importanţei politicilor fiscale în cadrul procesului de integrare monetară şi a modificărilor ce au survenit ca urmare a trecerii de la o etapă de constituire a Uniunii Economice şi Monetare la următoarele. În acest sens am prezentat succint etapele realizării UEM. Accentul nu este pus pe instituţii sau cronologie, ci pe ***funcţiile alocate politicilor fiscale şi pe restricţiile impuse acestora.***

Prima etapă: 1 iulie 1990 - 31 decembrie 1993

Prin **Raportul Delors,** adoptat în iunie 1989 la Madrid, Consiliul European a stabilit că realizarea UEM va începe la la data de 1 iulie 1999. Principalul obiectiv care trebuia îndeplinit în cadrul acestei etape era libera circulaţie a capitalurilor. Acestuia se alăturau obiective legate de cooperarea între băncile centrale şi stabilirea unui cadru de convergenţă economică, dar şi implementarea raportării periodice a performanţelor înregistrate de către statele membre. Prevederile Raportului Delors sunt asemănătoare cu cele menţionate în Planul Werner, aducând în plus reguli clare legate de ***evitarea deficitelor bugetare excesive.***

În această etapă a fost revizuit Tratatul de la Roma şi înlocuit cu Tratatul privind Uniunea Europeană care a intrat în vigoare la sfârşitul anului 1993, cu scopul adaptării la noile cerinţe. Au fost introduse reglementări privind instituţiile cu rol în coordonarea politicilor monetare, prin intermediul Protocolului privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC) şi al Băncii Centrale Europene (BCE) şi cel privind Statutul Institutului Monetar European (IME). Acesta din urmă a fost înfiinţat în anul 1994, moment ce a coincis cu începerea celei de-a doua etape în realizarea UEM. De asemenea, din perspectiva politicilor fiscal-bugetare, etapa prezintă importanţă datorită faptului că au fost prevăzute dispoziţii clare legate de sancţiunile ce aveau să se aplice ţărilor care nu respectau reglementările ce impuneau independenţa BCE şi **convergenţa politicilor bugetare**. În această etapă, prin **Tratatul de la Maastricht** (1992) au fost stabilite criteriile de convergenţă nominală. ***Politicile bugetare rămân astfel în responsabilitatea exclusivă a statelor membre, cu condiţia menţinerii indicatorilor în limitele stabilite.***

Etapa II: 1 ianuarie 1994 - 31 decembrie 1998

În etapa a doua a realizării Uniunii Economice şi Monetare se menţin obiectivele specifice perioadei anterioare, legate de înregistrarea unor progrese în ceea ce priveşte convergenţa economică între statele membre şi coordonarea băncilor centrale. Această etapă atrage însă atenţia asupra necesităţii sporirii independenţei băncilor centrale, cărora le este interzisă creditarea sectorului public. Totodată, conform clauzelor stipulate în Tratatul de la Maastricht, statele membre trebuie să evite deficitele excesive pentru o mai mare stabilitate internă.

Această perioadă este marcată de o schimbare importantă în plan instituţional: înfiinţarea Institutul Monetar European (IME), la Frankfurt. Principala responsabilitate a IME viza efectuarea pregătirilor necesare intrării, în anul 1999, în cea de-a treia etapă a UEM şi implicit coordonarea politicilor monetare a statelor membre, cu scopul menţinerii stabilităţii preţurilor. Printre atribuţiile principale ale IME se regăseşte implementarea măsurilor necesare înfiinţării Sistemului European al Băncilor Centrale.

Conform articolului 117 din Tratatul Uniunii Europene, Institutul Monetar European a fost abilitat să elaboreze cadrul organizatoric, logistic şi normativ pentru ca Sistemul European al Băncilor Centrale, format din Banca Centrală Europeană şi băncile naţionale ale statelor membre Uniunii Europene, să fie funcţional la începutul celei de-a treia etape. Responsabilităţile IME nu se rezumă doar la funcţionarea SEBC. Cu toate că IME avea numeroase atribuţii în spaţiul european, nu a avut competenţe legate de politicile monetare interne, acestea fiind *responsabilitatea exclusivă*

a statelor membre la momentul respectiv. În cadrul celei de-a treia etape, în anul 1995, a fost aleasă denumirea de euro pentru moneda unică europeană. În iunie 1997 Consiliul European a agreat principiile fundamentale ale noului mecanism al cursurilor de schimb şi tot în acelaşi an a fost adoptat, la Amsterdam, **Pactul de Stabilitate şi Creştere (PSC)**, cu scopul menţinerii stabilităţii bugetare. Acesta reiterează criteriile de convergenţă de la Maastricht şi trebuie respectat de statele europene ce fac parte din uniunea monetară. PSC are în construcţia sa o latură preventivă, reprezentată de prevederile privind supravegherea poziţiilor bugetare şi una corectivă, referitoare la deficitele excesive ce trebuie evitate de către statele membre. Conform prevederilor PSC, statele membre trebuie să raporteze anual rezultatele macroeconomice, fie prin *programe de stabilitate* (impuse ţărilor care fac parte din Zona Euro), fie prin *programe de convergenţă* (valabile pentru celelalte ţări ale Uniunii Europene). În forma sa iniţială Pactul ca fost considerat insuficient, motiv pentru care a fost revizuit ulterior, în anul 2005. Cu toate acestea, a fost considerat *„o construcţie instituţională fragilă, care este puţin probabil să ducă la îndeplinirea rolului sau fundamental"* (De Grawe, 2008).

În anul 1998 Consiliul a hotărât că 11 state membre îndeplinesc condiţiile impuse pentru intrarea în UEM şi a fost înfiinţată Banca Centrală Europeană (BCE). Acesta a reprezentat momentul în care IME şi-a încheiat activitatea, multe dintre atribuţiile acestei instituţii revenind din acel moment Băncii Centrale Europene.

Etapa III: începând cu 1 ianuarie 1999

Principalele obiective ale acestei etape au fost funcţionarea SEBC, al cărui scop a fost, conform articolului 2 din Statutul SEBC, menţinerea stabilităţii preţurilor şi introducerea monedei euro. Etapa a treia a debutat cu fixarea irevocabilă a ratelor de schimb, în raport cu moneda euro, pentru cele 11 state membre ce aveau să facă parte din UEM. Statele membre au adoptat moneda euro care a înlocuit ECU şi a devenit moneda oficială a Uniunii Europene, toate tranzacţiile urmând a fi derulate automat în această monedă. În cadrul acestei etape s-a trecut la politica monetară unică, a cărei elaborare a devenit responsabilitatea Băncii Centrale Europene. Conform prevederilor Tratatului Uniunii Europene, titlul 1, articolul 3, **Uniunea are competenţă exclusivă asupra politicii monetare aplicate în statele din Zona Euro.** Tot în această etapă a fost lansat Mecanismul Ratelor de Schimb II, care vizează raportarea monedelor naţionale la euro, spre deosebire de mecanismul precedent în care sistemul a fost multilateral.

Ţările care au adoptat moneda euro în anul 1999 au fost Austria, Belgia, Finlanda, Franţa, Germania, Irlanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Portugalia şi Spania. În anul 2001 s-a alăturat Grecia, în anul 2007 Slovenia, în anul 2008 Cipru şi Malta, în anul 2009 Slovacia, în anul 2011 Estonia, iar în anul 2014 Lituania. Există o serie de state cu statut special. Monaco, San Marino şi Vatican utilizează moneda euro, deşi nu fac parte din Uniunea Europeană, dar au la bază un acord formal cu CE. Andora, Muntenegru şi Kosovo au recurs la adoptarea unilaterală a euro, iar Marea Britanie şi Danemarca, deşi membre ale Uniunii Europene, au ales să nu facă parte din Zona Euro. Italia nu a respectat regula legată de deficitul public, fiind aproape 8% din PIB la momentul respectiv, însă a fost însă acceptată, fiind considerată o ţară cu finanţe publice stabile. O altă excepţie este Franţa, care păstrează dreptul de emisiune monetară în Noua Caledonie (BCE).

Analizând cadrul de elaborare a politicilor fiscale în contextul procesului de integrare monetară şi modificările ce au survenit ca urmare a trecerii de la o etapă de constituire a Uniunii la următoarele se poate *concluziona că au fost instituite reguli, obiective şi restricţii ce au fost ulterior modificate sau înlocuite ca mijloc de adaptare la noile condiţii, precum şi provocări cărora Uniunea a fost şi este nevoită în continuare să le facă faţă.* În pofida îmbunătăţirilor periodice aduse acestui cadru de funcţionare, s-a dovedit a fi o construcţie ce necesită ajustări ulterioare. *Opinia este că sunt în continuare necesare îmbunătăţiri semnificative, atât la nivelul obiectivelor ce trebuie atinse, cât şi al mijloacelor.* ***Coordonarea politicilor fiscale*** ar trebui să fie parte componentă a cadrului ce reglementează elaborarea politicilor naţionale. Cu toate că în ***strategia EUROPA 2020 este menţionată explicit necesitatea unei mai strânse coordonări la acest nivel,*** modificarea este pentru moment doar declarativă, întrucât nu au fost stabilite coordonatele pentru realizarea acestui

obiectiv. Recomandarea nu se dovedeşte a fi semnificativ mai utilă decât clauza stipulată în Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene în care „coordonarea politicilor economice la nivelul statelor membre" este doar menţionată sub această formă, de aceea sunt necesare măsuri reale care să permită şi să asigure evoluţii favorabile ale finanţelor publice.

1.1.3. Aspecte privind cadrul fiscal la nivel european

În cadrul strategiei de politică fiscală, Comisia Europeană a menţionat faptul că nu este necesară o armonizare exagerată a sistemelor fiscale ale statelor membre. Dacă respectă regulile Uniunii Europene, statele membre sunt libere să aleagă, în funcţie de preferinţele lor, sistemele fiscale pe care le consideră cele mai adecvate contextului intern. Politica fiscală trebuie să sprijine obiectivele politicii Uniunii Europene, aşa cum se prevede în Strategia Europa 2020, o strategie pentru creştere economică inteligentă, durabilă şi incluzivă. Sporirea gradului de coordonare la nivelul politicilor fiscale ar ajuta statele membre să îndeplinească aceste obiective.

Obiectivul principal al cadrului european privind politicile fiscale aplicate în ţările Uniunii Europene îl reprezintă supravegherea deficitelor bugetare şi a datoriei publice din statele membre, cu scopul de a menţine poziţii bugetare echilibrate care să nu afecteze stabilitatea Uniunii. Menţinerea unor poziţii bugetare uniforme conferă ţărilor membre ale uniunii monetare libertate de acţiune. Le permite să reacţioneze, prin intermediul politicii fiscal- bugetare la şocurile economice asimetrice, ce pot apărea în cadrul zonelor monetare. Acest aspect este deosebit de important, întrucât, în cadrul uniunilor monetare europene, statele membre cedează suveranitatea politicilor monetare în favoarea Băncii Centrale Europene, renunţând astfel la posibilitatea de a influenţa activitatea economică prin instrumentele specifice.

Dispoziţiile care prevăd reguli comune pentru politicile fiscale au fost introduse în legislaţia europeană prin Tratatul de la Maastricht. Prin aceste prevederi, statele membre îşi menţin suveranitatea în ceea ce priveşte politicile fiscale, însă autonomia a fost limitată prin criteriile de convergenţă, pe care statele trebuie să le respecte, în perspectiva adoptării monedei unice europene. În ultimii ani, întrucât câteva ţări au înregistrat deficite bugetare mari, ce au condus la acumularea de datorie publică, prevederile au fost modificate pentru a evita acumularea de datorii nesustenabile, ce nu pot fi plătite doar de statul în cauză, şi transmiterea efectelor negative către celelalte state membre, situaţie posibilă datorită faptului că economiile europene sunt interconectate. Îmbunătăţirea cadrului fiscal-bugetar european bazat pe reglementări a fost considerată o soluţie de contracarare a unor comportamente bugetare iresponsabile, precum cele din ultimii ani.

Temeiul juridic privind finanţele publice vizează dispoziţiile articolelor 2 şi 4 şi cele incluse în articolele 98 - 104 din Tratatul Uniunii Europene, dispoziţiile Protocolului privind procedura aplicabilă deficitelor excesive şi dispoziţiile Protocolului privind criteriile de convergenţă, acestea fiind menţionate în cadrul articolului 121, anexat la Tratat.

În articolul 126 (ex-articolul 104 TCE) din Versiunea consolidată a Tratatului privind funcţionarea Uniunii Europene - partea a treia: politicile şi acţiunile interne ale Uniunii - Titlul VIII: Politica economică şi monetară, în capitolul 1: Politica economică, referitor la constrângerile fiscale, sunt stipulate următoarele:

(1) "Statele membre evită deficitele publice excesive.

(2) Pentru a identifica erorile evidente, Comisia supraveghează evoluţia situaţiei bugetare şi a nivelului datoriei publice în statele membre. Comisia examinează în special dacă disciplina bugetară a fost respectată, pe baza următoarelor două criterii:

(a) dacă raportul dintre deficitul public planificat sau real şi produsul intern brut depăşeşte o valoare de referinţă, cu excepţia cazului în care:

- raportul s-a diminuat în mod semnificativ şi constant şi atinge un nivel apropiat de valoarea de referinţă, sau
- depăşirea valorii de referinţă este excepţională şi temporară şi respectivul raport se menţine aproape de valoarea de referinţă;

(b) dacă raportul dintre datoria publică şi produsul intern brut depăşeşte o valoare de referinţă, cu excepţia cazului în care acest raport se diminuează suficient şi se apropie de valoarea de referinţă într-un ritm satisfăcător".

Valorile de referinţă sunt precizate în Protocolul privind procedura aplicabilă deficitelor excesive, care este anexat la Tratat. Protocolul (nr.12) privind procedura aplicabilă deficitelor excesive prevede următoarele:

Valorile de referinţă menţionate la articolul 126 alineatul (2) din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene sunt următoarele:

- 3% pentru raportul dintre deficitul public prevăzut sau realizat şi produsul intern brut la preţurile pieţei;
- 60% pentru raportul dintre datoria publică şi produsul intern brut la preţurile pieţei.

În articolul 126 din tratatul menţionat sunt clarificate următoarele noţiuni:

- „public" înseamnă ceea ce se referă la administraţia publică, adică administraţiile centrale, autorităţile regionale sau locale şi fondurile de securitate socială, cu excepţia operaţiunilor comerciale, definite în Sistemul European al Conturilor economice integrate (ESA 95);
- „deficit" înseamnă necesarul net de finanţare, conform definiţiei folosite în Sistemul European al Conturilor Economice Integrate;
- „datorie" înseamnă totalul datoriilor brute, la valoarea lor nominală, la sfârşitul anului şi consolidate în cadrul sectoarelor administraţiei publice.

Conform acestei proceduri, guvernele statelor membre sunt răspunzătoare pentru deficitele administraţiei publice. Statele membre urmăresc ca procedurile naţionale din domeniul bugetar să permită îndeplinirea obligaţiile ce revin fiecărei ţări în această privinţă.

Cu toate că politica fiscală joacă un rol deosebit de important pe piaţa internă, Uniunea are competenţe reduse în materie fiscală. Principiile cheie pentru coordonarea sistemelor de impozitare vizează: eliminarea discriminării şi a dublei impuneri şi prevenirea neimpozitării involuntare, dar şi a abuzului. Schimbările realizate prin crearea pieţei unice, dar şi a Uniunii Economice şi Monetare vizează câteva elemente esenţiale. Obiectivele generale urmărite prin măsurile comune în domeniul impozitării îl reprezintă, aşa cum este specificat în Tratatul UE: eliminarea taxelor vamale şi a altor măsuri ce pot avea un efect echivalent cu acestea, precum şi instituirea unor reguli care să prevină denaturarea concurenţei în cadrul pieţei comune. Alte două elemente importante al politicii fiscale sunt reprezentate de cooperarea între autorităţile fiscale din ţările membre şi jurisprudenţa Curţii de Justiţie a Uniunii Europene.

Dispoziţiile legate de impozitarea indirectă, inclusiv cele ce vizează armonizarea taxelor şi impozitelor, sunt prevăzute în Tratatul Uniunii Europene. Impozitarea indirectă (ce include TVA-ul şi accizele) este tratată în mod specific în articolul 93 din Tratat. Scopul măsurilor legislative prevăzute în acest articol este de a nu afecta activitatea concurenţială în interiorul pieţei unice. Întrucât societăţile tind să se relocheze în funcţie de sistemul fiscal, se dovedeşte utilă această armonizare, prin diminuarea migraţiei bazelor fiscale şi eliminarea efectelor adverse ale concurenţei fiscale.

Impozitarea directă este reglementată în principal prin acorduri bilaterale. Scopul încheierii acestor acorduri a fost de a reduce evaziunea fiscală şi de a împiedica impozitarea dublă a aceleaşi tranzacţii.

Cu toate că ţările din Zona Euro au agreat aceste obiective generale, guvernele au acceptat cu greu adoptarea unor iniţiative precum armonizarea impozitării sau eliminarea prevederii din Tratatul UE conform căreia orice măsură fiscală trebuie să fie adoptată de Consiliu în unanimitate. Implementarea politicilor comune în domeniul fiscal a fost un proces desfăşurat pe parcursul mai multor zeci de ani. Astfel, încă din anul 1980, în documentul „Sfera de convergenţă a sistemelor fiscale în Comunitate" (Raport al Comisiei către Consiliu privind scopul convergenţei sistemelor de impozitare în Comunitate, 1980), este evidenţiat faptul că suveranitatea fiscală constituie o „componentă fundamentală a suveranităţii naţionale", iar sistemele fiscale aplicate de statele membre sunt foarte diferite, întrucât structurile sociale şi economice sunt diferite. În martie 1996, Comisia a elaborat un raport denumit „Impozitarea în Uniunea Europeană" ce reprezintă o revizuire

a cadrului de realizare a politicilor fiscale comune şi care reliefează principalele obiective pe care trebuie să le aibă în vedere Uniunea: creşterea economică şi crearea de locuri de muncă, stabilizarea sistemelor fiscale şi definitivarea pieţei unice. În aprilie 1996 a fost alcătuit un grup la nivel înalt, denumit Consiliul miniştrilor de finanţe, prezidat de Mario Monti, Comisarul pentru fiscalitate de la aceea vreme. În urma reuniunilor grupului ECOFIN (Consiliului miniştrilor de finanţe), Comisia Europeană a emis în octombrie 1996 „Raportul privind dezvoltarea sistemelor fiscale: Impozitarea în Uniunea Europeană", iar un an mai târziu, în octombrie 1997, Comisia a publicat Noua strategie fiscală europeană (denumită şi „Pachetul Monti"): „Spre coordonare fiscală în Uniunea Europeană: un pachet de luptă împotriva concurenţei fiscale neloiale", ale cărui prevederi sunt în vigoare şi în prezent. Monitorizarea aplicării acestui Cod de conduită a fost realizată de Grupul Primarolo. În mai 2001, Comisia a elaborat o comunicare denumită „Politica fiscală în Uniunea Europeană - priorităţi pentru viitor", în care se menţionează că „un grad mare de armonizare este esenţial în domeniul impozitării indirecte" (Comisia Europeană, 2001). Astfel a fost reafirmată strategia de îmbunătăţire a sistemului fiscal de la acel moment. În privinţa veniturilor realizate de persoanele fizice, a fost agreat ca statele membre să decidă unilateral nivelul impozitării acestor venituri. Singura condiţie este de a respecta principiile fundamentale prevăzute în Tratatul UE privind libera circulaţie şi nediscriminarea forţei de muncă.

În încercarea rezolvării problemelor întâmpinate de economiile europene au fost înfiinţate ulterior diverse structuri, precum Mecanismul European de Stabilitate şi Pactul Euro Plus. Mecanismul European de Stabilitate are ca obiective garantarea stabilităţii financiare a Zonei Euro. Noul mecanism va oferi finanţare statelor membre din Zona Euro care au probleme severe. A fost instituit la data de 1 ianuarie 2013 şi a devenit funcţional în iunie 2013. Pactul Euro Plus, destinat statelor europene, dar la care a aderat şi România, se bazează pe patru piloni. Primul pilon vizează stimularea competitivităţii. Pilonul II este legat de susţinerea angajării forţei de muncă. Alte două obiective ale acestui pilon sunt reducerea muncii nefiscalizate şi formarea continuă a forţei de muncă. România a facut deja un pas în acest sens prin adoptarea noului cod al muncii. Pilonul III face referire la necesitatea sporirii sustenabilităţii finanţelor publice. Acest obiectiv este extrem de important şi pentru politicile româneşti, pentru că vizează sustenabilitatea sistemului de pensii şi a sistemelor de asistenţă socială. Pilonul IV face referire la consolidarea stabilităţii financiare. Acest obiectiv impune crearea unor mecanisme de alertă timpurie care să avertizeze tendinţele de a se intra într-o perioadă de instabilitate financiară şi îmbunătăţirea capacităţii de intervenţie rapidă a guvernelor atunci când au loc aceste avertismente.

1.2. Sustenabilitatea fiscală în Uniunea Economică şi Monetară

În contextul deteriorării semnificative a poziţiilor bugetare ca urmare a crizei economice, dar şi a presiunii exercitate de procesul de îmbătrânire a populaţiei, problematica sustenabilităţii finanţelor publice a devenit prioritară. Esenţa problemei constă în provocarea de a acoperi datoriile publice în continuă creştere prin venituri bugetare deseori insuficiente, pe fondul unei descreşteri a populaţiei ocupate şi al îmbătrânirii populaţiei. Criza financiară globală a condus la o rapidă creştere a nivelului datoriilor publice în cele mai multe ţări europene. Acest lucru reflectă, printre altele, deteriorarea puternică a creşterii economice şi modul limitat de funcţionare al stabilizatorilor automaţi, evidenţiind totodată necesitatea acordării de stimulente fiscale şi sprijin sectorului bancar de către guverne (Van Riet, 2010). Având în vedere evoluţiile recente din economia mondială, înţelegerea şi monitorizarea datoriei publice, a sustenabilităţii şi a riscului asociat sunt absolut necesare, mai ales în contextul situaţiei actuale, în care, deşi au trecut şapte ani de la declanşarea crizei economice, în majoritatea statelor lumii situaţia este, în continuare, îngrijorătoare.

Având în vedere obiectivul de a defini şi de a contura cadrul teoretic al sustenabilităţii finanţelor publice, luând în considerare principalele aspecte legate de sustenabilitatea fiscală (legată de datoria publică), sustenabilitatea externă şi în cele din urmă interacţiunea dintre cele două,

studiul prezentat în acest subcapitol reprezintă o incursiune în literatura ştiinţifică ce tratează problematica sustenabilităţii.

1.2.1. Definire şi delimitări conceptuale privind termenul de sustenabilitate

Deşi destul de clar la nivel intuitiv, termenul de ***sustenabilitate*** nu are o definiţie precisă, larg acceptată de economişti, ci prezintă numeroase forme şi interpretări. Conform dicţionarului explicativ al limbii române, sustenabilitatea este o „calitate a unei activităţi antropice de a se desfăşura fără a epuiza resursele disponibile şi fără a distruge mediul, deci fără a compromite posibilităţile de satisfacere a nevoilor generaţiilor următoare".

Publicaţia Naţiunilor Unite, „Our Common Future" (1987), defineşte dezvoltarea sustenabilă ca fiind „dezvoltarea care satisface nevoile prezentului fără a compromite capacitatea generaţiilor viitoare de a-şi satisface propriile nevoi"[1]. Este, de asemenea, important faptul că în acest raport se menţionează faptul că „sustenabilitatea presupune aplicarea unei responsabilităţi mai largi pentru factorii de decizie. Acest lucru necesită schimbări în cadrul legal şi instituţional care vor pune în aplicare interesul comun". Dacă ne gândim la eforturile de consolidare şi coordonare făcute la nivel european în încercarea de a stabiliza economiile, putem constata că, în sensul acestei definiţii a sustenabilităţii, principiile noii guvernanţe economice europene reprezintă un pas înainte spre obţinerea unor finanţe publice sustenabile. „Sustenabilitatea înseamnă a pune în ordine resursele tehnice, ştiinţifice, ecologice şi sociale pentru ca sistemul rezultat să se poată menţine într-o stare de echilibru pentru o perioadă de timp şi pentru un anumit spaţiu".

În literatura de specialitate conceptul de ***sustenabilitate fiscală*** a fost abordat din mai multe perspective, însă de cele mai multe ori prin referire la politicile fiscale ale guvernului sau ale sectorului public.

Blanchard (1990) definea politicile fiscale sustenabile ca fiind acele politici care nu conduc la creşterea explozivă a gradului de îndatorare a statului sau în urma cărora nu se adoptă măsuri de creştere a impozitării, de reducere drastică a cheltuielilor publice, de monetizare a deficitului bugetar sau de repudiere a datoriei publice. Atât pentru Blanchard (1990) cât şi pentru Chouraqui, Hagemann şi Sartor (1990), sustenabilitatea datoriei publice implică revenirea datoriei publice la gradul iniţial de îndatorare, viziune criticată însă de cercetători în studiile realizate ulterior.

Artis şi Marcellino (1998) caracterizează sustenabilitatea ca fiind „un concept ceva mai imprecis, ce se rezumă la posibilitatea guvernului de a-şi îndeplini obligaţiile în cadrul politicilor actuale", fără a face referire la necesitatea menţinerii ponderii datoriei în PIB la un anumit nivel.

Sunt economişti (Marin, 2002) care consideră că finanţele publice sunt sustenabile atunci când „starea de echilibru este îndeplinită urmând o anumită regulă, aplicarea regulii direcţionând economia dintr-o stare de dezechilibru spre o stare de echilibru stabil".

Fondul Monetar Internaţional (FMI, 2002) defineşte sustenabilitatea datoriei printr-o „o situaţie în care un debitor este de aşteptat să fie în măsură să continue să îşi ramburseze datoriile fără o corecţie nerealist de mare în viitor a balanţei veniturilor şi cheltuielilor". Această definiţie implică faptul că guvernele nu pot acumula datorii pe termen nelimitat, cu o viteză mai mare decât capacitatea lor de a deservi aceste datorii.

Mendoza (2003) afirmă că nu există definiţie exactă a sustenabilităţii fiscale. El preciza că „adevărata" constrângere bugetară este de fapt o identitate contabilă, care, prin definiţie, este întotdeauna îndeplinită. Spre exemplu, un guvern poate decide să respecte constrângerea bugetară prin neplata unor sume de bani, care trebuiau rambursate conform unor obligaţii anterioare. Din această perspectivă, „orice analiză a sustenabilităţii fiscale reprezintă o judecată de valoare privind costurile şi beneficiile unor mecanisme de ajustare alternative".

Allen et al. (2002) şi Rial şi Vicente (2004) au definit conceptul de sustenabilitate în legătură cu cel de vulnerabilitate, conform căruia economia este vulnerabilă dacă există riscul neîndeplinirii condiţiilor de lichiditate sau de solvabilitate bugetare. Alvarado et al. (2004) au definit politica

[1] UN Document, Our Common Future, engl: Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.

fiscală sustenabilă ca fiind un set de politici care nu vor conduce la incapacitatea de plată a guvernului în viitor sau la necesitatea de a monetiza deficitul bugetar sau la o corecție fiscală majoră pentru a evita falimentul sau monetizarea datoriei și a deficitului bugetar.

Pentru Wyplosz (2009) sustenabilitatea datoriei este o „problemă supărătoare", a cărei importanță este evidentă, însă al cărui concept este foarte dificil de definit și implicit de măsurat. Conform acestuia, în încercarea de a defini sustenabilitatea datoriei trebuie luate în considerare câteva aspecte foarte importante, printre care: ponderea datoriei în PIB; solvabilitatea, definită ca fiind capacitatea unei țări de a înregistra solduri ale deficitului de cont curent suficient de mari pentru a putea plăti dobânzile și principalul aferente următoarelor tranșe de rambursare; serviciul datoriei, ce implică respectarea condiției privind solvabilitatea, dar aduce o condiție suplimentară pentru evitarea lipsei de lichidități; staționaritatea datoriei, condiție ca ponderea datoriei în PIB să nu crească neliminat în timp.

În legislația românească, Legea 69/2010 a responsabilității fiscal-bugetare, care are ca obiectiv principal asigurarea și menținerea disciplinei fiscal-bugetare, a transparenței și sustenabilității pe termen mediu și lung a finanțelor publice pentru a proteja competitivitatea pe termen lung și pentru a asigura echitatea între generații, prevede că pentru obținerea sustenabilității finanțelor publice pe termen mediu și lung, guvernul trebuie „să gestioneze riscuri sau situații neprevăzute, fără a fi nevoit să opereze ajustări semnificative ale cheltuielilor, veniturilor sau a deficitului bugetar cu efecte destabilizatoare din punct de vedere economic sau social".

În Raportul privind sustenabilitatea fiscală (2012) Comisia Europeană definește sustenabilitatea politicilor fiscale ca fiind „abilitatea de a continua acum și în viitor politicile curente fără modificări în ceea ce privește serviciile publice și impozitarea, fără a provoca ca datoria să crească continuu ca pondere în PIB". Acest lucru înseamnă că datoria publică trebuie să rămână la un nivel care să nu implice pe viitor dobânzi atât de mari încât serviciul datoriei să nu poată fi respectat.

Sustenabilitatea fiscală este definită așadar ca fiind capacitatea unui stat de a își onora obligațiile pe termen lung legate de datoria publică; un guvern care are datorii acumulate trebuie să înregistreze solduri bugetare primare excedentare, care trebuie să fie suficient de mari pentru a acoperi serviciul datoriei curente și viitoare.

Pe termen scurt, sustenabilitatea poate fi caracterizată ca fiind abilitatea guvernului de a deservi toate obligațiile curente; înseamnă că politica fiscală trebuie să reacționeze imediat în scopul de a evita creșterea excesivă a datoriei publice, lucru sensibil influențat de structura datoriei publice. Pe termen lung, sustenabilitatea fiscală se referă la capacitatea guvernului de a respecta constrângerea bugetară privind valoarea actualizată, conform căreia valoarea actualizată a pasivelor nu trebuie să fie mai mare decât valoarea actuală a activelor. Se distinge astfel între cele două componente ale conceptului de sustenabilitate: ***lichiditate*** și ***solvabilitate***.

Lichiditatea este capacitatea unui guvern de a obține active lichide în valuta necesară care îi vor permite să își îndeplinească pe termen scurt obligațiile de finanțare. Activele lichide pot fi obținute prin înregistrarea de excedente bugetare, prin împrumuturi de pe piața de capital sau prin vânzarea activelor de stat. Nevoia de lichidități a unui guvern depinde atât de mărimea deficitului bugetar, cât și de termenele de rambursare a datoriei curente.

Solvabilitatea este strâns legată de conceptul de sustenabilitate și se referă la capacitatea guvernului de a deservi obligațiile sale ce revin ca urmare a contractării unui împrumut, într-un orizont de timp mediu sau lung. Solvabilitatea este atinsă atunci când soldurile primare viitoare sunt suficient de mari pentru a rambursa datoria, formată din principal și dobandă, ceea ce înseamnă că datoriile curente la care se adaugă valoarea actualizată a cheltuielilor nu trebuie să depășească valoarea acualizată a veniturilor viitoare. În cazul în care un guvern înregistrează deficite primare și are un anumit nivel al datoriei, acesta trebuie să înregistreze solduri primare excedentare de-a lungul timpului pentru a rămâne solvabil. Solvabilitatea reprezintă astfel capacitatea de a rambursa integral datoria publică. Sustenabilitatea presupune că solvabilitatea va fi realizată în condițiile în care nu vor fi efectuate modificări în politica fiscală (Artis, 2000). Conform Horne (1991) politica bugetară este sustenabilă în condițiile în care ponderea datoriei publice în produsul intern brut nu

creşte mai repede decât diferenţa dintre rata reală a dobânzii şi rata reală a creşterii economice. În practică, evaluarea solvabilităţii este o adevărată artă, care necesită luarea în considerare a unei game foarte largi de factori, indicatori, dar şi previziuni privind evenimentele politice probabile viitoare (Roubini, 2001). Solvabilitatea constituie o condiţie necesară, dar nu şi suficientă pentru ca politicile bugetare să fie sustenabile.

Prin urmare, analiza sustenabilităţii trebuie să fie alcătuită din două componente: analiza lichidităţii pe termen scurt, ce ar trebui să fie o comparaţie între situaţia veniturilor şi a plăţilor şi incapacitatea guvernului de a obţine lichidităţile necesare de pe pieţe internaţionale (Comisia Europeană, 2011) şi prin analiza sustenabilităţii pe termen mediu şi lung, care constă în abilitatea de a plăti toată datoria curentă şi viitoare, sau de a implementa politicile care plasează ponderea datoriei în PIB pe un trend descrescător. Cele două aspecte sunt importante, necesare şi interconectate. Analiza pe termen lung nu este relevantă dacă guvernele nu deţin în prezent suficiente lichidităţi. Chiar dacă în urma analizei, un stat este considerat solvabil pe termen lung, în prezent se poate afla în incapacitatea de a se finanţa sau de a se împrumuta de pe pieţele financiare. Pe de altă parte, aşteptările pieţei sunt cel putin parţial determinate de analiza sustenabilităţii pe termen mediu (Barclays, 2011).

Pentru înţelegerea sustenabilităţii trebuie luate în considerare, de asemenea, povara fiscală, îmbătrânirea poluaţiei şi presiunile exercitate asupra sistemelor de pensii, alături de nivelul datoriei curente. Ţinând cont de presiunea pe care serviciul datoriei o exercită asupra generaţiilor viitoare, sustenabilitatea este legată de conceptul de echitate intergeneraţii.

Analiza sustenabilităţii este de cele mai multe ori bazată pe ***constrângerea bugetară intertemporală*** ce implică ca soldurile bugetare să fie suficient de mari pentru a permite pe viitor serviciul datoriei acumulate. Astfel formulată, constrângerea nu specifică un nivel anume pentru datoria publică. Prin definiţie, constrângerea bugetară intertemporală impune încasarea la bugetul general consolidat a unor venituri care să acopere toate cheltuielile bugetare şi să permită de asemenea onorarea serviciul datoriei curente. De fapt, constrângerea bugetară intertemporală impune doar ca ritmul de creştere al datoriei să nu fie mai rapid decât cel al ratei nominale de dobândă, iar rata dobânzii să nu crească mai repede decât rata reală de creştere a PIB; dacă aceste condiţii sunt îndeplinite, statul în cauză este solvabil, chiar dacă ponderea datoriei în PIB este în continuă creştere.

Conform constrângerii bugetare intertemporare, veniturile viitoare trebuie să acopere cheltuielile curente şi costul serviciului datoriei, ceea ce înseamnă că ritmul de creştere al datoriei publice nominale trebuie să fie menţinut sub raportul dintre rata nominală a dobânzii şi diferenţa rata de creştere. Ecuaţia constrângerii bugetare intertemporale evidenţiază faptul că stocul datoriei de astăzi depinde de datoria din perioada precedentă, dar şi de rata reală a dobânzii curente, de creşterea reală a PIB şi de soldul primar actual. Constrângerea bugetară intertemporală este îndeplinită atât timp cât veniturile şi cheltuielile bugetare sunt în relaţia de echilibru pe termen lung.

Indicatorii de sustenabilitate ar trebui să contribuie la detectarea de politici nesustenabile, cu un avans suficient de mare încât să permită factorilor de decizie să acţioneze la timp şi să atenueze costurile care decurg din corecţia fiscală, de aceea sunt utilizati şi indicatori suplimentari. Astfel, în situaţia în care un guvern nu poate respecta constrângerea bugetară intertemporală, este necesară analiza ***decalajului bugetar intertemporal*** (engl. intertemporal budgetary gap), care măsoară modificările imediate în ceea ce priveşte redresarea soldului primar. La fel ca în cazul constrângerii bugetare intertemporale, este luată în calcul o perioadă de timp nedeterminată. Pentru a elimina această limitare, se foloseşte ***decalajul fiscal***, care implică stabilirea unei ţinte ce trebuie atinse într-o perioadă determinată şi care reprezintă ajustarea soldului fiscal primar, necesară pentru a stabiliza ponderea datoriei şi pentru a asigura solvabilitatea. Această practică este în concordanţă cu prevederile Pactului de Stabilitate şi Creştere. Dacă decalajul fiscal este zero, înseamnă că politicile fiscale sunt sustenabile pentru ţinta şi perioada pentru care au fost calculate. Pentru o diferenţiere clară între decalajul fiscal şi cel primar, trebuie subliniat faptul că decalajul fiscal exprimă diferenţa dintre ponderea reală a veniturilor în PIB şi cea sustenabilă, ponderea sustenabilă a veniturilor fiind cea care permite finanţarea cheltuielilor viitoare, în timp ce ***decalajul primar*** măsoară diferenţa

între soldul primar şi cel considerat sustenabil. Acest indicator are în vedere tensiunile care ar putea veni din partea de cheltuieli bugetare (de exemplu, ca urmare a îmbătrânirii populaţiei) şi nu oferă o imagine completă a corecţiei fiscale necesare. În ceea ce priveşte amploarea semnalizării corecţiei fiscale cerute, decalajul fiscal este un indicator mai adecvat. Decalajul primar şi decalajul fiscal pot fi calculate pentru orizonturi de timp diferite, de la un an la un orizont infinit (Krejdl, 2006).

Sustenabilitatea pe termen lung este un proces dificil de estimat, întrucât are legătură foarte mare cu incertitudinea (spre exemplu, costurile finanţării sunt foarte greu de estimat, întrucât ratele de dobândă variază de la o perioadă la alta) de aceea se folosesc indicatori precum ***decalajul de sustenabilitate***, care pot fi exprimaţi ca o reducere constantă a cheltuielilor publice în PIB, sau o creştere constantă a ponderii veniturilor publice în PIB. Acest indicator, folosit în special în statisticile europene, determină măsura în care trebuie modificate veniturile sau cheltuielile bugetare pentru rambursarea datoriei (Comisia Europeană).

Literatura de specialitate este foarte bogată în ceea ce priveşte sustenabilitatea fiscală. Studiile privind sustenabilitatea fiscală au avut în vedere atât proprietăţile univariate ale datoriei publice (Hamilton şi Flavin, 1986), cât şi relaţia pe termen lung între veniturile şi cheltuielile guvernamentale (Hakkio şi Rush, 1991). Blanchard et al. (1990) definesc ca fiind sustenabilă o politică fiscală care permite revenirea ponderii datoriei în PIB la nivelul iniţial după ce a fost înregistrată o creştere excesivă. Trehan şi Walsh (1991) şi Afonso (2008) au studiat de asemenea relaţia dintre soldurile primare şi datoria publică.

Parcurgând literatura de specialitate se constată că sustenabilitatea fiscală a constituit şi constuie în continuare o problematică de interes pentru economişti, numeroase studii abordând problematica sustenabilităţii datoriei publice, plecând de la constângerea bugetară intertemporală. Caporale (1995) a studiat sustenabilitatea politicii fiscale, pe baza constrângerii bugetare intertemporale, folosind date anuale şi semianuale în zece ţări ale Uniunii Europene şi a concluzionat că în Belgia, Franţa, Irlanda, Maria Britanie, Spania şi Ţările de Jos politicile fiscale au fost sustenabile, în timp ce în Danemarca, Germania, Grecia şi Italia politicile nu au reuşit să atingă acest obiectiv.

În analiza sustenabilităţii au fost utilizate diverse abordări metodologice şi din aceasta cauză au fost obţinute rezultate diferite. O practică comună în literatura de specialitate, pentru a analiza sustenabilitatea politicii fiscale, este de a investiga în dinamică politica fiscală pentru a vedea dacă datoria publică urmează un proces staţionar sau pentru a stabili dacă există cointegrare între veniturile şi cheltuielile publice guvernamentale. Acest lucru a fost realizat pentru prima dată de Hamilton şi Flavin (1986). Sustenabilitatea politicilor fiscale europene a fost analizată şi de Vanhorebeek şi van Rompuy (1995), prin aplicarea testelor de staţionaritate a deficitului şi datoriei publice, asupra unui număr de opt ţări europene. Artis şi Marcelino (1998) au analizat sustenabilitatea în ţările Uniunii Europene prin prisma staţionarităţii datoriei publice şi aceasta s-a dovedit a fi sustenabilă, în perioada 1963 - 1994 în Austria, Marea Britanie şi Olanda. Teste similare de staţionaritate a datoriei publice au fost realizate de Uctum şi Wickens (2000), pentru perioada 1965-1994, folosind date anuale aplicate pentru 11 ţări ale Uniunii Europene şi Statele Unite (ce au evidenţiat un rezultat pozitiv în cazul Danemarcei, Irlandei, Franţei şi Olandei), dar şi de Getzner, Glatzer şi Neck (2001) care au demonstrat că în Austria datoria publică (doar centrală de această dată) a fost sustenabilă în perioada 1960 - 1974 şi nesustenabilă în perioada 1975 - 1999.

Sustenabilitatea a fost analizată şi evidenţiată prin ***estimarea relaţiei între soldul primar şi datoria publică*** de către Bohn (1998), care a folosit date anuale în perioada 1916 - 1995 pentru SUA şi de către Greiner, Koeller şi Semmler (2004), care au folosit date anuale pentru SUA şi pentru patru state europene: Germania, Franţa, Italia şi Portugalia, pentru perioada 1960 - 2003.

Doar câteva dintre aceste studii au abordat datele de tip ***panel***, respectiv analizele realizate de Prohl şi Schneider (2006), Llorca şi Redzepagic (2008), Westerlund şi Prohl (2010). Holmes, Otero şi Panagiotidis (2007) au folosit analiza panel pentru a testa sustenabilitatea deficitul bugetar în 17 state ale Uniunii Europene, luând în considerare staţionaritatea deficitului şi dependenţa între secţiuni, concluzionând că sustenabilitatea a fost o caracteristică a acestor state. Westerlund şi Prohl (2010) au testat ipoteza de sustenabilitate prin cointegrarea veniturilor şi chetuielilor bugetare

investigând datele pentru opt ţări OECD, pentru perioada 1977 - 2005. Rezultatele lor implică faptul că datoria publică nu afectează sustenabilitatea în ţările care reuşesc să crească veniturile în acelaşi ritm cu care cresc cheltuielile necesare.

În România, studii privind sustenabilitatea datoriei publice şi efectele politicile fiscal-bugetare au fost efectuate de Albu şi Pelinescu (2000), Moşteanu, Cataramă şi Câmpeanu (2005), Câmpeanu (2006) şi Stoian (2008).

Literatura este, astfel, foarte consistentă în ceea ce priveşte analiza sustenabilităţii datoriei publice; au fost utilizate diverse abordări metodologice şi din aceasta cauză au fost obţinute rezultate diferite. O practică comună în literatura de specialitate, pentru a testa sustenabilitatea este analiza în dinamică a politicii fiscale pentru a vedea dacă datoria publică urmează un proces staţionar sau pentru a stabili dacă există cointegrare între veniturile şi cheltuielile publice guvernamentale.

Analiza sustenabilităţii datoriei poate fi efectuată pe un interval de timp mai scurt sau mai lung, în funcţie de scopul analizei. Dacă scopul este de a evalua dinamica datoriei pentru a realiza supravegherea fiscal-bugetară prevazută în programele de stabilitate sau de a studia dinamica serviciului datoriei, analiza sustenabilităţii va avea în vedere un termen relativ redus şi va trebui să ia în calcul mai mulţi factori precum structura datoriei în funcţie de scadenţă sau moneda în care a fost contractat angajamentul. Dacă analiza include sustenabilitatea datoriei externe, trebuie luate în considerare şi alte aspecte precum dinamica cursului de schimb sau investiţiile străine directe nete. Trebuie facută însă distincţie între cele două componente ale conceptului de sustenabilitate: lichiditate şi solvabilitate. Cele două aspecte sunt importante, necesare şi interconectate.

Sustenabilitatea politicii fiscale presupune acumularea unei datorii care să poată fi plătită la timp, de aceea trebuie evitate datoriile excesive, studiile arătând faptul că datoria publică nu afectează sustenabilitatea ţărilor care reuşesc să sporească veniturile publice în acelaşi ritm cu care cresc cheltuielile. În ceea ce priveşte sustenabilitatea pe termen lung, trebuie luate în calcul efectele pe termen lung a politicilor fiscale în sens larg, cum ar fi de exemplu cele ale sistemului de pensii publice, mai ales în contextul îmbătrânirii populaţiei.

1.2.2. Sustenabilitatea fiscală în contextul noii guvernanţe economice europene

Obiectivul principal al cadrului european privind politicile fiscale ale statelor membre ale Uniunii Europene îl reprezintă supravegherea deficitelor bugetare şi a datoriei publice din statele membre, pentru a putea menţine poziţii bugetare echilibrate care să nu afecteze stabilitatea celorlalte ţări. Dispoziţiile care prevăd reguli comune pentru politicile fiscale au fost introduse în legislaţia europeană prin Tratatul de la Maastricht, ce a fost instituit ca un element hotărâtor al pregătirilor pentru realizarea Uniunii Economice şi Monetare. Prin aceste prevederi, statele membre îşi menţin suveranitatea în ceea ce priveşte politicile fiscale, însă autonomia a fost limitată prin criteriile de convergenţă, pe care statele trebuie să le respecte, în perspectiva adoptării monedei unice europene.

Criza economică şi deteriorarea semnificativă a finanţelor publice a atras atenţia asupra necesităţii modificării cadrului fiscal la nivel european şi naţional. Un exemplu în acest sens este legat de îmbunătăţirea laturii preventive a Pactului de Stabilitate şi Creştere. Modificarea cadrului fiscal european nu este singura măsură necesară pentru atingerea consolidării finanţelor publice, stabilirea de reguli la nivel naţional fiind o soluţie valabilă în acest sens.

Evoluţiile recente au demonstrat că pentru a atinge obiectivele stabilite la nivel european, coordonarea politicilor fiscale trebuie să fie parte componentă a cadrului ce reglementează elaborarea politicilor naţionale. Strategia Europa 2020 menţionează explicit necesitatea unei mai strânse coordonări la acest nivel, însă modificarea este pentru moment doar declarativă, întrucât nu sunt stabilite coordonatele pentru realizarea acestui obiectiv. Strategia nu se evidenţiază astfel prin modificări substanţiale faţă de clauza stipulată în Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene în care este menţionat doar faptul că „statele membre vor considera politicile economice o problemă comună şi le vor coordona cu cele ale celorlalte state astfel încât să contribuie la îndeplinirea

obiectivelor Comunității".

Criza economică și ulterior criza datoriilor suverne au evidențiat numeroase vulnerabilități în funcționarea Uniunii Europene, subliniind necesitatea unei mai bune coordonări între statele membre și a întăririi supravegherii din partea Uniunii Europene. Ca răspuns la problemele fundamentale evidențiate, a fost pus în aplicare un set de măsuri ce constituie bazele noii guvernanțe economice europene, menite să „contracareze criza financiară, să consolideze Uniunea economică și monetară (UEM) și să pună bazele unei uniuni politice solide".

Obiectivul acestui subcapitol este de a evidenția importanța sustenabilității fiscale în contextul noii guvernanțe economice a Uniunii Europene, al cărei scop este de a îmbunătăți coordonarea politicilor fiscale la nivel european.

O componentă fundamentală a guvernanței fiscale și a implementării cu succes a cadrului bugetar pe termen mediu o reprezintă existența unor reguli fiscale a căror aplicare trebuie realizată cu responsabilitate. În data de 28 septembrie 2011 a fost adoptat un pachet de șase norme („**Six-Pack**"- pachetul celor șase propuneri legislative referitoare la guvernanța economică), menite să consolideze guvernanța economică în cadrul Uniunii Europene prin conturarea unui cadru comun de guvernanță fiscală și crearea unui mecanism de corecție a dezechilibrelor macroeconomice.

Dintre cele șase propuneri, patru vizează consolidarea PSC și supravegherea pozițiilor bugetare. Piloni fundamentali în acest sens rămân cele două reguli fiscale, respectiv cea privind deficitul bugetar și cea privind datoria publică, prevăzute atât în Tratatul de la Maastricht, cât și în Pactul de Stabilitate și Creștere (Moisă et. al, 2009). Celelalte două propuneri au ca obiectiv monitorizarea dezechilibrelor macroeconomice. În scopul sporirii disciplinei fiscale în cadrul Uniunii Europene, pachetul introduce o nouă regulă fiscală, prin care statele membre ale UE trebuie să limiteze deficitul structural la cel mult 0,5% din PIB, situație care ar trebui să permită funcționarea stabilizatorilor automați în cadrul economiei. Este sporită și importanța acordată datoriei publice: dacă nivelul depășește 60% din PIB, chiar dacă deficitul se încadrează în limita de 3%, statul în cauză trebuie să ia măsuri pentru a reduce nivelul datoriei, conform regulii 1/20. Înregistrarea unui nivel al datoriei de peste 60% din PIB poate declanșa procedura de deficit excesiv. De asemenea, sunt instaurate mecanisme automate de sancționare a statelor membre care se abat de la disciplina bugetară. O altă modificare adusă face referire la implicarea Comisiei Europene în elaborarea planurilor bugetare naționale, aceasta putând să solicite revizuirea lor în situația în care constată nerespectarea prevederilor PSC. Un aspect important introdus de Pachetul de șase norme este procedura de dezechilibru excesiv, care pune accent pe identificarea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice. Noul regulament privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice are și implicații fiscale. Implicațiile au fost evidente în cazul Irlandei și Spaniei (Regulamentul 1176/ 2011 al Parlamentului European și al Consiliului, privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice), țări în care criza a deteriorat semnificativ rezultatele fiscale, chiar dacă în perioada anterioară deficitul și datoria se aflau în limitele agreate, cauza principală a derapajelor bugetare fiind dezechilibrele macroeconomice.

Procedura de depistare a dezechilibrelor macroeconomice[2] (engl. Macroeconomic Imbalance Procedure) este un sistem de monitorizare și avertizare timpurie instaurat ca măsură suplimentară de supraveghere a activității economice (articolul 121, punctul 6 al Tratatului) ce funcționează având următorii trei piloni (Comisia Europeană):

1. un sistem de avertizare timpurie a apariției dezechibrelor macroeconomice, bazat pe un set de 10 indicatori denumit Tablou de bord (engl. Macroeconomic Imbalance Scoreboard). Acesta permite identificarea timpurie a dezechilibrelor macroeconomice care au loc pe termen scurt, dar și a dezechilibrelor ce apar ca urmare a unor tendințe structurale și pe termen lung. Analiza primară a

[2] În sensul Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului, din 16 noiembrie 2011, privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice:
- „dezechilibre" înseamnă orice tendință ce are ca rezultat evoluții macroeconomice care au sau pot avea efecte negative asupra bunei funcționări a economiei unui stat membru, a Uniunii Economice și Monetare, sau a Uniunii în ansamblu;
- „dezechilibre excesive" înseamnă dezechilibre grave, inclusiv dezechilibre care pun sau ar putea pune în pericol buna funcționare a Uniunii Economice și Monetare.

Tabloului de bord trebuie însoţită în raportări de studii realizate la nivel de ţară, care să permită analiza gravităţii şi implicaţiilor dezechilibrelor înregistrate. Interpretarea acestor indicatori trebuie făcută luând în considerare evoluţiile din economia reală, creşterea economică, ocuparea forţei de muncă, rata şomajului, productivitatea muncii, convergenţa nominală şi reală şi evoluţiile sectoriale.

Tabel nr. 1.2.2.1. Tabloul de bord şi pragurile stabilite

Nr. Crt.	Indicator	Prag/ interval de referinţă	Indicatori suplimentari care trebuie utilizaţi în analiza economică (Comisia Europeană, 2012)
1	Media pe 3 ani a soldului contului curent (%PIB)	+6/ -4%	Soldul net faţă de restul lumii (soldul contului de capital + soldul contului curent (%PIB)
2	Poziţia investiţională internaţională netă (%PIB)	-35%	Datoria externă netă (%PIB)
3	Variaţia ratei de schimb reale efective, deflatori IAPC în raport cu 35 ţări industriale (%, 3 ani)	±5% pentru Zona Euro ±11% în afara Zonei Euro	Rata de schimb reală efectivă faţă de restul Zonei Euro
4	Variaţia cotelor de piaţă ale exporturilor (%, 5 ani)	-6%	Cotele de piaţă ale exporturilor pe baza volumului de bunuri; productivitatea muncii
5	Variaţia costurilor unitare nominale ale muncii % (3 ani)	+9% Zona Euro +12% în afara Zonei Euro	Costurile unitare nominale (modificările aduse în 1, 5, 10 ani); Costurile unitare nominale efective faţă de restul Zonei Euro; Alte măsuri ale productivităţii
6	Variaţie anuală a preţurilor locuinţelor care au făcut obiectul deflaţiei (%)	+6%	Preţul real al locuinţelor (modificări pe o perioadă de 3 ani); Preţul nominal al locuinţelor (modificări pe o perioadă de 1 an)
7	Creditarea sectorului privat (%PIB)	+15%	Indicator al variaţiei datoriilor financiare din sectorul financiar neconsolidat şi a raportului datorii/ capital propriu
8	Media pe 3 ani a ratei şomajului	+10%	
9	Datoria sectorului privat (%PIB)	160%	
10	Datoria publică (% din PIB)	+60%	
	Adiţional	16,5%	Modificări anuale ale pasivelor totale ale sectorului privat

Sursa: Comisia Europeană

Primii doi indicatori vizează dezechilibrele externe. Indicatorii 3 - 5 au în vedere noţiunea de competitivitate. Următorii trei indicatori sunt utilizaţi pentru depistarea dezechilibrelor interne, iar ceilalţi doi sunt folosiţi pentru a evidenţia gradul de îndatorare al ţării monitorizate.

2. **măsuri preventive şi corective**, prin care Comisia şi Consiliul European pot face recomandări statelor membre în momentul apariţiei dezechilibrelor economice, cu scopul diminuării acestora; în cazul în care progresele nu sunt suficiente şi se înregistrează discrepanţe majore, va fi deschisă procedura de dezechilibre excesive, asemănătoare ca principii cu procedura de deficit excesiv;
3. **controlul strict**; în situaţia în care un stat membru, care a înregistrat dezechilibre excesive, nu pune în aplicare măsurile corective recomandate, i se poate solicita realizarea unui depozit purtător de dobândă; dacă nu sunt respectate nici următoarele recomandări, acest depozit purtător de dobândă se va transforma într-o amendă (ce poate ajunge până la nivelul de 0,1% din PIB). Conform noilor reglementări, procesul de luare a deciziilor este simplificat prin introducerea votului cu majoritate calificată inversă (engl. Reverse Qualified Majority Voting - RQMV), ceea ce implică faptul că trebuie să existe o majoritate împotriva luării deciziilor (spre deosebire de abordarea anterioară, conform căreia în luarea deciziilor era necesar sprijinul unei majorităţi calificate).

Noua guvernanţă economică a Uniunii Europene are în vedere următoarele trei obiective (Comisia Europeană):

- consolidarea agendei economice printr-o supraveghere mai atentă din partea Uniunii Europene;
- asigurarea stabilităţii Zonei Euro;
- redresarea sectorului financiar.

1. Consolidarea agendei economice printr-o supraveghere mai atentă din partea Uniunii Europene

Cadrul îndeplinirii acestui obiectiv este conturat prin asumarea de către statele membre ale UE a condițiilor incluse în Pactul de Stabilitate și Creștere[3], cu modificările ulterioare, prin prevederile Strategiei Europa 2020, prin angajamentele asumate de țările membre prin adoptarea Pactului Euro Plus și prin instituirea noului Semestru European, menit să asigure o mai bună supraveghere a progreselor realizate în vederea atingerii țintelor stabilite.

Pactul de Stabilitate și Creștere și predecesorul său, Tratatul de la Maastricht, au condus la înființarea unui cadru multilateral de supraveghere bugetară, în care statele membre au întreprins o serie de eforturi privind consolidarea fiscală. PSC a fost adoptat în anul 1995 la Amsterdam, cu scopul menținerii stabilității bugetare. Acesta consolidează criteriile de convergență de la Maastricht. În unele state membre, consolidarea fiscală s-a bazat în principal pe limitarea sau scăderea cheltuielilor publice; în altele, accentul a fost pus, mai degrabă, pe creșterea gradului de impozitare (în unele cazuri doar temporar). Pentru un anumit număr de state membre, efortul de consolidare fiscală, în perioada premergătoare UEM, a exclus orice reduceri fiscale majore.

PSC are în construcția sa o latură preventivă, prin supravegherea pozițiilor bugetare, și una corectivă legată de deficitele excesive. Conform prevederilor PSC, statele membre trebuie să raporteze anual evoluțiile macroeconomice, fie prin programe de stabilitate (impuse țărilor care fac parte din Zona Euro), fie prin programe de convergență (valabile pentru celelalte țări ale Uniunii Europene).

Pactul inițial conține în construcția sa câteva neajunsuri, dintre care cele legate direct de politicile fiscale fac referire la faptul că PSC nu sancționează guvernele ce aplică politici bugetare expansioniste în perioade electorale, nu ia în considerare situația bugetară agregată la nivelul Zonei Euro, nu conține mențiuni legate de necesitatea consolidării finanțelor publice în perioada de avânt economic, nu ia în calcul diferențele existente la nivelul finanțelor publice în statele membre și nici situația sistemului de pensii, în condițiile actuale de îmbătrânire a populației. Urmare a acestor limitări a fost revizuit în anul 2005. Ținând cont de toate aceste aspecte a fost considerat „o construcție instituțională fragilă, care este puțin probabil să ducă la îndeplinirea rolului său fundamental" (DeGrawe, 2008). Se pune în continuare problema reformării și adaptării acestuia la cerințele actuale. Soluția ar putea veni din implementarea unui set de reguli complexe, care ar putea transforma PSC într-un „pact pentru sustenabilitate și creștere" (Coeure, Pisani, 2005).

Având în vedere toate aceste lucruri, Pactul de Stabilitate și Creștere este în curs de consolidare prin introducerea unor modificări menite să reducă expunerea la riscul de contagiune a statelor membre, propunând un mecanism în două etape:

- o **componentă preventivă,** care presupune evaluări anuale ale riscului de dezechilibre macroeconomice, inclusiv un **mecanism de alertă** (Comisia Europeană, 2010). În acest sens, statele membre care au un nivel ridicat al datoriei publice vor trebui să evolueze mai rapid spre un deficit mai scăzut decât limita de 3% care să confere mai multă siguranță în ceea ce privește sustenabilitatea fiscală. Prin introducerea Pachetului de Șase a fost impusă obligativitatea conformării statelor membre cu *obiectivele bugetare pe termen mediu (OTM).* Noile reguli definesc un *„punct de referință (engl. benchmark) al cheltuielilor"* pentru a evalua progresele înregistrate în vederea atingerii OTM ce completează evaluarea pe baza soldului bugetar structural. Pentru statele membre care au atins obiectivele pe termen mediu, se consideră că a fost respectată condiția privind benchmarking-ul pe partea de cheltuieli atunci când creșterea anuală a cheltuielilor guvernamentale nu depășește rata de creștere a PIB potențial pe termen mediu. Pentru statele membre care nu au atins încă OTM, se consideră că a fost respectată condiția privind benchmarking-ul pe partea de

[3] Pactul de Stabilitate și Creștere a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 1999. Inițial, a inclus Regulamentul (CE) al Consiliului nr. 1466/97 din 7 iulie 1997 privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice, Regulamentul (CE) al Consiliului nr. 1467/97 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii deficitului excesiv și Rezoluția din 17 iunie 1997 privind Pactul de Stabilitate și Creștere. În anul 2005, Consiliul a adoptat raportul „Îmbunătățirea punerii în aplicare a Pactului de Stabilitate și Creștere" care actualizează și completează PSC, din care face parte în prezent.

cheltuieli atunci când creşterea anuală a cheltuielilor guvernamentale nu depăşeste un nivel stabilit, aflat sub rata de creştere a PIB potenţial pe termen mediu, ce ar permite statelor membre să atingă ţinta *de deficit bugetar structural de 0,5% PIB*, prin creşterea mai rapidă a veniturilor bugetare decât a cheltuielilor. Este introdus un nou concept de *„deviere semnificativă"* (engl. significant deviation), ce oferă o evaluare a abaterii soldului structural de la traiectoria stabilită în vederea atingerii OTM, dar şi a impactului creşterii cheltuielilor bugetare peste nivelul de referinţă. În baza acestei evaluări, CE poate emite avertizări statelor membre (articolul 121, punctul 4);

- **componentă corectivă**, destinată aplicării de măsuri corective în eventualitatea unor dezechilibre macroeconomice cu efecte negative semnificative. În cadrul procedurii aplicabile deficitelor excesive, pentru utilizarea în mod eficace a criteriului datoriei a fost introdusă o valoare numerică de referinţă clară şi simplă, care defineşte un ritm satisfăcător de reducere a datoriei: statele membre a căror datorie depăşeşte nivelul de 60% din PIB ar putea să facă obiectul unei proceduri de deficit excesiv, dacă scăderea nivelului datoriei în perioada anterioară nu a fost suficientă pentru atingerea acestei valori de referinţă: *dacă datoria publică depăşeşte 60% PIB*, aceasta ar trebui să fie redusă într-un ritm de *1/20 din excesul a trei ani anteriori*. În aceeaşi ordine de idei, reducerea deficitului sub pragul de 3% din PIB ar putea fi considerată ca fiind insuficientă pentru a pune capăt Procedurii de deficit excesiv (PDE), dacă evoluţia datoriei nu urmează o tendinţă descendentă pe termen lung. Parametrii exacţi se regăsesc în Codul de Conduită care însoţeşte Pactul de Stabilitate şi Creştere. Modificarea componentei corective a PSC are în vedere introducerea unui prag de 60% din PIB pentru datoria publică, pe lângă limita de 3% PIB a deficitului. Mai mult decât deficitul bugetar, evoluţia datoriei publice este supusă influenţei unor factori aflaţi în afara controlului guvernelor (în special inflaţia, nivelul ratelor dobânzilor şi creşterile economice ciclice), fapt care impune o analiză aprofundată înainte de a decide plasarea unei ţări sub incidenţa PDE. Este necesară o evaluare generală, ţinând seama de o serie de parametri. Aceştia se referă la măsura în care gradul de îndatorare se apropie de valoarea de referinţă de 60% PIB şi caracterul temporar/ excepţional al datoriei, precum şi alţi factori relevanţi (Comisia Europeană, 2010) care reflectă riscurile unei viitoare creşteri a datoriei şi ale unor dificultăţi financiare, precum:

- structura scadenţei şi moneda în care este exprimată datoria;
- garanţiile acordate întreprinderilor, instituţiilor financiare şi gospodăriilor;
- rezervele acumulate şi alte active publice;
- pasivele implicite, în special cele legate de îmbătrânirea demografică;
- nivelul datoriei private şi evoluţia acesteia, în măsura în care aceasta poate reprezenta un pasiv implicit pentru guvern;
- factorii care determină evoluţia datoriei (soldul primar, inflaţia, creşterea economică, nivelul ratelor dobânzilor, elemente excepţionale)
- operaţiunile stoc-flux" (Comisia Europeană, 2010).

Pentru a asigura eficacitatea procedurii privind deficitele excesive, în conformitate cu această procedură, guvernele statelor membre sunt răspunzătoare pentru deficitele administraţiei publice. Statele membre veghează ca procedurile naţionale din domeniul bugetar să le permită să-şi îndeplinească obligaţiile care le revin în această privinţă, în temeiul tratatelor. Statele membre adresează Comisiei notificări prompte şi periodice privind deficitele prevăzute şi realizate, precum şi nivelul datoriilor lor. Partea preventivă a PSC se referă la toate ţările UE 27, iar cea corectivă doar la statele membre ale Zonei Euro.

Conform prevederilor **Strategiei Europa 2020**, o strategie pentru creştere economică inteligentă, durabilă şi incluzivă, politica fiscală trebuie să sprijine obiectivele politice ale Uniunii Europene. Strategia Europa 2020 este bazată pe un set de 10 orientări care abordează aspecte privind ocuparea forţei de muncă şi care sunt în concordanţă cu orientările privind politicile economice ale statelor membre şi ale Uniunii. Împreună, acestea formează „Orientările integrate Europa 2020" ce „oferă statelor membre o orientare precisă cu privire la definirea programelor lor naţionale de reformă şi la punerea în aplicare a reformelor, reflectând interdependenţa şi respectând

Pactul de Stabilitate şi Creştere. Aceste orientări vor forma baza pentru orice recomandări specifice fiecărei ţări pe care Consiliul le-ar putea adresa statelor membre".

Dintre cele 10 „Orientări integrate Europa 2020" chiar prima vizează *asigurarea calităţii şi durabilităţii finanţelor publice.* Modalitatea însă prin care este îndeplinit acest obiectiv rămâne la latitudinea statelor, cu condiţia să fie respectate criteriile de stabilitate şi principiile cheie privind coordonarea sistemelor de impozitare. Conform acestei prime orientări, *„statele membre ar trebui să aplice cu fermitate strategii de consolidare bugetară* în concordanţă cu Pactul de Stabilitate şi Creştere şi, în special, recomandările care le sunt adresate în cadrul procedurii de deficit excesiv şi/ sau prin memorandumurile de înţelegere în cazul susţinerii balanţei de plăţi". În special, statele membre ar trebui să realizeze consolidarea în conformitate cu recomandările Consiliului şi să atingă obiectivele pe termen lung în conformitate cu PSC. Fără a se aduce atingere cadrului legal al PSC, acest lucru implică faptul că majoritatea statelor membre ar trebui să realizeze o consolidare care să depăşească indicatorul de referinţă de 0,5% din produsul intern brut anual în termeni structurali, până în momentul în care ponderea datoriilor va cunoaşte o tendinţă clară de descreştere. „Consolidarea fiscală ar trebui să înceapă cel târziu în anul 2011, chiar şi mai devreme în câteva state membre în care condiţiile economice o impun, cu condiţia ca previziunile Comisiei să continue să indice faptul că redresarea se consolidează şi devine autonomă. La elaborarea şi aplicarea strategiilor de consolidare bugetară, statele membre ar trebui să se axeze pe limitarea cheltuielilor şi să acorde prioritate tipurilor de cheltuieli care stimulează creşterea, în domenii precum educaţia, competenţele şi capacitatea de inserţie profesională, cercetarea, dezvoltarea şi inovarea şi investiţiile în reţele cu efecte pozitive asupra productivităţii, de exemplu internetul de mare viteză, interconexiunile de energie şi transport, precum şi infrastructura". Mai mult, se specifică că statele membre ar trebui „să consolideze cadrele bugetare naţionale, să sporească calitatea cheltuielilor publice şi să îmbunătăţească sustenabilitatea finanţelor publice, urmărind în special o reducere a datoriilor, reforma cheltuielilor publice, precum şi politici care contribuie la creşterea efectivă a ratei ocupării forţei de muncă şi a vârstei de pensionare, pentru a asigura viabilitatea financiară a cheltuielilor publice şi a sistemelor de protecţie socială" (Recomandarea Consiliului din 13 iulie 2010 privind orientările generale pentru politicile economice ale statelor membre şi ale Uniuni, 2010).

Pactul Euro+ (PEP), la care a aderat şi România, se bazează pe următorii piloni: stimularea competitivităţii, încurajarea angajării forţei de muncă, *sustenabilitatea finanţelor publice* şi consolidarea stabilităţii financiare. Pactul Euro+ reprezintă un program de reforme la care s-au angajat statele membre ale Zonei Euro, dar şi alte şase ţări europene, ce nu fac parte din Zona Euro: Bulgaria, Danemarca, Letonia, Lituania, Polonia şi România. Cele 23 de părţi semnatare ale Pactului Euro Plus s-au angajat să implementeze reforme în următoarele domenii: competitivitate, ocuparea forţei de muncă, viabilitatea finanţelor publice şi consolidarea stabilităţii financiare. Aceste angajamentele asumate prin semnarea Pactului se integrează în noul cadrul de guvernanţă economică şi sunt incluse în programele naţionale de reformă ale statelor membre. Pactul Euro Plus este menit să „permită să depăşim criza financiară şi să continuăm pe calea către o creştere durabilă. Acest pachet va consolida guvernanţa economică a Uniunii Europene şi va asigura stabilitatea durabilă a Zonei Euro în ansamblu" (Consiliul European, 2011).

PEP este considerat agenda complementară a Strategiei Europa 2020 şi are la bază următoarele norme directoare: este conform cu guvernanţa economică existentă în UE, acoperă domenii de politică prioritare, esenţiale pentru promovarea competitivităţii şi a convergenţei, şi respectă pe deplin integritatea pieţei unice. Unul din cele patru obiective ale Pactului Euro Plus este *consolidarea sustenabilităţii finanţelor publice.* Acest obiectiv va fi atins prin:

- asigurarea *sustenabilităţii sistemelor de pensii, de asistenţă medicală şi de prestaţii sociale.* Evaluarea acestui fenomen va fi realizată în special pe baza indicatorilor decalajului de sustenabilitate, ţinând seama de factorii demografici;
- *norme fiscale* aplicate la nivel naţional, transpuse în legislaţia naţională, conforme cu prevederile Pactul de Stabilitate şi Creştere. Angajamentele asumate în cadrul Pactului Euro Plus trebuie incluse în Programul Naţional de Reformă şi în Programul de Convergenţă;

- *coordonarea politicilor fiscale*. PEP propune o bază comună pentru impozitul pe profit considerând că aceasta ar putea fi o soluție spre sustenabilitate fiscală și creșterea competitivității întreprinderilor la nivel european.

Semestrul European este reprezentat de primele șase luni din an și constituie cadrul prin care Comisia Europeană supraveghează evoluțiile interne ale țărilor membre și face recomandări în vederea coordonării politicilor macroeconomice, bugetare și structurale. Semestrul European introduce un nou concept: *Analiza Anuală a Creșterii*, elaborată de Comisia Europeană și prezentată statelor membre în luna ianuarie a fiecărui an, prin care sunt stabilite prioritățile pentru anul următor. În baza acestei analize, șefii de stat și de guvern elaborează orientările Uniunii Europene pentru politicile naționale (prezentate în luna martie), urmând ca în luna aprilie statele membre să transmită planurile privind asigurarea finanțelor publice sustenabile la nivel național (Programele de Stabilitate/ Convergență), precum și programele de reformă și măsurile pe care intenționează să le ia pentru a promova creșterea inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii (Programele Naționale de Reformă). Conform calendarului stabilit, în luna iunie, Comisia evaluează aceste programe și, dacă este cazul, formulează recomandări specifice pentru fiecare țară. Consiliul UE discută aceste recomandări, iar Consiliul European le aprobă, astfel încât, până la jumatatea lunii iulie, Consiliul să adopte oficial recomandările adresate fiecărui stat membru. Semestrul European, lansat la data de 12 mai 2010, implică, în esență, o coordonare *ex-ante* a politicilor economice și fiscal - bugetare între statele membre ale UE și ale Zonei Euro, în concordanță cu prevederile Pactului de Stabilitate și Creștere și ale Strategiei Europa 2020.

Toate aceste măsuri au în vedere consolidarea agendei economice, prin supraveghere mai atentă la nivel supranațional, din partea instituțiilor europene.

2. Asigurarea stabilității Zonei Euro

În cadrul noii guvernanțe economice europene, principala măsură în vederea asigurării stabilității în Zona Euro este înlocuirea mecanismelor temporare de sprijin, create în anul 2010, ca reacție la criza datoriilor suverane, cu un mecanism permanent: Mecanismul European de Stabilitate (MES). Noul mecanism va oferi finanțare statelor membre din Zona Euro care au probleme severe. Acest instituit la data de 1 ianuarie 2013 și va deveni complet funcțional în iunie 2013, moment în care își va asuma rolul Fondului European de Stabilitate Financiară (FESF) și al Mecanismului European de Stabilizare Financiară (MESF), acordând asistență financiară externă statelor membre din Zona Euro. La MES pot participa state membre care nu fac parte din Zona Euro în cadrul unor operațiuni de asistență financiară, ce vor fi monitorizate și consultate în mod corespunzător. MES va avea rol de creditor, uneori alături de FMI, iar un nou aspect important introdus este implicarea sectorului privat în finanțarea datoriilor publice.

3. Redresarea sectorului financiar

Cea mai recentă etapă a procesului de guvernanță economică europeană o reprezintă **Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernanța în Uniunea Economică și Monetară** (TSCG), semnat la data de 2 martie 2012. Nu face parte din legislația Uniunii Europene, dar este în concordanță cu aceasta. Obiectivul avut în vedere prin implementarea acestui Tratat este de a obține o mai bună *coordonare economică și bugetară prin disciplina fiscală, convergență a politicilor economice și o guvernanță crescută în Zona Euro.*

Prin acest Tratat, părțile semnatare au agreat „să consolideze pilonul economic al Uniunii economice și monetare prin adoptarea unui set de reguli care au ca scop promovarea disciplinei bugetare prin intermediul unui pact bugetar, consolidarea coordonării politicilor economice și îmbunătățirea guvernanței în Zona Euro, sprijinind astfel atingerea obiectivelor Uniunii Europene privind creșterea economică durabilă, ocuparea forței de muncă, competitivitatea și coeziunea socială". Conform TSCG, poziția bugetară a administrației publice a unei părți contractante este echilibrată sau în excedent dacă soldul structural anual al administrației publice[4] respectă obiectivul

[4] „soldul structural anual al administrației publice" reprezintă soldul anual ajustat ciclic din care se deduc măsurile cu caracter excepțional și măsurile temporare

pe termen mediu specific ţării respective, astfel cum este definit în Pactul de Stabilitate şi Creştere revizuit, cu o limită inferioară a deficitului structural de 0,5% din produsul intern brut, calculat la preţurile pieţei (articolul 1, punctul d). Atunci când raportul dintre datoria publică şi produsul intern brut, la preţurile pieţei, este semnificativ sub nivelul de 60% şi când riscurile în ceea ce priveşte sustenabilitatea pe termen lung a finanţelor publice sunt scăzute, limita inferioară a obiectivului pe termen mediu poate atinge un deficit structural de cel mult 1% din produsul intern brut, la preţurile pieţei (articolul 1, punctul e).

Articolele 3 şi 8 din Tratat constituie **Compactul fiscal** şi reprezintă regulile fiscale ce se aplică ţărilor semnatare. Acesta vizează o coordonare mai strânsă a politicilor economice şi consolidarea instrumentelor de stabilizare. Dacă o ţară membră are datoria publică semnificativ sub 60% PIB şi riscurile la adresa sustenabilităţii finanţelor publice pe termen lung sunt reduse, aceasta poate înregistra un deficit structural mai mare de 0,5% din PIB, dar nu mai mare de 1% din PIB. Sumele impuse unei părţi contractante care nu îndeplineşte condiţiile şi a cărei monedă este euro sunt vărsate Mecanismului European de Stabilitate. În celelalte cazuri, plăţile sunt alocate bugetului general al Uniunii Europene (articolul 8, punctul 2).

Compactul fiscal consolidează obligaţia de a îndeplini OTM deja consacrate de componenta preventivă a PSC prin intermediul normelor naţionale şi a mecanismelor automate de corecţie. La nivel conceptual, Compactul fiscal nu introduce foarte multe elemente de noutate, însă se poate dovedi util prin mecanismul automat de corecţie şi de penalizare, pe care îl prevede în cazul în care se înregistrează derapaje.

Compactul fiscal, parte a TSCG, şi Pachetul de şase nu se exclud, ci se potenţează, având şi prevederi comune precum: utilizarea şi punerea în practică a conceptelor precum obiectivele pe termen mediu (OTM), abaterea semnificativă, circumstanţele excepţionale. Diferenţa constă însă în faptul că în unele privinţe, precum aplicarea votului cu majoritate calificată inversă în toate etapele procedurii de deficit excesiv, TSCG conţine prevederi mai stricte decât Pachetul de şase norme.

În concluzie, în contextul deteriorării semnificative a finanţelor publice ca urmare a crizei economice, dar şi a crizei datoriilor suverane, îmbunătăţirea cadrului fiscal european a fost o măsură necesară pentru consolidarea finanţelor publice şi restabilirea încrederii pe pieţele internaţionale.

Evoluţiile recente au demonstrat insuficienţa PSC de a coordona politicile fiscale naţionale şi de a asigura stabilitatea în Uniunea Europeană şi în special în Zona Euro. Reformarea acestui Pact, prin Pachetul de Şase, va impune o mai mare disciplină bugetară prin modificări precum introducerea unor reguli numerice, unor dispoziţii obligatorii şi unor nivele de referinţă precise. Spre exemplu, prevederile privind ritmul de creştere a cheltuielilor bugetare îşi vor putea demonstra utilitatea, întrucât este foarte probabil ca, în sens contrar, monitorizarea cheltuielilor să fi rămas în plan secund, fiind surclasate ca importanţă de supravegherea deficitului public, bugetar şi structural şi a datoriei publice. Noua guvernanţă poate avea efecte pozitive întrucât introduce măsuri care pot susţine stabilitatea economică şi lasă mai puţin spaţiu de interpretare în ceea ce priveşte componentele preventive şi corective ale cadrului de supraveghere fiscală, prin introducerea unor noi puncte de referinţă şi a obiectivelor pe termen mediu. De asemenea, termenele stricte permit evitarea amânării procedurilor şi reducerea sancţiunilor ce se impun. Prin întărirea disciplinei bugetare, se vor evita politicile fiscale discreţionare sau prociclice. Toate acestea reprezintă un pas înainte spre constituirea unui cadru fiscal funcţional. Benchmarking-ul pe partea de cheltuieli bugetare evită parţial dificultăţile în evaluarea deficitului bugetar structural. Procedura de deficit excesiv a fost de asemenea reformată; definiţia anterioară a „circumstanţelor excepţionale" („un eveniment neobişnuit important ce nu poate fi controlat de Guvern") a fost completată cu fenomenul de „recesiune economică gravă pentru Zona Euro sau pentru Uniunea Europeană ca întreg". O altă măsură ce va avea efecte pozitive este introducerea unui ritm de scădere a datoriei publice, mai ales dacă luăm în considerare faptul că înainte nu au fost luate măsuri privind nerespectarea datoriei publice, pentru că nu au existat criterii cantitative clare privind ritmul de îmbunătăţire a gradului de îndatorare. Rolul acestei reguli va fi, în esenţă, să asigure faptul că practica fiscală este suficient de disciplinată pentru a reduce nivelul datoriei, ca procent în PIB, aducându-l la un nivel ce poate fi rambursat, implicit sustenabil pe termen lung. Un alt element ce îi

consolidează şansele de reuşită este faptul ca aspectele privind coordonarea vor fi analizate ex-ante şi nu cum se făcea anterior. Transpunerea obiectivelor din noua guvernanţă în legislaţia la nivel naţional a statelor membre este un alt aspect ce va întări implicarea acestora în îndeplinirea obiectivelor. Interesantă este şi distincţia făcută între condiţiile pentru statele din Zona Euro şi celelalte ţări ale Uniunii Europene, aplicarea unor criterii mai dure pentru Zona Euro fiind justificată de existenţa şocurilor asimetrice puternice şi de imposibilitatea ajustării prin intermediul ratei de schimb.

Există însă şi opinii contrare ale specialiştilor, care consideră, spre exemplu, că numărul noilor prevederi ale PSC revizuit este impresionant, dar la o analiză în detaliu se poate constata că multe dintre aceste măsuri au o eficienţă redusă (Wyplosz, 2012). Monitorizarea mai atentă a datoriei publice este o măsură necesară şi utilă, însă este posibil ca sancţiunile prevăzute să fie rar aplicate, întrucât, conform prevederilor, trebuie îndeplinite mai multe criterii pentru a declanşa şi pune în aplicare procedura de deficit excesiv (Ludger et al., 2011). De asemenea, în cazul statelor cu grad de îndatorare ridicat, creşterea PIB nominal ar contribui în mod automat la reducerea datoriei. Acest lucru ar reduce motivaţia guvernelor de a întreprinde eforturi de ajustare structurală, în special în perioadele de creştere economică. Probleme pot apărea, cu o probabilitate mare, în ceea ce priveşte calculul deficitului structural. Regula fiscală referitoare la deficitul bugetar structural ridică serioase probleme operaţionale, calcularea deficitului bugetar structural fiind un proces relativ complex şi cu grad ridicat de incertitudine asupra rezultatelor (Moisă et al., 2012). Rezultatele obţinute în urma calculului deficitului structural pot fi deteriorate întrucât pe lângă modificările datorate ciclului economic mai pot apărea influenţe temporare, precum ajutoarele acordate în cazul unor situaţii deosebite. În trecut, aspectele tehnice legate de calculul soldului bugetar structural au condus la o supraestimare a progreselor realizate în ceea ce priveşte OTM. Progresele în vederea atingerii OTM sunt evaluate pe baza soldului bugetar ajustat ciclic care, datorită unor factori tehnici, tinde să fie supraestimat în perioadele de expansiune.

Noul Pact fiscal va contribui la întărirea disciplinei bugetare, iar noua guvernanţă economică reprezintă un pas înainte spre consolidarea fiscală, însă rămâne de văzut dacă prin aceste măsuri a fost creat cadrul funcţionării propice a UEM. Sunt specialişti (Dumitru, 2012) care consideră că este puţin probabil ca noua guvernanţă să asigure buna funcţionare în cadrul Uniunii Europene sau a Zonei Euro, mai ales dacă avem în vedere eterogenitatea statelor membre ale Uniunii Europene în termeni de dezvoltare economică şi competitivitate.

Chiar dacă au fost introduse termene mai stricte şi reguli mai clare, Comisia şi Consiliul vor avea în continuare o marjă de manevră semnificativă în emiterea de recomandări şi în stabilirea nivelul sancţiunilor, ceea ce ar putea duce la o lipsă de consistenţă în aplicarea regulilor şi implicit la lipsa de credibilitate a autorităţii şi la discreditarea noii guvernanţe şi a sistemului în ansamblu.

Vor fi făcute însă în continuare eforturi de consolidare fiscală. Două noi reglementări suplimentare sunt în curs de examinare, aşa numitele „Two Pack", ce se vor aplica doar statelor din Zona Euro şi care sunt constituite dintr-un Regulament privind monitorizarea şi evaluarea proiectului planurilor bugetare şi asigurarea corectării deficitelor excesive în statele membre din Zona Euro şi un Regulament privind supravegherea consolidată a statelor membre din Zona Euro ce vor întâmpina dificultăţi financiare. Trebuie avut în vedere însă că pentru a crea un cadru coerent de politică fiscală în cadrul Zonei Euro este necesară o coordonare reală între politicile fiscale ale statelor membre, dar şi cu politica monetară, pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor europene.

Cu toate acestea, guvernanţa economică europeană va avea atât efecte pe termen scurt, ce vor readuce încrederea în pieţele internaţionale (prin introducerea Semestrul European), cât şi efecte pe termen mediu şi lung, contribuind la evoluţia sustenabilă a finanţelor publice la nivelul Uniunii Europene şi al Zonei Euro.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. SISTEMELE FISCALE DIN ZONA EURO: ANALIZĂ COMPARATIVĂ, CLASIFICARE MULTIVARIATĂ, TENDINŢE DE CONVERGENŢĂ STRUCTURALĂ

Funcţionarea Uniunii Economice şi Monetare a generat un interes crescut în studierea politicilor fiscale, a rolului, modificărilor şi efectelor acestora în cadrul uniunilor monetare, numeroase studii axându-se de asemenea pe analiza proceselor de coordonare, armonizare, uniformizare. În contextul integrării economice graduale în Uniunea Europeană, evoluţia sistemelor fiscale necesită o analiză amănunţită. Având în vedere faptul că nivelul poverii fiscale şi structura impozitării au efecte asupra creşterii economice şi a productivităţii, se dovedeşte deosebit de utilă analiza diferenţelor, precum şi a tendinţelor de convergenţă şi divergenţă între sistemele fiscale ale ţărilor europene.

Acest capitol prezintă o analiză comparativă a structurilor fiscal- bugetare din Zona Euro, luând în considerare evoluţia acestora, tendinţele de convergenţă/ divergenţă, similitudinile şi discrepanţele înregistrate, identificând modele, factori favorizanţi şi dificultăţi întâmpinate de statele membre în procesul adoptării monedei euro. Cu scopul prezentării unei **imagini complete a structurii, nivelului şi preferinţelor de impozitare din Zona Euro**, studiul include analiza următoarelor aspecte: evoluţia veniturilor şi cheltuielilor totale şi a principalelor componente, distribuţia poverii fiscale, nivelul absolut de impozitare, structura impozitării conform funcţiei economice, ratele implicite ale impozitării, evoluţia soldurilor bugetare totale, structurale şi de cont curent, dinamica şi structura datoriei publice.

Ţinând cont de evoluţiile recente nefavorabile ce au avut loc la nivelul economiilor statelor membre ale Zonei Euro sub influenţa crizei financiare şi economice şi ulterior a crizei datoriei suverane, **am analizat principalele cauze, determinanţii şi amploarea efectelor acestora, cu scopul identificării acelor aspecte ce pot fi relevante pentru România, în procesul adoptării monedei unice.** Întrucât criza economică a fost urmată, în Zona Euro, de criza datoriilor suverane, am luat în considerare de asemenea decalajele de competitivitate între ţările nordice şi cele de la periferia Zonei Euro. Având în vedere experienţa din ţările PIIGS (Portugalia, Irlanda, Italia, Grecia şi Spania), acestea fiind cele mai vulnerabile pe perioada crizei economice, am analizat de asemenea cele două cauze principale ale creşterii datoriei publice în timpul ultimilor ani: deficitul de cont curent (PIGS) şi datoria sectorului privat (Irlanda), dar şi alţi indicatori de competitivitate pe care i-am considerat relevanţi, precum costul nominal unitar al forţei de muncă sau rata efectivă a cursului de schimb.

Întrucât analiza primară a sistemelor fiscale din statele membre ale Zonei Euro relevă numeroase similitudini, dar şi diferenţe considerabile, am utilizat **analiza cluster pentru a clasifica sistemele fiscale din Zona Euro în subgrupuri în funcţie de caracteristicile comune.** Am luat în considerare structura veniturilor fiscale în primul an de la introducerea monedei euro şi anual începând cu anul 2007, anul aderării României la Uniunea Europeană, cu **scopul de a identifica dacă apartenenţa la uniunea monetară europeană a indus statelor membre o tendinţă de apropiere în ceea ce priveşte structura veniturilor fiscale**, independentă de prevederile legislative. Analiza a fost realizată atât pentru Zona Euro, cât şi pentru cele 17 state ale Zonei Euro şi România, pentru a putea determina **apartenenţa României la unul dintre grupurile din Zona Euro ce prezintă caracteristici similare, dar şi de a evidenţia dacă această apartenenţă a fost modificată în timp, precum şi influenţa României asupra modificării clusterelor.**

Recenta criză economică, urmată de **criza datoriilor suverane europene**, a determinat deteriorarea rapidă a finanţelor publice, în special în ţările de la periferia Zonei Euro. Analizând cauzele care au condus la această dinamică nefavorabilă, a fost evidenţiată o perspectivă

importantă: atenţia cercetătorilor a fost schimbată de la deficitul bugetar şi datoria publică, criteriile de stabilitate conform Pactului de Stabilitate şi Creştere, către indicatorii privind dezechilibrele externe. Dezechilibrele de cont curent s-au dovedit a fi una dintre principalele cauze ale crizei datoriilor suverane în Zona Euro, împreună cu diferenţele de competitivitate între unele state membre şi nevoia de a acoperi datoria sectorului privat. Dezechilibrul important este legat de dinamica contului curent: decalajul între Nord şi Sud a crescut de la crearea UEM, fiind o problemă persistentă (Holinski et al, 2012.). Dezechilibrele externe s-au dovedit a fi principala problemă a Zonei Euro (Croitoru, 2012). De asemenea, criza datoriilor suverane este profund legată de criza bancară şi a dezechilibrelor macroeconomice care au afectat Zona Euro (Lane, 2012). Acest lucru a avut loc în special în cazul Irlandei (dar acest lucru nu este singurul caz european în care guvernele au decis să preia datoriile băncilor, crescând, prin urmare, nivelul datoriei publice). Analizând evenimentele recente, decalajele dintre Nord şi de Sud pot fi explicate prin faptul că ţările din Nord (Austria, Belgia, Finlanda, Germania, Luxemburg şi Olanda) au fost în măsură să traducă creşterea competitivităţii în creşterea surplusurilor comerciale, în timp ce statele din Sud (Grecia, Irlanda, Italia, Portugalia şi Spania) s-au împrumutat din străinătate pentru a putea acoperi deficitele comerciale şi plăti dobânda la datoria netă (Holinski, 2012). În periferia Zonei Euro, dezechilibrele de cont curent par să fi fost chiar mai mari decât aparent, deşi situaţia variază considerabil în diferite ţări şi este în mare parte determinată de o scădere a ratelor de economisire privată (Jaumotte, Sodsriwiboon, 2010).

În timpul **crizei financiare şi economice**, ca urmare a intervenţiilor bugetare importante şi a pachetelor de stimulare fiscală, menite să sprijine sectorul financiar şi cererea agregată, finanţele publice s-au deteriorat semnificativ. Provocările actuale legate de finanţele publice impun, astfel, necesitatea de a regândi sistemele fiscale şi conferă opotunitatea de a reafirma obiectivele impozitării, de a evalua potenţialele conflicte între diferite obiective şi de a identifica ingredientele unui sistem bun de impozitare adecvat caracteristicilor actuale ale economiilor europene.

2.1. Delimitări conceptuale

Momentul actual aduce cea mai importantă provocare pentru economia românească: *aderarea la Zona Euro*. Sunt necesare progrese pentru a îndeplini condiţiile solicitate de procesul aderării în ceea ce priveşte asigurarea stabilităţii macroeconomice, care implică, desigur, şi consolidarea fiscală. Politica fiscală trebuie să sprijine convergenţa reală, fiind totodată suficient de flexibilă pentru a atenua eventualele şocuri interne şi externe generate de aderare. Având în vedere necesitatea consolidării durabile a finanţelor publice şi a îmbunătăţirii soldurilor guvernamentale, este important să se ştie care schimbări în sistemul fiscal ar putea aduce necesarele venituri fiscale suplimentare. Obiectivul general al acestui capitol este de realiza ***analiza detaliată a sistemelor fiscal- bugetare aplicate în statele membre ale Zonei Euro,*** cu accent asupra tendinţelor de convergenţă structurală existente între acestea. Având în vedere că nivelul poverii fiscale şi al structurii impozitării se reflectă asupra creşterii economice şi productivităţii, am inclus în studiu analiza diferenţelor, precum şi a tendinţelor de convergenţă între sistemele fiscale ale ţărilor europene.

Analiza comparativă a sistemelor fiscale din statele membre ale Zonei Euro este structurată în patru secţiuni, ce abordează în dinamică urmatoarele aspecte: resurse (ce includ veniturile publice şi structura acestora), consum (cheltuielile totale şi structura acestora), efecte (deficitul şi datoria publice - cei doi indicatori ai politicilor fiscale ce constituie criterii de convergenţă nominală şi stabilitate) şi influenţe (determinanţi ai crizei datoriilor suverane şi factori favorizanţi ai decalajelor lărgite între statele membre ale Zonei Euro). În analiza comparativă a sistemelor fiscale din statele membre ale Zonei Euro am luat în calcul evoluţia veniturilor şi cheltuielilor totale şi a principalelor componente, dar şi distribuţia poverii fiscale. Întrucât pentru acurateţea interpretării sunt necesare informaţii suplimentare, am inclus clasificarea economică a impozitelor şi ratele de impozitare

implicită pentru diferite funcţii economice, deoarece veniturile fiscale (%PIB) oferă informaţii importante, însă nu explică, spre exemplu, dacă o pondere mare a impozitelor pe capital în PIB este consecinţa ratelor mari sau a unei baze largi de impozitare. Ratele de impozitare implicite măsoară povara fiscală medie efectivă pe diferite tipuri de venituri economice sau activităţi; în fiecare caz, acestea exprimă veniturile totale fiscale ca procent din baza de impozitare potenţială (Manual ESA). Spre deosebire de analiza anterioară a veniturilor fiscale, acestea iau în considerare dimensiunea bazei de impozitare potenţiale, care adesea diferă substanţial de la o ţară la alta. În vederea asamblării acestor valori agregate, studiul include analiza în timp a datelor pentru a putea observa schimbările în ceea ce priveşte povara fiscală efectivă. Pentru a evalua modul în care povara fiscală este distribuită între diferiţi factori (consum, forţă de muncă şi capital) lucrarea include analiza comparativă a structurilor de impozitare, conform funcţiei economice, nivelul absolut de impozitare raportat la PIB şi ratele de impozitare implicite, indicatori ai poverii fiscale efective.

Ţinând cont de evoluţiile recente nefavorabile ce au avut loc la nivelul economiilor statelor membre ale Zonei Euro, sub influenţa crizei financiare şi economice şi ulterior a crizei datoriei suverane, ***am analizat principalele cauze, determinanţii şi amploarea efectelor acestora, cu scopul identificării acelor aspecte ce pot fi relevante pentru România, în procesul adoptării monedei unice.*** Întrucât criza economică a fost urmată, în Zona Euro, de criza datoriilor suverane, am luat în considerare de asemenea decalajele de competitivitate între ţările nordice şi cele de la periferia Zonei Euro. Având în vedere experienţa din ţările PIIGS (Portugalia, Irlanda, Italia, Grecia şi Spania), acestea fiind cele mai vulnerabile pe perioada crizei economice, am analizat de asemenea cele două cauze principale ale creşterii datoriei publice în timpul ultimulor ani: deficitul de cont curent (PIGS) şi datoria sectorului privat (Irlanda), dar şi alţi indicatori de cometitivitate pe care i-am considerat relevanţi, precum costul nominal unitar al forţei de muncă sau rata efectivă de schimb. Întrucât analiza primară a sistemelor fiscale din statele membre ale Zonei Euro relevă numeroase similitudini, dar şi diferenţe considerabile, am utilizat ***analiza cluster pentru a clasifica sistemele fiscale în subgrupuri în funcţie de caracteristicile comune.*** Am luat în considerare structura veniturilor fiscale în primul an de la introducerea monedei euro şi anual începând cu 2007, anul aderării României la Uniunea Europeană, cu scopul de a identifica dacă apartenenţa la uniunea economică şi monetară europeană a indus statelor membre o tendinţă de apropiere în ceea ce priveşte structura veniturilor fiscale, independentă de prevederile legislative.

2.2. Analiza comparativă a sistemelor fiscale din Zona Euro

Procesul de integrare monetară, mijloc de îndeplinire a dezideratului politic european, continuă o dată cu extinderea Zonei Euro prin aderarea unor noi state. Acesta devine principalul obiectiv pe care politicile economice naţionale, implicit şi cele fiscale, trebuie să îl îndeplinească. La nivelul Zonei Euro statele membre au autonomie în elaborarea şi implementarea politicilor, cu condiţia respectării celor două criterii de stabilitate: deficitul bugetar şi datoria publică. Comisia Europeană se limitează la a face recomandări şi a propune orientări privind rezultatele ce trebuie îndeplinite şi posibilele intrumente care pot conduce la realizarea acestor obiective. Este şi cazul Strategiei Europa 2020, care propune trei priorităţi ce se susţin reciproc şi vizează creşterea inteligentă, durabilă şi favorabilă incluziunii. Dintre cele 10 „Orientări integrate Europa 2020" chiar prima vizează asigurarea calităţii şi durabilităţii finanţelor publice. Modalitatea însă prin care este îndeplinit acest obiectiv rămâne la latitudinea statelor cu condiţia să fie respectate criteriile de stabilitate şi principiile de bază pentru coordonarea sistemelor de impozitare (eliminarea discriminării, a dublei impuneri şi prevenirea abuzului şi a neimpozitării involuntare).

Ţinând cont de aceste restricţii, recomandări, precum şi de importanţa semnificativă a instrumentelor fiscale ca mijloc de menţinere a stabilităţii interne, ne-am propus să realizăm o prezentare completă a structurii, nivelului şi preferinţelor de impozitare din Zona Euro şi să identificăm dacă există o tendinţă de apropiere structurală în ceea ce priveşte veniturile publice.

2.2.1. Analiza primară a sistemelor fiscale din Zona Euro

În realizarea analizei primare a sistemelor fiscale din Zona Euro, am luat în considerare evoluţia următorilor indicatori, pentru perioada 2000 - 2011: veniturile şi cheltuielile totale şi principalele componente ale acestora, soldurile bugetare totale şi structurale, datoria publică şi structura acesteia şi indicatori de competitivitate precum deficitul de cont curent şi datoria externă.

Evoluţia veniturilor şi cheltuielilor totale şi a principalelor componente

În acest subcapitol am analizat comparativ, în dinamică, veniturile şi cheltuielile totale înregistrate în perioada 2000 - 2011 în statele membre ale Zonei Euro, dar şi în România. Am inclus în studiu structura veniturilor şi a cheltuielilor publice, conform clasificaţiei functionale, dar şi dinamica principalelor componente, în perioada menţionată.

Grafic nr. 2.2.1.1. Dinamica veniturilor totale în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011 (%PIB)

a. media veniturilor totale în raport cu PIB în perioada 2000 - 2011 ≤ 45% PIB

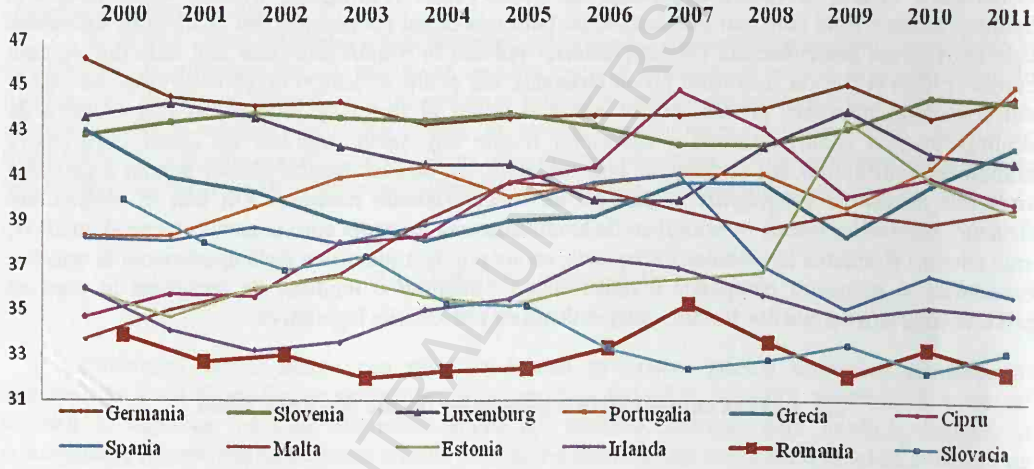

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

La nivelul Zonei Euro, statele cu ponderi reduse ale veniturilor totale în PIB sunt Slovacia, Irlanda, Spania, Malta, Estonia, Cipru (media perioadei 2000 - 2011 se situează la 40% PIB). Grecia, Portugalia, Luxemburg, Slovenia şi Germania au încasat în medie venituri de 40-45% PIB în perioada 2000 - 2011. Comparativ cu Zona Euro, România are cea mai mică pondere a veniturilor totale în PIB. Doar în perioada 2007 - 2008, Slovacia a înregistrat mai puţine venituri în raport cu PIB decât România, ceea ce indică un grad de fiscalitate redus în România, dar ridică semne de întrebare asupra capacităţii de colectare a veniturilor, chiar dacă datele sunt conform metodologiei ESA 95. În perioada analizată fluctuaţii puternice au înregistrat Cipru, Grecia, Estonia şi Irlanda. Grecia a avut un trend descrescător în perioada 2000 - 2004, veniturilor totale scăzând de la 43% la 38,1% PIB. Din anul 2004 ponderea veniturilor în PIB a crescut până la 40,7% în perioada 2007 - 2008. Criza economică a indus o scădere importantă de 2,4 pp, însă din anul 2009 ponderea veniturilor a crescut până la nivelul din 2000, probabil şi pe fondul scăderii PIB. Cipru a înregistrat o creştere semnificativă între anii 2000 în 2007, de la 34,7 la 44,8% PIB, urmată de o scădere abruptă până în anul 2009 (40,1% PIB). Estonia a înregistrat în anul 2009 o creştere substanţială de aproape 7 pp., ajungând la 43,5% PIB după care, în anul 2011, veniturile totale au scăzut la 39,4% PIB, pondere superioară celei înregistrate în perioada dinaintea crizei economice.

b. media veniturilor totale în raport cu PIB în perioada 2000 - 2011 > 45% PIB

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

La nivelul Zonei Euro cel mai mare grad de fiscalitate, în perioada 2000 - 2011, este înregistrat în Finlanda, ce are o medie a veniturilor totale în raport cu PIB de 53,3%. Este urmată de Franţa, Belgia şi Austria, ce înregistrează, în medie, venituri totale de aproape 50% PIB. Olanda şi Italia prezintă de asemenea o fiscalitate crescută, de peste 45% PIB.

Grafic nr. 2.2.1.2. Dinamica contribuţiilor sociale medii în statele membre ale Zonei Euro şi în România (%PIB)

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Sistemele de impozitare care se bazează în principal pe contribuţii sociale sunt: Austria, Franţa, Germania, Olanda, Slovacia şi Spania. Acestea au de altfel şi cea mai mare pondere a contribuţiilor sociale în totalul veniturilor încasate la bugetele generale. Per ansamblu, în perioada 2000 - 2011, gradul de fiscalitate socială se încadrează între 5,6% PIB şi 18,8% PIB. Se observă că pe fondul crizei economice, în perioada 2008 - 2011, media veniturilor încasate prin contribuţii sociale a crescut în majoritatea statelor, comparativ cu media perioadei 2000 - 2007. Excepţie fac Malta, România, Slovacia, Austria şi Germania. Grad de fiscalitate socială redus, aflat sub 10% PIB se înregistrează în România, Cipru, Malta şi Irlanda. La polul opus se situează statele care se bazează în principal pe contribuţii sociale.

Grafic nr. 2.2.1.3. Dinamica mediei impozitelor pe bunuri şi servicii în statele membre ale Zonei Euro şi în România (%PIB)

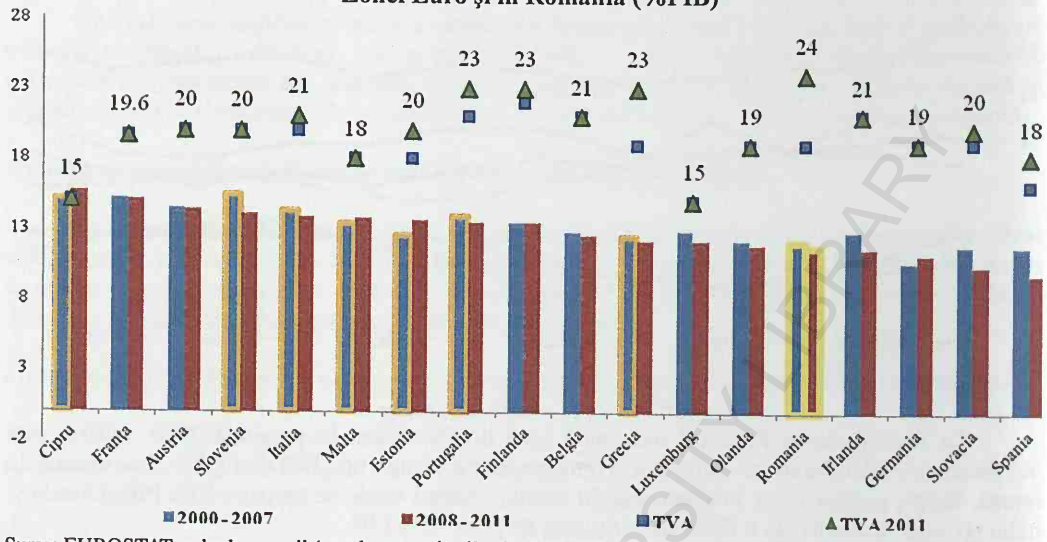

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii (ponderea veniturilor în PIB); KPMG (rate TVA)

Statele membre ale Zonei Euro care se bazează în principal pe impozitare indirectă sunt: Cipru, Estonia, Grecia, Italia, Portugalia, Malta şi Slovenia. În perioada 2000 - 2011 veniturile din impozitare indirectă colectate de statele membre ale Zonei Euro au variat între 8,8% PIB şi 18,5% PIB. Statele care încasează cele mai multe venituri din impozitare indirectă sunt: Cipru, Franţa, Austria şi Slovenia. La polul opus se află Spania, Slovacia, Germania şi Irlanda. În majoritatea statelor membre ale Zonei Euro, veniturile din impozitare indirectă au scăzut datorită crizei, media anilor 2008 - 2011 fiind inferioară mediei perioadei 2000 - 2007. Excepţie fac: Cipru, Malta, Estonia şi Germania. Aceste state au înregistrat, în medie, mai multe venituri din impozite pe bunuri şi servicii în perioada crizei, decât în perioada anterioară.

Impozitele indirecte sunt formate din impozite pe produse şi alte impozite pe produse; dintre acestea principala sursă de venituri o constituie prima categorie, compusă din Taxe de tip TVA, Impozite şi drepturi asupra importurilor, exclusiv TVA şi Impozite pe produse, exclusiv TVA şi impozitele pe importuri. Taxele de tip TVA rămân, pentru toate statele membre, cea mai importantă subcategorie a impozitelor indirecte. La nivelul Zonei Euro, taxele de tip TVA, exprimate ca pondere în PIB, se situează la nivelul de 7%. Sumele maxime încasate prin această formulă de calcul au ajuns la 8,9% (Estonia şi Cipru); Finlanda (8,6%) şi Austria (8%). Ca procent din totalul veniturilor fiscale, TVA, la nivelul Zonei Euro, atinge 30%. Peste acest nivel se situează 7 din cele 17 state membre. În state precum Slovacia şi Estonia, poate atinge ponderi chiar de 42%, respectiv 40%. Cele mai mici ponderi ale TVA în veniturile fiscale au fost înregistrate în anul 2009 de Italia (19%) şi Spania (21%). Dintre cele 17 state, doar în cazul a patru dintre acestea ponderea veniturilor încasate din TVA în totalul veniturilor fiscale se situează sub 25%.

În ceea ce priveşte rata TVA, analiza realizată pentru perioada 2000 - 2011 evidenţiază două trenduri distincte. În perioada anterioară crizei economice, majoritatea statelor au încercat reducerea taxei pe valoarea adaugată, însă în perioada acută a crizei, dar şi ulterior, cu scopul de colecta mai multe venituri la bugetele generale, multe dintre statele membre au crescut TVA. Statele membre ale Zonei Euro care au modificat rata TVA în perioada 2008 - 2011 pentru a face faţă influenţelor crizei economice sunt: Estonia (de la 18% la 20%, în anul 2010), Portugalia (de la 21% la 23%, în anul 2011), Finlanda (de la 22% la 23%, în anul 2010), Grecia (de la 19% la 23%, în anul 2010), Slovacia (de la 19% la 20%, în anul 2010), Spania (de la 16% la 18% în anul 2010), Italia (de la 20% la 21%, în anul 2011) şi Irlanda (în anul 2009 a crescut TVA de la 21% la 21,5%, pentru ca în anul 2011 să se revină la cota de 21%).

România se alătură acestui grup de ţări, întrucât a crescut cota TVA în anul 2010, de la 19% la 24%. Motivul a fost, precum în celelalte state, nevoia de a spori resursele bugetare şi de a putea acoperi cheltuielile, impozitarea indirectă fiind instrumentul cel mai uşor de utilizat, prin aplicarea căruia este cel mai probabil să îndeplinească acest obiectiv, comparativ cu celelalte tipuri de impozitare.

Statele care au menţinut cota TVA constantă în perioada analizată sunt Cipru şi Luxemburg (15%), Malta (18%), Germania şi Olanda (19%), Franţa (19,6%), Austria şi Slovenia (20%) şi Belgia (21%). Dintre acestea, ulterior perioadei analizate, câteva ţări europene au crescut cota TVA, întrucât au consumat resursele existente şi au fost nevoite să modifice rata impozitării pentru a colecta venituri care să acopere necesarul de finanţare. Astfel, în anul 2012, statele membre care au crescut TVA au fost: Cipru (17%), Irlanda (23%), Spania (21%) şi Olanda (21%).

Analiza dinamicii impozitelor pe bunuri şi servicii în statele membre ale Zonei Euro şi în România evidenţiază de asemenea utilitatea politicilor fiscale în contracararea efectelor crizei şi menţinerea stabilităţii economice, instrumentele acestora fiind printre principalele elemente folosite ca măsuri de redresare a economiilor în statele membre.

Grafic nr. 2.2.1.4. Dinamica impozitării directe medii în statele membre ale Zonei Euro şi în România (%PIB)

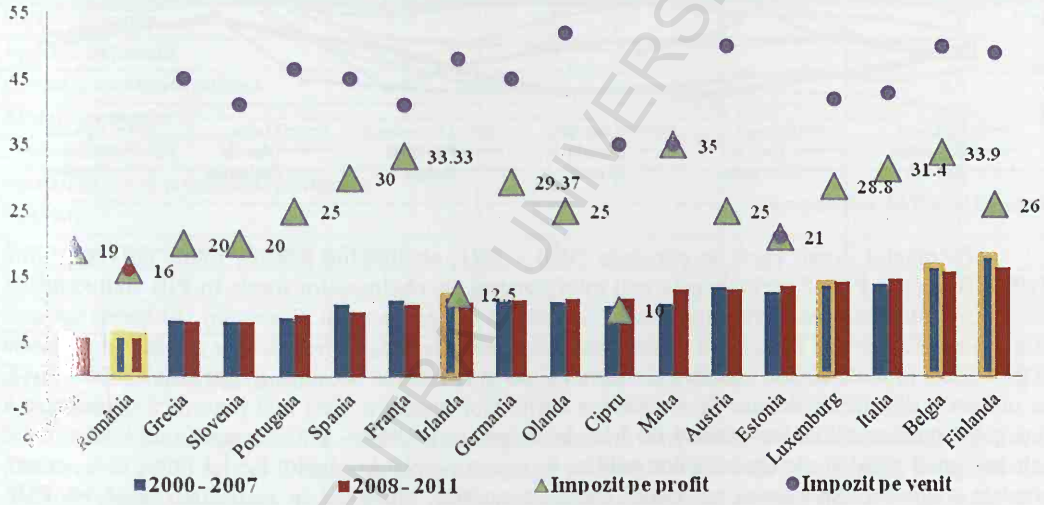

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii (ponderea veniturilor în PIB); KPMG (rate impozitare)

Statele membre ale Zonei Euro care se bazează în principal pe impozitarea directă sunt Belgia, Finlanda, Irlanda şi Luxemburg. În perioada 2000 - 2011 veniturile din impozitare directă s-au încadrat în intervalul 5,3% - 21,1% PIB. Statele care încasează cele mai multe venituri din impozitare directă sunt: Finlanda, Belgia, Italia, Luxemburg şi Estonia. La polul opus se află Slovacia, Grecia, Slovenia, Portugalia şi Spania. De asemenea, România se află foarte aproape de minimul Zonei Euro în ceea ce priveşte impozitarea directă. Criza a determinat reducerea veniturilor din impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital în Slovacia, Grecia, Spania, Irlanda, Austria şi Belgia. În celelalte state membre ale Zonei Euro, precum şi în România, veniturile din impozitare directă au crescut, în medie, în perioada 2008 - 2011, comparativ cu perioada 2000 - 2007.

În ceea ce priveşte cotele de impozitare, în perioada 2000 - 2011, statele membre ale Zonei Euro care au crescut cota impozitului pe venit sunt: Cipru, Franţa, Grecia, Irlanda, Finlanda, Luxemburg, Portugalia şi Spania. Toate celelalte state au menţinut impozitul pe venit constant. Singurul stat membru al Zonei Euro care a crescut impozitul pe profit a fost Germania. Celelalte state, fie au scăzut cota impozitului pe profit (Finlanda, Grecia, Luxemburg, Olanda, Slovenia,

Spania), în încercarea de a stimula activitatea economică, fie au menţinut impozitul pe profit la nivelul anterior crizei economice. În România, atât impozitul pe profit cât şi impozitul pe venit au rămas la 16%, un nivel foarte scăzut comparativ cu Zona Euro. De altfel, impozitul pe venit este sub minimul Zonei Euro la sfârşitul perioadei analizate. Singurele state care utilizau în anul 2011 impozite pe profit mai scăzute decât România sunt Irlanda (12,5%) şi Cipru (10%).

Grafic nr. 2.2.1.5. Dinamica cheltuielilor totale în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011 (%PIB)

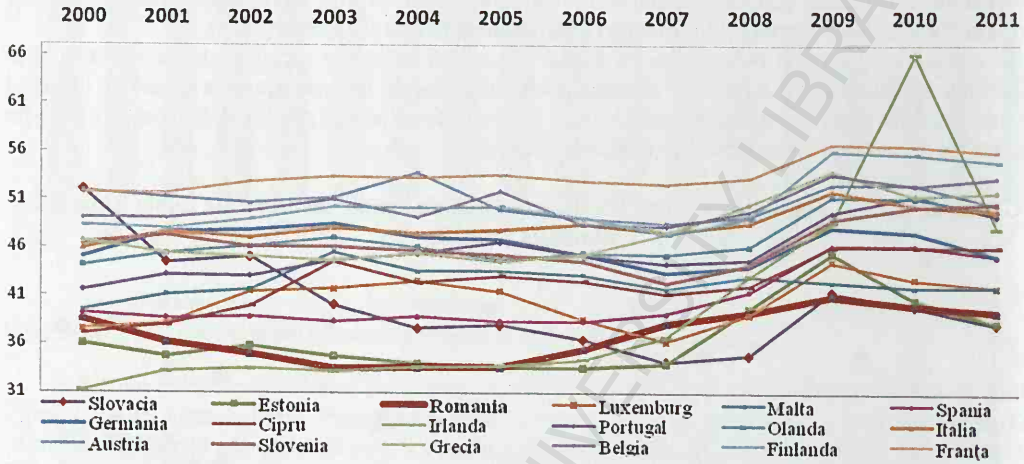

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

La nivelul Zonei Euro, în perioada 2000 - 2011, cheltuielile publice totale au variat între 31% PIB şi 66% PIB. Statele cu cele mai mici ponderi ale cheltuielilor totale în PIB sunt: Irlanda, Estonia, şi Slovacia (ponderi comparabile cu acestea înregistrează şi România). La polul opus se află Franţa, Finlanda şi Belgia. Se evidenţiază creşterea puternică a cheltuielilor publice în perioada 2007 - 2009 în toate statele membre ale Zonei Euro şi reducerea acestora în perioada 2009 - 2011, ca urmare a eforturilor depuse de reducere a deficitelor bugetare. Cea mai puternică deteriorare a finanţelor publice a fost înregistrată de Irlanda. În perioada 2000 - 2005 această ţară a înregistrat cele mai mici ponderi ale cheltuielilor publice în raport cu PIB la nivelul Zonei Euro, însă această pondere a crescut exponenţial pe fondul crizei economice, ajungând în anul 2010 la 66,1% PIB. Acesta a fost, de alfel, maximul Zonei Euro pentru perioada 2000 - 2011. În anul 2011 cheltuielile toate au fost reduse până la nivelul din anul 2009, sub 50% PIB. Fluctuaţii semnificative a înregistrat şi Slovacia, însă tendinţa a fost în sens opus. În perioada 2000 - 2007 ponderea cheltuielilor bugetare a scăzut treptat de la 52,1% PIB la 34,2% PIB. Trendul a fost inversat pe fondul crizei, astfel încât, în perioada 2007 - 2009 a fost înregistrată o creştere moderată, însă din anul 2009 a fost reluată tendinţa de scădere. În ambele situaţii, modificările semnificative menţionate au fost cauzate de evoluţiile fondurilor alocate pentru protecţie socială.

În ceea ce priveşte structura cheltuielilor, în 16 state ale Zonei Euro ponderea cea mai mare a cheltuielilor este alocată protecţiei sociale; singura excepţie este Cipru, în care cele mai multe fonduri sunt alocate către serviciile publice generale. Cele mai multe fonduri pentru protecţie socială sunt alocate de Finlanda, Franţa şi Austria (peste 20% PIB, în toată perioada 2000 - 2011). La polul opus se află Slovacia, Cipru, Estonia, dar şi România (sub 15% PIB). În perioada anterioară crizei, fonduri reduse comparativ cu PIB au fost alocate şi în Irlanda, însă situaţia s-a schimbat dramatic începând cu anul 2007.

În perioada 2000 - 2011 statele membre ale Zonei Euro au alocat fonduri publice pentru susţinerea sistemului sanitar în proporţii diferite, ponderile în raport cu PIB variind de la 2,5% PIB la 8,5% PIB. Statele care au alocat cele mai multe fonduri pentru susţinerea sistemului sanitar sunt

Olanda, Franţa, Belgia şi Austria. La polul opus se află Cipru, Luxemburg, Estonia şi Malta. Comparativ cu Zona Euro, România se află pe locul doi în clasamentul celor mai reduse ponderi în raport cu PIB ale cheltuielilor pentru sănătate (pe primul loc se află Cipru, iar pe locul trei Luxemburg). Din anul 2004, România a înregistrat o creştere continuă a fondurilor pentru sănătate, ce a fost moderată în perioada 2009 - 2011 pe fondul crizei economice. Per ansamblul perioadei 2000 - 2011, în România, cea mai bună perioadă pentru sistemul sanitar din punct de vedere al fondurilor alocate a fost perioada 2000 - 2002.

La nivelul Zonei Euro, cheltuielile pentru educaţie au variat între 2,7% PIB şi 7,5% PIB. Statele membre care alocă cele mai puţine fonduri pentru învăţământ sunt: Slovacia, Grecia, Italia, Germania şi Spania (sub 5% PIB în 2011), dar şi România (ce se află pe locul trei în acest clasament). La polul opus se află Cipru, Slovenia, Estonia, Finlanda, Belgia şi Franţa ce au înregistrat în anul 2011 ponderi de peste 6% PIB. Interesantă este evoluţia Ciprului, care în perioada 2000 - 2011 a înregistrat o creştere a ponderii cheltuielilor pentru învăţământ în PIB, atingând maximul perioadei 2000 - 2011, la nivelul Zonei Euro, în anul 2010 (dar şi cele mai mari ponderi în din anul 2006 până în anul 2011).

Tabel nr. 2.2.1.1. Media şi limitele la nivelul Zonei Euro privind capitolele de cheltuieli ale administraţiilor publice, în anul 2009 (%PIB)

	Media ZE	Ponderea maximă	Ponderea minimă
Servicii generale	6,2	9,8	2,9
Aparare naţională	1,2	2,1	0,2
Ordine şi securitate publică	1,7	2,7	0,9
Afaceri economice	4,8	7,3	2,8
Protecţia mediului	0,8	1,6	0,3
Servicii de locuit şi dezvoltare colectivă	0,9	2,5	0,3
Sănătate	6,2	7,8	3,0
Petrecerea timpului liber, cultură şi religie	1,2	2,3	0,4
Învăţământ	5,3	7,8	3,2
Protecţie socială	16,2	21,8	9,9
Securitate socială	0,4	1,6	0,0

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Analiza comparativă a structurii cheltuielilor la nivelul statelor membre ale Zonei Euro, pentru anul 2009, relevă 7 tipuri de structuri, luând în considerare doar principalele 5 capitole de cheltuieli (exprimate ca pondere în PIB): protecţie socială, sănătate, servicii generale ale administraţiei publice, învăţământ şi afaceri economice, ponderea celorlalte componente fiind foarte redusă. Deşi diversitatea în ceea ce priveşte volumul resurselor alocate pe diverse capitole este foarte mare, protecţia socială ramâne pe primul loc ca pondere a cheltuielilor alocate în PIB.

Tabel nr. 2.2.1.2. Modele de structurare a cheltuielilor totale

Principalele capitole de cheltuieli	Număr state	Statele cărora le este specifică respectiva structură
Protecţie socială Sănătate Servicii generale Învăţământ Afaceri economice	4	Austria, Finlanda, Franţa, Germania
Protecţie socială Servicii generale Sănătate Învăţământ Afaceri economice	4	Belgia, Italia, Olanda, Portugalia
Protecţie socială Sănătate	4	Irlanda, Luxemburg, Spania, Slovenia

Afaceri economice Învăţământ Servicii generale		
Protecţie socială Învăţământ Sănătate Afaceri economice Servicii generale	2	Estonia, Slovenia
Protecţie socială Servicii generale Afaceri economice Sănătate Învăţământ	1	Grecia
Protecţie socială Servicii generale Învăţământ Afaceri economice Sănătate	1	Cipru
Protecţie socială Afaceri economice Servicii generale Sănătate Învăţământ	1	Malta

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Barro şi Sala-i-Martin (1995) au propus clasificarea cheltuielilor bugetare în cheltuieli productive (au impact asupra eficienţei sectorului privat), neproductive (care afectează bunăstarea consumatorilor, dar nu implică efecte asupra eficienţei sectorului privat) şi alte cheltuieli. Conform acestei clasificări, cheltuielile productive sunt: serviciile publice generale, apărare, ordine publică şi siguranţă naţională, învăţământ, sănătate, locuinţe, mediu şi ape, transport şi comunicaţii. Din categoria cheltuielilor neproductive fac parte: asigurări şi asistenţă socială, cultură, recreere şi religie şi acţiuni economice. Clasificarea cheltuielilor în aceste trei mari categorii permite analiza influenţei fiecăreia asupra indicatorilor de rezultat. Intuitiv, prima categorie stimulează activitatea agenţilor economici, celelalte două au efecte de frânare a dezvoltării economice; însă aceste cheltuieli necesită finanţare, prin impozitare sau îndatorare publică. Analiza la nivelul statelor membre ale Zonei Euro evidenţiază preponderenţa cheltuielilor productive, întrucât după criteriul celor mai mari ponderi din PIB, din primele cinci capitole de cheltuieli, patru sunt considerate chetuieli productive şi doar unul, cheltuială neproductivă.

Cele mai multe resurse bugetare sunt alocate pentru protecţie socială. Este valabil pentru toate statele membre ale Zonei Euro. Ponderea acestora în PIB variază de la 9,9% la 21,8%. Cele mai mari ponderi sunt înregistrate de Franţa (21,8%), Finlanda (20,4%) şi Austria (18,9%). Statele care alocă cele mai puţine resurse pentru protecţie socială sunt: Cipru (9,9%), Slovacia (10,1%) şi Estonia (11,7%). Media la nivelul Zonei Euro este de 16,2% PIB. Următoarele capitole, ca importanţă şi volum de resurse alocate (calculate ca medie a valorilor înregistrate la nivelul Zonei Euro, %PIB), sunt: sănătatea (6,2%), serviciile generale ale administraţiilor publice (6,2%), învăţământul (5,8%) şi afacerile economice (4,8%).

Statele membre ale Zonei Euro care alocă cele mai multe resurse pentru susţinerea sănătăţii sunt, în ordine descrescătoare a ponderii cheltuielilor în PIB, următoarele: Irlanda şi Franţa (7,8%) şi Austria (7,7%). La polul opus se află Cipru (3%), Luxemburg (4,4%) şi Grecia (5,2%). Intervalul corespunzător cheltuielilor pentru sănătate este [3 - 7,8], exprimat ca procente în PIB.

Fonduri importante sunt cheltuite pentru serviciile generale ale administraţiilor publice. Cipru, Grecia şi Belgia alocă cele mai multe resurse în acest sens: 9,8%, 8,7% şi respectiv 8,5% PIB. Deşi, ca medie la nivelul Zonei Euro, cheltuielile cu sănătatea şi cele pentru susţinerea activităţii administraţiilor deţin ponderi egale, analiza fiecărui stat membru în parte arată că serviciile generale ale administraţiilor publice sunt, după protecţia socială, capitolul de cheltuieli căruia i se alocă cele mai mari ponderi din PIB. Media este influenţată de existenţa unor decalaje

foarte mari între majoritatea statelor şi alte trei ţări care înregistrează ponderi foarte mici ale resurselor alocate în acest sens: Estonia (2,9%), Irlanda (3,4%) şi Slovacia (3,7%). Cheltuielile pentru serviciile administraţiilor se încadrează în intervalul [2,9 – 9,8] (%PIB).

Cele mai mari ponderi ale cheltuielilor pentru învăţământ în PIB sunt alocate de: Cipru (7,8%), Estonia (6,7%) şi Austria (6,3%). Statele care alocă cele mai scăzute resurse în acest sens sunt: Grecia (3,2%), Slovacia (3,5%) şi Germania (3,9%). Cheltuielile pentru învăţământ se încadrează în intervalul [3,2 – 7,8], procente în PIB.

Afacerile economice primesc în medie 4,8% din PIB. Intervalul în care se încadrează ponderile în PIB alocate în acest sens este [2,8 – 7,3]. Cele mai importante resurse sunt alocate de Malta (7,3%), Grecia (6,7%) şi Irlanda (5,9%). La polul opus se află Portugalia (2,8%), Franţa (2,8%) şi Germania (3,5%).

Distribuţia poverii fiscale în statele membre ale Zonei Euro

În cele ce urmează vom prezenta tendinţele de apropiere la nivelul statelor membre ale Zonei Euro în ceea ce priveşte distribuţia poverii fiscale. Pentru a evalua modul în care povara fiscală este distribuită între diferiţi factori (consum, forţă de muncă şi capital) studiul include analiza comparativă a structurilor de impozitare, conform funcţiei economice, nivelul absolut de impozitare raportat la PIB şi ratele de impozitare implicite, indicatori ai poverii fiscale efective.

Structura impozitării conform funcţiei economice

Noua strategie economică europeană „Europa 2020" propune trei priorităţi ce vizează creşterea inteligentă, durabilă şi favorabilă incluziunii. Prima dintre cele zece „Orientări integrate Europa 2020" constă în asigurarea calităţii şi durabilităţii finanţelor publice. Pentru a îndeplini aceste obiective statele membre au autonomie în elaborarea şi implementarea politicilor, atât timp cât sunt respectate criteriile prevăzute de Pactul de Stabilitate şi Creştere precum şi principiile privind armonizarea şi coordonarea sistemelor de impozitare. Ţinând cont de aceste priorităţi dar şi de libertatea semnificativă în alegerea structurilor de impozitare, ne-am propus să realizăm o analiză comparativă a distribuţiei poverii fiscale în statele membre ale Zonei Euro, în scopul identificării unor tendinţe de apropiere neimpuse, dar realizate în mod natural.

Scopul principal al impozitării este de a asigura resursele financiare pentru finanţarea serviciilor publice. Acestui scop i se pot ataşa însă şi alte obiective complementare. Cum, în mod normal serviciile asigurate de sistemul public fiecărui cetăţean nu sunt direct proporţionale cu plăţile efectuate de fiecare contribuabil, impozitarea are şi un rol de redistribuire a veniturilor. Prin motivaţiile de a economisi, investi şi munci, impozitele influenţează funcţionarea economiei reale.

Impozitarea consumului, forţei de muncă şi capitalului furnizează veniturile fiscale încasate de către administraţia publică. Pentru a determina incidenţa sarcinii fiscale pe fiecare factor (muncă, capital şi consum) este necesar să analizăm ratele efective ale impozitului pe fiecare categorie de impozit. Lucrarea prezintă structura veniturilor fiscale luând în considerare aceste trei funcţii economice, ceea ce permite evaluarea modului în care povara fiscală este distribuită între diferiţi factori. Luarea în considerare a veniturilor fiscale ca procent din PIB oferă informaţii importante, însă nu explică, spre exemplu, dacă o pondere mare a impozitelor pe capital în PIB este consecinţa ratelor mari sau a unei baze largi de impozitare. Din acest motiv am inclus în analiză ratele implicite de impozitare. Acestea reprezintă raportul dintre veniturile colectate pentru un anumit tip de impozit şi baza aferentă de impozitare şi măsoară sarcina fiscală medie efectivă percepută pe diferite tipuri de venituri sau activităţi economice. Spre deosebire de analiza primară a veniturilor fiscale, acestea iau în considerare dimensiunea bazei de impozitare potenţiale, care adesea diferă substanţial de la o ţară la alta. Pentru a asigura comparabilitatea datelor la nivelul Zonei Euro, am utilizat datele disponibile în baza de date EUROSTAT, calculate conform metodologiei ESA 95, aferente anului 2009.

Tabel nr. 2.2.1.3. Structura impozitării conform funcţiei economice (nivelul absolut al impozitării raportat la PIB)

	Belgia	Germania	Estonia	Irlanda	Grecia	Spania	Franta	Italia	Cipru	Luxemburg	Malta	Olanda	Austria	Portugalia	Slovenia	Slovacia	Finlanda
Consum	10,7	10,6	11,8	10,7	11,3	8,4	10,7	9,8	15,9	10,0	13,9	12,0	11,7	12,7	13,3	10,3	12,9
Forţă de muncă- total	23,6	21,8	17,7	11,2	14,0	16,7	22,6	21,6	11,1	15,4	9,6	20,3	23,9	15,9	19,3	12,3	23,0
Plătite pentru angajaţi de angajatori	8,4	6,5	11,4	3,3	5,7	8,9	12,2	10,8	6,2	4,3	2,8	4,9	9,4	7,8	6,1	6,7	9,0
Plătite de angajaţi pentru angajaţi	13,4	12,7	5,9	7,8	7,1	5,9	9,7	8,4	4,8	9,6	6,0	12,6	12,0	7,0	12,3	5,4	11,4
Pentru persoane fără ocupaţie	1,8	2,6	0,4	0,1	1,2	1,9	0,7	2,5	0,1	1,5	0,8	2,8	2,5	1,1	0,9	0,3	2,6
Capital - total	10,0	6,9	2,6	7,4	7,3	8,6	9,8	11,4	12,2	10,2	11,0	6,8	7,3	8,1	4,8	6,5	7,3
Impozitele pe capital şi veniturile din afaceri	6,3	5,8	2,0	5,2	5,6	5,9	5,3	8,9	9,6	7,5	9,2	4,9	6,4	5,6	3,9	5,8	6,0
Impozitele pe capital-societăţi	3,3	2,7	1,7	2,9	2,5	2,9	2,8	3,7	7,1	5,1	6,8	3,4	2,6	3,7	2,5	3,4	3,5
Impozitele pe capital-gospodării	0,6	0,7	0,3	1,3	0,7	1,2	1,0	1,4	2,1	1,3	1,4	-0,6	1,2	0,9	0,5	0,1	0,9
Impozitele pe capital-activităţi independente	2,4	2,4	0,1	1,1	2,5	1,9	1,5	3,7	0,5	1,1	1,0	2,1	2,5	0,9	0,8	2,3	1,6
Impozitele pe capital-stoc de capital	3,7	1,0	0,6	2,2	1,7	2,7	4,5	2,5	2,6	2,7	1,8	1,9	1,0	2,5	0,9	0,7	1,3

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

La nivelul Zonei Euro, principala sursă de venituri este forţa de muncă. Media veniturilor obţinute prin impozitarea forţei de muncă în statele membre, în anul 2009, a fost de 17,6 % PIB, în timp ce media veniturilor obţinute prin impozitarea consumului a fost de 11,6% PIB, iar impozitele pe capital au însumat 8,1% PIB. Această structură a impozitării, conform funcţiei economice, este respectată de majoritatea statelor membre, cu câteva excepţii. În Cipru şi Malta impozitele pe consum ocupă cea mai mare pondere în totalul impozitelor încasate (Cipru: 15,9%, Malta: 13,9%); urmate de impozitele pe capital (Cipru: 12,2%, Malta: 11%), fiind urmate de impozitele pe forţă de muncă (11,1%, respectiv 9,6%). Aceste două ţări înregistrează, de altfel, cele mai mari ponderi ale impozitelor pe consum, calculate ca procent în PIB, din toată Zona Euro.

Următoarea grupă de state a cărei structură a impozitării se diferenţiază de cele prezentate anterior este formată de Spania, Italia şi Luxemburg. În cazul acestora preponderente sunt impozitele pe muncă (16,7%, 21,6% şi respectiv 15,4% PIB). A doua categorie este reprezentată de impozitele pe capital (8,6%, 11,4% şi respectiv 10,2% PIB). Impozitele pe consum ocupă cele mai mici ponderi, în comparaţie cu celelalte două categorii de impozite, pe muncă şi pe capital (8,4% PIB, 9,8% PIB şi 10% PIB). De asemenea, aceste trei state înregistrează cele mai mici ponderi ale impozitelor pe consum, calculate ca procent în PIB la nivelul Zonei Euro. Cele mai mari ponderi ale impozitelor pe consum, calculate ca procent în PIB, sunt înregistrate de Spania şi Italia.

În ceea ce priveşte impozitarea muncii, cele mai mari ponderi în PIB ale resurselor încasate prin acest tip de impozitare sunt înregistrate de: Austria (23,9%), Belgia (23,6%) şi Finlanda (23%). La polul opus se află Malta (9,6%), Cipru (11,1%) şi Irlanda (11,2%). Statele în care se înregistrează cele mai mari ponderi ale impozitelor pe capital, ca procent în PIB, sunt următoarele: Cipru (12,2%), Italia (11,4%) şi Malta (11%).

Tabel nr. 2.2.1.4. Media şi limitele la nivelul Zonei Euro privind impozitarea consumului, forţei de muncă şi veniturilor din capital (%PIB)

Structura impozitării	Media la nivelul ZE	Ponderea maximă	Ponderea minimă
Consum	11,6	15,9	8,4
Forţă de muncă	17,6	23,9	9,6
Capital	8,1	12,2	2,6

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Impozitele pe consum se menţin între 8,4% PIB şi 15,9% PIB. Intervalul în care se regăsesc impozitele pe forţa de muncă este [9,6 – 23,9], datele fiind calculate ca procent în PIB. Ponderea impozitelor pe capital variază între 2,6% PIB şi 12,2% PIB.

Tabel nr. 2.2.1.5. Structura impozitării în funcţie de ponderea impozitelor specifice în PIB

	Structura impozitării în funcţie de ponderea impozitelor în PIB	Statele cărora le este specifică respectiva structură
A	muncă consum capital	Belgia, Germania, Estonia, Irlanda, România, Grecia, Franţa, Olanda, Austria, Portugalia, Slovenia, Slovacia, Finlanda
B	muncă capital consum	Spania, Italia, Luxemburg
C	consum capital muncă	Cipru, Malta

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii, date pentru 2009

România face parte din grupul de ţări format din: Belgia, Germania, Estonia, Irlanda, Grecia, Franţa, Olanda, Austria, Portugalia, Slovenia, Slovacia şi Finlanda, în care se impozitează mai mult consumul şi munca, decât capitalul. Analiza structurii impozitării în funcţie de ponderea impozitelor specifice în PIB a evidenţiat două noi grupe de ţări: state în care se impozitează în primul rând munca şi capitalul (Spania, Italia şi Luxemburg) şi state în care se impozitează în principal consumul şi capitalul (Cipru şi Malta).

Grafic nr. 2.2.1.6. Structura impozitării conform funcţiei economice în statele membre ale Zonei Euro şi în România

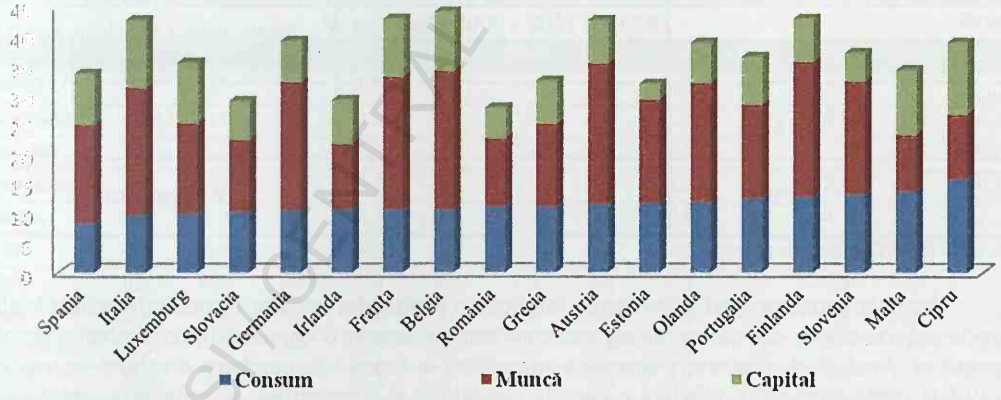

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Ratele implicite ale impozitării

La nivelul Zonei Euro ratele medii implicite ale impozitării sunt: asupra muncii (34,4%), asupra consumului (20,8%) şi asupra capitalului (26,8%). Intervalele specifice fiecărei rate implicite, după funcţia economică, sunt prezentate în tabelul următor:

Tabel nr. 2.2.1.6. Media şi limitele ratelor implicite ale impozitării (%PIB)

	Media la nivelul ZE	Rata maximă	Rata minimă
Rata implicită a impozitării asupra consumului	20,8	27,1	14,1
Rata implicită a impozitării asupra muncii	34,4	42,8	20,2
Rata implicită a impozitării asupra capitalului	26,8	38,8	10,7

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Statele membre ale Zonei Euro care înregistrează cele mai mari poveri fiscale (%PIB) ca urmare a impozitării consumului sunt: Luxemburg (27,1%), Olanda (26,7%) şi Finlanda (26%). La polul opus se află Spania (14,14%), Grecia (15,1%) şi Italia (16,4%).

Povara fiscală efectivă exercitată prin impozitarea muncii se încadrează, la nivelul Zonei Euro, în intervalul [20,2 - 40,8]. Ţările care înregistrează cele mai mari rate implicite ale impozitării veniturilor din muncă sunt: Italia (42,8), care de altfel are una dintre cele mai scăzute rate implicite ale impozitării consumului, Belgia (42,6) şi Franţa (41,4). La extrema cealaltă se află Malta (20,2), Cipru (24,5) şi Irlanda (24,6).

Cele mai scăzute rate ale impozitării implicite asupra capitalului au fost înregistrate în anul 2008 de Estonia (10,7), Irlanda (15,7), ce înregistrează una dintre cele mai scăzute rate ale impozitării implicite a muncii şi Olanda (17,2). Rate crescute ale poverii fiscale asupra veniturilor din capital sunt prezente în Franţa (38,8), Portugalia (38,6) şi Cipru (36,4). Pentru anul 2008, precum şi pentru anii precedenţi, datele privind ratele implicite ale impozitării capitalului nu sunt disponibile pentru următoarele state membre ale Zonei Euro: Grecia, Luxemburg şi Malta.

Tabel nr. 2.2.1.7. Modele de impozitare în funcţie de ratele implicite ale impozitării

Structura impozitării în funcţie de importanţa impozitelor		Numărul de state cărora le este specifică respectiva structură	Statele cărora le este specifică respectiva structură
muncă consum capital	A	6	Estonia, Irlanda, Grecia, Olanda, Slovenia, Slovacia
muncă capital consum	B	8	Spania, Italia, Luxemburg, Belgia, Germania, Franţa, Finlanda, Austria
consum capital muncă	C	1	Malta
capital muncă consum	D	2	Portugalia, Cipru

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Întrucât datele privind impozitarea implicită a capitalului nu sunt disponibile pentru Malta, Grecia şi Luxemburg, am păstrat încadrarea anterioară, a structurii impozitării, după nivelul absolut înregistrat. Analizând comparativ structura impozitării în funcţie de ponderea nivelului impozitării în PIB şi ratele impozitării efective a muncii, capitalului şi consumului, se reliefează următoarele diferenţe: după criteriul ratelor implicite ale impozitării sunt folosite patru modele de impozitare, modificări apărând şi în structura reală a impozitării; diferenţe apar, spre exemplu, în cazul Belgiei şi Germaniei, în care preferinţele privind povara fiscală implicită se împart, după funcţia economică a impozitării, în următoarele: muncă, capital şi consum, în această ordine.

Dinamica soldurilor bugetare totale, structurale şi de cont curent

Deficitele bugetare şi datoria publică sunt indicatori esenţiali pentru determinarea stării de sănătate a economiei unui stat membru al Uniunii Europene. Prin Pactul de Stabilitate şi Creştere, statele membre s-au angajat să menţină deficitul bugetar şi datoria publică sub anumite limite: deficitul nu poate depăşi 3% din PIB, în timp ce datoria publică nu poate depăşi 60% din PIB. Dacă

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

un stat membru nu respectă aceste limite, este declanşată procedura de deficit excesiv, fapt ce presupune inclusiv posibilitatea impunerii de sancţiuni, pentru a încuraja statul în cauză să ia măsuri pentru a rectifica situaţia. Aceste limite de deficit bugetar şi datorie publică reprezintă totodată criterii pentru aderarea la uniunea monetară europeană.

Grafic nr. 2.2.1.7. Dinamica soldurilor bugetare în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011 (%PIB)

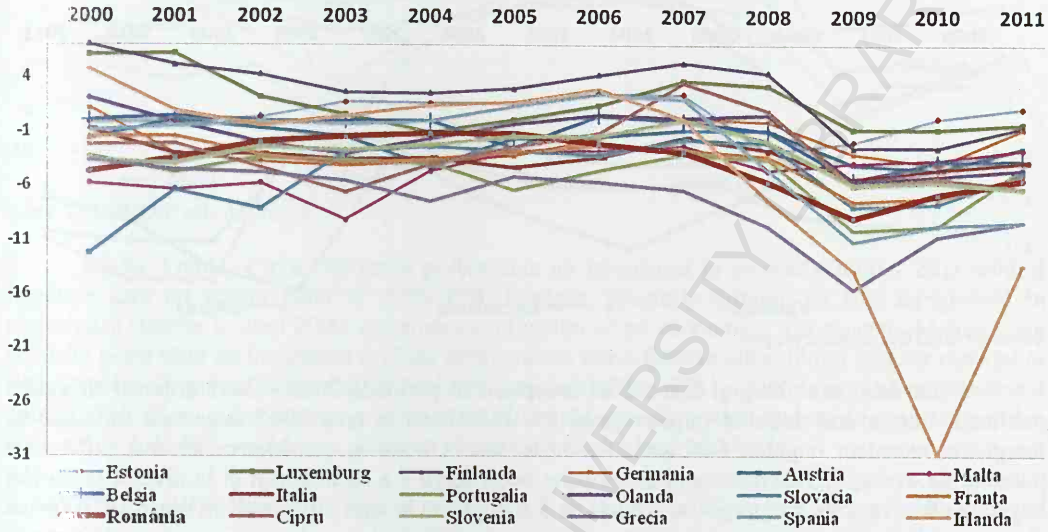

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Tabel nr. 2.2.1.8. Evoluţia soldurilor bugetare în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011 (%PIB)

Ţara	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Estonia	-0,2	-0,1	0,3	1,7	1,6	1,6	2,5	2,4	-2,9	-2,0	0,2	1,1
Luxemburg	6,0	6,1	2,1	0,5	-1,1	0,0	1,4	3,7	3,2	-0,8	-0,8	-0,3
Finlanda	7,0	5,1	4,2	2,6	2,5	2,9	4,2	5,3	4,4	-2,5	-2,5	-0,6
Germania	1,1	-3,1	-3,8	-4,2	-3,8	-3,3	-1,6	0,2	-0,1	-3,1	-4,1	-0,8
Austria	-1,7	0,0	-0,7	-1,5	-4,4	-1,7	-1,5	-0,9	-0,9	-4,1	-4,5	-2,5
Malta	-5,8	-6,4	-5,8	-9,2	-4,7	-2,9	-2,8	-2,3	-4,6	-3,9	-3,6	-2,7
Belgia	0,0	0,4	-0,1	-0,1	-0,1	-2,5	0,4	-0,1	-1,0	-5,5	-3,8	-3,7
Italia	-0,8	-3,1	-3,1	-3,6	-3,5	-4,4	-3,4	-1,6	-2,7	-5,4	-4,5	-3,9
Portugalia	-3,3	-4,8	-3,4	-3,7	-4,0	-6,5	-4,6	-3,1	-3,6	-10,2	-9,8	-4,4
Olanda	2,0	-0,2	-2,1	-3,1	-1,7	-0,3	0,5	0,2	0,5	-5,6	-5,1	-4,5
Slovacia	-12,3	-6,5	-8,2	-2,8	-2,4	-2,8	-3,2	-1,8	-2,1	-8,0	-7,7	-4,9
Franţa	-1,5	-1,5	-3,1	-4,1	-3,6	-2,9	-2,3	-2,7	-3,3	-7,5	-7,1	-5,2
România	-4,7	-3,5	-2,0	-1,5	-1,2	-1,2	-2,2	-2,9	-5,7	-9,0	-6,8	-5,5
Cipru	-2,3	-2,2	-4,4	-6,6	-4,1	-2,4	-1,2	3,5	0,9	-6,1	-5,3	-6,3
Slovenia	-3,7	-4,0	-2,4	-2,7	-2,3	-1,5	-1,4	0,0	-1,9	-6,0	-5,7	-6,4
Grecia	-3,7	-4,5	-4,8	-5,6	-7,5	-5,2	-5,7	-6,5	-9,8	-15,6	-10,7	-9,4
Spania	-0,9	-0,5	-0,2	-0,3	-0,1	1,3	2,4	1,9	-4,5	-11,2	-9,7	-9,4
Irlanda	4,7	0,9	-0,4	0,4	1,4	1,7	2,9	0,1	-7,4	-13,9	-30,9	-13,4

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

La nivelul Zonei Euro, Estonia este singurul stat care a înregistrat excedent bugetar în ultimii trei ani ai analizei (1,1% PIB, în anul 2011). Sub pragul de 3% din PIB se încadrează în anul 2011 şi Luxemburg, Finlanda, Germania, Austria şi Malta. Deficite bugetare totale foarte mari, de peste 5% PIB, au fost înregistrate în anul 2011 de Irlanda, Spania, Grecia, Slovenia şi Cipru. Irlanda şi Grecia înregistrează de asemenea ponderi foarte mari ale datoriei publice totale în raport cu PIB.

a. min $SB_{i,t}$ [5] $\geq$ -3 % PIB

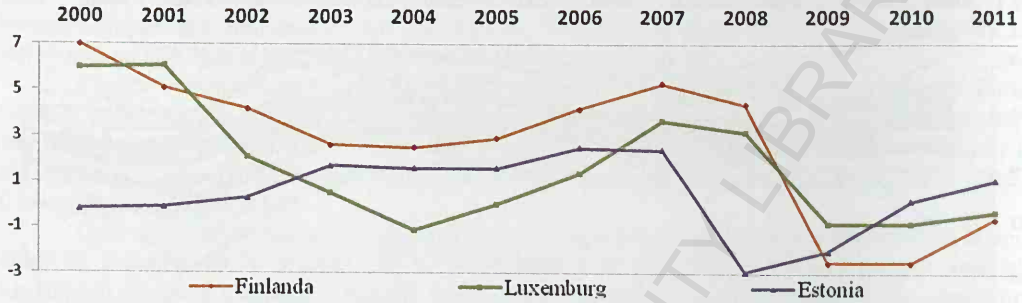

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Finlanda, Luxemburg şi Estonia au îndeplinit în perioada 2000 - 2011 criteriul finanţelor publice solide, având deficitul bugetar peste 3% PIB. Până în anul 2007 toate cele trei state au înregistrat excedent bugetar. Din acest an, toate statele luate în considerare au fost influenţate puternic de evoluţiile macroeconomice globale; acest lucru s-a facut simţit şi la nivelul soldurilor bugetare efective, care au înregistrat scăderi de 5-6 pp. Până în anul 2011 însă, au reuşit să îşi revină din punct de vedere al acestui indicator, Estonia înregistrând excedent în acest an. Estonia şi Luxemburg sunt statele europene cu ponderi ale datoriei totale raportate la PIB foarte mici.

b. min $SB_{i,t} \in (-3, -6]$ % PIB

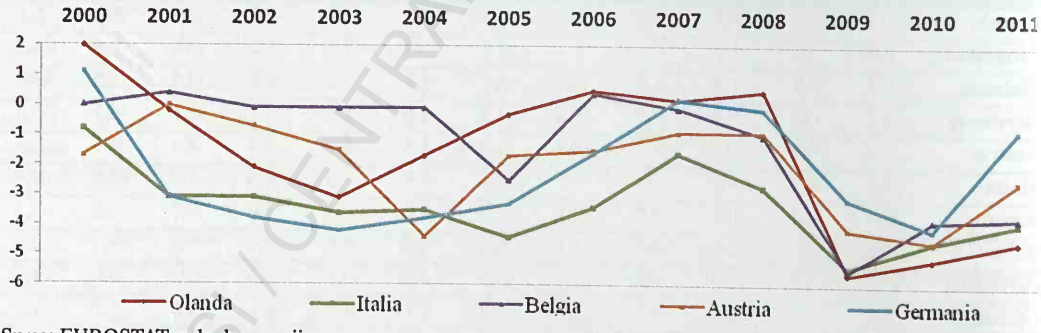

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Olanda, Italia, Belgia, Austria şi Germania au înregistrat solduri bugetare mai mari de -6% PIB în perioada 2000 - 2011. Efectele crizei economice au fost resimţite şi la nivelul acestui grup de ţări, soldul bugetar înregistrând scăderi importante din anul 2007 până în anul 2009 şi chiar în anul 2010 în cazul Germaniei şi Austriei. În anul 2007, Germania şi Olanda au înregistrat excedent, dar până în anul 2009 soldurile bugetare au scăzut cu aproximativ 5 pp.

[5] Notăm: SBi,t= soldul bugetar înregistrat în ţara i, la momentul t (%PIB)
i= statele membre ale Zona Euro şi România
t=2001,2011

BUCHAREST / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

c. min $SB_{i,t} \in (-6, -10]$ % PIB

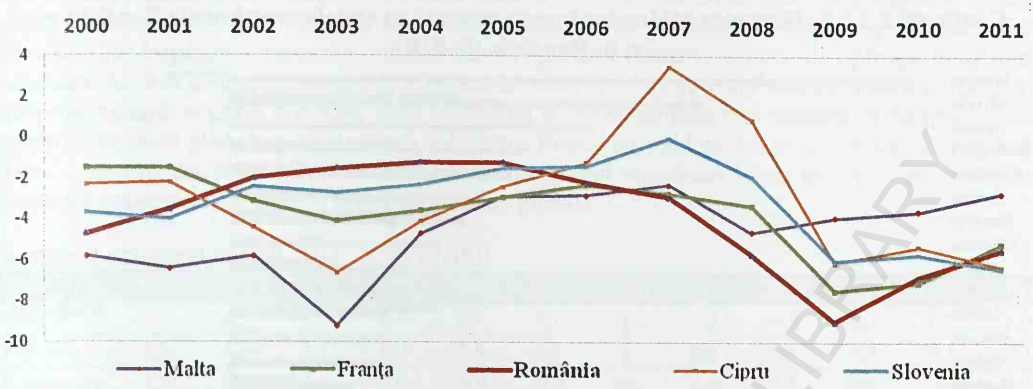

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Malta, Franţa, Cipru, Slovenia şi România au înregistrat în perioada 2000 - 2011 solduri bugetare care au scăzut până la -10% PIB. Desigur, pragurile minime au fost înregistrate în majoritatea statelor în anul 2009, ca urmare a influenţei crizei economice. Cu excepţia Maltei, toate celelalte patru state au înregistrat evoluţii nefavorabile semnificative ale soldului bugetar raportat la PIB. Punctul de minim înregistrat de Malta în perioada 2000 - 2011 a fost deficitul bugetar aferent anului 2003. Cipru a demonstrat cea mai mare vulnerabilitate din acest segment de ţări în faţa crizei economice, luând în considerare scăderea abruptă a soldului bugetar efectiv.

d. mai $SB_{i,t} > -10$ % PIB

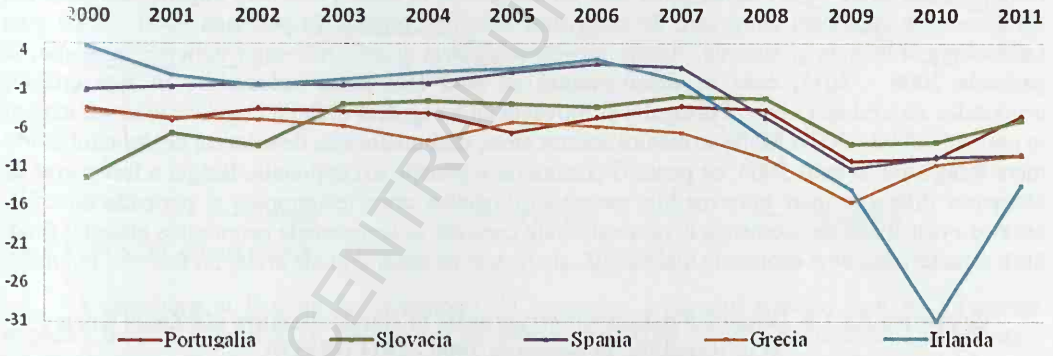

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Portugalia, Slovacia, Spania, Grecia şi Irlanda au înregistrat cele mari deficite bugetare din Zona Euro. Cea mai importantă scădere a soldului bugetar a fost înregistrată de Irlanda, care a urmat un trend descendent încă din anul 2006 şi care în anul 2009 a înregistrat un deficit bugetar de peste 30% PIB. În perioada 2009 - 2011, în Irlanda a avut loc o redresare importantă, însă insuficientă. În toată perioada 2000 - 2011, Grecia şi Portugalia nu au reuşit să înregistreze deficite bugetare mai mici de 3% PIB, eşuând astfel în îndeplinirea criteriului finanţelor publice solide.

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. 2.2.1.8. Dinamica soldurilor bugetare medii în statele membre ale Zonei Euro şi în România (%PIB)

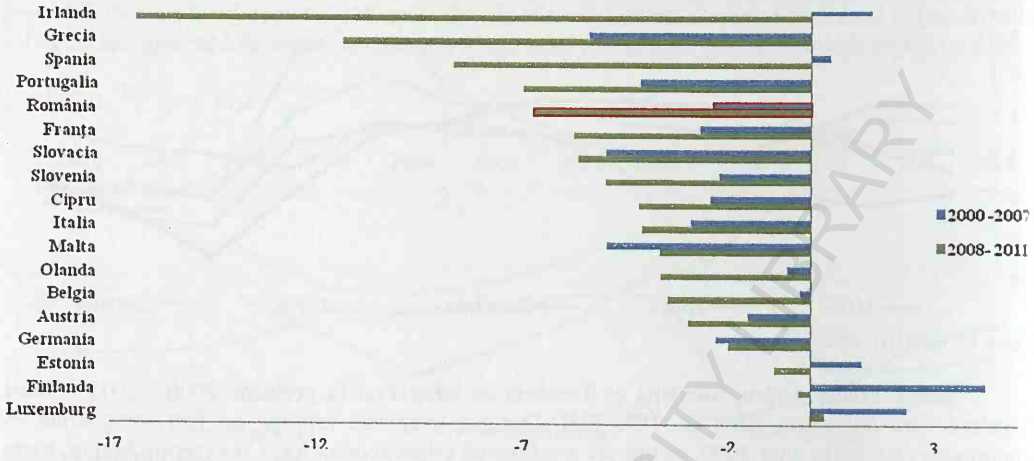

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Graficul evidenţiază vulnerabilitatea statelor la evoluţiile macroeconomice globale. Cele mai vulnerabile state din Zona Euro s-au dovedit a fi Irlanda, Grecia, Spania şi Portugalia. Aceste ţări au înregistrat cele mai mari deficite bugetare efective, în medie, în perioada 2008 - 2011. Deteriorările pe fondul crizei economice sunt cu atât mai puternice în Irlanda şi Spania, dacă luăm în considerare că în perioada 2000 - 2007 aceste două state au înregistrat, în medie, excedent bugetar. Celelalte trei state membre ale Zonei Euro care au înregistrat excedent bugetar în perioada 2000 - 2007 sunt Luxemburg, Finlanda şi Estonia. Aceste ţări au înregistrat şi cele mai mici deficite, în medie, în perioada 2008 - 2011, ceea ce demonstrează că sunt mai puţin vulnerabile în faţa crizelor economice sistemice. Grecia, Portugalia şi Slovacia au înregistrat deficite bugetare efective mari şi în perioada 2000 - 2007. Malta se alătură acestor state, însă media este deteriorată de deficitul foarte mare înregistrat în anul 2003, ce poate fi considerat o situaţie excepţională. Belgia a înregistrat de asemenea diferenţe mari între mediile perioadei dinaintea crizei economice şi perioada de criză, ceea ce evidenţiază de asemenea o vulnerabilitate crescută la fenomenele economice globale; fiind, însă, caracterizată de o economie mai stabilă, şi efectele de ansamblu ale crizei au fost mai reduse.

Grafic nr. 2.2.1.9. Dinamica deficitelor structurale în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011 (%PIB)

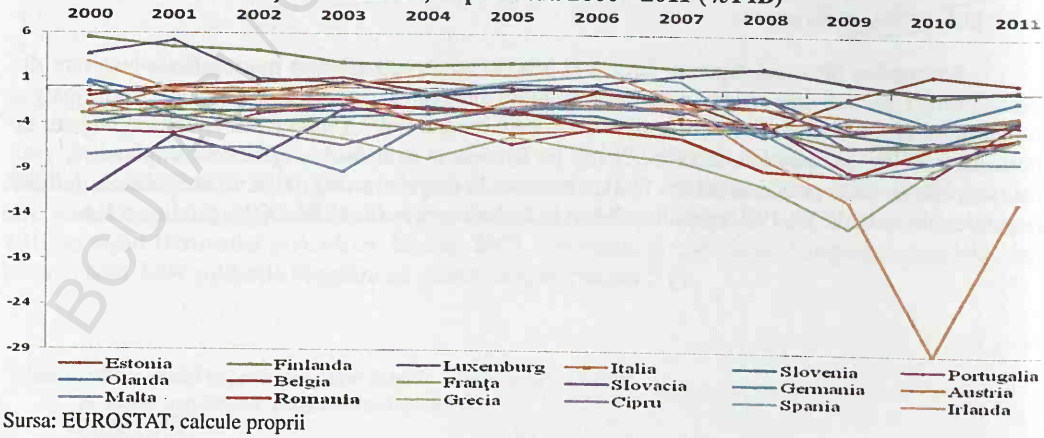

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În perioada 2000 - 2011 majoritatea statelor membre ale Zonei Euro au înregistrat deficite structurale. Luxemburg şi Finlanda sunt de departe cele mai performante state din punct de vedere al soldurilor bugetare structurale, întrucât au înregistrat excedente structurale aproape în toţi anii analizaţi. Au fost afectate, desigur, de criza economică, la fel ca şi restul statelor, însă modificarea a fost mai redusă în cazul acestora, ceea ce denotă o vulnerabilitate mai scăzută în faţa evoluţiilor macroeconomice globale şi evidenţiază soliditatea finanţelor publice. La polul opus se află Irlanda, Grecia, Spania, dar şi România. Aceste state au înregistrat modificări foarte puternice ale soldurilor bugetare structurale, ca efect al crizei economice globale.

a. deficit structural în anul 2011: > -0,5% PIB

Tara	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Estonia	-0,5	-0,5	-0,5	0,6	0,7	0,1	-0,2	-1,1	-4,3	-0,7	1,9	1,0
Finlanda	5,5	4,5	4,1	2,8	2,5	2,8	3	2,4	2,4	1,0	-0,5	0,3
Luxemburg	3,7	5,2	1,0	0,6	-0,9	-0,2	0,6	1,6	2,5	0,9	0	0,2

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Finlanda este cel mai performant stat din Zona Euro în ceea ce priveşte soldul bugetar structural. În perioada analizată, 2000 - 2011, Finlanda a înregistrat excedent structural în toţi anii, cu excepţia anului 2010, în care deficitul a fost de 0,5% PIB.

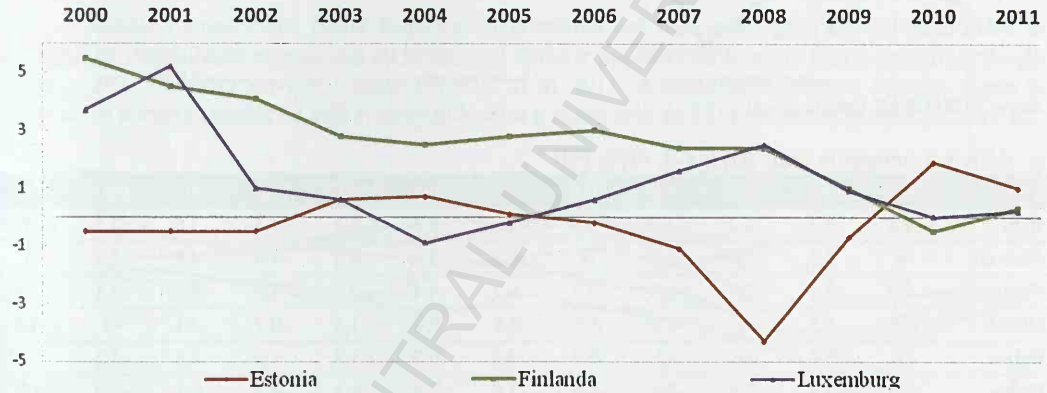

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Luxemburg şi Estonia se încadrează de asemenea în grupul statelor care au înregistrat excedent bugetar în anul 2011, deşi au fost de asemenea afectate de criza economică. Luxemburg a reuşit ca, din perioada de creştere economică şi până în anul 2011, să menţină solduri bugetare structurale excedentare. Estonia a demonstrat un grad mai mare de vulnerabilitate, întrucât în anul 2008 a înregistrat o creştere semnificativă a deficitului bugetar structural, de 3,2% PIB.

b. deficit structural în anul 2011: (-3, -0,5]% PIB

Tara	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Germania	0,4	-3,1	-3,8	-3,2	-2,8	-2,1	-1,7	-0,9	-1,2	-0,9	-3,5	-0,9
Austria	-2,6	0	-0,2	-0,8	-4	-1,3	-1,8	-1,9	-1,9	-2,8	-3,7	-2,5
Malta	-7,5	-6,7	-6,6	-9,2	-3,6	-2,2	-2,1	-2,2	-5,1	-3	-3,5	-2,8

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Statele membre ale Zonei Euro care au reuşit să înregistreze reveniri ale soldurilor bugetare şi care în anul 2011 au înregistrat deficite bugetare structurale mai mici de 3% PIB sunt: Germania, Austria şi Malta. Dintre cele trei state, cel mai mic deficit structural din anul 2011 a fost înregistrat

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

de Germania; revenirea a fost mai uşoară, pentru că deficitul structural în perioada anterioară crizei a fost mai redus, dar şi modificarea produsă ca efect al crizei economice globale a fost mai mică. Germania, Austria şi Malta au înregistrat numeroase fluctuaţii în ceea ce priveşte deficitul bugetar structural în perioada 2000 - 2011. Din anul 2000 până în anul 2009 Germania a înregistrat o tendinţă de reducere a deficitului structural; acesta a crescut semnificativ în anul 2010, însă în anul 2011 a urmat o revenire importantă, aproape de nivelul anului 2009. Austria a înregistrat din anul 2001 (0% PIB) până în 2010 (-3,7% PIB) o tendinţă de creştere a deficitului structural şi de deteriorare de finanţelor publice. Malta a reuşit să reducă în perioada 2000 - 2005 deficitul structural de la 7,5% PIB la apx. 2% PIB, nivel la care s-a menţinut pentru trei ani consecutiv; a fost afectată de criză, însă în anul 2011 deficitul structural a fost redus până aproape de valorile anterioare crizei economice, nivel la care probabil se va stabiliza pentru următorii ani.

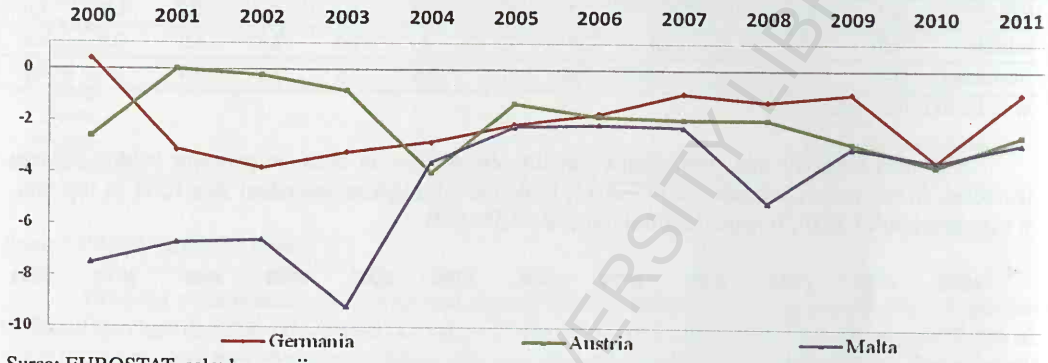

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

c. deficit structural în anul 2011: (-5, -3]% PIB

Tara	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Italia	-1,8	-3,3	-2,3	-1,9	-3,9	-4,9	-4,5	-3,1	-3,5	-3,6	-3,5	-3
Slovenia	-4	-2,5	-2,6	-2,5	-2	-2,8	-2,9	-4,8	-4,4	-4,6	-5,7	-3
Portugalia	-4,8	-5,1	-2,9	-1,9	-3,7	-6,1	-4,4	-3,6	-3,6	-8,8	-9,1	-3,2
Olanda	0,7	-1,3	-2	-1,8	-0,8	0,5	0,4	-1,1	-0,7	-4,1	-4	-3,5
Belgia	-1	0,2	0,6	1,1	-0,4	-2,8	-0,3	-1,3	-1,9	-4,5	-3,3	-3,6
Franţa	-2,9	-2,3	-3,6	-3,8	-4,5	-3,8	-3,6	-4,3	-4,1	-6,1	-5,9	-4,3
Slovacia	-11,4	-5,3	-7,8	-2,4	-2,1	-2,6	-3,6	-3,6	-4	-7,3	-7,6	-4,9

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Majoritatea statelor membre ale Zonei Euro au înregistrat deficite structurale mari, mai ales în perioada crizei economice. În anul 2011, Italia, Slovenia, Portugalia, Olanda, Belgia, Franţa şi Slovacia au înregistrat deficite bugetare mai mari de 3% PIB, însă sub 5% PIB.

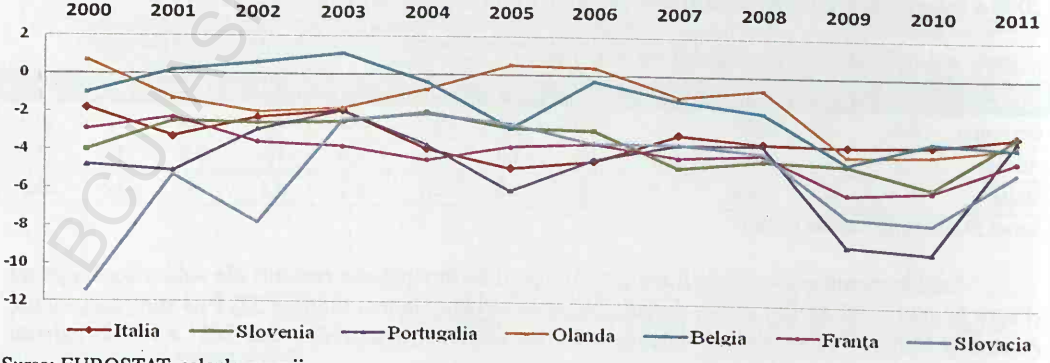

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

În perioada 2000 - 2011, Italia a urmat o traiectorie relativ constantă, deficitul bugetar încadrându-se între 1,8% PIB şi 4,9% PIB. Maximul a fost înregistrat în anul 2005 şi nu în perioada crizei economice, precum în majoritatea cazurilor. Din anul 2007, deficitul bugetar structural a crescut uşor, însă în anul 2011 a revenit la nivelul anului 2007. Slovenia a menţinut deficitul structural sub 3% PIB, însă pe fondul crizei economice, acesta a crescut până la 5,7% PIB. În anul 2011 ponderea deficitului bugetar structural în PIB a fost similară celei înregistrate în perioada anterioară crizei. Se observă astfel că Italia, Slovenia, Portugalia, Franţa şi Slovacia au fost puternic afectate de criză, însă în anul 2011 deficitul structural a revenit la nivelul anterior crizei economice. Creşteri importante începând cu anul 2006, ce nu au fost recuperate anterior, au înregistrat Olanda şi Belgia, ridicând astfel semne de întrebare legate de soliditatea finanţelor publice în aceste state şi de evoluţiile lor viitoare.

d. deficit structural în anul 2011: ≥ 5% PIB

Ţara	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
România	-2	-1,9	-1,3	-1,3	-2,4	-2,3	-4,4	-5,3	-8,8	-9,3	-6,1	-5
Grecia	-4	-4,3	-4,3	-5,6	-7,8	-5,3	-6,8	-7,9	-10,5	-15	-8,4	-5,1
Cipru	-3	-3,3	-4,9	-6,3	-3,7	-2	-1,1	-2,6	-0,6	-6,2	-5,3	-6,1
Spania	-2	-1,6	-0,9	-0,8	-0,5	0,8	1,6	1	-4,7	-9,4	-7,6	-7,6
Irlanda	2,8	-0,3	-1,3	0,3	1,6	1,5	2,3	-1,5	-7,5	-12,1	-28,9	-12,1

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Statele membre ale Zonei Euro ce au prezentat cel mai mare grad de vulnerabilitate în condiţii de instabilitate economică au înregistrat deficite bugetare structurale foarte mari în perioada 2007 - 2010, ce s-au menţinut peste 5% PIB şi în 2011. Acestea sunt Irlanda, Spania, Cipru şi Grecia. În această situaţie se află şi România, care a înregistrat în 2011 deficit structural de 5% PIB.

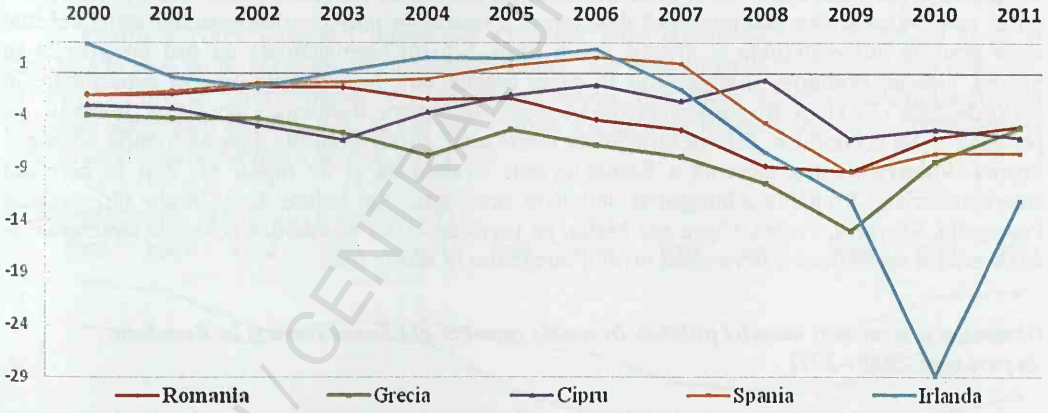

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În perioada 2000 - 2011, România şi Grecia au înregistrat tendinţe asemănătoare, deşi au plecat de la niveluri diferite, Grecia având per ansamblu o situaţie mai nefavorabilă decât România. Ambele state au înregistrat creşteri ale deficitului structural bugetar din anul 2002 până în anul 2009, an în care România a avut un deficit structural de 9,35% PIB, iar Grecia de 15% PIB. Aceasta din urmă a fost de altfel cea mai mare pondere la nivelul Zonei Euro, în anul 2009, şi a doua, după Irlanda, în 2010, la nivelul Zonei Euro, din perioada 2000 - 2011. Deteriorări puternice ale finanţelor publice au fost înregistrate în Spania şi Irlanda începând cu anul 2006, când ambele aveau excedent, Irlanda înregistrând în anul 2009 deficit structural de 28,9% PIB.

UAIC / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. 2.2.1.10. Dinamica deficitelor structurale, în statele membre ale Zonei Euro şi în România (medie, %PIB)

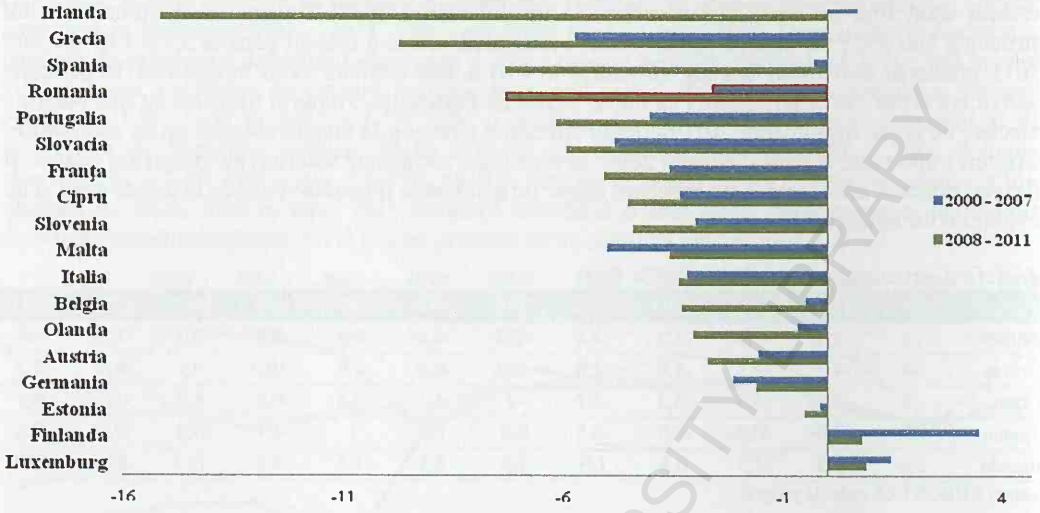

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Finlanda şi Luxemburg sunt singurele state membre ale Zonei Euro care au înregistrat excedent bugetar structural, în medie, în perioada 2000 - 2007, dar şi în 2008 - 2011, demonstrând capacitate de revenire crescută, dar şi soliditate a finanţelor publice. Excedent structural a fost înregistrat în perioada 2000 - 2007 şi de Irlanda, însă aceasta a avut cel mai mare deficit în perioada crizei economice şi cea mai puternică deteriorare a finanţelor publice, demonstrând astfel cel mai mare grad de vulnerabilitate la nivelul Zonei Euro. Situaţii asemănătoare au fost înregistrate în Spania, Grecia, Portuglia şi Belgia. Şi în cazul acestor ţări, modificările au fost substanţiale în perioada 2008 - 2011, comparativ cu media perioadei anterioare. România a înregistrat, în medie, pe perioada crizei economice, deficite structurale foarte mari, fiind devansată doar de Irlanda, Grecia şi Spania. Vulnerabilitatea crescută a României este evidenţiată şi de faptul că, deşi în perioada anterioară crizei, România a înregistrat deficitele structurale mai reduse decât în alte ţări, precum Portugalia, Slovacia, Franţa, Cipru sau Malta, pe perioada crizei economice soldurile structurale s-au deteriorat semnificativ, devansând nivelul înregistrat în aceste state.

Dinamica şi structura datoriei publice, în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011

Criza economică, urmată de criza datoriilor suverane europene, a condus la deteriorarea rapidă a finanţelor publice, în special în ţările din sudul Zonei Euro. Datoriile publice au crescut nesustenabil, într-un ritm foarte rapid, pentru acoperirea deficitelor bugetare şi de cont curent, precum şi a datoriilor private. În acest subcapitol am analizat dinamica datoriei publice în statele membre ale Zonei Euro şi în România, nu doar pe perioada crizei economice, ci pe toată perioada 2000 - 2011, dar şi structura datoriei, în funcţie de tipurile de instrumente, de scadenţă, de deţinători şi de valuta în care a fost contractată şi trebuie rambursată.

BCU / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. 2.2.1.11. Dinamica datoriei publice în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011 (%PIB)

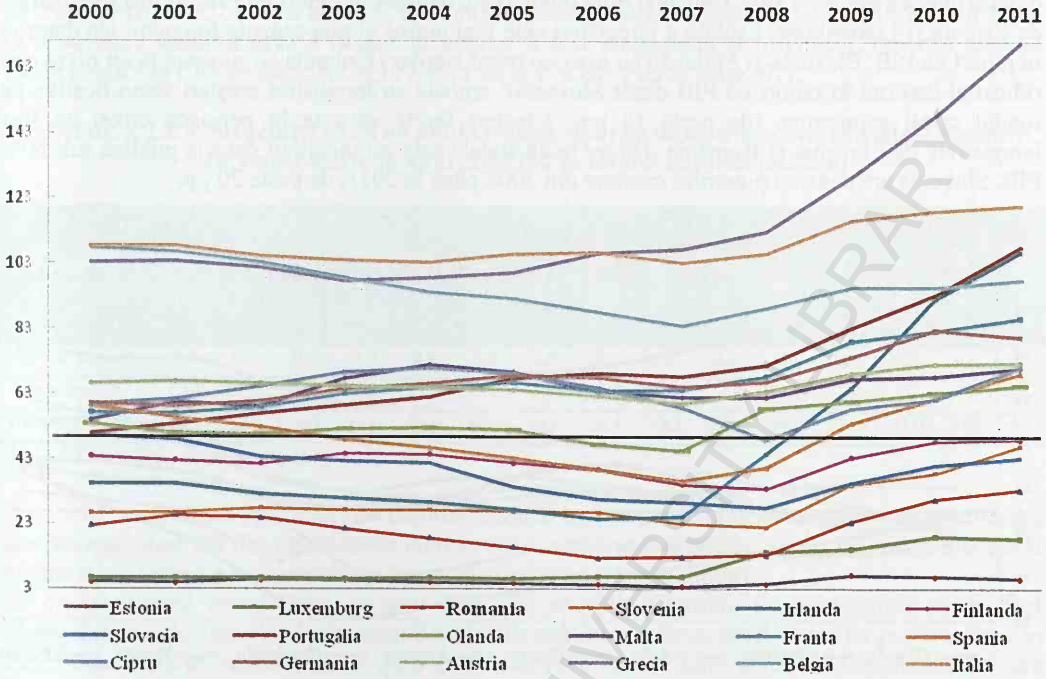

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Pentru a putea evidenţia diferenţele existente între statele membre ale Zonei Euro şi România în ceea ce priveşte dinamica datoriei publice, am împărţit ţările analizate în trei categorii, în funcţie de nivelul datoriei publice (%PIB) aferent anului 2011, astfel: state în care datoria publică s-a situat sub pragul de 60% PIB, ţări în care datoria s-a încadrat în intervalul 60% - 100% PIB şi state în care datoria publică a depăşit 100% PIB.

a. datoria publică, în anul 2011: sub 60% PIB

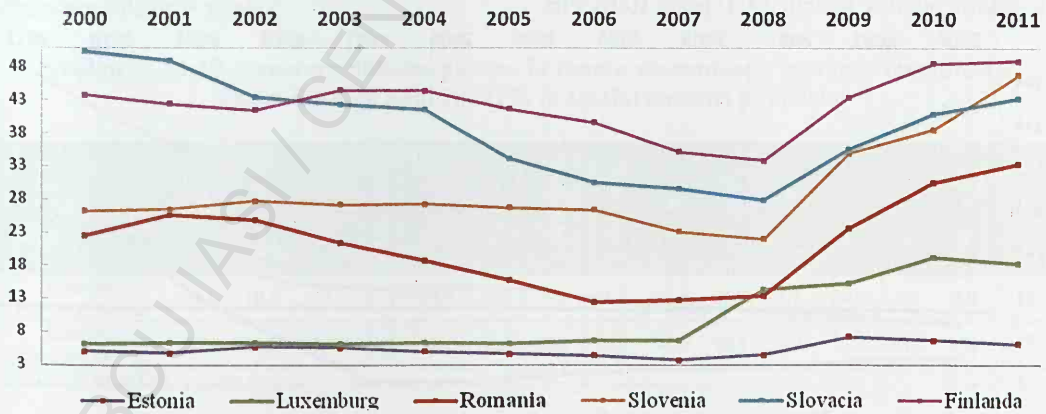

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

La nivelul Zonei Euro statele care au reuşit să menţină, în perioada de criză economică, datoria publică sub pragul de 60% PIB sunt: Estonia, Luxemburg, Slovenia, Slovacia şi Finlanda.

Sub acest prag se află şi România. De altfel, în toată perioada 2000 - 2011, aceste state au avut datoria publică sub 60% PIB. Cele mai mici ponderi ale datoriei în raport cu PIB au fost înregistrate de Estonia şi Luxemburg. Estonia a înregistrat cele mai puţine şi mai scăzute fluctuaţii ale datoriei în raport cu PIB. Slovacia şi Finlanda au avut un trend similar (Finlanda se situează la un nivel mai ridicat al datoriei în raport cu PIB decât Slovacia): ambele au înregistrat creşteri semnificative pe fondul crizei economice (de peste 10 pp). Creşteri foarte abrupte în perioada crizei au fost înregistrate de Slovenia şi România. Dintre toate statele care au menţinut datoria publică sub 60% PIB, Slovenia are cea mai puternică creştere din 2008 până în 2011, de peste 20 pp.

b. datoria publică, în anul 2011: între 60 şi 100% PIB

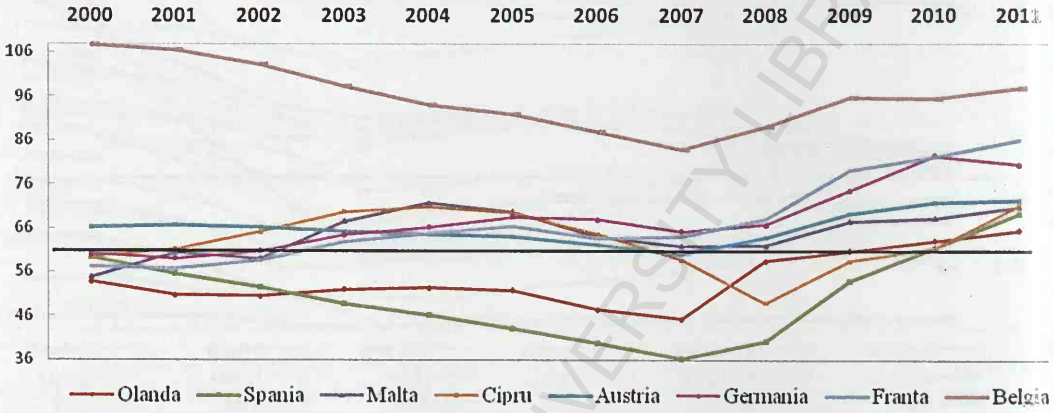

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În perioada 2000 - 2011, ţările care au înregistrat datorii publice peste pragul de 60% PIB sunt: Germania, Austria, Malta, Franţa şi Belgia. Statele din Zona Euro care la debutul crizei economice au înregistrat niveluri scăzute ale datoriei publice în raport cu PIB, dar care ulterior au avut evoluţii negative sunt: Spania, Olanda şi Cipru. Cea mai rapidă deteriorare a acestui indicator pe segmentul 60% - 100% PIB a fost înregistrată de Spania, în cazul căreia raportul dintre datoria publică totală şi PIB s-a dublat.

c. datoria publică, în anul 2011: peste 100% PIB

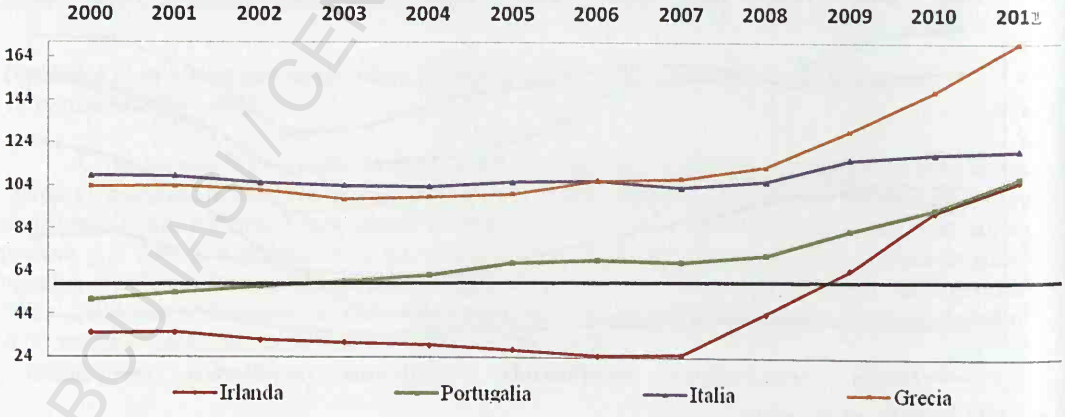

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În perioada 2000 - 2011, Grecia şi Italia au înregistrat datorii publice totale foarte mari, de peste 100% PIB. Portugalia, începând cu anul 2004, a depăşit ţinta de 60% PIB; pe fondul crizei

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

economice, ponderea a sporit aproape de 100% PIB. O creştere semnificativă, influenţată de recentele dezechilibre globale, a fost înregistrată de Irlanda, care în anul 2007 avea o datorie publică de 24,6% PIB, însă, ca efect al crizei eocnomice, această datorie a ajuns la 106% PIB în anul 2011. O deteriorare semnificativă a finanţelor publice a fost înregistrată şi în Grecia, raportul datoriei totale publice în PIB crescând de la 107,4% PIB la 170,6% PIB în anul 2011.

Tabel nr. 2.2.1.9. Structura datoriei publice după tipurile de instrumente, în statele membre ale Zonei Euro, în anul 2009 (% în totalul datoriei publice)

Instrument financiar	Belgia	Germania	Estonia	Irlanda	Spania	Franţa	Italia	Luxemburg	Malta	Olanda	Austria	Portugalia	Slovenia	Slovacia	Finlanda
Valută şi depozite	0,4	0,6	0,0	9,8	0,6	1,6	8,8	3,5	0,9	0,1	0,0	8,8	0,3	0,4	0,6
Împrumuturi	10,4	25,7	75,9	2,8	15,4	13,9	7,8	60,4	5,7	22,7	13,1	12,4	8,7	8,3	17,6
Titluri de valoare	89,2	73,7	24,1	87,4	84,0	84,6	83,3	36,1	93,3	77,2	86,9	78,9	91,0	91,3	81,7

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În ceea ce priveşte structura datoriei publice în funcţie de tipurile de instrumente utilizate, aceasta este alcatuită din următoarele componente: numerar şi depozite, titluri de stat (altele decât acţiunile, cu excepţia instrumentelor financiare derivate) şi împrumuturi.

La nivelul Zonei Euro, în anul 2009 (cu excepţia Ciprului, în cazul căreia nu au fost disponibile datele statistice la momentul realizării analizei), instrumentul financiar preferat este, în majoritatea statelor, reprezentat de titlurile de stat. Estonia este unul dintre cele două state în care acest instrument nu deţine ponderea majoritară (doar 24,1%), ci este surclasat de nivelul împrumuturilor (75,9%). Cea de-a doua excepţie este Luxemburg, la care nivelul împrumuturilor atinge, în anul 2009, 60,4% din totalul datoriei publice, în timp ce titlurile de stat au constituit doar 36,1%. În restul statelor analizate, titlurile de stat variază între 73,7% şi 93,3% din totalul datoriei. Împrumuturile rămân, per ansamblu, a doua categorie ca pondere, reprezentând între 2,8% şi 25,7% din datoria publică. Datoria publică formată din valută şi depozite reprezintă sub 10% din totalul datoriei publice. În anul 2009, ţări precum Estonia şi Austria nu au finanţat deloc datoria publică prin valută sau depozite. Ca o concluzie, titlurile de stat (altele decat acţiunile, cu excepţia instrumentelor financiare derivate) au reprezentat, în anul 2009, principalul instrument financiar de finanţare a datoriei publice.

Tabel nr. 2.2.1.10. Structura datoriei publice în funcţie de scadenţă, în statele membre ale Zonei Euro, în anul 2009 (% în totalul datoriei publice)

Scadenţa	Belgia	Germania	Estonia	Irlanda	Spania	Franţa	Italia	Luxemburg	Malta	Olanda	Austria	Portugalia	Slovenia	Slovacia	Finlanda
Scadenţa: mai mică de 1 an	14,9	10,3	1,3	23,8	17,9	17,4	17,3	7,3	13,8	20,2	5,5	24,6	6,8	5,0	18,6
Scadenţa: mai mare de 1 an	85,1	89,7	98,7	76,2	82,1	82,6	82,7	89,2	86,2	79,8	94,5	75,4	93,2	95,0	81,4

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Este evidentă similitudinea între statele membre ale Zonei Euro, în ceea ce priveşte structura datoriei publice în funcţie de scadenţă. În toate statele analizate, datoria ce trebuie plătită într-o perioadă mai mică de un an, reprezintă mai puţin de un sfert din datoria publică totală. Intervalul în care variază aceasta, la nivelul anului 2009, este 1,3% - 23,8% din totalul datoriei publice. Dintre

statele analizate, doar 5 au înregistrat, în anul 2009, datorii scadente în mai puţin de un an care să se afle sub pragul de 10% din totalul datoriei publice. În mod obişnuit, datoria publică se clasifică în datorie pe termen scurt şi datorie pe termen mediu şi lung, însă, întrucât datele statistice nu sunt complete şi concludente în susţinerea unei astfel de structuri, am recurs la varianta de mai sus.

Structura datoriei publice în funcţie de deţinător este realizată având în vedere următoarele elemente: corporaţii financiare rezidente (1), companii rezidente nefinanciare, gospodării şi instituţii non profit (2) şi nerezidenţi (restul lumii) (3).

Tabel nr. 2.2.1.11. Structura datoriei publice în funcţie de deţinător (% în total datorie publică)

SECTOR	Belgia	Germania	Estonia	Irlanda	Spania	Franţa	Italia	Luxemburg	Malta	Olanda	Austria	Portugalia	Slovenia	Slovacia	Finlanda
(1)	38,5	48,4	48,1	29,9	49,4	42,6	42,2	93,9	66,3	28,8	20,1	16,4	62	63,4	13,8
(2)	5,0	1,5	5,7	10,3	4,3	1,7	15,7	0,0	27,1	2,5	1,3	8,5	4,0	1,4	7,1
(3)	56,5	50,1	46,2	59,8	46,3	55,7	42,2	2,6	5,6	68,8	78,5	75,1	34	35,2	79,2

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Ponderea datoriei nerezidenţilor în totalul datoriei este semnificativă în toate statele europene. În opt dintre statele analizate a reprezentat mai mult de 50% din totalul datoriei. De asemenea, în alte patru ţări, ponderea acestei componente a reprezentat aproximativ 40% din totalul datoriei publice, în timp ce în Luxemburg şi Malta ponderea a fost foarte redusă, de 2,6% respectiv 5,6% din totalul datoriei publice.

Ponderea societăţilor financiare rezidente care acţionează în calitate de deţinători de creanţă a fost foarte mare în Luxemburg (93,9%), Malta, Slovenia şi Slovacia, cu procente cuprinse între 62,0% şi 66,3%. Companiile rezidente nefinanciare, gospodăriile şi instituţiile non profit au jucat un rol major în Malta, reprezentând mai mult de 28,7% din datoria publică.

Tabel nr. 2.2.1.12. Structura datoriei publice în funcţie de valută (% în total datorie publică)

Valută	Belgia	Germania	Estonia	Irlanda	Austria	Spania	Italia	Luxemburg	Malta	Olanda	Portugalia	Slovenia	Slovacia	Finlanda
Euro	99,8	98,5	3,8	100,0	96,0	98,3	99,8	100,0	100,0	95,3	98,5	99,8	99,7	100,0
Altă valută	0,2	1,5	96,2	0,0	4,0	1,7	0,2	0,0	0,0	4,7	1,5	0,2	0,3	0,0

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Tabelul evidenţiază faptul că datoria publică este în toate statele, cu excepţia Estoniei, denominată în moneda europeană. Ponderea datoriei în euro este semnificativă, fiind peste 95,3% din totalul datoriei. În Irlanda, Luxemburg, Malta şi Finlanda datoria publică este integral finanţată în euro. Estonia este singurul caz în care situaţia este inversată, în sensul că datoria în euro este de doar 3,8%, în timp ce datoria contractată şi ce trebuie rambursată în valută străină este de 96,2% din totalul datoriei.

BCU INSTITUTE CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2.2.2. Analiza multidimensională a sistemelor fiscale din Zona Euro

Întrucât analiza primară a sistemelor fiscale din statele membre ale Zonei Euro relevă numeroase similitudini, dar şi diferenţe considerabile, am utilizat analiza cluster pentru a clasifica sistemele fiscale în subgrupuri în funcţie de caracteristicile comune. Am luat în considerare structura veniturilor fiscale în primul an de la introducerea monedei euro şi anual, începând cu 2007, anul aderării României la Uniunea Europeană. Am luat în calcul următoarele patru categorii de variabile fiscale: venituri totale, impozite directe, impozite indirecte şi contribuţii sociale. Obiectivul este de a identifica dacă apartenenţa la uniunea economică şi monetară europeană a indus statelor membre o tendinţă de apropiere în ceea ce priveşte structura veniturilor fiscale, independentă de reglementările legislative.

Metoda de clasificare multidimensională fost aplicată pentru gruparea ţărilor europene şi de Kemmerling (2003), Bernardi (2003) şi Heinemann (1999). În cazul primilor doi autori, rezultatele analizelor, din punct de vedere al poverii fiscale totale şi al structurii impozitarii, pot fi considerate foarte asemănătoare; se menţin aproximativ aceleaşi grupe, cu caracteristici similare. Rezultatele obţinute de Bernardi în analiza ţărilor europene, pentru perioada 1970 - 1997, reliefează patru grupe: statele nordice, cu povară fiscală foarte mare, state care înregistrau o povară fiscală peste media Uniunii, ţările anglo-saxone, cu presiune fiscală apropiată de media europeană şi ţările mediteraneene, în care taxele se situau sub medie. Kemmerling a investigat rolul diferitelor structuri ale bugetelor publice în evoluţia statului bunăstării în ţările OCDE. Analiza sa evidenţiază aceleaşi grupe de ţări, precum cele obţinute de Bernardi. Heinemann a examinat influenţa globalizării asupra a patru dimensiuni: sistemul fiscal, sistemul cheltuielilor, datoria publică şi valoarea totală a bugetului, în ţările membre ale OCDE, utilizând tot distanţa euclidiană ca parte a analizei sale multidimensionale. Rezultatele lucrărilor prezentate confirmă existenţa unei tendinţe de convergenţă a sistemelor fiscale în ceea ce priveste divizarea în impozite directe şi indirecte.

Analiză cluster efectuată de Delgado (2009) pentru UE 15 a luat în considerare povara fiscală şi structura impozitării, în acelaşi scop, al determinării unor grupe de ţări cu caracteristici similare. Lucrarea sa investighează convergenţa la nivelul poverii fiscale în Uniunea Europeană în contextul dezideratului de integrare economică şi a tendinţelor de armonizare fiscală. Studiul utilizează metoda ierarhică şi analizează presiunea fiscală şi cele trei componente principale ale veniturilor fiscale, conform clasificării OCDE: impozitele pe venit şi pe profit, contribuţiile sociale, impozitele pe bunuri şi servicii.

Această procedură multidimensională încearcă să identifice grupuri relativ omogene de cazuri (sau variabile), selectate pe baza caracteristicilor lor, analizând interacţiunile simultane dintre variabilele. În metoda de clasificare ierarhică pe care am utilizat-o, algoritmul pleacă de la clustere conţinând un singur element (cazurile) şi reuneşte clustere până când se obţine un singur cluster. Am optat pentru mai multe soluţii posibile: de la 2 al 6. Am pornit de la ideea de diferenţiere până la numărul maximim de clustere găsit în literatură până acum (6). Pentru interpretare am utilizat arborele de clasificare şi agglomeration schedule ce afişează combinaţiile din fiecare iteraţie. Am optat pentru afişarea în output a tuturor combinaţiilor din fiecare iteraţie, distanţe etc. şi afişarea apartenenţei la clustere în una sau mai multe iteraţii cu opţiunea Cluster Membership, din modulul Statistics. Pentru toţi cei şase ani analizaţi au fost validate toate cele 17, respectiv 18 cazuri înregistrate.

Analiza a evidenţiat existenţa a şase clustere şi menţinerea acestui număr de clustere în toată perioada analizată.

În perioada analizată se păstrează acelaşi număr de clustere, însă subgrupurile au suferit modificări. Primele clustere aparţin statelor care au reuşit în mare măsură să respecte ţintele de deficit. Sunt state în care povara fiscală este ridicată (Austria, Belgia, Franţa). O excepţie este Luxemburg, care se situează sub media Zonei Euro. Finlanda şi Austria au înregistrat cele mai înalte niveluri ale resurselor financiare, urmate de Franţa şi Belgia.

Tabel nr. 2.2.2.1. Componenţa clusterelor în anii 1999, 2007, 2008, 2009, 2010 şi 2011

1999	2007
C1: Austria, Franţa, Germania, Olanda	C1: Austria, Blegia, Franţa, Germania, Italia, Olanda
C2: Belgia, Finlanda	C2: Cipru
C3: Cipru, Malta, Irlanda	C3: Estonia, Irlanda, Malta
C4: Estonia, Spania, Portugalia	C4: Finlanda
C5: Grecia, Slovenia, Slovacia	C5: Grecia, Luxemburg, Portugalia, Spania, Slovenia
C6: Italia, Luxemburg	C6: Slovacia, **România**

2008	2009
C1: Austria, Belgia, Italia, Franţa	C1: Germania, Olanda, Austria, Belgia, Franţa
C2: Irlanda, Malta, Cipru	C2: Cipru, Malta, Irlanda
C3: Slovacia, **România**, Estonia, Spania	C3: Estonia, Italia, Luxemburg
C4: Finlanda	C4: Finlanda
C5: Germania, Olanda, Luxemburg	C5: Grecia, Portugalia, Slovenia
C6: Grecia, Slovenia, Portugalia	C6: Slovacia, **România**, Spania

2010	2011
C1: Austria, Belgia, Italia, Olanda	C1: Austria, Belgia, Italia, Franţa
C2: Estonia, Luxemburg, Cipru, Malta	C2: Cipru, Malta, Estonia, Luxemburg
C3: Finlanda	C3: Finlanda
C4: Germania, Slovenia, Franţa	C4: Germania, Olanda
C5: Grecia, Portugalia, Spania	C5: Irlanda, Grecia, Slovenia, Portugalia
C6: **România**, Slovacia, Irlanda	C6: **România**, Slovacia, Spania

Primul cluster este format din state cu grad de fiscalitate ridicat, peste media Zonei Euro. De la adoptarea monedei unice, Finlanda s-a constituit într-un cluster separat, datorită gradului de fiscalitate foarte ridicat, nivelul veniturilor totale fiind de peste 50% PIB. Clusterul 2 este format din state ce se bazează în principal pe impozitare indirectă. Clusterul 4, în anul 2011, este specific statelor cu venituri totale uşor peste medie, impozitare indirectă redusă, contribuţii sociale ridicate. Ultimele două clustere sunt specifice statelor cu ponderi reduse ale veniturilor totale în PIB, cu povara fiscală redusă. Clusterul 5 include statele cu deficite excesive precum Grecia, Irlanda, Portugalia. De altfel, Grecia şi Portugalia s-au dovedit a fi asemănătoare în toată perioada analizată. Spania s-a diferenţiat treptat de Portugalia, apropiindu-se mai mult de Slovacia. Clusterul şase este specific statelor ce au colectat puţine venituri din impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital.

Analiza a evidenţiat apropierea între România şi Slovacia în ceea ce priveşte structura sistemelor fiscale, acestea făcând parte din acelaşi cluster în perioada 2007 - 2011; unul dintre motive este şi nivelul redus al veniturilor totale colectate la bugetele generale. De asemenea, Cipru şi Malta au avut evoluţii similare. Diferenţa apare în anul 2007 când Cipru a înregistrat venituri totale foarte mari comparativ cu perioada anterioară, dar şi cu cea următoare. Începând cu anul 2010, Irlanda, ce se afla anterior în acelaşi grup cu Cipru şi cu Malta, s-a diferenţiat de acestea.

Analiza realizată pentru anii 1999 şi 2009 relevă modificări în structura clusterelor, ceea ce indică tendinţa de modificare a impozitării în statele membre ale Zonei Euro. În ceea ce priveşte structura impozitării şi împărţirea acesteia în impozite directe şi indirecte, nu se poate concluziona asupra formării unui cluster exclusiv după acest criteriu. Este astfel evidenţiată importanţa unei analize multidimensionale care nu doar ia în calcul mai multe variabile, dar conferă rezultate mai complete şi mai relevante decât analiza primară.

Pentru a grupa cât mai corect statele membre ale Zonei Euro în funcţie de structura veniturilor publice şi pentru a putea compara ulterior România cu grupul de state ce se dovedesc a fi asemănătoare am utilizat şi analiza de scoring. Am alocat astfel punctaje de la 1 la 17 pentru veniturile totale, veniturile din impozitare directă, din impozitare indirectă şi din contribuţii sociale, 1 fiind cel mai redus nivel, 17 reprezentând cel mai ridicat nivel. Gruparea a fost realizată luând în considerare deviaţia punctajului obţinut de fiecare ţară faţă de medie. Aplicând acest procedeu pentru statele membre ale Zonei Euro, au rezultat trei grupuri de ţări (Tabelul 2.2.2.2.).

Tabel nr. 2.2.2.2. Rezultatele grupării statelor membre ale Zonei Euro şi României, în funcţie de structura veniturilor, prin alocare de puncte

Ţara	Diferenţa faţă de medie
Slovacia	**-25**
Irlanda	**-20**
Spania	**-18**
Grecia	-8
Malta	-6
Portugalia	-6
Luxemburg	-5
Estonia	-3
Cipru	-2
Slovenia	-1
Germania	1
Olanda	2
Italia	**16**
Belgia	**17**
Austria	**18**
Finlanda	**20**
Franţa	**20**

România

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Gruparea statelor membre ale Zonei Euro în funcţie de structura veniturilor publice a evidenţiat existenţa a trei grupuri de ţări. Primul grup, format de Slovacia, Irlanda şi Spania, este specific statelor în care veniturile încasate din impozitare indirectă, directă şi contribuţii sociale se află mult sub media Zonei Euro, întrucât deviaţia acestora faţă de medie este foarte mare. Al doilea grup de ţări este cel mai numeros şi este alcătuit din: Grecia, Malta, Portugalia, Luxemburg, Estonia, Cipru, Slovenia, Germania şi Olanda. În aceste state veniturile totale şi cele încasate din cele trei categorii principale de impozite se află în apropierea mediei Zonei Euro, diferenţa faţă de medie variind în intervalul [-8, 2]. Italia, Belgia, Austria, Finlanda şi Franţa constituie un grup aparte de ţări, în care deviaţia faţă de medie este pozitivă şi foarte mare. Acest lucru subliniază caracteristica principală a acestui grup de state: fiscalitate ridicată şi venituri încasate din impozitare indirectă, directă şi contribuţii sociale superioare mediei Zonei Euro.

Aplicând acelaşi procedeu pentru statele membre ale Zonei Euro şi pentru România, alocând punctaje de la 1 la 18, componenţa grupelor a rămas neschimbată, iar România s-a dovedit a fi asemănătoare cu primul grup de ţări, format din Slovacia, Spania şi Irlanda.

2.2.3. Analiza factorilor determinanţi ai crizei datoriilor suverane din Zona Euro. Dezechilibrele macroeconomice persistente

Criză economică recentă a determinat deteriorarea rapidă a finanţelor publice, în special în ţările de la periferia Zonei Euro. Analizând cauzele care au favorizat această dinamică negativă, atenţia cercetătorilor s-a îndreptat, de la deficitului bugetar şi datoria publică, criteriile de stabilitate prevăzute în Pactul de Stabilitate şi Creştere, către indicatorii privind dezechilibrele externe. Dezechilibrele de cont curent s-au dovedit a fi una dintre principalele cauze ale crizei datoriilor suverane în Zona Euro, împreună cu diferenţele de competitivitate între unele state membre şi nevoia de a acoperi datoria sectorului privat.

Din aceste considerente am analizat principalele cauze ale crizei datoriilor suverane,

UNIVERSITY LIBRARY

determinanţii şi amploarea efectelor acestora, cu scopul identificării acelor aspecte ce pot fi relevante pentru România, în procesul adoptării monedei unice. Am luat în considerare decalajele de competitivitate între ţările nordice şi cele de la periferia Zonei Euro. Având în vedere experienţa ţărilor PIIGS (Portugalia, Irlanda, Italia, Grecia şi Spania), acestea fiind cele mai vulnerabile pe perioada crizei economice, am analizat de asemenea cele două cauze principale ale creşterii datoriei publice în timpul ultimilor ani: deficitul de cont curent (PIGS) şi datoria sectorului privat (Irlanda).

Întrucât unul dintre principalii determinanţi ai crizei datoriilor suverane din Zona Euro a fost deficitul de cont curent, am luat în considerare dinamica acestui indicator în perioada 2000 - 2011.

Grafic nr. 2.2.3.1. Dinamica deficitului de cont curent, în statele membre ale Zonei Euro, în perioada 2000 - 2011 (%PIB)

a. state care, în anul 2011, au înregistrat excedent de cont curent

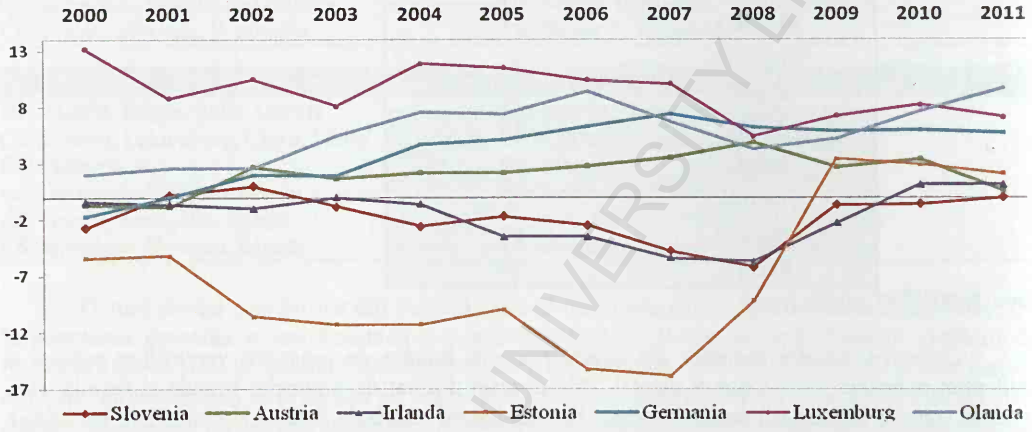

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În perioada 2000 - 2011, Luxemburg, Olanda, Germania şi Austria au înregistrat excedente de cont curent. În anul 2011, excedente de cont curent au fost înregistrate şi de Estonia, Irlanda şi Slovenia, deşi în perioada anterioară crizei înregistraseră în mod constant deficite comerciale. Evoluţia Estoniei se distinge de celelalte ţări care au fost afectate de criza economică. Din anul 2007 până în anul 2011 Estonia a înregistrat o sporire a gradului de competitivitate, perioada 2007 - 2009 fiind cea mai favorabilă din acest punct de vedere.

b. state care, în anul 2011, au înregistrat deficit de cont curent

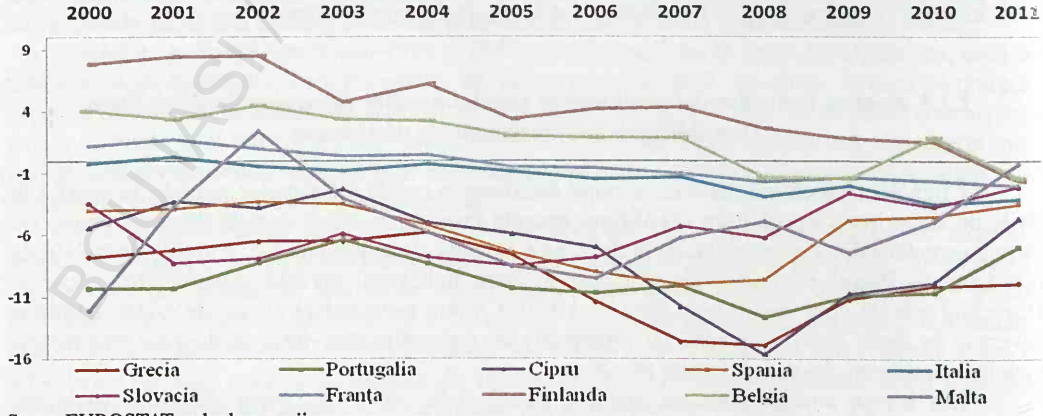

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Finlanda şi Belgia au înregistrat, de asemenea, excedent de cont curent în mare parte a perioadei 2000 - 2011, însă pe fondul crizei economice acestea au înregistrat evoluţii nefavorabile. În anul 2011 Finlanda a înregistrat deficit de cont curent de 1,6% din PIB. Belgia a înregistrat deficit de cont curent de 1,3% PIB în anul 2008 şi de 1,4% în anul 2009. Luxemburg a înregistrat de asemenea o reducere a excedentului comercial, în medie, în perioada 2008 - 2011, comparativ cu perioada 2000 - 2007.

În perioada 2000 - 2011, ţările cu cele mai mari deficite de competitivitate au fost Portugalia, Spania, Cipru şi Grecia. Acest trend descendent a fost, de asemenea, înregistrat în Cipru, Malta şi Slovenia, dar mai târziu decât în Grecia, Italia, Portugalia şi Spania, probabil din cauza intrării în Zona Euro la un moment ulterior, comparativ cu statele menţionate.

În acest context, înţelegerea implicaţiilor crizei actuale în cadrul unei uniuni monetare comune, este absolut necesară, cu atât mai mult cu cât există un motiv de îngrijorare cu privire la posibilitatea unei evoluţii nefavorabile similare a acestor state, care ar fi putut fi corectate de criză. O explicaţie pentru o astfel de dinamică negativă este că, în perioada anterioară crizei economice, deficitele de cont curent au fost acoperite prin investiţii străine directe (Pîslaru, 2008). Franţa şi Italia au înregistrat, de asemenea, în perioada 2000 - 2011, un trend descendent, însă ritmul a fost unul scăzut. O situaţie aparte a fost înregistrată de Estonia, care a evoluat de la un deficit de cont curent de aproximativ 11% PIB în perioada 2000 - 2007, la o balanţă comercială foarte aproape de echilibru, redresarea fiind astfel una foarte rapidă.

Grafic nr. 2.2.3.2. Dinamica deficitului de cont curent în statele membre ale Zonei Euro (medie, %PIB)

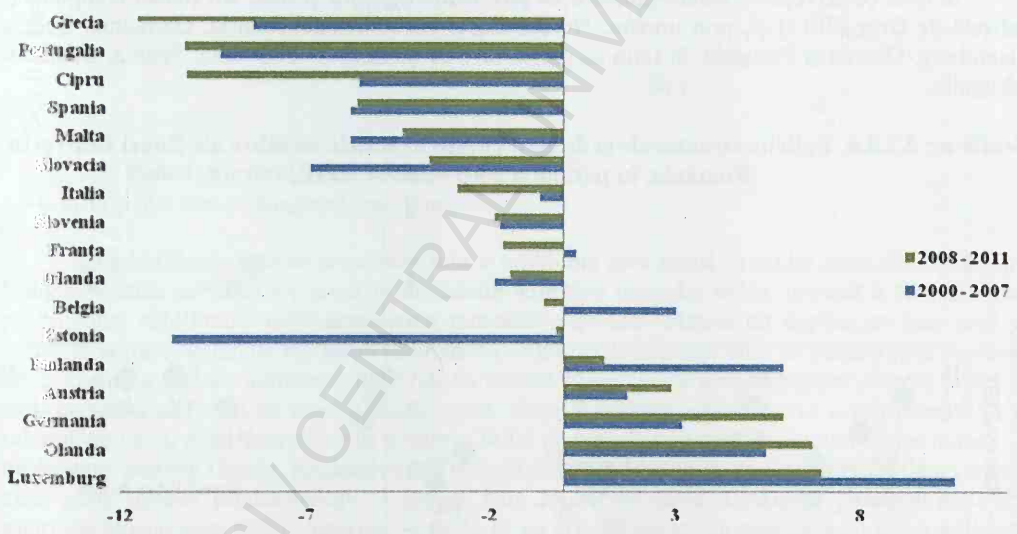

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Evoluţia soldurilor de cont curent, din perioada 2000 - 2011, a demonstrat un transfer de competitivitate între nord spre sud şi o vulnerabilitate crescută a ţărilor baltice la evoluţiile macroeconomice globale, datorată dezechilibrelor majore înregistrate în perioada analizată şi în special în perioada crizei economice.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. 2.2.3.3. Dinamica deficitului de cont curent în ţările din Nordul şi Sudul Zonei Euro, în perioada 2000 - 2011 (%PIB)

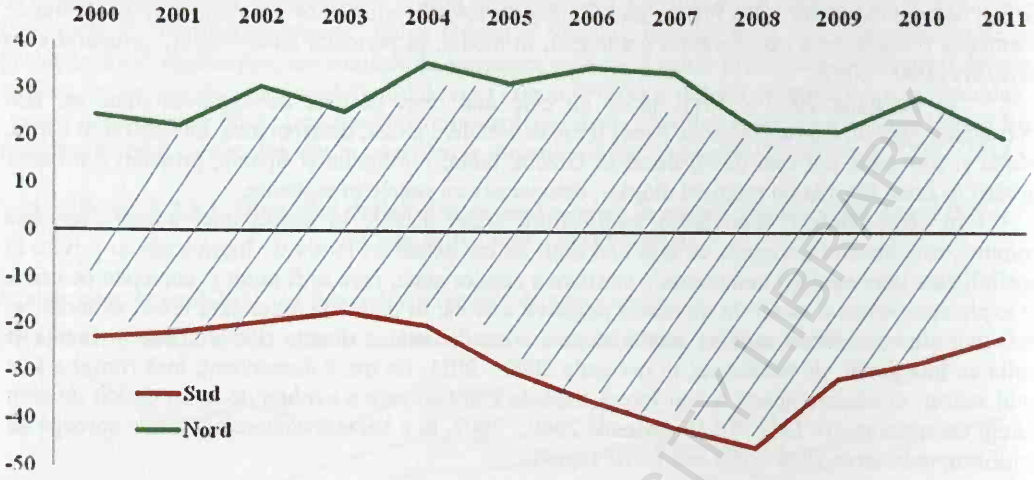

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În ceea ce priveşte structura grupelor de ţări denumite Nord şi Sud, am folosit componenţa realizată de Gros (2012) şi, prin urmare, Nordul Zonei Euro include: Austria, Germania, Belgia, Luxemburg, Olanda şi Finlanda, în timp ce partea de Sud include Grecia, Italia, Spania, Irlanda şi Portugalia.

Grafic nr. 2.2.3.4. Deficite structurale şi de cont curent în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2007 - 2008 (%PIB)

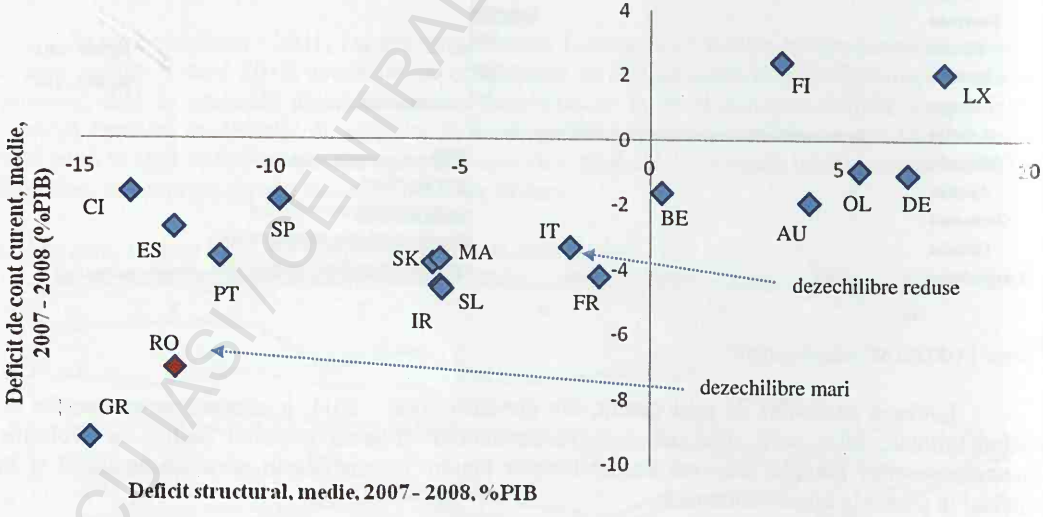

Sursa: EUROSTAT, Comisia Europeană, calcule proprii

Analiza comparativă a deficitelor structurale şi de cont curent înregistrate în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2007 - 2008 evidenţiază dezechilibrele majore interne şi externe caracteristice anumitor ţări precum Grecia, Cipru, Portugalia şi Spania. Aceste state au avut

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

o poziţie foarte vulnerabilă la începutul crizei economice, fapt ce a influenţat evoluţiile negative ulterioare şi deteriorarea semnificativă a finanţelor publice în aceste state. În următorii ani, pe fondul adâncirii crizei economice, soldurile s-au deteriorat şi mai mult, tot mai multe state înregistrând dezechilibre foarte mari, aşa cum se poate vedea în Graficul nr. 2.2.3.5. Printre aceste state se află şi România, care la începutul crizei a avut o situaţie vulnerabilă, cu deficite structurale şi de cont curent mari, ce pe fondul evoluţiilor nefavorabile globale, s-au adâncit tot mai mult. În anii următorii însă, statele membre ale Zonei Euro au făcut eforturi considerabile pentru a reduce deficitele structurale şi de cont curent, fapt ce a condus la reducerea dezechilibrelor interne şi externe. Rezultatele însă nu sunt suficiente, multe dintre ţări având probleme cronice atât de cont curent cât şi structurale, astfel încât efectele măsurilor de echilibrare nu au condus la eliminarea dezechilibrelor, ci doar la diminuarea lor, acestea, situându-se, în continuare, la un nivel ridicat.

Grafic nr. 2.2.3.5. Deficite structurale şi de cont curent în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în anul 2011 (%PIB)

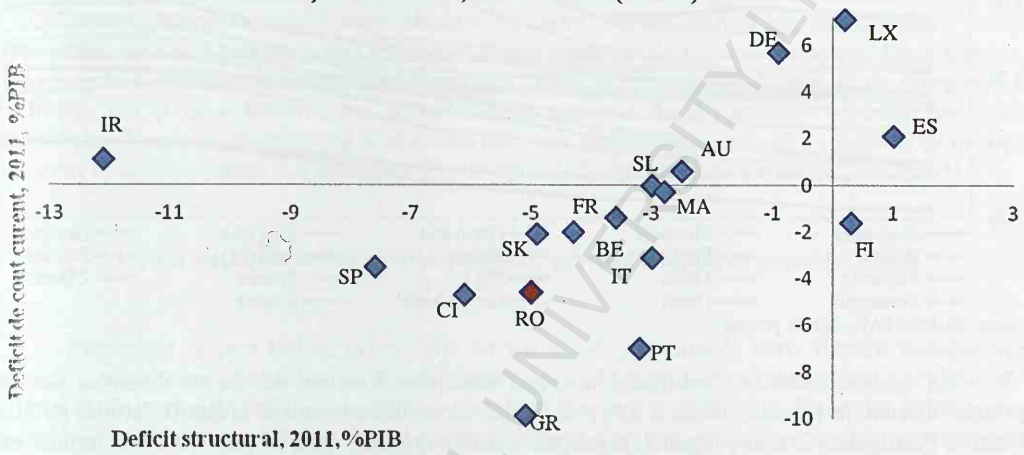

Sursa: EUROSTAT, Comisia Europeană, calcule proprii

Dezechilibrele interne şi externe sunt o problemă persistentă în multe state din Zona Euro. Vulnerabilitatea acestora a crescut în momentul adoptării monedei unice, întrucât a fost eliminată posibilitatea echilibrării prin deprecierea monedei naţionale. Statele au depins tot mai mult de costurile unitare nominale ale forţei de muncă (Croitoru, 2012). Aşa cum se poate vedea în Anexa nr. 2, costurile unitare nominale ale forţei de muncă (raport între compensaţiile/ salariat şi PIB-ul real/ persoană ocupată) au crescut foarte rapid, datorită sporirii semnificative a compensaţiilor pe salariat, ce nu au găsit echivalent în creşterea la fel de rapidă, susţinută, a productivităţii muncii. În unele state, precum Grecia, productivitatea muncii a fost îmbunătăţită, însă compensaţiile au crescut mult peste nivelul productivităţii şi într-un ritm mult mai rapid. Creşterea productivităţii şi a salariilor într-un ritm rapid, superior, în ţările ce se află în proces de egalizare cu economiile mai dezvoltate şi mai stabile, a condus la apariţia unor diferenţe de inflaţie între aceste state, ce sunt interdependente, însă care prezintă decalaje tot mai mari (efect Balassa - Samuelson). Ulterior perioadei acute a crizei, datele evidenţiază o scădere a compensaţiilor angajaţilor, fapt ce a condus la reducerea decalajelor de competitivitate.

În România situaţia este asemănătoare cu cea a statelor care au înregisitrat evoluţii nefavorabile în ultimii ani. Costul unitar nominal al muncii a crescut semnificativ, într-un ritm alert, în perioada 2004 - 2008, depăşind cu mult media Zonei Euro. În perioada 2008 - 2010, costurile unitare ale muncii în România au scăzut treptat (precum şi în Irlanda), însă se află în continuare peste media Zonei Euro. Creşterea costurilor unitare cu forţa de muncă a constituit unul dintre determinanţii scăderii competitivităţii în Zona Euro. Acestora li se alătură de asemenea ratele reale efective de schimb, a căror dinamică a condus la erodarea competitivităţii şi lărgirea decalajelor

între statele mai dezvoltate şi cele de la periferie.

Grafic nr. 2.2.3.6. Dinamica datoriei private în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011 (medie, %PIB)

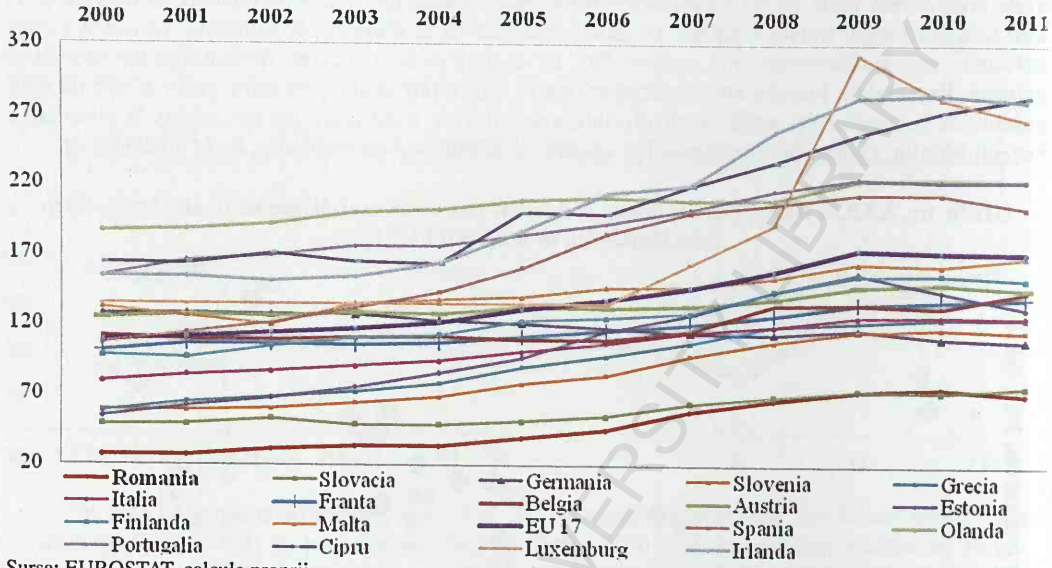

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În analiza factorilor favorizanţi ai crizei datoriilor suverane am inclus dinamica datoriei private întrucat, în Irlanda, acesta a fost principalul factor determinant al creşterii datoriei publice. Dacă în Portugalia, Grecia şi Spania, principala cauză a creşterii datoriei publice a fost înrăutăţirea situaţiei soldurilor de cont curent, în Irlanda situaţia a fost uşor diferită. Datoria publică a crescut în primul rând pentru că sistemul bancar a fost extrem de dependent de finanţarea externă pe termen scurt. Când a venit criza economică şi finanţările externe au scăzut drastic, guvernul a trebuit să preia o parte din datoria sectorului privat. În perioada 2000 - 2011 Irlanda a înregistrat cea mai importantă şi mai rapidă creştere a datoriei sectorului privat. În situaţii similare, în care datoria privată a crescut nesustenabil şi a fost parţial acoperită din fonduri publice, se află şi alte state membre ale Zonei Euro, însă exemplu Irlandei este cel mai elocvent pentru evidenţierea influenţei datoriei private externe asupra finanţelor publice.

Analiza factorilor determinanţi ai crizei datoriilor suverne din Zona Euro evidenţiază deficitul de cont curent şi datoria sectorului privat ca fiind principalele cauze ale deteriorării finanţelor publice în Zona Euro, dar atrage atenţia asupra lărgirii decalajelor de competitivitate între statele dezvoltate şi cele de la periferia Zonei Euro, precum şi asupra vulnerabilităţii statelor în faţa condiţiilor macroeconomice globale, ca urmare a acestor decalaje. O lecţie importantă pentru statele ce se află în proces de adoptare a monedei unice este că trebuie să ia în considerare evoluţia acestor indicatori, îndeplinirea criteriilor de convergenţă nominală fiind o condiţie necesară, însa nu şi suficientă, având în vedere dezideratul unor evoluţii viitoare favorabile.

BCU - BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

3. ADOPTAREA MONEDEI UNICE EUROPENE – IMPLICAŢII, SITUAŢIA ACTUALĂ ŞI PERSPECTIVE PENTRU ROMÂNIA

Adoptarea monedei unice este unul dintre obiectivele majore pe care trebuie să îl aibă în vedere politicile fiscale româneşti. Pentru îndeplinirea acestuia, este necesară înţelegerea fenomenului în ansamblu, a implicaţiilor adoptării monedei unice şi a importanţei respectării calendarului de aderare. Această decizie strategică deosebit de importantă determină efecte pozitive atât asupra ţărilor participante la Zona Euro, cât şi asupra Uniunii în ansamblu; implică însă costuri şi dezavantaje. Având în vedere acest obiectiv, în cadrul acestui capitol am analizat toate aceste aspecte, dar şi stadiul convergenţei reale între statele membre ale Uniunii Europene. De asemenea, cu scopul de a evalua capacitatea României de a îndeplini criteriile de aderare şi de menţinere a stabilităţii, dar şi de a identificarea schimbările în sistemul fiscal românesc necesare sprijinirii obiectivului României de adoptare a monedei euro am analizat în dinamică evoluţia principalilor indicatori macroeconomici şi a politicilor fiscale aplicate în România, în perioada 2000 – 2011.

3.1. Motivaţie, obiective şi vulnerabilităţi privind adoptarea monedei unice

Avantajele la care ţintesc economiile ce vor să adopte moneda euro vizează transparenţa preţurilor, eliminarea costurilor de tranzacţionare şi a fluctuaţiilor valutare, nivele scăzute ale inflaţiei şi ale ratelor de dobândă, integrarea pieţelor financiare şi stabilitatea finanţelor publice prin disciplina financiară impusă prin Pactul de Stabilitate şi Creştere, situaţii ce ar permite atragerea investiţiilor şi toate celelalte beneficii ce decurg de aici (De Grawe, 2008). Din perspectiva Uniunii Europene, euro s-a dorit a fi un punct de referinţă stabil pentru cei ce doreau să facă afaceri cu statele membre, întărind astfel poziţia Europei pe pieţele internaţionale: „EURO (..) un competitor real pentru dolarul American (..) principalul argument al monedei europene este acela că Europa este creditor mondial" (Bergsten, 1999).

Unul dintre obiectivele introducerii monedei euro îl reprezintă **integrarea financiară.** Moneda unică joacă un rol important în dezvoltarea sectorului financiar din noile state membre (Brzoza-Brzezina, 2005). Literatura de specialitate este destul de consistentă în ceea ce priveşte influenţa adoptării monedei euro asupra integrării financiare în Europa (Baele et al., 2004). Conform studiilor empirice (Frankel, Rose, 1997) **adoptarea monedei euro facilitează procesul de integrare,** întrucât, în baza teoriei zonelor monetare optime, ţările care au monedă comună tind să fie mai deschise unele faţă de celelalte şi prin urmare devin mai asemănătoare.

Intrarea în Zona Euro amplifică avantajele de care s-au bucurat ţările membre ale Uniunii Europene din momentul aderării, beneficii care odată cu adoptarea monedei unice vor creşte ca intensitate şi volum. Expectativa viza creşterea semnificativă a numărului de **operaţiuni comerciale** şi amplificarea volumului de **investiţii străine directe.** Un alt beneficiu al adoptării monedei unice, demonstrat de altfel, îl reprezintă faptul că adoptarea monedei euro **minimizează efectele negative cauzate de sistemul politic instabil** (Fratzscher, Stracca, 2009). Ipoteza este confirmată de studiile privind evoluţia Italiei înainte şi după adoptarea monedei unice. În plus, chiar şi economiile naţionale ale UE, ce nu au adoptat moneda euro, beneficiază într-o oarecare măsură de pe urma avantajelor conferite de uniunea monetară, întrucât în baza cadrului general de implementare a politicilor monetare privind stabilitatea financiară, *statele membre ale UE aplică politici monetare în concordanţă cu cele promovate de BCE* (Angeloni, 2007).

În vederea stabilizării economiilor naţionale ţările europene au ales să adopte moneda unică, indiferent de costurile şi dezavantajele implicate. Principalul **dezavantaj** implicat de trecerea la moneda unică este cedarea autonomiei asupra **politicii monetare.** Prin urmare, aceasta revine în **responsabilitatea exclusivă a BCE.** *Decizia implică renunţarea la instrumentele monetare şi valutare pe care statele le utilizau în încercarea de redresare a economiei şi implicit reducerea capacităţii de a face faţă şocurilor interne, dar şi a celor asimetrice.* Conform articolului 3, titlul I din Tratatul UE „categoriile şi **domeniile de competenţă ale Uniunii** sunt: uniunea vamală, stabilirea regulilor de concurenţă pentru funcţionarea Pieţei Unice, **politicile monetare ale statelor membre care au adoptat euro,** conservarea resurselor biologice marine în politica piscicolă şi politica comercială comună". Prin renunţarea la controlul asupra politicii monetare statele nu mai pot influenţa evoluţia economiei sau evita momentele de recesiune prin devalorizare, prin ajustarea ratei de schimb sau finanţarea deficitelor bugetare. Există însă opinii conform cărora *„renunţarea la politica monetară este un sacrificiu minor ce serveşte unui ideal mult mai important (...) prin acest transfer extraordinar de suveranitate, procesul de integrare europeană a atins un punct din care nu mai poate exista cale de întoarcere".* Introducerea monedei euro este considerată „cea mai importantă decizie luată de către şi pentru Europa de la sfârşitul celui de-al doilea război mondial până în prezent"; „nici una dintre realizările anterioare, inclusiv piaţa internă, nu erau sigure în lipsa unei monede unice" (Mathijsen, 2002).

Efecte negative au fost evidenţiate la *nivelul sistemul politic, prin influenţarea acestuia în mod pozitiv înainte de intrarea în Zona Euro şi reluarea practicilor nedorite după adoptarea monedei unice.* În baza Indicatorului de Stabilitate Politică calculat pentru Italia şi ţările din UEM cu un grad ridicat de stabilitate economică şi politică, studiile (Kaufmann et al., 2007) au arătat că înainte de 1999 în Italia a fost înregistrată o îmbunătăţire la nivelul stabilităţii politice şi o evoluţie spre convergenţă cu grupul de ţări luat drept model. Perioada ulterioară a fost însă caracterizată de numeroase fluctuaţii şi o deteriorare semnificativă a rezultatelor. Acelaşi tipar este evidenţiat în studiul asupra convergenţei reale pe care l-am realizat şi se regăseşte în subcapitolul următor.

Studiile empirice evidenţiază numeroasele efecte pozitive asupra economiilor naţionale ce decurg din adoptarea monedei euro. *Cu toate acestea, impactul asupra ţărilor ce vor intra în Zona Euro va fi mai redus decât magnitudinea efectelor exercitate asupra vechilor state membre, contrar preconcepţiei conform căreia gradul de integrare între ţările mai dezvoltate era mai mare.*

Împlinirea a zece ani de la introducerea monedei unice facilitează analiza implicaţiilor legate de introducerea euro. Conform datelor statistice diseminate de Comisia Europeană *„o parte din obiective au fost atinse. Există însă proiecte a căror implementare fie a eşuat, fie rezultatele nu au fost pe măsura aşteptărilor" (De Grawe, 2008).*

„Adoptarea monedei unice europene reprezintă finalitatea unui proces complex de convergenţă, nu debutul acestuia; în particular, ea nu elimină necesitatea rezolvării dezechilibrelor macroeconomice existente în statele membre" (Popa, 2009).

Ulterior aderării României la Uniunea Europeană din anul 2007 politicile economice au avut în prim plan perspectiva trecerii la o nouă etapă: intrarea în Uniunea Economică şi Monetară. În acest sens au fost stabilite două ţinte temporale majore. Anul 2012 a fost ales pentru participarea la Mecanismul Ratelor de Schimb II (MRS), perioada de timp fiind considerată a fi optimă astfel încât să permită realizarea reformelor structurale necesare, favorizată de menţinerea unei flexibilităţi la nivelul politicii monetare şi a cursului de schimb; introducerea propriu-zisă a monedei euro a fost iniţial programată pentru anul 2013 şi amânată ulterior pentru anul 2015 (2014 decizia CE), perioada minimă de participare la MRS II fiind de 2 ani. Din MRS II fac parte statele membre din Zona Euro precum şi şase state intrate în Uniunea Europeană în anul 2004.

Ţintele propuse de Banca Naţională a României au fost alese prin excluderea variantelor extreme şi evitarea dezavantajelor implicate: intrarea prea devreme sau prea târziu în Zona Euro. Alegerea ţintelor temporale menţionate poate fi justificată de încercarea de a evita posibilele neajunsuri ce ar putea apărea datorită grăbirii procesului. Ţintele stabilite iniţial au fost devansate datorită evoluţiilor nefavorabile ale economiilor europene şi desigur a economiei româneşti, pe fondul crizei financiare şi economice globale.

Amânarea adoptării monedei euro implică atât avantaje, cât şi dezavantaje. Beneficiile constau în conferirea unui timp suficient de îndelungat pentru realizarea reformelor structurale, ce ar conduce la o îmbunătăţire a condiţiilor legate de convergenţa nominală şi reală cu statele membre ale Zonei Euro. A doua categorie de consecinţe vizează menţinerea costurilor de tranzacţionare, scăderea atractivităţii pieţei pentru investitori prin costuri mai mari, dar şi semnale negative transmise în piaţă; nu în ultimul rînd, există posibilitatea relaxării politicilor economice, în special cele fiscale, căzându-se pradă creşterilor salariale sau cheltuielilor nejustificate (Banca Naţională a României).

Respectarea unui calendar al adoptării euro este foarte importantă tocmai prin efectele adverse ce ar putea apărea în cazul adoptării prea rapide a monedei europene într-o economie încă neîngrijită pentru a trece la moneda unică, dar şi a relaxării politicilor macroeconomice şi întârzierii efectelor în direcţia obţinerii convergenţei. Trebuie avut în vedere momentul oportun pentru participarea la ERM II, care ar minimiza dezavantajele implicate de adoptarea prea rapidă sau târzie a euro, conferind timp suficient realizării reformelor structurale, flexibilizării pieţei muncii, sincronizării ciclului de afaceri, dar şi a implementării unor politici macroeconomice şi în special fiscale eficiente şi sustenabile (Isărescu, 2008).

3.2. Convergenţa reală în cadrul Uniunii Europene

În vederea respectării calendarului stabilit pentru adoptarea monedei euro trebuie îndeplinite criteriile din Tratatul de la Maastricht şi realizate progrese în ceea ce priveşte convergenţa reală.

Criteriile de convergenţă nominală sunt clar specificate în Tratatul de la Maastricht şi vizează următoarele aspecte menite să asigure stabilitatea monedei unice:

1) *rata medie a inflaţiei* înregistrate în anul precedent poate depăşi cu maxim 1,5 procente media ratelor de inflaţie ale celor mai performante trei state membre. Acest criteriu vizează stabilitatea preţurilor;

2) *rata nominală medie a dobânzii* din ultimul an poate depăşi cu maxim 2 procente media ratelor dobânzilor nominale înregistrate de cele mai performante trei state membre;

3) *cursul de schimb* al monedei naţionale în raport cu moneda europeană trebuie să se încadreze în intervalul de fluctuaţie al ERM II (+/-15%) timp de doi ani înaintea examinării. Criteriul urmăreşte menţinerea stabilităţii cursului de schimb;

4) *sustenabilitatea poziţiei fiscale*: *deficitul bugetar* calculat în baza metodologiei SEC 95 trebuie să se menţină sub 3% din Produsul Intern Brut, în timp ce datoria publică nu trebuie să depăşească 60% din PIB. Aceste două criterii bugetare ce sunt impuse tuturor statelor membre trebuie îndeplinite simultan şi trebuie respectate şi ulterior momentului aderării la Zona Euro (conform Pactului de Stabilitate şi Creştere). În situaţia neîndeplinirii condiţiilor specificate pot fi aplicate sancţiuni precum cele prevăzute în cadrul procedurilor de deficit excesiv, dar şi derogări în funcţie de climatul economic global. Procedura de deficit excesiv este prevăzută în articolul 104 al Tratatului CE. Conform acestui articol, Comisia monitorizează permanent rezultatele statelor membre având în vedere aceste două condiţii. Dacă în urma unei evaluări de ansamblu a situaţiei economice a unui stat în care deficitul bugetar a depăşit pragul de 3% se confirmă existenţa deficitului excesiv, Consiliul face recomandări statului membru cu scopul de a soluţiona această situaţie într-o perioadă de timp impusă. În cazul în care se constată că nu au fost implementate măsuri eficiente pentru punerea în aplicare a recomandărilor în termenul stabilit, Consiliul poate emite o notificare statului în cauză de a lua măsurile necesare pentru a remedia situaţia. Consiliul poate cere statului membru să prezinte rapoarte periodice privind eforturile de remediere.

Argumentele în favoarea impunerii criteriilor de convergenţă nominală pentru statele care adoptă moneda euro constau în încercarea de a menţine stabilitatea preţurilor şi de a consolida finanţele publice în condiţiile în care nu se va mai putea apela la ajutorul oferit de băncile naţionale în finanţarea deficitului bugetar.

Realizarea convergenţei nominale este în strânsă legătura cu cea reală, ce constituie în fapt esenţa procesului de integrare. Interdependenţa dintre acestea nu este mereu pozitivă, dacă luăm în considerare, spre exemplu, că un ritm excesiv de alert al îndeplinirii criteriilor de convergenţă nominală poate periclita atingerea convergenţei reale (Isărescu, 2008). Ambele procese trebuie însă susţinute de un mix de politici economice coerent şi bine elaborat.

În timp ce criteriile de convergenţă nominală sunt clar stipulate de Tratatul de la Maastricht şi sunt considerate a fi nu doar necesare, ci şi suficiente pentru ca o ţară să poată adopta moneda unică europeană, *atingerea convergenţei reale nu impune criterii prestabilite sau general recunoscute*. Stadiul convergenţei reale şi tendinţele de apropiere a rezultatelor economice pot fi estimate luând în considerare indicatori precum nivelul PIB/locuitor, gradul de deschidere a economiei sau volumul comerţului exterior cu Uniunea Europeană (Hurduzeu, 2007).

3.2.1. Convergenţele sigma şi beta. Delimitări conceptuale

Procesul de convergenţă nu este un concept nou pentru economişti. Determinanţii şi evoluţia acestuia au fost studiate în cadrul modelelor de creştere economică începând cu modelele de tip neoclasic, în baza modelelor Solow (1956) sau Cass (1965) şi a îmbunătăţirilor aduse treptat de Barro, Sala-i Martin, Ouath şi alţii, care deşi abordează modele mai complexe, păstrează la bază principiul predecesorilor lor. În manieră neoclasică, reducerea decalajelor între statele membre este urmarea influenţei factorilor de producţie clasici şi a reducerii randamentului capitalului ceea ce permite în timp ţărilor sărace să micşoreze diferenţele faţă de ţările dezvoltate. Studiile ulterioare au infirmat însă influenţa exclusivă a factorilor clasici precum şi ipotezele de mai sus; rezultatele sunt credibile cu atât mai mult cu cât în economiile de astăzi factorii intangibili şi economia cunoaşterii sunt forţele motrice ale sistemelor economice. În studiile recente, pentru analiza proceselor de convergenţă reală au fost utilizate concepte precum convergenţele sigma şi beta (Lazăr, 2010).

Barro şi Sala-i-Martin (1990) au introdus cele două concepte în studiul convergenţei reale, demonstrând că nu întotdeauna tendinţa ţărilor sărace de a ajunge din urmă ţările bogate, reprezentată de convergenţa beta, este corelată cu reducerea inegalităţilor şi egalizarea veniturilor. Ulterior, în anul 1995, Sala-i-Martin a analizat concomitent conceptele de convergenţă sigma, convergenţă beta absolută şi convergenţă beta condiţională, demonstrându-le aplicabilitatea atât în analiza longitudinală, cât şi în cea transversală.

Au urmat studii realizate de diverşi economişti; dintre aceştia, Matkowski şi Próchniak (2004) au analizat stadiul convergenţei reale la nivelul a opt ţări membre din Europa Centrală şi de Est care au aderat la Uniunea Europeană, precum şi convergenţa cu Uniunea Europeană. Interesantă în acest caz este împărţirea ţărilor din CEE în trei subgrupe ceea ce asigură o mai bună comparabilitate a datelor în estimarea convergenţei acestora atât din perspectiva egalizării veniturilor, cât şi a convergenţei ciclice.

Procesele de convergenţă reală şi integrare europeană sunt relaţionate direct cu reducerea decalajelor între economiile participante. Convergenţa sigma prezintă variaţia produsului intern brut per capita faţă de medie. Pentru a înregistra diferenţele faţă de medie ca indicator statistic poate fi utilizată abaterea medie pătratică. Pentru a asigura comparabilitatea împrăştierii datelor este recomandată utilizarea expresiei relative a variabilităţii, şi anume coeficientul de variaţie; acesta este rezultatul împărţirii abaterii medii pătratice la medie.

Convergenţa **sigma** are la bază acest coeficient de variaţie. Interpretarea rezultatelor se face luând în calcul relaţia invers proporţională între valoarea coeficientului de variaţie şi gradul de convergenţă reală. Astfel, cu cât coeficientul de variaţie are o valoare mai mare, cu atât creşterea înregistrată de economiile studiate este mai divergentă (scăderea gradului de convergenţă reală). Convergenţa sigma poate fi utilizată la nivelul unui an, pentru a realiza comparaţii între ţări, dar şi pe serii cronologice pentru a evidenţia evoluţia convergenţei.

Convergenţa **beta** se estimează prin metode econometrice, beta fiind reprezentat de coeficientul variabilei dependente din ecuaţia de regresie.

Pentru a concluziona că un proces este convergent sau nu este utilă interpretarea simultană a

ambilor indicatori. Chiar dacă o condiţie suficientă este analiza convergenţei beta, aceasta nu implică neapărat corespondenţa cu convergenţa sigma, reprezentată, spre exemplu, de egalizarea după un anumit moment de timp a veniturilor per capita a statelor membre ale UE. În funcţie de valorile înregistrate pentru sigma şi beta, pot fi întâlnite trei situaţii în baza cărora se concluzionează asupra existenţei convergenţei reale la nivelul economiilor studiate:

1. creşterea coeficientului de variaţie (σ) şi semnul pozitiv al coeficientului beta evidenţiază un trend divergent la nivelul economiilor studiate;
2. reducerea convergenţei sigma şi convergenţa beta de semn negativ indică o creştere convergentă a economiilor;
3. asocierea cazurilor prezentate mai sus, specifică economiilor care înregistrează evoluţii convergente şi divergente alternativ.

3.2.2. Estimarea convergenţei reale între statele membre ale Uniunii Europene

Pentru a estima stadiul convergenţei reale din interiorul Uniunii Europene am luat în considerare evoluţia statelor membre în perioada 2000 - 2007. Am ales ca interval de referinţă perioada 2000 - 2007 ţinând cont de următoarele două aspecte legate de România: trecerea la un nou sistem organizatoric, anul 2000 prezentând o relevanţă crescută în cadrul analizei, şi momentul aderării României la Uniunea Europeană în anul 2007 alături de Bulgaria. Am luat în considerare Produsul Intern Brut per capita exprimat în PPC ca fiind indicatorul în baza căruia am calculat dispersia faţă de medie şi coeficientul de variaţie care conduc la evidenţierea tendinţei de creştere convergentă sau divergentă a economiilor statelor membre; pentru studii similare privind convergenţa reală pot fi utilizate şi alte criterii precum gradul de deschidere sau structura economiilor.

În cadrul analizei am luat în calcul toate ţările membre ale Uniunii Europene, la diferite momente de aderare, în pofida diferenţelor majore existente între state la nivelul Produsului Intern Brut per capita ce ar putea influenţa rezultatul. Este cazul Luxemburgului care înregistrează o valoare mult peste medie a indicatorului menţionat. Cu toate acestea, nu poate fi exclus, fiind parte a Uniunii Europene şi implicit trebuie luat în considerare în calculul mediei indicatorului la nivelul Uniunii.

Calculele sunt realizate separat pentru ţările membre ale UE 15, UE 25 şi UE 27 în perioada 2000 - 2007 pentru a putea interpreta eficienţa programelor pre şi post-aderare şi a măsurilor implementate cu scopul diminuării diferenţelor între statele membre. Este exclusă astfel posibilitatea modificării false a rezultatelor privind convergenţa reală, cauzată de aderarea noilor state membre, cu decalaje mai mari de Produs Intern Brut per capita faţă de membrii mai vechi.

Analiza convergenţei reale în ţările UE 15

Convergenţa sigma este utilizată pentru estimarea evoluţiei convergente sau divergente a economiilor. Este de asemenea folosită în analiza eficienţei programelor de pre şi post-aderare în atingerea convergenţei reale. În acest sens, am luat în considerare evoluţia coeficientului de variaţie pentru ţările care au aderat la Uniunea Europeană până în anul 2004, ce formează UE 15, obţinând astfel o perioadă de timp suficientă pentru a studia evoluţia acestui indicator.

Tabel nr. 3.2.2.1. Coeficientul de variaţie a PIB/ loc în ţările membre UE 15 în perioada 2000 - 2007

An	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Coeficient de variaţie	0,297	0,281	0,290	0,304	0,314	0,319	0,350	0,358

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Evoluţia coeficientului de variaţie a Produsului Intern Brut pe locuitor exprimat în PPC în perioada 2000 - 2007 indică trendul de convergenţă înregistrat la nivelul statelor membre ale UE 15.

Acesta reprezintă grupul de ţări care formau Uniunea Europeană înaintea noului grup de state care au aderat în anul 2004, formând UE 25 şi ulterior, în anul 2007, UE 27. Graficul următor prezintă evoluţia coeficientului de variaţie, pentru o mai bună exemplificare a trendului convergent al economiilor ţărilor membre UE 15.

Grafic nr. 3.2.2.1. Evoluţia convergenţei sigma în ţările membre ale UE 15 în perioada 2000 - 2007

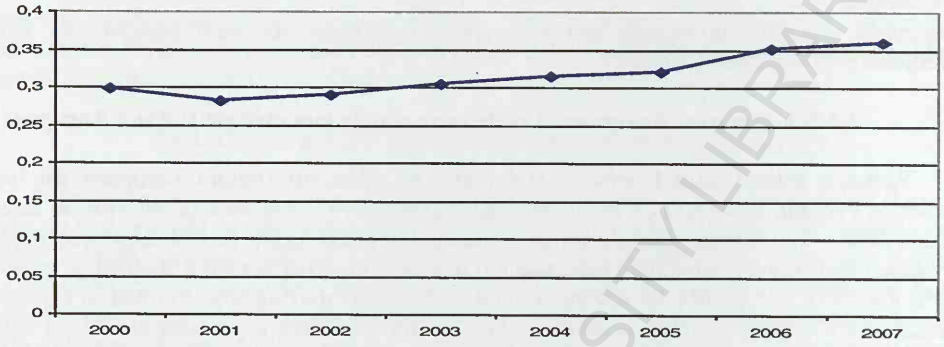

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Statele membre ale UE 15 au înregistrat o creştere divergentă în perioada analizată, cu o singură excepţie: perioada 2000 - 2001, în care coeficientul de variaţie a scăzut de la 0,297 la 0,281. Intervalul de timp 2005 - 2006 prezintă o creştere divergentă a statelor europene faţă de media Produsului Intern Brut per locuitor înregistrată la nivelul Uniunii.

Graficul evidenţiază ***creşterea divergentă a economiilor ţărilor UE 15*** şi implicit ***neîndeplinirea dezideratului de convergenţă reală*** exprimat prin egalizarea veniturilor. Întrucât în cazul statelor membre UE 15 ultimul val de aderare a fost în anul 1995, iar perioada luată în considerare în acest studiu este 2000 - 2007, nu pot fi trase concluzii asupra eficienţei programelor pre-aderare, ci doar a celor post aderare. Ţările membre ale UE 15 au înregistrat o **creştere divergentă continuă**, ceea ce pune sub semnul întrebării eficienţa programelor de coeziune. Argumentul timpului insuficient pentru implementarea măsurilor necesare şi analiza efectelor acestora nu poate fi invocat întrucât perioada parcursă din momentul aderării şi până în anul 2007 permite interpretarea corectă a datelor.

Discrepanţele tot mai mari înregistrate în perioada analizată nu pot fi puse pe seama influenţei statelor membre UE care au aderat în anul 2004, întrucât coeficientul de variaţie este estimat prin compararea variaţiei faţă de medie doar pentru statele membre UE 15, fără a lua în considerare toate statele care formau Uniunea în această perioadă de timp (pentru clarificare, în vederea calculării coeficientului de variaţie pentru UE 15 în anul 2007, deşi numărul ale statelor membre UE a fost de 27, media a fost calculată doar pentru grupul de ţări membre UE 15).

Analiza convergenţei reale la nivelul UE 25

La nivelul ţărilor membre ale UE 25, se înregistrează un trend convergent în ceea ce priveşte nivelul PIB/loc exprimat în PPC. În perioada 2000 - 2007 convergenţa sigma prezintă o scădere valorică, însă cu o scurtă perioadă de divergenţă la nivelul economiilor luate în considerare.

Tabel nr. 3.2.2.2. Coeficientul de variaţie a PIB/ loc la nivelul statelor membre UE 25 în perioada 2000 - 2007

An	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Coeficient de variaţie	0,453	0,433	0,430	0,428	0,427	0,420	0,437	0,430

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Trendul poate fi apreciat ca fiind convergent, acceptând ideea unor modificări de sens în perioada 2004 - 2005. Luând în considerare evoluţia coeficientului de variaţie, trebuie evidenţiată perioada 2000 - 2001 în care are loc o reducere semnificativă a discrepanţelor între economiile din UE 25. Tendinţa de apropiere a acestora continuă în anii următori, însă nu la fel de abrupt, scăderea convergenţei sigma nefiind redusă valoric semnificativ.

Grafic nr. 3.2.2.2. Evoluţia convergenţei sigma în ţările membre ale UE 25 în perioada 2000 - 2007

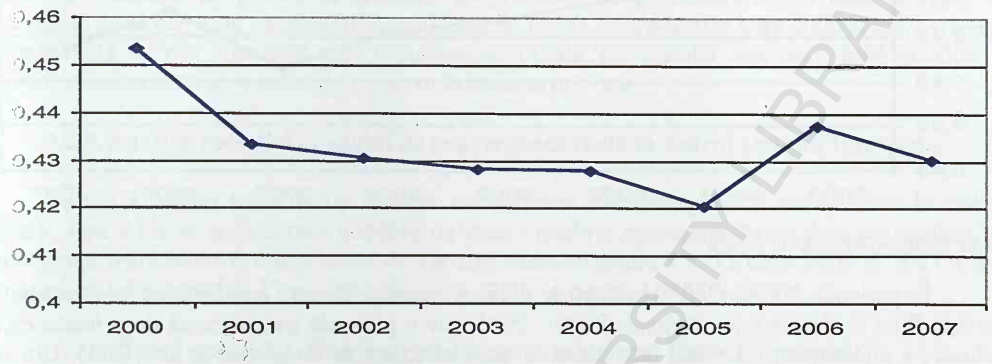

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În perioada 2004 - 2005 convergenţa sigma a scăzut sub nivelul anului anterior, iar ritmul de scădere le-a depăşit pe cele precedente cu o excepţie: maximul din 2000 - 2001. Astfel, anul 2004 nu reprezintă doar momentul aderării a zece noi state la UE, ci şi un pas important făcut înspre obţinerea convergenţei reale. Anul 2005 este începutul unei perioade de înrăutăţire a rezultatelor procesului de convergenţă reală; deşi se înregistrează o îmbunătăţire în perioada 2006 - 2007, valoarea coeficientului de variaţie continuă să fie mai mare decât în 2005. Valoarea convergenţei sigma, deşi s-a redresat valoric în ultimul an din analiză, continuă să fie peste nivelul din anul 2004.

În consecinţă se poate concluziona că, *deşi cele zece state membre care s-au alăturat UE în cadrul procesului de extindere din 2004 s-au apropiat de nivelul PIB-ului/ locuitor din statele membre mai vechi,* ***convergenţa reală a fost artificială***, argument susţinut de evoluţia coeficientului de variaţie în anii următori. Pentru o mai bună înţelegere a procesului am estimat valorile coeficientului de variaţie pentru UE 27.

Analiza convergenţei reale la nivelul UE 27

Tabelul numărul 3.2.2.3 prezintă rezultatele calculelor efectuate în baza coeficientului de variaţie a PIB pe cap de locuitor, exprimat în PPC euro pentru toate cele 27 de state membre care sunt astăzi parte a Uniunii Europene, printre care se numără România şi Bulgaria.

Tabel nr. 3.2.2.3. Coeficientul de variaţie a PIB/ loc la nivelul statelor membre UE 27 în perioada 2000 - 2007

An	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Coeficient de Variaţie	0,504	0,482	0,478	0,473	0,470	0,462	0,475	0,466

Sursa: Eurostat, calcule proprii

Graficul următor prezintă evoluţia economiilor celor 27 de ţări care formează Uniunea Europeană astăzi, estimată pentru perioada de timp între 2000 şi 2007, cu scopul de a evidenţia convergenţa reală între ele, utilizând coeficientul de variaţie.

BCU BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. 3.2.2.3. Evoluţia convergenţei sigma în ţările membre al UE 27 în perioada 2000 - 2007

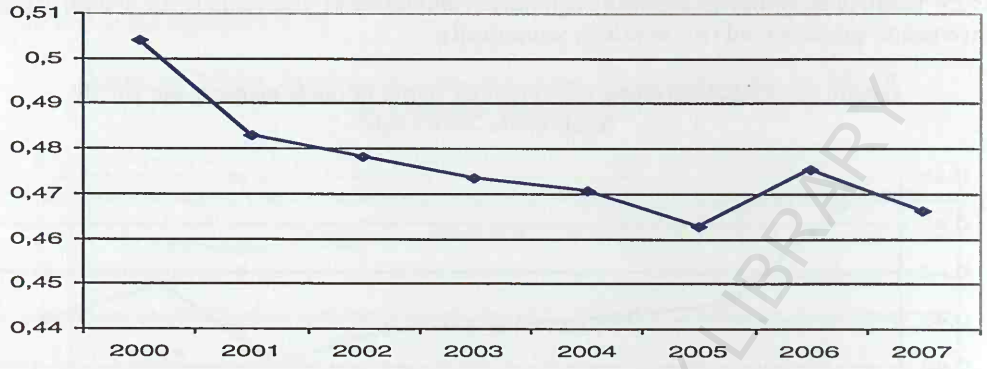

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În perioada 2000 - 2005 tendinţa de creştere economică este convergentă, coeficientul de variaţie fiind în descreştere. Perioada 2000 - 2001 este o perioadă caracterizată de o foarte rapidă reducere a diferenţelor. Minimul coeficientului de variaţie a fost înregistrat în anul 2005. Din anul 2005 până în anul 2006, valoarea coeficientului a crescut, ceea ce indică o înrăutăţire în ceea ce priveşte convergenţa reală între statele membre. În anul următor indicatorul şi-a revenit, până în anul 2007 când alte două state membre au aderat la Uniunea Europeană: România şi Bulgaria.

Valoarea coeficientului de variaţie a PIB pe cap de locuitor exprimat în PPC înregistrat în 2007, când a avut loc aderarea celor mai noi state membre ale UE, este mai mare decât cea din 2005, ceea ce arată că, *deşi convergenţa reală este un obiectiv al Uniunii, creşterile economice convergente sunt depăşite de îndeplinirea simultană a altor criterii de aderare.* De asemenea, trebuie luat în considerare faptul că, pentru un rezultat mai relevant, o analiză comparativă bazată pe convergenţa sigma este necesară, estimată atât pentru convergenţa reală între statele membre ale UE 27 la momentul ultimei extinderi, cât şi pentru determinarea nivelul de convergenţă între statele care au format Uniunea înainte de 2007, formând UE 25.

Consideraţii privind eficienţa programelor pre şi post aderare

Pentru a avea o imagine de ansamblu şi a putea interpreta comparativ tendinţa de apropiere a statelor, am reprezentat în acelaşi grafic evoluţia convergenţei reale în perioada menţionată, reprezentată de coeficientul de variaţie la nivelul celor trei grupuri de ţări analizate pentru perioada de referinţă, 2000 - 2007.

Tabelul nr. 3.2.2.4. Coeficientul de variaţie a PIB/ loc la nivelul statelor membre UE 15, UE 25 şi UE 27, în perioada 2000 - 2007

An	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
UE 15	0,297	0,281	0,290	0,304	0,314	0,319	0,350	0,358
UE 25	0,453	0,433	0,430	0,428	0,427	0,420	0,437	0,430
UE 27	0,504	0,482	0,478	0,473	0,470	0,462	0,475	0,466

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Analizând evoluţia convergenţei sigma la nivelul celor trei grupuri de ţări, se evidenţiază o tendinţă de creştere convergentă pentru statele care fac parte din UE 25 şi cele din UE 27, în anii 2000 şi 2006. UE 15 a înregistrat o tendinţă de creştere divergentă, care poate fi explicată de evoluţia anumitor economii, cum ar fi cea a Luxemburgului, ceea ce ar putea influenţa rezultatul. În 2000 şi 2001, toate cele trei grupuri de ţări au înregistrat o scădere importantă a valorii

coeficientului de variaţie, ceea ce implică un grad mai mare de convergenţă. La polul opus, în anul 2005, toate grupurile prezintă creştere divergentă; în acest an procesul convergenţei reale între ţările europene a fost grav afectat. Contrar aşteptărilor, cele mai afectate au fost ţările UE 15. Înrăutăţirea rezultatelor pentru UE 25 şi UE 27 poate fi explicată prin creşterea divergentă a statelor membre mai vechi ale Uniunii. Din anul 2006 coeficientul de variaţie a început să scadă pentru toate statele membre. Cu toate acestea, nivelul de convergenţă reală nu a depăşit nivelul înregistrat anterior.

Analiza comparativă **subliniază evoluţia convergentă a statelor membre în perioada anterioară aderării la Uniune şi o creştere divergentă înregistrată ulterior.** Rezultatele ridică semne de întrebare cu privire la eficienţa programelor de post-aderare. Cu toate acestea, se evidenţiază două perioade cu rezultate semnificative: prima perioadă este între 2000 şi 2001 şi poate fi considerată un pas important spre o convergenţă reală, iar cealaltă este între 2005 şi 2006, o perioadă caracterizată de rezultatele negative în aceasta privinţă.

3.2.3. Analiza evoluţiei gradului de convergenţă reală în cadrul Uniunii Europene

Pentru a estima tendinţa de creştere convergentă sau divergentă a economiilor în cadrul Uniunii, fără a lua în considerare numărul de state membre, concentrându-ne doar pe tendinţa de convergenţă reală internă, coeficientul de variaţie calculat pentru UE 15 între 2000 şi 2003 a fost comparat cu cel pentru UE 25 pe perioada 2004 - 2006 şi pentru UE 27 în 2007.

Tabel nr. 3.2.3.1. Convergenţa sigma în interiorul Uniunii Europene în perioada 2000 - 2007

An	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
UE	0,297	0,287	0,290	0,304	0,427	0,420	0,437	0,466

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Luând în considerare evoluţia din interiorul Uniunii Europene, indiferent de creşterea convergentă sau divergentă a economiilor din toate ţările care sunt astăzi parte a Uniunii, se poate concluziona că **în cadrul Uniunii Europene se înregistrează o tendinţă de creştere divergentă, cu perioade scurte de reducere a decalajelor.** Important de menţionat este că, de la un moment de extindere a UE la altul, coeficientul de variaţie a suferit o creştere valorică. În anul 2000 convergenţa sigma a fost de 0,29. În anul 2004, când alte 10 noi state membre au aderat la Uniunea Europeană, coeficientul de variaţie a ajuns la 0,42, astfel încât în anul 2007, când Bulgaria şi România au aderat la UE valoarea a fost de 0,46.

Folosind datele puse la dispoziţie de către Eurostat cu privire la rata medie anuală de creştere şi PIB per capita pentru ţările europene în anul 2000 şi utilizând regresia simplă, am estimat valoarea coeficientul beta şi, implicit convergenţa beta.

Tabel nr. 3.2.3.2. Convergenţa Beta în statele membre ale UE 15, UE 25 şi UE 27

	EU 15	EU 25	EU 27
Coeficient β	1,272	5,879	5,960
R^2	0,123	0,197	0,238
Eroarea Standard	1,219	0,944	1,840

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Întrucât valoarea coeficientului de variaţie este peste zero pentru cele trei grupuri de ţări luate în considerare, se evidenţiază o tendinţă de creştere divergentă a economiilor participante. Pentru a concluziona asupra stadiului convergenţei reale între ţările europene am luat în considerare simultan convergenţele sigma şi beta. Prin urmare, convergenţa beta pozitivă şi valoarea tot mai crescută a convergenţei sigma în cadrul Uniunii, înregistrate între anii 2000 şi 2007, sugerează că **diferenţele de venituri între economiile europene s-au aprofundat** şi că **atingerea deziderатului de convergenţă reală este improbabil să se realizeze în viitorul apropiat.**

3.3. Dinamica principalilor indicatori macroeconomici şi fiscal - bugetari în România

Acest subcapitol prezintă o analiză a dinamicii principalilor indicatori macroeconomici şi fiscal- bugetari, precum şi a politicilor fiscale aplicate în România în perioada 2000 - 2011, luând în considerare veniturile şi cheltuielile totale şi componenţa acestora, soldurile bugetare totale, structurale şi de cont curent, structura şi dinamica datoriei publice, dar şi datoria sectorului privat, evoluţia datoriei externe şi a indicatorilor de competitivitate.

Dinamica veniturilor şi cheltuielilor totale şi a principalelor componente, în perioada 2000 - 2011

În perioada 2000 - 2011, veniturile publice totale s-au încadrat în intervalul 31 - 36% PIB. Nivelul maxim pentru perioada analizată a fost înregistrat în anul 2007. După anul aderării României la Uniunea Europeană, veniturile au scăzut treptat. Una dintre principalele cauze a fost criza financiară şi economică ce s-a facut resimţită încă din anul 2009, când, pe fondul reducerii activităţii economice, finanţele publice s-au deteriorat simţitor: veniturile au ajuns la 32,1% PIB, foarte aproape de minimul perioadei (32% PIB, în anul 2003). Acest fapt se datorează, din punct de vedere al structurii bugetare, reducerii de 12% a veniturilor încasate din impozite pe bunuri şi servicii. Reducerea de 16% a veniturilor din TVA (principala sursă de venituri indirecte bugetare) a fost compensată prin creşterea accizelor la ţigări.

Grafic nr. 3.3.1. Dinamica veniturilor totale şi a gradului de fiscalitate general (%PIB), în perioada 2000 - 2011

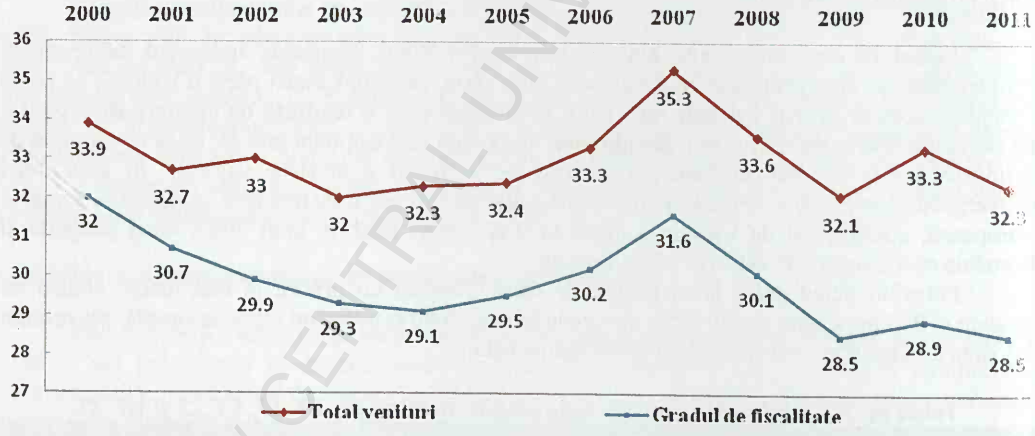

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Gradul de fiscalitate (povara fiscală) reprezintă suma impozitelor pe bunuri şi servicii, la care se adaugă impozitele pe venit, profit şi câştigurile de capital, veniturile din capital, contribuţiile sociale şi veniturile din proprietate. În această analiză am inclus şi contribuţiile sociale (denumite şi povara socială). Din anul 2000 până în anul 2004 gradul de fiscalitate general s-a redus simţitor, însă din acest an, a urmat un trend crescător, în anul 2007 ajungându-se la un nivel asemănător celui din anul 2000. Diferenţele faţă de graficul veniturilor totale sunt constituite de evoluţiile subvenţiilor, vânzărilor de bunuri şi servicii şi ale altor transferuri curente.

Comparativ cu Zona Euro, România are cea mai redusă pondere a veniturilor totale în PIB (doar în anii 2007 şi 2008 Slovacia a înregistrat mai puţine venituri în raport cu PIB decât România), ceea ce indică un grad de fiscalitate redus în România, dar ridică semne de întrebare asupra capacităţii de colectare a veniturilor, chiar dacă datele sunt conform metodologiei ESA 95.

Grafic nr. 3.3.2. Dinamica veniturilor totale în valoare nominală (milioane lei), în perioada 2000 – 2011

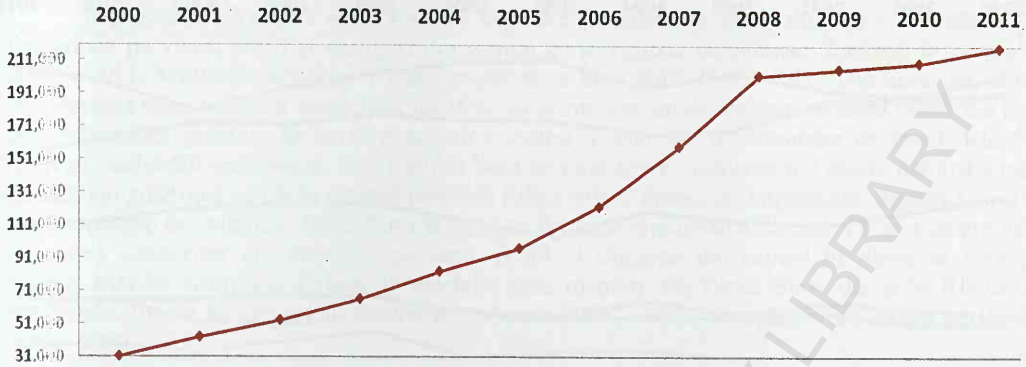

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Evoluţia veniturilor totale exprimate în valoare nominală prezintă dinamica acestui indicator al politicii fiscale cu mai multă acurateţe. Din anul 2000 până în anul 2008 veniturile totale au înregistrat o creştere susţinută, însă această creştere a fost drastic încetinită din anul 2008 până în anul 2011. Veniturile totale, exprimate în valoare nominală, au crescut de mai bine de 6 ori. Dinamica veniturilor totale exprimate ca pondere în PIB a fost influenţată atât de veniturile totale, cât şi de evoluţia PIB.

Datele statistice evidenţiază creşterea economică rapidă înregistrată în România, din anul 2000 până în anul 2008. Creşterea economică a fost însă susţinută de cererea internă, bazată pe creşt ere nesustenabilă a soldurilor bugetare şi de cont curent, fapt ce a mărit dezechilibrele externe şi interne. Recesiunea globală a fost resimţită puternic şi de România, care a înregistrat în anii 2009 şi 2010 creşteri reale ale PIB negative. În anul 2011 rata reală de creştere a fost de 2,2, însă în anul 2012 a scăzut la 0,3. Modificarea de peste 13% din 2008 în anul 2009 se datorează contracţiei cererii interne, în special a consumului, ca urmare a reducerii ritmului de creştere a veniturilor şi a limitării creditelor, precum şi a atitudinii reţinute, preventive, a agenţilor economici.

Grafic nr. 3.3.3. Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent)

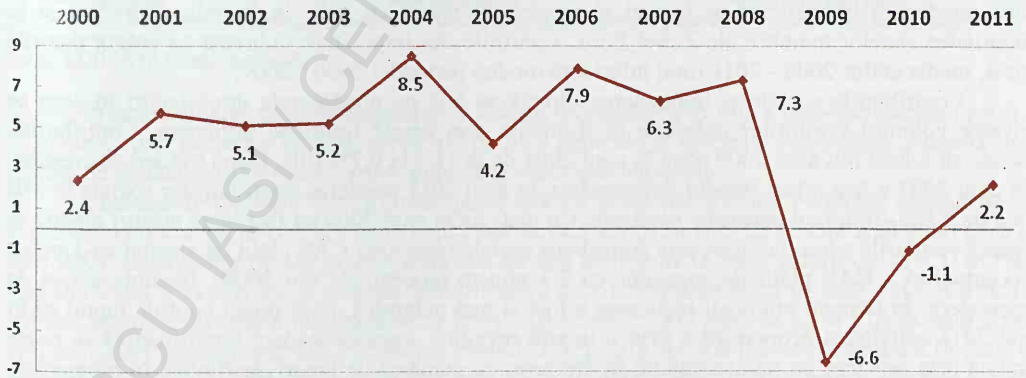

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. 3.3.4. Structura veniturilor publice, în perioada 2000 - 2011 (%PIB)

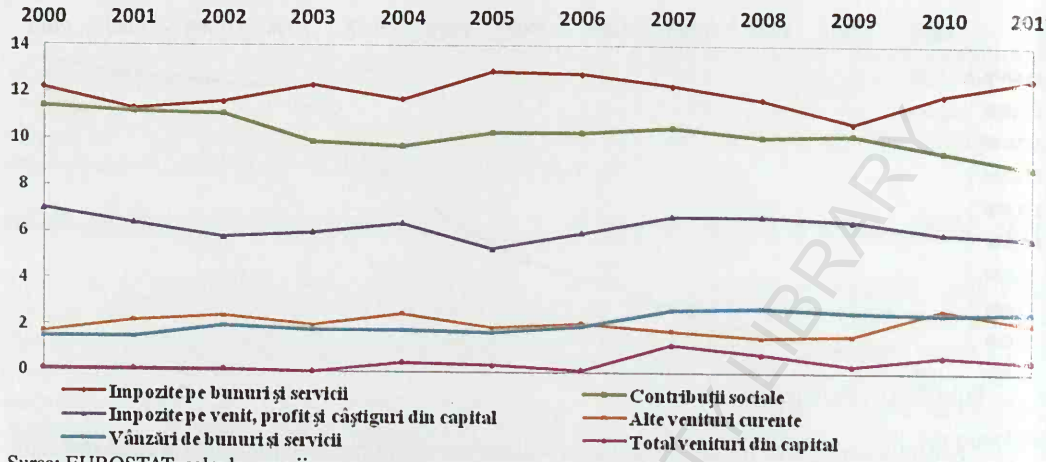

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

România se bazează în principal pe impozitarea indirectă. Dintre principalele trei surse de venituri bugetare (impozite directe, impozite indirecte şi contribuţii sociale), impozitele pe bunuri şi servicii aduc cele mai multe resurse financiare la bugetul general consolidat. Ponderea acestora în PIB în perioada 2000 - 2011 s-a menţinut în intervalul 10,5 - 13% PIB. Veniturile colectate prin impozitare indirectă au avut un punct de maxim în 2005, când au ajuns la 12,9% PIB, după care a urmat un trend descrescător, minimul perioadei fiind înregistrat în anul 2009, de 10,7% PIB. În 2011 s-a ajuns la un nivel asemănător celor înregistrate în 2000, 2004 sau 2005. Reducerea de 12% a veniturilor încasate din impozite pe bunuri şi servicii se datorează reducerii de 16% a veniturilor din TVA (principala sursă de venituri indirecte bugetare), dar şi creşterii accizelor la ţigări.

Statele membre ale Zonei Euro care se bazează în principal pe impozitare indirectă, la fel ca şi România, sunt: Cipru, Grecia, Estonia, Italia, Malta, Portugalia şi Slovenia. În perioada 2000 - 2011, în statele membre ale Zonei Euro, veniturile din impozitare indirectă au variat între 8,8 şi 18,5% PIB. România face parte dintre statele ce încasează cele mai puţine venituri prin impozitare indirectă; este surclasată doar de Irlanda, Germania, Slovacia şi Spania. Astfel, comparativ cu statele din Zona Euro care se bazează în principal pe impozitare indirectă, România deţine cea mai mică pondere a impozitelor pe bunuri şi servicii în raport cu PIB. În România, precum şi în majoritatea statelor membre ale Zonei Euro, veniturile din impozitare indirectă au scăzut datorită crizei, media anilor 2008 - 2011 fiind inferioară mediei perioadei 2000 - 2007.

Contribuţiile sociale şi impozitarea directă se află pe următoarele două locuri în ceea ce priveşte volumul veniturilor colectate în România prin aceste tipuri de impunere. Contribuţiile sociale au scăzut din anul 2000 până în anul 2004 de la 11,4 la 9,7% PIB. După trei ani de creştere, din anul 2007 a fost reluat trendul descrescător, în anul 2011 ponderea contribuţiilor sociale în PIB fiind de 8,8% - minimul perioadei analizate. Cu toate că în anul 2009 au fost luate măsuri menite să crească veniturile aduse la buget prin contribuţii sociale (creşterea CAS plătit de angajat cu 1 punct procentual şi a CAS plătit de angajator cu 2,3 puncte procentuale din 2009), tendinţa a fost de descreştere. În termeni nominali reducerea a fost şi mai puternică, dacă ţinem cont de faptul că în anul 2011 activitatea economică a avut o uşoară revenire. Această scădere semnificativă se poate explica prin asociere cu rata somajului în creştere, cu numărul de locuri desfiinţate în momentele cele mai acute ale crizei, posturi pierdute, ce nu au fost recuperate ulterior, sau au fost înlocuite cu altele similare, dar cu remuneraţii sub nivelul anterior, dar şi prin creşterea economiei ascunse, ce însoţeşte deseori creşterea fiscalităţii. Comparativ cu Zona Euro, România înregistrează un grad de fiscalitate socială redus aflat sub 10% PIB. Doar trei state din Zona Euro deţin ponderi mai scăzute ale contribuţiilor sociale în raport cu PIB: Cipru, Malta şi Irlanda. Pe fondul crizei economice, în

perioada 2008 - 2011 media veniturilor încasate prin contribuţii sociale a crescut în majoritatea statelor, comparativ cu media perioadei 2000 - 2007. Excepţie fac Malta, România, Slovacia, Austria şi Germania.

Impozitarea directă a adus venituri bugetare încadrate în intervalul 5,8 - 7% din PIB. Impozitele pe venit, profit şi câştiguri din capital au înregistrat numeroase fluctuaţii în perioada 2000 - 2011. Minimul perioadei a fost înregistrat în anul 2005 (5,3% PIB). Din acest an, după introducerea cotei unice de impozitare de 16%, au urmat trei ani de creştere; această creştere a fost însă influenţată puternic de criza economică. Astfel a avut loc o schimbare de trend datorată reducerii activităţii economice, ce a restrâns baza de impozitare. Scăderea în valoare nominală este cu atât mai puternică cu cât în această perioadă PIB a suferit diminuări importante. România se află foarte aproape de minimul Zonei Euro în ceea ce priveşte impozitarea directă. Criza a determinat reducerea veniturilor din impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital în Slovacia, Grecia, Spania, Irlanda, Austria şi Belgia. În celelalte state membre ale Zonei Euro, dar şi în România, impozitele directe au crescut în medie, în perioada 2008 - 2011, comparativ cu media perioadei 2000 - 2007.

Grafic 3.3.5. Structura cheltuielilor publice, conform clasificaţiei funcţionale, în perioada 2000 - 2011 (%PIB)

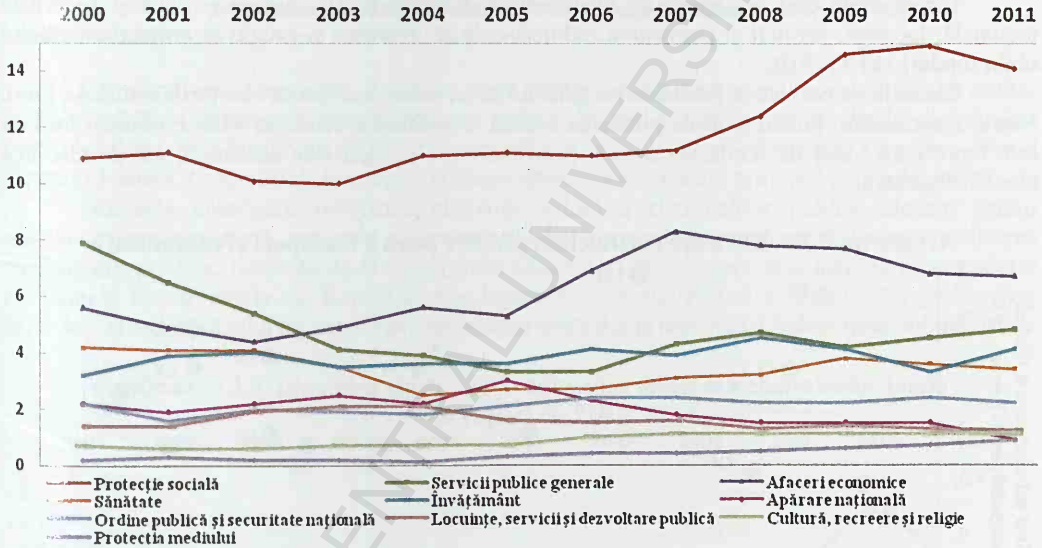

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Principalele trei capitole bugetare, în funcţie de ponderea în PIB a sumelor alocate pentru a le susţine, sunt: protecţia socială, serviciile publice generale şi afacerile economice. Acestea sunt urmate de învăţământ, sănătate, ordine publică şi securitate naţională.

Cheltuielile bugetare sunt în mare parte alocate protecţiei sociale. Ponderea acestui tip de cheltuieli a crescut de la 10,9% PIB în anul 2000 la 14,1% PIB în anul 2011. Din anul 2000 până în anul 2007, cheltuielile pentru protecţie socială au fost menţinute în jurul valorii de 10 - 11% PIB, însă din 2008 a avut o loc o creştere semnificativă ce s-a menţinut până în anul 2011. Serviciile publice generale au scăzut continuu de la 7,9% PIB în anul 2000 până la 3,3% PIB în anul 2006. Din anul 2007 până în anul 2011 ponderea cheltuielilor pentru servicii publice generale a fluctuat în intervalul 4,2 - 4,8% PIB. În anul 2009 a avut loc a scădere a cheltuielilor pentru servicii publice generale, ca urmare a încercărilor de reducere a deficitului bugetar prin ajustare pe partea de cheltuieli. Au fost vizate astfel în principal cheltuielile curente şi s-a recurs la reducerea salariilor din sectorul public, eliminarea sporurilor şi a altor beneficii, îngheţarea posturilor, efectuarea de concediu neplătit obligatoriu, eliminarea posturilor vacante. Cele mai importante măsuri au fost

reducerea cu 25% a salariilor bugetare şi cu 15% a pensiilor.

Afacerile economice se aflau pe locul trei în clasamentul capitolelor de cheltuieli consumatoare de resurse; au evoluat însă pe locul doi, în detrimentul seviciilor publice generale. Punctul de minim a fost atins în anul 2002, la nivelul de 4,4% PIB. Din anul 2004 până în anul 2007 evoluţia a fost crescătoare, în anul 2007 fiind atins pragul maxim de 8,3% PIB. Începând cu anul 2008 trendul este descrescător, în anul 2011 sumele alocate afacerilor economice fiind de 6,7% PIB, aproape de nivelul din anul 2006.

În perioada 2000 - 2011 au fost alocate resurse bugetare pentru susţinerea sistemului sanitar ce au variat între 2,5 - 4,2% PIB. Din anul 2000, punctul de maxim al perioadei analizate, până în anul 2004, fondurile alocate au scăzut treptat de la 4,2% PIB la 2,5% PIB, când a fost înregistrat minimul perioadei, stabilizat aproape de acest nivel pentru următorii doi ani. Din anul 2005 cheltuielile au crescut până în 2009. Din anul 2009, fondurile alocate sistemului sanitar au scăzut, ajungând la 3,4% PIB.

În ceea ce priveşte sistemul de învăţământ, cheltuielile aferente s-au încadrat, în perioada 2000 - 2011, în intervalul 3,2 - 4,1% PIB. Au fost înregistrate numeroase fluctuaţii. Din anul 2003 sumele alocate au depăşit valoarea sumelor alocate pentru sănătate, iar în anul 2006 chiar şi sumele alocate serviciilor publice generale.

Următoarele cinci categorii de cheltuieli: apărare naţională, ordine publică şi securitate naţională, locuinţe, servicii şi dezvoltare publică, cultură, recreere şi religie şi protecţia mediului obţin fonduri sub 3% PIB.

Cheltuielile publice în România prezintă un nivel redus, comparativ cu ţările din Zona Euro. Nimic surprinzător, ţinând cont de ponderea redusă a veniturilor totale în PIB. Problema însă nu este reprezentată atât de fondurile alocate pentru diverse categorii de cheltuieli, cât de eficienţa alocării resurselor.

Grafic nr. 3.3.6. Eficienţa cheltuielilor publice pentru transport şi comunicaţii

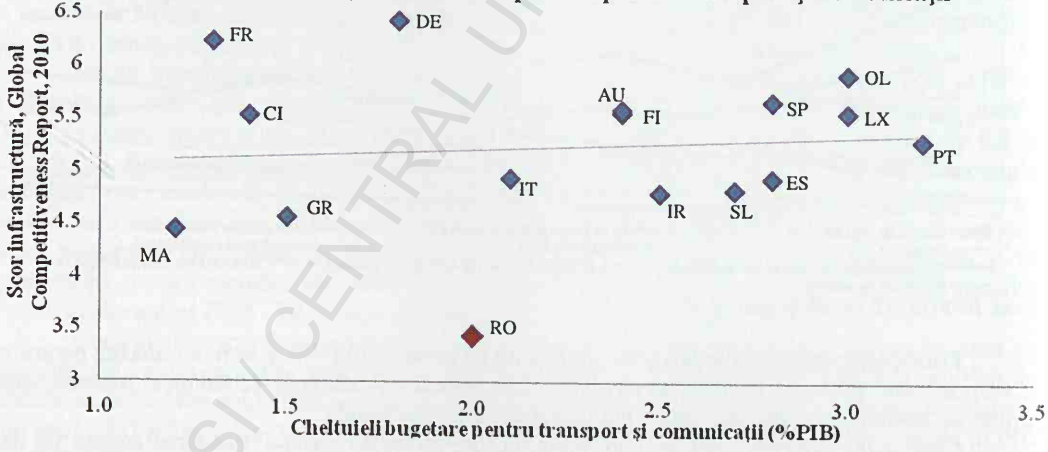

Sursa: EUROSTAT, World Economic Forum, calcule proprii

Luând în considerare ponderea cheltuielilor pentru transport şi comunicaţii în PIB (Bugetul General, ESA 95) şi scorul pentru infrastructură[6] (conform World Competitiveness Report, 2010),

[6] Scorul privind infrastructura este format în egală măsură din indicatori privind infrastructura de transport (50%) şi din indicatori privind infrastructura în domeniul energetic şi al comunicaţiilor (50%). Indicatorii specifici privind infrastructura de transport sunt referitori la: calitatea infrastructurii generale, calitatea drumurilor, calitatea infrastructurii feroviare, calitatea infrastructurii portuare, calitatea infrastructurii de transport aerian şi numărul de kilometri de siguranţă disponibili. Al doilea set de indicatori ia în calcul: calitatea furnizării energiei electrice, numărul de abonamente de telefonie fixă şi numărul de abonamente de telefonie mobilă.

România se află sub nivelul tuturor statelor membre ale Zonei Euro, deşi se apropie de media Zonei Euro în ceea ce priveşte sumele alocate pentru susţinerea transporturilor şi comunicaţiilor.

Grafic nr. 3.3.7. Eficienţa cheltuielilor publice pentru sănătate şi educaţie

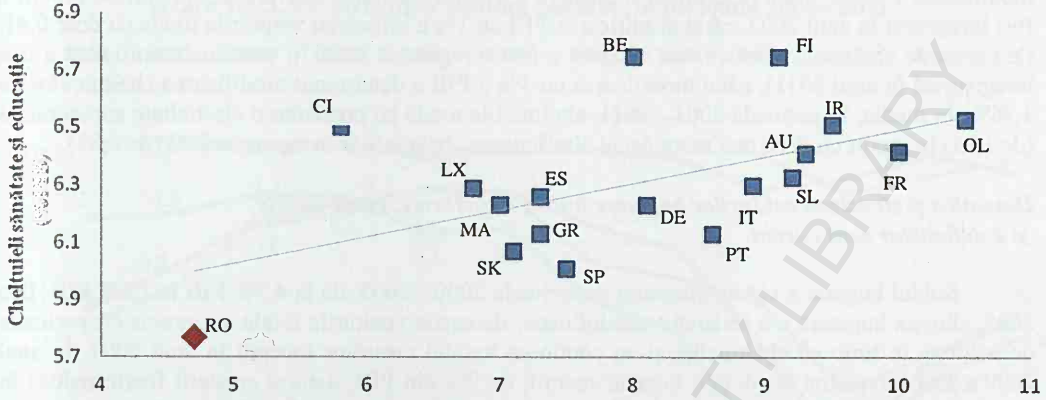

Sursa: EUROSTAT, World Economic Forum, calcule proprii

Comparativ cu Zona Euro, România alocă puţine resurse pentru susţinerea sistemelor sanitar şi de învăţământ, de aceea şi rezultatele sunt reduse. În analiză am folosit ponderile cheltuielilor pentru sănătate şi educaţie în PIB (axa verticală) şi scorul aferent României, conform World Competitiveness Report 2011, în ceea ce priveşte sănătatea şi educaţia primară[7] (axa orizontală).

Graficele anterioare reliefează eficienţa redusă a cheltuielilor publice alocate pentru sănătate, educaţie primară, transport şi comunicaţii. În baza analizei anterioare, folosind clasificarea cheltuielilor publice, realizată de Barro şi Sala-i-Martin (1995), putem concluziona că una dintre problemele fundamentale ale României este legată de eficienţa redusă a cheltuielilor productive, care, deşi ar trebui să aibă un impact pozitiv asupra mediului privat, nu îşi indeplinesc obligaţiile.

Grafic nr. 3.3.8. Dinamica elasticităţii veniturilor totale şi a cheltuielilor totale în raport cu PIB

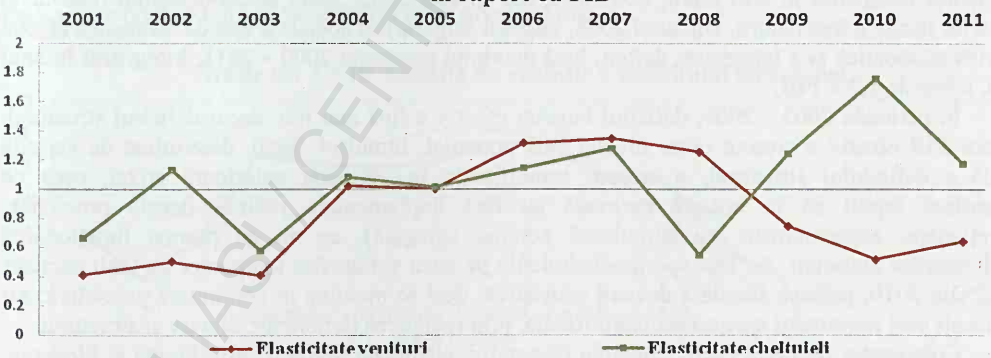

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

[7] Scorul privind sănătatea şi educaţia primară este format în egală masură din indicatori specifici privind sănătatea (50%) şi din indicatori privind învăţământul primar (50%). Indicatorii specifici privind sănătatea sunt: impactul malariei asupra mediului de afaceri, incidenţa malariei, impactul tuberculozei asupra mediului de afaceri, incidenţa tuberculozei, impactul HIV/ SIDA asupra mediului de afaceri, prevalenţa HIV, rata mortalităţii infantile şi speranţa de viaţă. Indicatorii privind învăţământul primar sunt referitori la calitatea învăţământului primar şi rata de încadrare în învăţământul primar.

În anii 2001 - 2003 şi 2009 - 2011 elasticitatea veniturilor totale fost subunitară, iar în perioada 2004 - 2008 aceasta a fost supraunitară, fapt ce denotă că veniturile totale au depins în mai mare măsură de modificarea PIB. Elasticitatea maximă a veniturilor a fost înregistrată în 2007, când modificarea PIB cu 1% a determinat o creştere a veniturilor totale cu 1,31%. Punctul de minim a fost înregistrat în anul 2003, când modificarea PIB cu 1% a influenţat veniturile totale cu doar 0,41. Pe partea de cheltuieli, elasticitatea maximă a fost înregistrată în 2010 (o valoare apropiată a fost înregisitrată în anul 2011), când modificarea cu 1% a PIB a determinat modificarea cheltuielilor cu 1,76%. În medie, în perioada 2001 - 2011, cheltuielile totale au prezentat o elasticitate supraunitară (de 1,05) în raport cu PIB, mai mare decât elasticitatea cheltuielilor în raport cu PIB (de 0,83).

Dinamica şi structura soldurilor bugetare totale, structurale, cvasi-fiscale şi a deficitelor cont curent

Soldul bugetar a scăzut continuu în perioada 2000 - 2005, de la 4,7% PIB la 1,2% PIB. Din 2005, situaţia bugetară s-a înrăutăţit seminficativ, deoarece veniturile totale au înregistrat perioade de scădere, în timp ce cheltuielile şi-au continuat trendul crescător început în anul 2003. În anul 2009 a fost înregistrat un deficit bugetar record, de 9% din PIB, datorat creşterii foarte reduse în termeni nominali a veniturilor totale, fapt ce a determinat intrarea României sub procedura de deficit excesiv. Ţinta de deficit bugetar efectiv de 3% PIB, indicator al finanţelor publice solide, nu este îndeplinită de România.

Soldul bugetar structural a fost menţinut sub 3% PIB până în anul 2005, minimul perioadei 2000 - 2011 fiind atins în anii 2002 şi 2003. Din 2005, deficitul structural a crescut treptat. Deteriorarea semnificativă a finanţelor publice a avut loc începând cu anul 2008, când deficitul structural a fost de 8,8% PIB. Situaţia s-a înrăutăţit în anul 2009 când a fost atins punctul minim de 9,3% PIB. Revenirea în anii următori a fost importantă, dar nu suficientă, în anul 2011, deficitul structural fiind de 5% PIB. Deficitul foarte mare înregistrat în anul 2009 se datorează în mare parte deficitului bugetului central, care a ajuns la 7% PIB. Ca o tendinţă generală, deficitul bugetar efectiv este cauzat în foarte mare măsură de deficitul bugetului central.

Devansarea veniturilor de către cheltuielile din bugetul central a fost compensată în perioada 2000 - 2007 de excendentul bugetului de asigurări sociale. Bugetele locale au participat de asemenea la compensarea efectelor negative ale insuficienţei fondurilor la bugetul central prin excedentul înregistrat în anii 2000, 2001 şi 2003. În anii 2002, 2005 şi 2006, soldul bugetar al bugetelor locale a fost neutru. Din anul 2008, bugetul asigurărilor sociale a fost de asemenea afectat de criza economică şi a înregistrat deficit, însă maximul perioadei 2000 - 2011, înregistrat în anul 2009, a fost de 1,2% PIB.

În perioada 2003 - 2009, deficitul bugetar efectiv a fost mai mic decat deficitul structural, deorece PIB efectiv a crescut peste nivelul PIB potenţial. Impulsul fiscal, determinat de variaţia anuală a deficitului structural, a crescut semnificativ în perioada anterioară crizei, ceea ce evidenţiază faptul că în această perioadă au fost implementate politici fiscale prociclice, discreţionare, expansioniste (ce stimulează cererea agregată), ce nu au permis funcţionarea stabilizatorilor automaţi. Au fost sporite cheltuielile pe baza veniturilor temporare cu înalt caracter ciclic. Din 2010, politica fiscală a devenit restrictivă, deşi se menţine în continuare prociclică. Au fost făcuţi paşi importanţi spre consolidare fiscală, prin reducerea deficitelor, efectiv şi structural.

Comparativ cu Zona Euro, România face parte, alături de Malta, Cipru, Franţa şi Slovenia, din grupul de ţări care a înregistrat în perioada 2000 - 2011 solduri bugetare efective care au scăzut până la -10% PIB. Pragurile minime au fost înregistrate în majoritatea statelor în anul 2009, ca urmare a influenţei crizei economice. Slovenia şi România au înregistrat trenduri similare ale soldurilor bugetare efective în raport cu PIB, deşi creşterea deficitului bugetar efectiv a fost mai puternică în cazul României. În ceea ce priveşte deficitele structurale, România se alătură ţărilor care au înregistrat modificări foarte puternice ale soldurilor bugetare structurale, ca efect al crizei economice globale (Irlanda, Grecia, Spania). În perioada 2000 - 2011, România şi Grecia au înregistrat tendinţe asemănătoare, deşi au plecat de la niveluri diferite, Grecia având per ansamblu o

situație mai nefavorabilă decât România. Ambele au înregistrat creşteri ale deficitului structural bugetar din anul 2002 până în anul 2009, an în care România a avut un deficit structural de 9,35% PIB, iar Grecia de 15% PIB.

Grafic nr. 3.3.9. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

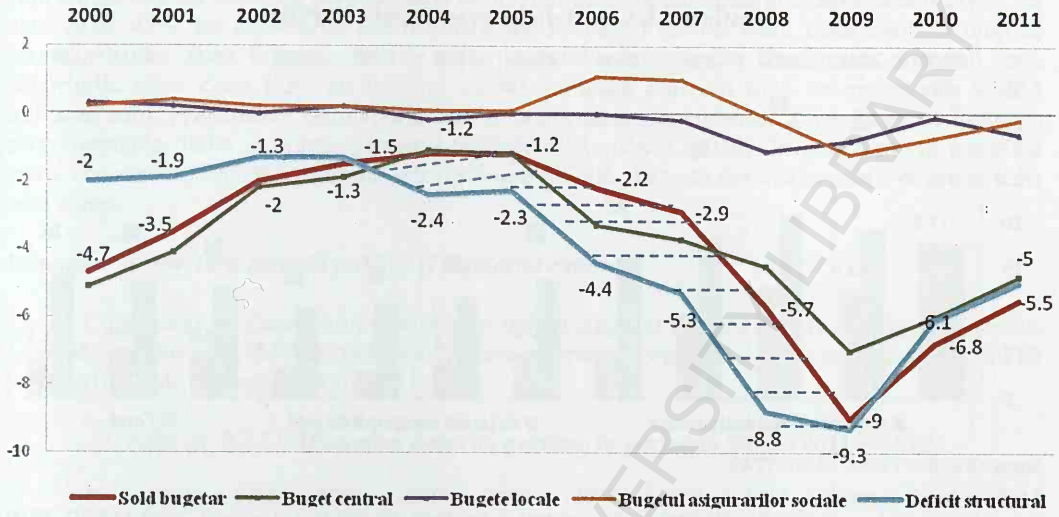

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Deficitul structural este un indicator al sustenabilităţii nivelului total al cheltuielilor bugetare. Este mai util în analiza politicii fiscale decât deficitul bugetar efectiv, întrucât elimină efectele factorilor temporari, evidenţiind mai bine influenţele factorilor permanenţi şi capacitatea de funcţionare a stabilizatorilor automaţi; poate fi folosit de asemenea pentru determinarea caracterului politicii fiscale în raport cu ciclul economic. Ecuaţia de evoluţie a deficitului structural sugerează, prin forma polinomială a funcţiei, că în perioada imediat următoare deficitul structural se va reduce, însă, foarte probabil, nu se va stabiliza la un nivel scăzut.

Grafic nr. 3.3.10. Ecuaţia de evoluţie a deficitului structural

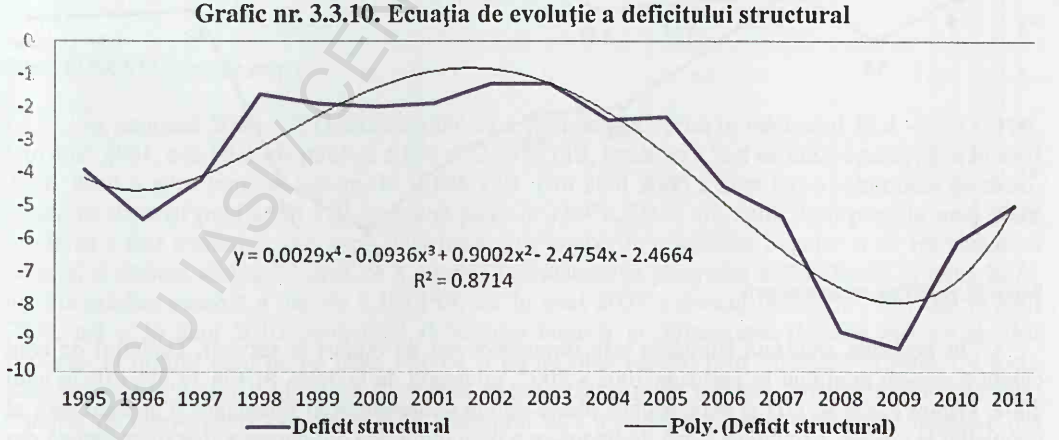

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

BCU IAŞI CENTRU UNIVERSITAR LIBRARY

Analiza dinamicii soldurilor bugetare totale şi structurale relevă o problemă cronică de deficit structural şi o nevoie importantă de resurse pentru acoperirea cheltuielilor. Necesarul de finanţare ar putea fi diminuat prin recuperarea arieratelor companiilor private şi de stat, ce însumează ponderi importante în PIB.

Grafic nr. 3.3.11. Deficite cvasi fiscale (%PIB)

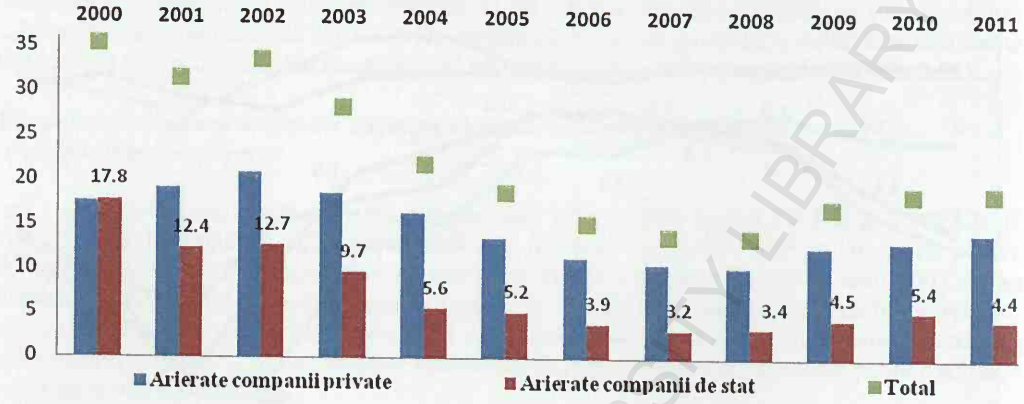

Sursa: Consiliul Fiscal, EUROSTAT

Arieratele companiilor de stat au înregistrat o tendinţă de scădere din anul 2000 (17,8% PIB) până în anul 2007 (3,2% PIB). Din anul 2008 până în anul 2010, pe fondul crizei economice arieratele au crescut până la 5,4% PIB. Deşi în anul 2011 a fost înregistrată o redresare, ponderea de 4,4% PIB a arieratelor companiilor de stat rămâne în continuare foarte ridicată şi contribuie semnificativ la deficitul cvasi-fiscal înregistrat în România.

Grafic nr. 3.3.12. Dinamica deficitului de cont curent, în perioada 2000 - 2011 (%PIB)

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În perioada analizată România este importator net de bunuri şi servicii. Deficitul de cont curent a crescut continuu în perioada 2002 - 2007, ajungând de la 3,3% PIB la 13,5% PIB în anul 2007. Printre cauze se află şi expansiunea foarte rapidă a intermedierii financiare şi accesul uşor al populaţiei la credite. Principala sursă de finanţare a deficitului de cont curent a fost reprezentată din anul 2000 până în anul 2006 de investiţiile străine directe, în principal datorită programelor de privatizare a companiilor de stat. Din anul 2007 a avut loc o îmbunătăţire a soldului contului curent, valoarea înregistrată în anul 2009 fiind de 4,2% PIB. În ultimii doi ani deficitul de cont curent a

UAIC / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

scăzut treptat cu aproximativ 2% PIB/ an, ca urmare a moderării cererii interne. Chiar şi aşa, deficitul de cont curent - indicator ce reflectă de asemenea dezechilibrul între economisire şi investire, constituie în continuare o problemă, întrucât România nu are capital privat suficient care să îl finanţeze. În plus, media pe ultimii trei ani (4,4% PIB) se află sub ţinta de 4% stabilită prin Mecanismul de alertă pentru prevenirea şi corectarea dezechilibrelor macroeconomice. Deficitul de cont curent este un indicator concludent al deficitului de competitivitate şi al echilibrului extern. În anul 2010, 45% din exporturile internaţionale ale României au fost către Zona Euro, în timp ce importurile din Zona Euro au fost de 43% din totalul importurilor. În termeni nominali însă, exporturile către Zona Euro au însumat 16.941 milioane euro, în timp ce importurile 20.155 milioane euro. Principalele ţări exportatoare şi importatoare în comerţul Zonei Euro cu România sunt Germania, Italia şi Franţa (Anuarul Statistic al României, 2010). În concluzie, la începutul crizei economice, România s-a aflat într-o situaţie dificilă, datorată deficitelor mari: bugetare şi de cont curent.

Dinamica şi structura datoriei publice şi a datoriei externe

Comparativ cu Zona Euro, România se alătură grupului restrâns de ţări, format din: Estonia, Luxemburg, Slovenia, Slovacia şi Finlanda, care au reuşit să menţină datoria publică sub 60% PIB pe toată perioada analizată (2000 - 2011).

Grafic nr. 3.3.13. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011 (%PIB)

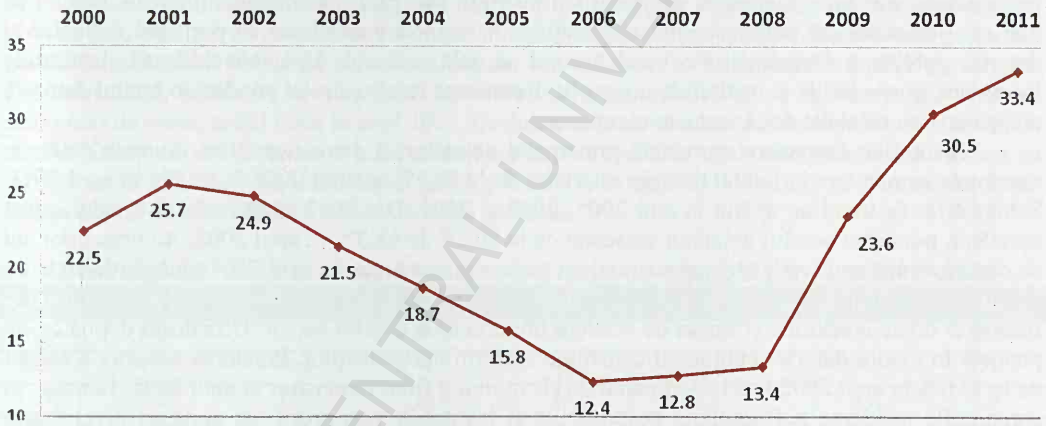

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În perioada 2000 - 2011 datoria publică a României a variat în intervalul 12,4 - 33,4% PIB. Din anul 2001, când datoria publică a fost de 25,7% PIB, tendinţa a fost de descreştere, până în anul 2006, când a atins punctul minim de 12,4% PIB. Din anul 2006 a avut loc o schimbare de trend, ponderea datoriei publice în PIB crescând până la 33,4%. Dacă din anul 2006 până în anul 2008 creşterea a fost moderată, din anul 2008 nevoia de acoperire a soldului bugetar şi de refinanţare a datoriei a crescut dramatic, ceea ce a condus la îndatorarea puternică a României. În anul 2008, datoria publică externă a fost de 8,1% PIB, iar în anul 2009 a crescut la 11,3% PIB. Atât în anul 2009, cât şi în anul 2010, acoperirea deficitului bugetar şi refinanţarea datoriei publice au fost realizate în primul rand de pe piaţa internă şi pe un plan secund prin finanţare externă. Cu toate acestea, nivelul datoriei publice a Romaniei se situează în toată perioada analizată sub 60% PIB, criteriul de convergenţă nominală fiind îndeplinit fără probleme, contrar evoluţiilor negative din ultimii ani. Datoria publică situată sub nivelul de 60% PIB indică faptul că în România finanţele publice sunt sustenabile.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. 3.3.14. Structura datoriei publice în funcţie de deţinător, în perioada 2002 - 2011[8]

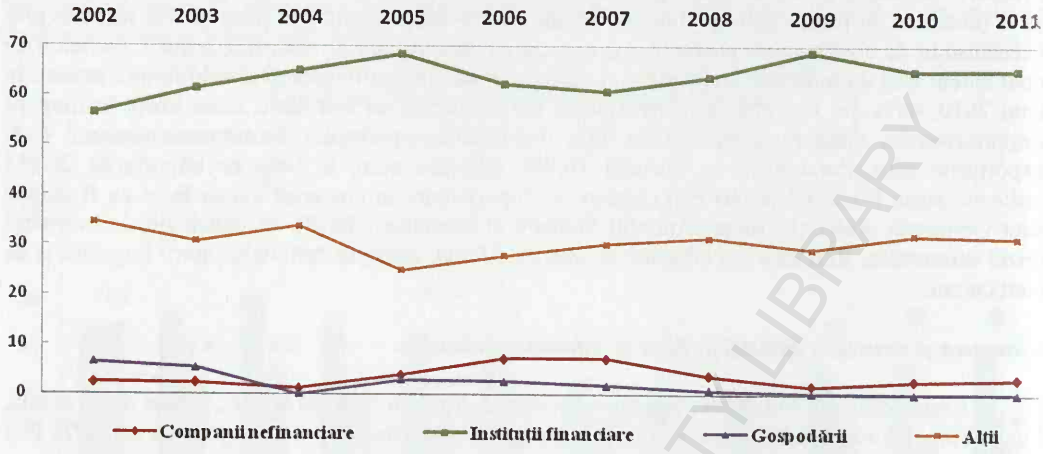

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

În funcţie de deţinător, datoria publică este împărţită în următoarele sectoare: companii nefinanciare, instituţii financiare, gospodării şi instituţii non profit şi nerezidenţi (alţii). Tabelul de mai sus demonstrează preponderenţa corporaţiilor nefinanciare rezidente ca principal deţinător al datoriei publice a României. Pe locul secund se află sectorul Alţii (Nerezidenţi). Instituţiile financiare, gospodăriile şi instituţiile nonprofit, însumează cele mai mici ponderi în totalul datoriei, comparativ cu celelalte două sectoare menţionate.

Instituţiile financiare reprezintă principalul deţinător al datoriei publice. Sumele deţinute, exprimate ca pondere în totalul datoriei au variat de la 56,5% în anul 2002 la 65,2% în anul 2011. Schimbările de trend au apărut în anii 2005, 2007 şi 2009. Din 2002 până în 2005 trendul a fost crescător, ponderea acestui deţinător crescând de la 56,5% la 68,3% în anul 2005. Au urmat doi ani de descreştere semnificativă, de aproximativ 8 puncte procentuale, în anul 2007 ajungându-se la un nivel apropiat celui din 2003. Din anul 2007 trendul a redevenit crescător, până în anul 2009. Începutul crizei constituie şi un an de scădere importantă a acestui sector. Următorul deţinător, ca pondere în totalul datoriei publice, îl constituie sectorul nerezidenţilor. Ponderea acestora a scăzut de la 34,6% în anul 2002 la 31,5% în anul 2011, minimul fiind înregistrat în anul 2005. În acest an corporaţiile rezidente nefinanciare, gospodăriile şi instituţiile non-profit, au atins un nivel foarte ridicat, de 68,3 % din totalul datoriei publice. Cele mai drastice modificări de trend au fost înregistrate de companiile nefinanciare. Punctele de minim au fost înregistrate în anii 2004 şi 2009, iar maximul perioadei în anul 2006. De la începutul crizei în anul 2009, ponderea acestui sector în totalul datoriei publice a României a crescut uşor, de la 2,1% în anul 2009 la 2,9% în 2010 şi 3,4% în anul 2011.

Instrumentele financiare utilizate pentru finanţarea datoriei sunt: titlurile de valoare, împrumuturile, valuta şi depozitele. Cea mai mică pondere este reprezentată de valută şi de depozite. Ponderea maximă a acestora a fost atinsă în anul 2006 (9,5% din totalul datoriei publice). Trendul în perioada următoare a fost descrescător, până în anul 2009. Din acest an, ce coincide cu începutul crizei economice, ponderea depozitelor în totalul datoriei publice a intrat pe o pantă crescătoare, ajungând în anul 2011 la 3,3%.

[8] Datele statistice, conform metodologiei UE, în ceea ce priveşte structura datoriei publice sunt disponibile începând cu anul 2002

Grafic nr. 3.3.15. Structura datoriei publice în funcţie de tipul de instrument financiar, în perioada 2002 - 2011

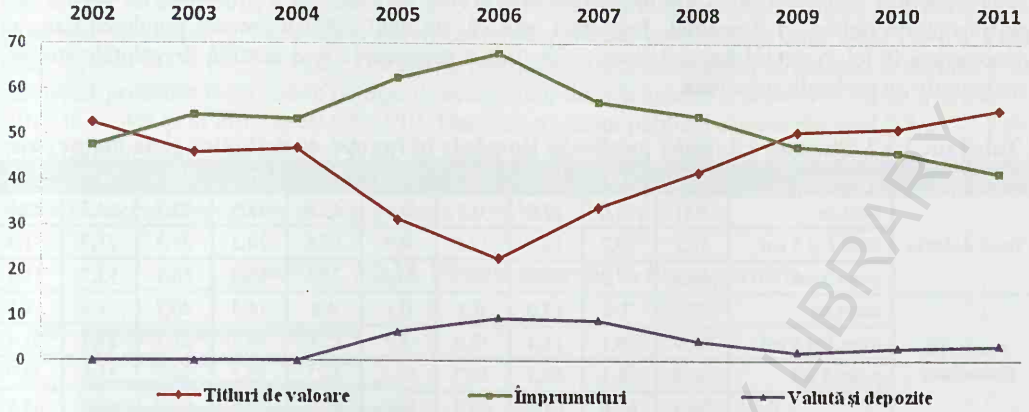

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Ponderi semnificative în totalul datoriei publice sunt reprezentate de împrumuturi şi de titlurile de valoare. Reprezentarea grafică în cazul acestor două tipuri de instrumente financiare este foarte interesantă, demonstrând foarte clar preferinţa agenţilor spre un anume tip de instrument şi evoluţia acestuia în timp. Dacă în perioada 2002 - 2004 ponderile împrumuturilor în totalul datoriei publice erau similare cu cele ale titlurilor de valoare, începând cu anul 2004 este evidentă preferinţa pentru împrumuturi. Ponderea acestora a crescut semnificativ, în detrimentul titlurilor de valoare. Din anul 2006, ponderile acestor două tipuri de instrumente încep să se egalizeze. Au avut loc schimbări de trend, astfel încât în anul 2009 nivelul acestor două tipuri de instrumente este destul de similar. Începutul crizei aduce o nouă schimbare de direcţie. Din anul 2009 titlurile de valoare au crescut de la 50,6% din totalul datoriei publice la 55,3% în anul 2011, în timp ce împrumuturile au scăzut treptat de la 47,4% la 41,4% în aceeaşi perioadă.

Tabel nr. 3.3.1. Structura datoriei publice în funcţie de valută, în perioada 2002 - 2011

Valuta	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
RON	17,0	21,5	34,4	40,1	39,5	39,6	40,6
EUR	47,9	49,6	47,2	43,0	49,2	47,9	45,8
USD	21,2	17,8	12,8	10,0	5,5	4,0	2,9
Altele	13,9	11,1	5,6	7,0	5,8	8,5	10,7

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Structura datoriei publice, în funcţie de valută, a înregistrat modificări uşoare în perioada 2002 - 2011, în sensul în care, principala valută utilizată este euro, pe toată perioada utilizată. A doua cea mai folosită monedă este leul (RON), singura excepţie fiind anul 2005, când leul a fost surclasat de dolarul american. Mai mult de 40% din datoria publică este exprimată în euro. Interesant este că din momentul aderării României la Uniunea Europeană, ponderea euro a scăzut, însă din 2008 a reintrat într-un trend crescător. De asemenea criza economică s-a facut simţită şi în acest domeniu, astfel încât datoria publică exprimată în euro a înregistrat o scădere din anul 2009, de la 49,2%, la 47,9% în 2010 şi ajungând în anul 2011 la 45,8%. Leul este următoarea monedă ca pondere în care este exprimată datoria publică a României. Din anul 2005 trendul este crescător, modificări semnificative fiind înregistrate în perioada 2005 - 2008. Din anul 2008, ponderea se păstrează în jurul a 40% din totalul datoriei publice; criza economică a influenţat preferinţele agenţilor economici, importanţa acestei monede crescând din anul 2009, deşi modest. Dolarul american (USD) a fost cel mai afectat de evoluţiile recente. Trendul acestuia a fost descrescător începând cu anul 2005, iar ponderea în totalul datoriei publice a scăzut de aproape 10 ori din anul

2005 până în anul 2011. Mai mult decât atât, din anul 2009 a fost preferat altor monede precum yenul japonez. Din acest an, USD nu se mai află printre principalele trei monede în care a fost emisă datoria publică a României. Important este că din anul 2009 a crescut ponderea datoriei denominate în lei în totalul datoriei, ceea ce implică o dependenţă mai scăzută de valutele străine, comparativ cu perioada anterioară.

Tabel nr. 3.3.2. Structura datoriei publice în România în funcţie de deţinător şi de maturitate

Sector	Scadenţă	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	201
Total datorie	subl an	30,1	12,6	17,0	0,2	0,1	13,8	18,9	22,7	24,5	23,0
	între 1 şi 5 ani	13,7	20,2	12,4	12,6	8,9	12,6	14,3	21,3	21,7	21,4
	peste 5 ani	56,1	67,2	70,6	80,7	81,6	73,6	66,8	56,1	53,7	55,7
Instituţii financiare	sub 1 an	23,8	7,4	17,0	0,2	0,1	4,8	14,4	20,7	21,6	19,7
	între 1 şi 5 ani	11,9	18,1	11,4	12,4	8,9	12,6	14,3	21,3	21,7	21,4
	peste 5 ani	20,8	36,1	36,5	55,7	53,5	43,5	35,1	26,7	21,6	24,0
	Total	56,5	61,6	64,9	68,3	62,5	60,9	63,8	68,7	64,9	65,1
Alţii	sub 1 an	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	între 1 şi 5 ani	0,7	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	peste 5 ani	33,9	30,1	33,8	24,9	27,8	30,2	31,5	29,2	31,9	31,5
	Total	34,6	30,8	33,8	24,9	27,8	30,2	31,5	29,2	31,9	31,5
Companii nefinanciare şi gospodării	sub 1 an	6,3	5,3	0,0	6,5	9,4	9,0	4,4	2,0	2,9	3,3
	între 1 şi 5 ani	1,2	1,4	1,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	peste 5 ani	1,4	0,9	0,3	0,1	0,3	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0
	Total	8,9	7,6	1,3	6,8	9,8	9,0	4,6	2,1	3,0	3,3

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

Datoria publică a României este formată în principal din datorie pe termen lung, cu scadenţă mai mare de 5 ani. Din anul 2006 ponderea datoriei pe termen scurt, cu scadenţă sub un an, a sporit de la 0,1% la 24,5% în anul 2010. Acest lucru are loc deoarece a crescut ponderea datoriei pe termen scurt deţinute de corporaţiile financiare rezidente de la 0,1% la 21,6%, fiind influenţată totodată de datoria de termen scurt a companiilor rezidente nefinanciare, gospodăriilor şi instituţiilor non profit, care însă a înregistrat un trend descendent, de la 9,4% în 2006 la 2,9% în 2010. Datoriile cu scadenţă între 1 si 5 ani sunt deţinute aproape în egală măsură de corporaţiile financiare rezidente şi de nerezidenţi. Până în anul 2006, corporaţiile financiare rezidente au fost principalul deţinător al datoriei publice româneşti, însă, începând cu acest an, ponderea acestui sector în totalul datoriei publice a României a scăzut, acest sector fiind surclasat de către nerezidenţi (restul lumii).

Grafic nr. 3.3.16. Structura datoriei externe (%PIB)

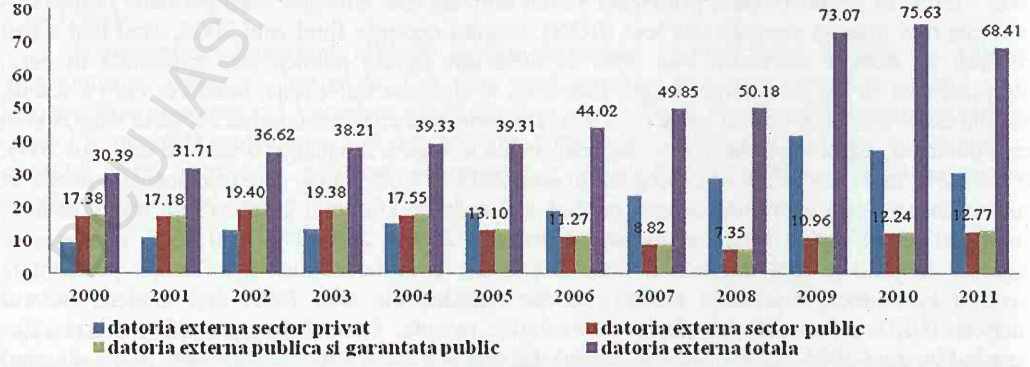

Sursa: Banca Mondială, BNR

Datoria externă a României a crescut continuu în perioada 2000 - 2010, dar în special în ultimii ani. În anul 2010 a depăşit 75% PIB. Creşterea puternică a datoriei externe se datorează în principal sectorului privat, a cărui datorie externă a crescut continuu din anul 2000 (9,46% PIB) până în anul 2009 (41,7% PIB). Din 2009, pe fondul crizei economice, al scăderii activităţii şi al atitudinii prudente manifestate de agenţii economici, datoria externă a sectorului privat a scăzut în 2010 la 37,4% şi în 2011 la 30,62% PIB. Datoria sectorului public a crescut din anul 2000 (17,28% PIB) până în anul 2002 (19,4% PIB). Începând cu anul 2002, până în 2008, a scăzut continuu, cu mai bine de 10 pp. Din anul 2009 însă, datorită nevoii de acoperire a deficitului bugetar, datoria publică externă a înregistrat o creştere de la 10,96% la 12,77% PIB.

Grafic nr. 3.3.17. Datoria externă (% din exporturi)

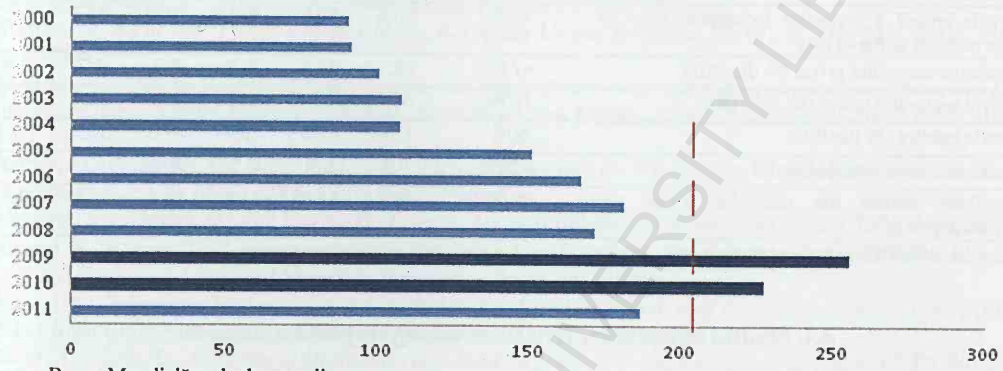

Sursa: Banca Mondială, calcule proprii

Datoria externă exprimată ca pondere în exporturi a crescut aproape continuu în perioada 2000 - 2009, cu puţine momente în care au fost înregistrate îmbunătăţiri ale acestui indicator (anii 2003 - 2004 şi anii 2007 - 2008). Cu toate acestea, ponderea datoriei externe (% exporturi) a fost menţinută sub 200%. După acest prag, se consideră (conform criteriilor Băncii Mondiale) că ţara în cauză are probleme legate de sustenabilitatea datoriei externe.

România a fost în această situaţie în perioada 2009 şi 2010, însă din anul 2011 ponderea datoriei externe, a revenit sub 200%, aproape de nivelul anterior crizei economice. Creşterea semnificativă a ponderii datoriei externe în exporturi se datorează atât creşterii datoriei externe totale, cât şi reducerii exporturilor pe fondul scăderii activităţii economice în perioada de criză.

Dinamica indicatorilor din Tabloul de bord al României

Analiza indicatorilor din Tabloul de bord al României evidenţiază dezechilibre externe importante înregistrate de România în ultimii cinci ani: atât soldul de cont curent, cât şi poziţia investiţională netă se află sub ţintele propuse. Problemele de competitivitate sunt legate de cotele de piaţă ale exporturilor. Comparativ cu perioada anterioară crizei financiare şi economice, au fost înregistrate progrese în ceea ce priveşte pasivele totale, datoria totală şi creditarea sectorului privat, ceea ce indică o reducere a activităţii economice, dar şi o atitudine mai prudentă a agenţilor economici din mediul privat în gestionarea resurselor prezente şi viitoare.

BCU - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. 3.3.3. Dinamica indicatorilor din Tabloul de bord al României, în perioada 2006 – 2011

Indicator	Prag/ interval de referinţă	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Media pe 3 ani a soldului contului curent (% PIB)	*+6/ -4%*	-9,1	-10,8	-11,8	-9,7	-6,7	-4,4
Pozitia investiţională internaţională netă (% PIB)	*-35%*	-36,2	-47,1	-53,4	-62,2	-63,7	-64,9
Variaţia ratei de schimb efective reale, deflatori IAPC în raport cu 35 ţări industriale (%, 3 ani)	*+/– 11% în afara ZE*	29,4	37,6	10,6	-4,9	-10	-2,4
Variaţia cotelor de piaţă ale exporturilor (%, 5 ani)	*-6%*	51,2	42,8	41,6	32,7	21,2	23
Variaţia costurilor unitare nominale ale muncii (%, 3 ani)	*+12% în afara ZE*	32,1	47,5	48,6	45,7	36,5	1,3
Variaţia anuală a preţurilor locuinţelor care au făcut obiectul deflaţiei (%)	*+6%*	N/A	N/A	N/A	-26,3	-14,5	-18,9
Creditarea sectorului privat (% din PIB)	*+15%*	22,7	34,3	27,9	7,9	1,7	1,8
Datoria sectorului privat (% din PIB)	*160%*	67,7	106,6	115	122,9	76,4	71,8
Datoria publică (% din PIB)	*60%*	12,4	12,8	13,4	23,6	30,5	34,7
Media pe 3 ani a ratei şomajului	*+10%*	7,5	6,9	6,5	6,4	6,6	7,2
Modificări anuale ale pasivelor totale ale sectorului privat	*16,5%*	35,3	35,2	11,7	14,4	4,4	4,3

Sursa: EUROSTAT, calcule proprii

3.4. Stadiul îndeplinirii criteriilor de convergenţă nominală

Din punct de vedere al convergenţei economice, în perioada analizată, România nu îndeplineşte criteriile de convergenţă nominală. Mai mult decât atât, nici convergenţa juridică nu este realizată, întrucât legislaţia aplicată în România nu îndeplineşte criteriile referitoare la independenţa băncii centrale şi integrarea acesteia în Eurosistem, dar nici privind interdicţia de finanţare monetară.

Tabel nr. 3.4.1. Stadiul îndeplinirii criteriilor de convergenţă nominală

Indicator	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Criteriu Maastricht
Deficitul bugetar (% PIB)	DA	NU	NU	NU	NU	DA	≤ 3% PIB
Datoria publică (% PIB)	DA	DA	DA	DA	DA	DA	≤ 60% PIB
Rata inflaţiei (IAPC) (%, medie anuală)	NU	NU	NU	NU	NU	DA	≤ 1,5 pp peste media celor mai performante trei state membre UE
Rata nominală medie a dobânzii pe termen lung (%/an)	NU	NU	NU	NU	NU	NU	≤ 2 pp peste media celor mai performante trei state membre UE (dupa criteriul stabilităţii preţurilor)
Cursul de schimb RON/ EUR	NU	NU	NU	NU	NU	NU	+ / -15 procente timp de doi ani

Începând cu anul 2011 însă, deşi problema deficitului structural persistă, România va putea îndeplini, prin disciplină bugetară, cele două criterii de la Maastricht ce vizează finanţele publice solide şi sustenabile.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Bibliografie

Afonso, A., Sousa, R. M., *The Macroeconomic Effects of Fiscal Policy,* European Central Bank, Nr. 991, 2008, ISSN 1725-2806

Afonso, A., *Fiscal Sustainability: the Unpleasant European Case*, FinanzArchiv, 61 (1), p. 19-44, 2005, ISSN 0015-2218

Afonso, A., Jalles, J.T., *A longer-run perspective on fiscal sustainability*, ISEG-UTL, Department of Economics, Working Paper nr. 17, 2011, ISSN 0874-4548

Afonso, A., Jalles, J.T., *Revisiting Fiscal Sustainability Panel Cointegration and Structural Breaks in OECD Countries*, European Central Bank, Working Paper Series Nr. 1465, 2012

Afonso, A., Rault, C., *What Do We Really Know About Fiscal Sustainability in the Eu? A Panel Data Diagnostic*, European Central Bank, Working Paper Series Nr. 820, 2007

Afonso, A., *Ricardian Fiscal Regimes in the European Union*, Empirica, 35 (3), p. 313–334., 2008, ISSN 0340-8744

Afonso, A., Strauch, R., *Fiscal policy events and interest rate swap spreads: some evidence from the EU*, Journal of International Financial Markets, Institutions and Money, 17 (3), p. 261-276, 2007, ISSN 1042-4431

Aguiar, M., Gopinath, G., *Defaultable Debt, Interest Rates and the Current Account*, Journal of International Economics, v. 61, P. 64-83, 2006, ISSN 0022-1996

Ahearne, A., Schmitz, B., von Hagen, B., *Current Account Imbalances in the Euro Area*, CEPR Draft, 2007

Ahmed, S., Rogers, J., *Government budget deficits and trade deficits. Are present value constraints satisfied in long-term data?,* Journal of Monetary Economics, 36, p. 351, 1995

Albu, L.L., Pelinescu, E., *Sustainability of Public Debt: a Theoretical and Empirical Investigation*, MPRA Paper from University Library of Munich, Germany, 2000

Alcidi, C., Gros, D., *Adjustment Difficulties and Debt Overhangs in the Eurozone Periphery*, CEPS Working Document nr. 347, CEPS, Brussels, 2011, ISBN 978-94-6138-095-1

Alesina, A., Angeloni, I., Schuknecht, L., *What does the European Union do?,* Public Choice, 123(3), p. 275-319, 2005, ISSN 1573-7101

Alesina, A., Ardagna, S., *Tales of fiscal adjustment*, Economic Policy, 27, p. 489-545, 1998, ISSN 1266-4658

Alesina, A., Barro, R., *Currency Unions*, NBER Working Papers 792, 2000

Alesina, A., Campante, F., Tabellini, R., *Why is fiscal policy often procyclical?*, IGIER Bocconi Journal of the European Economic Association, v. 6, nr. 5, p. 1006-1036, 2008

Alesina, A., Favero, C., Giavazzi, F., *The Output Effect of Fiscal Consolidations,* NBER Working Paper 18336, 2012

Alesina, A.F., Ardagna, S., Galasso, V., *The Euro and Structural Reforms*, NBER Working Paper 14479, 2008

Alesina, A.F., Ardagna, S., *Large changes in fiscal policy: taxes versus spending*, NBER Working Paper 15438, 2009

Alesina, A.F., Ardagna, S., *Tales of fiscal adjustments*, Economic Policy n.27, 1998

Alesina, A.F., Ardagna, S., *The Design of Fiscal Adjustments,* National Bureau of Economic Research, Working Paper 18423, 2012

Allen, M., Rosenberg, C., Keller, C., Setser, B., Roubini, N., *A Balance Sheet Approach to Financial Crisis*, IMF Working Paper WP/02/210, 2002

Altăr, M., Albu, L., Necula, C., Bobeică, C., *Finanţe publice: introducerea unui cadru fiscal-bugetar pe termen mediu*, Institutul European din România, Proiect SPOS 2009 - Studii de strategie şi politici, 2011, ISBN 978-973-7736-82-6

Altăr, M., Necula, C., Dumitru, I., Bobeică, L., *Semestrul European şi asigurarea unei creşteri economice sustenabile prin însănătoşirea finanţelor publice. Lecţii pentru România din perspectiva sustenabilităţii finanţelor publice,* Institutul European din România, Studii De Strategie şi Politici 2011 - nr. 3, 2012, ISBN 978-606-8202-22-8

Alvarado, C. D., Izquierdo, A., Panizza, U., *Fiscal Sustainability in Emerging Market Countries with an Application to Ecuador*, Inter-American Development Bank, Research Department Working Papers 511, Washington, 2004

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Anand M.R., Gupta, G.L., Dash R., *The Eurozone crisis. Its dimensions and implications, DEA Working Paper,* 2012
Angeloni, I., Dedola, L., *From the ERM to the Euro: New Evidence on Economic and Policy Convergence among EU Countries,* European Central Bank, Working Paper No. 4, 2007
Artis, M., Marcelino, M., *Fiscal Solvency and Fiscal Forecasting in Europe*, CEPR Discussion Paper nr. 1836, 1998
Artis, M., Marcellino, M., *The Solvency of Government Finances in Europe*, Banca d'Italia, Fiscal Sustainability Conference, p. 210, 2000
Auerbach, A.J., Gorodnichenko, Y., *Fiscal Multipliers in Recession and Expansion,* University of California, Berkeley, Fiscal Policy after the Financial Crisis, 2012
Babucea, A., Dănăcică, E., *Analiza cluster în studii de proximitate a şomajului înregistrat la nivelul judeţelor României la începutul crizei economice,* Analele Universităţii Constantin Brâncuşi, Târgu Jiu, Seria Economie, Nr. 1, 2009
Baciulis, M., *Support for financial institutions increases government deficits in 2012*, Economy and finance, Statistics in focus 10, 2013, ISSN 1977-0316
Bădescu, C., *Criză şi fiscalitate*, Editura Mica Valahie, 2010, ISBN 978-973-7858-57-3
Baele, L., Ferrando, A., Hördahl, P., Krylova, E., Monnet, C., *Measuring European financial integration in the Euro Area*, Oxford Review of Economic Policy, v. 20, p. 509-530, 2004, ISSN 1725-6534
Baglioni, A., Cherubini, U., *Intertemporal budget constraint and public debt sustainability: the case of Italy,* Applied Economics, 25 (2), p. 275-283, 1993
Banca Centrală Europeană, *Avizul Băncii Centrale Europene din 7 martie 2012 privind consolidarea guvernanţei economice în zona euro*, Jurnalul Oficial al UE, 2012
Banca Centrală Europeană, *Raport de convergenţă*, 2012, ISSN 1830-611X
Banca Naţională a României, *Raport Anual 2008* , ISSN 1453 - 3936
Banerjee, A., *Carrion-i-Silvestre, J., Cointegration in Panel Data with Breaks and Cross-section Dependence*, European Central Bank, Working Paper 591, 2006, ISSN 1725-2806
Bank of Finland Research Discussion Paper nr. 21, 2011, ISBN 978-952-462-780-1
Bankman, J., *The Case Against Passive Investments: A Critical Appraisal of the Passive Loss Restrictions*, Canadian Journal of Economics 35, p. 76-98, 1989
Banu, I., Butiuc, I., *Optimal Fiscal System And Public Finance Sustainability Indicators In East European Countries Within the EU27*, Revista Economică, Nr. 4-5(63), p.121-136, 2012, ISSN: 1582-6260
Barclays Capital Economics Research, *Debt sustainability and restructuring: A unified framework*, 2011
Barnes, S., Davidsson, D., Rawdanowicz, L., *Europe's New Fiscal Rules*, Economics Department Working Paper Nr. 972, 2012
Barro, R.J., *Economic Growth in a Cross Section of Countries*, The Quarterly Journal of Economics, Vol. 106, 1991
Barro, R.J., Hall, R., Sala-I-Martin, X., Blanchard, O. J., *Convergence across States and Regions*, Brookings Papers on Economic Activity, v.1, p. 107-182, 1991, ISSN 0007- 2303
Barro, R.J., Sala-i-Martin X., *Economic Growth,* McGraw-Hill, 1995
Barro, R.J., Sala-I-Martin, X., *Convergence*, The Journal of Political Economy, p. 223-251, 1992, ISSN 0022- 3808
Becker, S., Deuber, G., Stankiewicz, S., *Public debt in 2020. A sustainability analysis for DM and EM economies*, Deutche Bank Research, International topics, 2010
Beetsma, R., Giuliodori, M., Klaassen, F., *The Effects of Public Spending Shocks on Trade Balances and Budget Deficits in the European Union,* Journal of the European Economic Association, vol. 6, no. 2-3, p. 414-423, 2008, ISSN 1542-4766
Beetsma, R., Jensen, H., *Monetary and fiscal policy interactions in a Micro-Founded Model of a Monetary Union*, Journal of International Economics, V. 67, p. 320-352, 2005, ISSN 0022- 1966
Beetsma, R., Gradus, R., *A Discussion of the Changes to Europe's Macro-Fiscal Framework in Response to the Crisis*, Cesifo Forum, v. 13, nr. 1, p.17-23, 2012
Belke, A., Dreger, C., *Current Account Imbalances in the Euro Area: Catching up or Competitiveness?,* RUHR Economic Papers, 2011, ISSN 1864-4872
Bergsten, F., *America and Europe: Clash of the Titans?*, Foreign Affairs, Vol. 78, Nr. 2, p. 20-34, 1999, ISSN 0015-7120
Bernardi, L., *Tax Systems and Tax Reforms in Europe: Rationale and Open Issues of More Radical Reforms*, MRPA Working Paper, 2000, p. 30-54, 2003

Berti, K., Salto, M., Lequien, M., *An early-detection index of fiscal stress for EU countries,* European Economy Economic Papers 475, 2012, ISBN 978-92-79-22996-1
Beyret, P., Fuentes, A., Gillingham, R., Hagemann, R., *Restoring Fiscal Sustainability in Spain*, OECD Economics Department Working Papers, No. 850, OECD Publishing, 2011
Blanchard, O., Chouraqui, J.C., Hagemann, R.P., Sartor, N., *The sustainability of Fiscal Policy: New Answers to an Old Question*, OECD Economic Studies, 15, p.7-36, 1990
Blanchard, O., Dell'Ariccia, G., Mauro, P., *Rethinking Macro Policy II: Getting Granular*, IMF Staff Discussion Note, 2013
Blanchard, O., *Macroeconomics*, Ediţia a 3-a, Prentice Hall, 2003
Blanchard, O., *Suggestions for a New Set of Fiscal Indicators*, OECD Economics Department Working Papers, No.79, 1990
Bluedorn, J.C., Leigh, D., *Revisiting the Twin Deficits Hypothesis: The Effect of Fiscal Consolidation on the Current Account*, IMF Economic Review, V. 59, Issue 4, p. 582-602, 2011, ISSN 1564-5150
Bohn, H., *Are Stationarity and Cointegration Restrictions Really Necessary for the Intertemporal Budget Constraint?*, Journal of Monetary Economics, 54(7), p. 1837-1847, 2007, ISSN 0304-3932
Bohn, H., *The Behavior of U. S. Public Debt and Deficits,* Quarterly Journal of Economics, 113(3), p. 949-963, 1998, ISSN 0033-5533
Bonciu, F., *2008 - Some Global Issues and their Impact on the Prospects of Further European Union Integration*, Romanian Journal of European Affairs, Vol. 8, Nr. 3, 2008, ISSN 1842 - 2497
Bonciu, F., *European union towards 2020 and beyond: a new "zeitgeist" and the challenges ahead,* Romanian Economic and Business Review, Vol. 7, Nr. 3, 2012, ISSN 1842 - 2497
Bordo, M., Markiewicz, A., Jonung, L., *A fiscal union for the euro: some lessons from history,* NBER Working Paper 17380, Cambridge, 2011
Braşoveanu I., *Analize ale politcii fiscale în România şi în statele membre ale Uniunii Europene,* Editura ASE, Bucureşti, 2002, ISBN 978606-505-193-5
Braşoveanu, L. O., *Correlation Between Government and Economic Growth - Specific Features for 10 NMS,* Journal of Knowledge Management, Economics and Information Technology, Nr. 5, 2012
Bravo, A., Silvestre, A., *Intertemporal sustainability of fiscal policies: some tests for European countries*, European Journal of Political Economy, 18, p. 517-528, 2002
Breitung, J., Pesaran, M., *Unit Roots and Cointegration in Panels*, IEPR Working Paper Nr. 32, 2005
Breitung, J., *The Local Power of Some Unit Root Tests for Panel Data*, in Baltagi, B., Nonstationary Panels, Panel Cointegration and Dynamic Panels. Advances in Econometrics, Vol. 15, p. 161-167, 2000, ISBN 978-076-230-686
Bruneau, C., De Bandt, O., *Fiscal policy in the transition to Monetary Union: a structural VAR model*, Banque de France, Notes d.Etudes et de Recherche, No. 60, 1999
Brzoza-Brzezina, M., *Lending Booms In The New EU Member States Will Euro Adoption Matter?* ECB Working Paper Nr. 543, 2005, ISSN 1725-2806
Buiter, W., Sibert, A., *Eurozone Entry of New EU Member States from Central Europe: Should They? Could They?* NBER Working Papers, 2006
Burnside, C., *Assessing New Approaches to Fiscal Sustainability Analysis*, World Bank Latin America and Caribbean Department's report on Debt Sustainability Analysis, 2004
Bussière, M., Fratzscher, M., Müller, G. J., *Current Account Dynamics on OECD and EU Acceding Countries – An Intertemporal Approach*, Banca Centrală Europeană, Working Paper Series, Nr. 311, 2004, ISSN 1561-0810
Buti, M., Franco D., Ongena, H., *Fiscal discipline and flexibility in EMU: the implementation of the Stability and Growth Pact.,* Oxford Review of Economic Policy, Vol. 14, p. 81-97, 1999, ISSN 0266-903X
Calderón, C., Moral-Benito, E., Servén, L., *Is Infrastructure Capital Productive? A Dynamic Heterogeneous Approach,* World Bank Policy Research Working Paper 5682, 2011
Calmfors, L., *Can the Eurozone Develop into A Well-Functioning Fiscal Union?,* Cesifo Forum, v. 13, nr. 1, p. 10-16, 2012, ISSN 1615-245X
Câmpeanu, E., *Analyzing the public debt sustainability in EMU*, Theoretical and Applied Economics, Vol. 11(528) (supliment), p. 43-50, 2008
Câmpeanu, E.M., *The Impact of Budget Deficits on Current Account in Romania*, Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research, Vol. 40, Nr. 1, p. 215-222, 2006
Canagarajah, S., Brownbridge, M., Paliu, A., Dumitru, I., *The Challenges to Long Run Fiscal Sustainability in Romania*, World Bank Policy Research Working Paper 5927, 2012
Caporale, G., *Bubble finance and debt sustainability: a test of the government's intertemporal budget*

constraint, Applied Economics, 27 (12), p. 1135-1143, 1995
Cardoso, M., Doménech R., *On Ricardian Equivalence and Twin Divergence: The Spanish Experience in the 2009 Crisis,* European Commission Occasional Paper 66, 2010
Cass, D., *Optimum Growth in an Aggregative Model of Capital Accumulation*, Review of Economic Studies, p. 233-240, 1965, ISSN 0034-6527
Cavallo, M., *Government consumption expenditures and the current account*, Working Paper Series 2005-03, Federal Reserve Bank of San Francisco, 2005
Cavallo, M., *Government employment expenditure and the effects of fiscal policy shocks,* Federal Reserve Bank Of San Francisco Working Paper Series 2005-16, 2005
Cecchetti, R.G, Zhu, F., *Real consequences of financial crises*, NBER, 2009
Cecchetti, S.G., Mohanty, M.S., Zampolli, F., *The Real Effects of Debt*, Bank of International Settlements Working Paper Nr. 352, 2011
Checherita, C., Rother, P., *The Impact of High and Growing Government Debt on Economic Growth: An Empirical Investigation in the Euro Area*, ECB Working Paper 1237, 2012
Chouraqui, J.C., R.P. Hagemann, Sartor N., *Indicators of Fiscal Policy: A Re-examination*, OECD Economics and Statistics Department Working Paper, Nr. 78, 1990
Codogno, L., Favero, C., Missale, A., *Yield spreads on EMU government b*onds, Economic Policy, 37, p. 503-532, 2003, ISSN 0266- 4658
Coeure, B., Pisani, J., *Fiscal Policy in EMU. Towards a Sustainability and Growth Pact,* Oxford Review of Economic Policy, v. 21, p. 598-617, 2005
Cojanu, V., *A Discussion on Competitive Groups of Countries Within the European Area of Integration*, South- East European Journal of Economics, Vol. 5, Nr. 2, p. 185 - 202, 2007
Comisia Europeană, Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic şi Social European şi Comitetul Regiunilor, *Consolidarea coordonării politicilor economice pentru stabilitate, crestere şi locuri de muncă - Instrumente pentru o mai bună guvernanţă economică în UE,* COM(2010) 367 final, Bruxelles, 2010
Comisia Europeană, *Consolidarea coordonării politicilor economice pentru stabilitate, crestere şi locuri de muncă - Instrumente pentru o mai bună guvernanţă economică în UE*, Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic şi Social European şi Comitetul Regiunilor, COM(2010) 367, 2010
Comisia Europeană, *Convergence Report 2012*, European Economy 3, 2012, ISBN 978-92-79-22851-3
Comisia Europeană, *European Economic Forecast 2013*, European Economy 2/2013, Economic and Financial Affairs, 2013, ISBN 978-92-79-28534-9
Comisia Europeană, *Fiscal Sustainability Report 2012*, European Economy 8|2012, ISBN 978-92-79-22856-8
Comisia Europeană, *Price and Cost Competitiveness,* European Commission Directorate-General For Economic and Financial Affairs ECFIN/E4, 2012
Comisia Europeană, *Raport al Comisiei privind mecanismul de alertă*, Raport întocmit în conformitate cu articolele 3 si 4 în Regulamentul privind prevenirea şi corectarea dezechilibrelor macroeconomice, COM(2012_68), Bruxelles, 2012
Comisia Europeană, *Recomandarea Consiliului din 13 iulie 2010 privind orientările generale pentru politicile economice ale statelor membre şi ale Uniunii* (2010/410/UE), Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 191, 2010
Comisia Europeană, *Regulamentul (UE) Nr. 1176/2011 al Parlamentului European şi al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea şi corectarea dezechilibrelor macroeconomice*, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2011
Comisia Europeană, *Report on public finances in EMU, 2012*, European Economy, 2012, ISBN 978-92-79-22852-0
Comisia Europeană, *Co-ordinating Member States' direct tax systems in the Internal Market*, Communication From the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee, 2006
Consiliul European, *Concluziile Consiliul European*, 24-25 Martie 2011, EUCO 10/1/11, Bruxelles, 2011
Consiliul European, *Economic governance: Council adopts legal texts*, P. Release 413, 2011
Consiliul European, Recomandarea Consiliului din 13 iulie 2010 privind orientările generale pentru politicile economice ale statelor membre şi ale Uniunii (2010/410/UE), Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 191/28 23.7.2010

Consiliul European, *Strengthening Economic Governance in The EU, Report of the Task Force to the European Council*, Brussels, 2010
Consiliul European, *Tratatul privind Stabilitatea, Coordonarea şi Guvernanţa în cadrul Uniunii Economice şi Monetare*, 2012
Consiliul Fiscal, *Poziţia finanţelor publice în România - Comparaţii internaţionale*, 2010
Consiliul Fiscal, *Raport anual pe anul 2011. Evoluţii şi perspective macroecnomice şi bugetare*, 2012
Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, C 115, Volum 51, 2008
Copaciu, M., Răcaru, I., *Echilibrul extern al României – abordări calitative şi cantitative*, Banca Naţională a României, Caiet de studii nr 18, 2006, ISBN 1224-4449
Corsetti, G., Müller, G. J., *Twin deficits: squaring theory, evidence and common sense,* Economic Policy, V. 48, p. 597-638, 2006, ISSN 0266- 4658
Cosio-Pascal, E., *Public Debt: Assessing Risk and Sustainability*, Course Material, United Nations Institute for Training and Research, e-Learning course on the Audit of Public Debt
Crisis and Reform, ECB Occasional Paper nr. 129/ 2011, ISSN 1607-1484
Croitoru, L., *Adoptarea euro nu poate fi forţată*, Business Standard, 2009
Croitoru, L., *În apărarea pieţelor,* Editura Curtea Veche, 2012, ISBN 978-606-588-323-9
Croitoru, L., *Politica monetară: ipostaze neconvenţionale*, Curtea Veche Publishing, p. 46-58, 2012
Croitoru, L., *The State, the Crisis and the Expectations Trap*, Revista OEconomica 03, 2011
Croitoru, L., *Zona Euro: un adevăr care nu convine*, Revista OEconomica 03, 2012
Croitoru, L., *Vom avea deflaţie şi surplusuri de cont curent?* Preliminar, BNR
Dăianu, D., *Convergenţa economică. Cerinţe şi posibilităţi*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2003
Dăianu, D., *Transformarea ca proces real*, Institutul Român pentru Libera Întreprindere, Bucureşti, pag. 223, 1999
Dalgaard, C., Vastrup, J., On *the Measurement of σ–Convergence*, Economics Letters, Vol. 70, p. 283-287, 2001, ISSN 0165 -1765
Dăianu, N., *România: situaţia sistemului bancar. Perspectiva adoptării monedei unice,* BNR, 2009
Darvas, Z., Szapáry, G., *Euro Area Enlargement and Euro Adoption Strategies,* European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, ISBN 978-92-79-08229-0, 2008
Darig, T., Leeper, E. M., *Fluctuating macro policies and the fiscal theory*, NBER Working Paper 11212, 2005
De Bandt, O., Mongelli, F. P, *Convergence Of Fiscal Policies In The Euro Area*, European Central Bank, Working Paper Nr. 20, 2000
De Castro, F., Kremer, J., Warmedinger, T., *How to measure a fiscal stimulus*, European Central Bank, Instituto de Estudios Fiscales, 2010
De Grauwe, P., Ji, Y., *Self-Fulfilling Crises in the Eurozone: An Empirical Test*, CEPS Working Documents, Nr. 367, 2012, ISBN 978-94-6138-210-8
De Grauwe, P., *Managing a Fragile Eurozone*, CESifo Forum, 12(2), p. 40-45, 2011
De Grauwe, P., Schnabl, G., *EMU Entry Strategies for the New Member States*, Intereconomics, 39 (5), p. 241-247, 2004, ISSN 0020-5346
De Grauwe, P., *The Euro at Ten Achievements and Challenges*, Paper Presented at the Annual Meeting of the Austrian Economic Association, Vienna, 2008
De Grauwe, P., *The Financial Crisis and the Future of the Eurozone*, Bruges European Economic Working Paper, 2010
Delgado, F. J., Presno, M. J., *Tax policy convergence in EU: an empirical analysis,* University of Oviedo, 1993
Delgado, F., *La estructura tributaria europea: un estudio comparado*, Crónica Tributaria, 2009
Delgado, F.J., Presno M.J. *Convergence of the fiscal pressure in the European Union: a time series approach*, Working Paper 19/07, Instituto de Estudios Fiscales, 2007
Delgado, F.J., *Presión fiscal en la Unión Europea: un análisis de beta, sigma y gamma convergencia*, Revista de Economía Mundial, 2008, ISSN 1576-0162
Desai, A., Foley, C. F., Hines J., *Chains of Ownership, Tax Competition and Foreign Direct Investment*, NBER Working Paper 9224, 2002
Dima, A., Miron, D., Păun C., *The Romanian strategy on the road to adopt the euro: lessons from Hungary and Slovenia*, International Journal of Liability and Scientific Enquiry, Vol. 2, Nr. 2, 2009, p. 194 - 207

Dinu, M., Socol, C., Marinas, M., *Mecanisme de convergenţă şi coeziune*, Editura Economică, Bucureşti, 2005
Dinu, M., Socol, C., *România în Uniunea Europeană. Potenţialul de convergenţă. O schiţă a ieşirii din periferie,* AGER, 2006
Dodescu, A. O., Giurgiu, A., *Moneda unică. Euroforicii versus euroscepticii,* Analele Universităţii din Oradea, p. 173-177, ISSN 1582– 5450
Dornbusch, R., *Euro Fantasies*, Foreign Affairs, Vol. 75, Nr. 5, 1996
Dornbusch, R., Fischer, S., Startz, R., *Macroeconomics*, McGraw-Hill Inc., p. 255, 1998
Drezner, D. W., *Globalization and policy convergence*, International Studies Review, 3(1), p. 53-78, 2003
Dumitru, I., *Compactul fiscal european. Implicaţii asupra României*, Prez. 8 februarie 2012
Dumitru, I., *Deficite structurale în economia românească - deficitul bugetar şi deficitul de cont curent,* Consiliul Fiscal, Prezentare 3 Decembrie 2012
Dumitru, I., Dumitru, I., *An Assessment of the Current Account Sustainability in Romania - An Inter-Temporal Perspective*, Romanian Journal of Economic Forecasting nr. 2, 2009
Dumitru, I., *România - Evoluţii si perspective macroeconomice si fiscal bugetare*, Consiliul fiscal, Prezentare martie 2011
Dumitru., I. *Reevaluarea modelului de creştere economică în România- lecţii şi consecinţe ale crizei*, prezentare 29 octombrie 2012
ECB Monthly Bulletin, *Ensuring Fiscal Sustainability in the Euro Area*, Aprilie 2011
Economic Policy Committee, *The impact of ageing populations on public finances: overview of analysis carried out at EU level and proposals for a future work programme*, Report by the EPC working group on ageing populations, 2003
Ehrmann, M., Fratzscher, M., Gürkaynak, R., Swanson, E., *Convergence and anchoring of yield curves in the Euro Area*, CEPR Discussion Paper Nr. 6456, 2007
Elliot, G., Kearney, C., *The intertemporal government budget constraint and tests for bubble*, Research Discussion Paper nr. 8809, Reserve Bank of Australia, 1988
Emerson, M., Gros D., Italianer, A., *One market, one money. An evaluation of the potential benefits and costs of forming an economic and monetary union*, Oxford Univ. Press, 1992
EMU@10: successes and challenges after 10 years of Economic and Monetary Union, European Economy, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, 2008
Escolano, J., *A practical guide to public debt dynamics, fiscal sustainability and cyclical adjustment of budgetary aggregates*, International Monetary Fund, Manuals, 2010
Esteve, V., Sosvilla S., Tamarit C., *Convergence in fiscal pressure across EU countries*, Applied Economics Letters 7(2), p. 117-123, 2000, ISSN 1350-4851
Esteve, V., Sosvilla, S., Tamarit, C., *Un análisis empírico del proceso de convergencia fiscal en la Unión Europea*, Hacienda Pública Española 150, p. 127-146, 1999
European Central Bank, *Analyzing Government Debt Sustainability in the Euro Area*, ECB Monthly Bulletin, April 2012
European Central Bank, *From government deficit to debt: bridging the gap*, ECB Monthly Bulletin, April, pp. 87-93, 2007
European Central Bank, *Government Finance Statistics Guide*, 2010, ISSN 1725-4531
European Central Bank, *The Reform of Economic Governance in The Euro Area - Essential Elements*, ECB, Monthly Bulletin, Martie 2011
European Comission, *Regulation 1176/2011 of the European Parliament and of the Council of 16 November 2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances*, 2011
European Commission, *Cyclical Adjustments of Budget Balances*, DG ECFIN Economic Forecasts, 2012
European Commission, *Europe 2020- A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, COM (2010) 2020 final, Brussels, 2010
European Commission, *Fiscal Sustainability Report*, European Economy, 8/2012, ISBN 978-92-79-22856-8
European Commission, *General Government Revenue, Expenditure, Balances and Gross Debt*, Economic and Financial Affairs, 2012
European Commission, *General Taxation Systems in the European Union*, Luxembourg. p. 431, 2007
European Commission, *Monitoring tax revenues and tax reforms in EU Member States 2010*, Tax policy after the crisis, European Economy, 6/2010
European Commission, *Public Finances in EMU - 2008*, *European Economy*, 4/2008, 2008
European Commission, *Public finances in EMU - 2011*, Directorate-General for Economic and Financial

Affairs, European Economy 3, 2011
European Commission, *Structures of the Taxation Systems in the European Union, data 1995-2001*, 2003
European Commission, *Taxation trends in the European Union Data for the EU Member States and Norway*, 2007
European Commission, *Taxation trends in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland and Norway*, 2010
European Commission, *The EU's Response to support the real economy during the economic crisis: an overview of Member States recovery measures*, European Economy, Occasional Paper, 51, 2009
Eurostat, *Manual on Government Deficit and Debt, Implementation of ESA 95*, Methodologies and working papers, 2013, ISSN 1977-0375
Eurostat, *Taxation trends in the European Union Data for the EU Member States, Iceland and Norway*, Statistics Books, 2013, ISBN 978-92-79-28852-4
Eyraud, L., Weber, A., *The Challenge of Debt Reduction during Fiscal Consolidation*, International Monetary Fund WP/13, 2013
Faini, R., *Fiscal policy and interest rates in Europe*, în Public Debt, Proceedings of the Workshop in Public Finances of the Bank of Italy, Perugia, 2004
Farrell, C., *Environmental Taxes in the European Union 1995-2005*, EC Tax Review, V. 17, p. 125, 2008
Fatás, A., Mihov, I., *The effects of fiscal policy on consumption and employment: theory and evidence*, CEPR Discussion Paper nr. 2760, 2001
Fatás, A., Mihov, I., *The Euro and Fiscal Policy*, NBER Conference on "Europe and the Euro", Milano, 2003
Fatás, A., Mihov, I., *Policy Volatility, Institutions, and Economic Growth*, The Review of Economics and Statistics, Vol. 95, No. 2, p. 362-376, 2013
Favero, C., Giavazzi, F., *Debt and the effects of fiscal policy*, University of Bocconi, Working Paper, 2007
Ferrero, A., *Fiscal and monetary rules for a currency union*, Journal of International Economics, v. 77, p. 1-10, 2009, ISSN 0022- 1996
Fincke, B., Greiner, A., *Debt Sustainability in Selected Euro Area Countries: Empirical Evidence Estimating Time-Varying Parameters,* Studies in Nonlinear Dynamics and Econometrics 15(3), 2011, ISSN 1558-3708
Frankel, J., Rose, A., *Is EMU more justifiable ex post than ex ante?,* European Economic Review, 41, p. 753 - 760, 1997, ISSN 0014-1921
Fratzscher, M., Stracca, L., *Does It Pay to Have the Euro? Italy's Troubled Politics and Financial Markets Under the Lira and the Euro*, International Finance, v. 12, p. 1 - 31, 2009, ISSN 1367- 0271
Fratzscher, M., Stracca, L., The *Political Economy under Monetary Union. Has the Euro Made a Difference?,* International Finance, v. 12, p. 1-31, 2009, ISSN 1367- 0271
Fransson, L., Wahrig, L., *General government expenditure in 2011 – Focus on the functions social protection and health*, Eurostat Statistics In Focus, Nr. 9, 2013
Fransson, L., Wahrig, L., *The level of government expenditure on education varies between Member States*, Statistics in focus, Economy and finance 12, 2013
Fuest, C., Peichl, A., *European Fiscal Union: What Is It? Does It Work? And Are There Really 'No Alternatives'?*, Cesifo Forum, v. 13, nr. 1, p. 3-9, 2012
Furtună, T.F., *Algoritmi de clasificare în statistica teritorială*, Revista de statistică, nr. 2, 2002
Gale, W. G, Orszag, P. R., *Economic effects of sustained budget deficits*, National Tax Journal, 56, p. 463-485, 2003, ISSN 0028-0283
Gale, W. G., Orszag, P. R., *The economic effects of long-term fiscal discipline*, Urban-Brookings Tax Policy Center, Discussion Paper, 2002
Gali, J., Monacelli, T., *Optimal monetary and fiscal policy in a currency union*, Journal of International Economics, v. 76, p. 116-132, 2008, ISSN 0022- 1996
Gali, J., Perotti, R., *Fiscal Policy and Monetary Integration in Europe*, NBER Working Paper 9773, 2003
Gali, J., Valles, J., Lopez- Salido, J.D., *Understanding the effects of government spending on consumption*, Journal of European Economic Association, V.5, p. 227-270, 2007, ISSN 1542- 4766
Ganghof, S., *Tax mixes and the size of the welfare state: causal mechanisms and policy implications*, Journal of European Social Policy, p. 360-373, 2006, ISSN 0958-9287
Georgescu, G., *Current account deficit and implications on country risk of Romania*, Journal of Economic Forecasting, v. 4, p. 88-97, 2007
Getzner, M., Glatzer, E., Neck, R., *On the Sustainability of Austrian Budgetary Policies,* Empirica, 28 (1), p. 21-40, 2001, ISSN 0340-8744

Giammarioli, N., Nickel, C., Rother, P., Vidal, J. P., *Assessing Fiscal Soundness Theory And Practice*, European Central Bankoccasional Paper Series, No 56, 2007
Giavazzi, F., Pagano, M., *Can severe fiscal contractions be expansionary? Tales of two small European countries*, NBER Macroeconomics Annual, MIT Press, p. 75-110, 1990, ISSN 0262- 52155-5
Giordano, R., Momigliano, S., Neri, S., Perotti, R., *The effects of fiscal policy in Italy: Evidence from a VAR model*, European Journal of Political Economy, 23, p. 707-733, 2007, ISSN 0176-2680
Gnocchiy, S., Lambertiniz, L., *Monetary and Fiscal Policy Interactions with Debt Dynamics*, Preliminar, 2012
Greiner, A., Koeller, U., Semmler, *Debt Sustainability in the European Monetary Union: Theory and Empirical Evidence for Selected Countries*, Oxford Economic Papers, 2007
Gros, D., *Adjustment Difficulties in the GIPSY Club*, CEPS Working Document Nr. 326, CEPS, 2010, ISBN 978-92-9079-978-8
Gros, D., *Macroeconomic Imbalances in the Euro Area: Symptom or cause of the crisis?*, Economic Policy, CEPS Policy Brief, Nr. 266, 2012
Gust, M., *Datoria externă a Romaniei - evoluţii, semnificaţii, determinanţi,* Strategii manageriale, nr. 1 (1), 2011
Guvernul României, *Programul de Convergenţă 2011 - 2014*, 2011
Hagenb, J., Hughes, A., *Budgetary Consolidation in Europe: Quality, Economic Conditions and Persistence*, University of Bonn, 2007
Hakkio, C.S., Rush, M., *Is the Budget Deficit Too Large*?, Western Economic Association International, Economic Inquiry 29, v. 29 (3), p. 429-445, 1991
Hallerberg, M., Basinger S., *Internationalization and Changes in Tax Policy in OECD Countries*, Comparative Political Studies, 31(3), p. 321-353, 1998
Hallett, A. H., Jensen, S., *Stable but Flexible: A Regime to Create Sustainable Public Debt*, 2011
Hallett, A., Lewis J., Kattai, R., *How Reliable are Cyclically Adjusted Budget Balances in Real Time?*, Contemporary Economic Policy, 30, p. 75-92, 2012, ISSN 0735-0007
Hamilton, J., Flavin, M., *On the Limitations of Government Borrowing: A Framework for Empirical Testing*, American Economic Review, 76 (4), p. 808-816, 1986
Hatemi, J. A., *Fiscal Policy in Sweden: Effects of EMU Criteria Convergence*, Economic Modelling, 19 (1), p. 121-136, 2002, ISSN 0264-9993
Hauptmeier, S., Sanchez-Fuentes, A.J., Schuknecht, L., *Towards expenditure rules and fiscal sanity in the euro area*, Journal of Policy Modeling, Vol. 3, Issue 4, 2011
Heady, C., Johansson, A., Arnold, J., Brys, B., Vartia L., *Tax Policy for Economic Recovery and Growth*, University of Kent, School of Economics Discussion Papers 0925, 2009
Heijmans, P., Acciari, P., *Examination of the macroeconomic implicit tax rate on labour*, Working paper no 4/2004, European Commission Directorate-General Taxation & Customs Union, 2004, ISSN 1725-7557
Heinemann, F., Does *Globalization Restrict Budgetary Autonomy? A Multidimensional Approach*, Center for European Economic Research, 1999
Hemmelgarn, T., Nicodeme, G., *The 2008 Financial Crisis and Taxation Policy*, European Commission's Directorate-General for Taxation and Customs Union, 2010, ISBN 978-92-79-13469-2
Heppke-Falk, K.H., Hüfner, F., *Expected budget deficits and interest rate swap spreads – evidence for France, Germany and Italy*, Deutsche Bundesbank, Discussion Paper 40, 2004
Heppke-Falk, K.H., Tenhofen, J. G., Wolff, B., *The macroeconomic effects of exogenous fiscal policy shocks in Germany: a disaggregated SVAR analysis*, Deutsche Bundesbank, Discussion Paper 41, 2006, ISBN 3-86558-234-6
Herz, B., Hohberger, S., *Fiscal Policy, Monetary Regimes and Current Account Dynamics*, Review of International Economics, Vol. 21, Nr. 1, p. 118-136, 2013
Holinski, N., Kool, C., Muysken J., *Persistent Macroeconomic Imbalances in the Euro Area: Causes and Consequences,* Federal Reserve Bank of St. Louis Review, 2012
Holmes, M.J., Otero, J., Panagiotidis, T., *Are EU Budget Deficits Sustainable*?, Discussion Paper Series 13, Department of Economics, Loughborough University, 2007
Horne, J., *Indicators of Fiscal Sustinability*, *IMF Working Paper,* WP/91/5, pag.1, 1991
Huidumac Petrescu, C. E., Joia, R. M., Hurduzeu, G., Vlad, B., *Foreign Direct Investments Expansion - Essential Globalization Factor*, Theoretical and Applied Economics, Volum XVIII, Nr. 1(554), pp. 163-172, 2011
Hurduzeu, G., Constantin, L., *Unele considerente privind pregătirea României pentru trecerea la euro,* Romanian Economic Journal, v. 10, nr. 26, 2007

Hurduzeu G., Hurduzeu, M., Păun, C., Horobeţ, A., Lupu, R., *Regimul valutar optim pentru ţările în tranziţie în condiţiile integrării monetare din Europa*, Departamentul de Cercetări Economice, Colecţia Economia, ASE Bucureşti, 2002, ISSN 1454-0320
Iacob, D., *Politica Fiscală. Principii de politică fiscală din perspectiva curentelor doctrinare*, cap. 10 din Angelescu, C., Ciucur, D., Aceleanu, M. (coord.), Economia României şi Uniunea Europeană, V. I., 2007
Iancu, A., *Convergenţa reală*, Institutul Naţional de Cercetări Economice, Bucureşti, 2008
Im K., Pesaran, M., Shin, Y., *Testing for Unit Roots in Heterogeneous Panels*, Journal of Econometrics, 115 (1). p. 53-74, 2003, ISSN 0304-4076
Institutul Naţional de Statistică, *Conturile Naţionale 2007 - 2008*, 2011
International Monetary Fund, *Debt Sustainability: Medium-Term Scenarios and Debt Ratios,* Debt- and Reserve-Related Indicators of External Vulnerability, 2011
International Monetary Fund, *Euro Area Imbalances*, Annex to Umbrella Report for G-20 Mutual Assessment Process, 2012
International Monetary Fund, *Fiscal Implications of the Global Economic and Financial Crisis*, IMF Staff Position Note SPN/09/13, 2009
International Monetary Fund, *IMF Board Discusses Possible Features of a New Sovereign Debt Restructuring Mechanism*, Public Information Notice, 02 (106), Washington DC, 2002
International Monetary Fund, *Modernizing the Framework for Fiscal Policy and Public Debt Sustainability Analysis,* Fiscal Affairs Department and the Strategy, Policy, and Review Department, 2011
International Monetary Fund, *World Economic and Financial Surveys, Global Financial Stability Report, Old Risks, New Challenges*, 2013, ISBN 978-1-47558-958-0
Isărescu, M., *Globalizare şi integrare europeană. Cazul României*, BNR, Bucureşti, 2007
Isărescu, M., *Probleme ale politicii monetare într-o ţară emergentă. Cazul României* Publicaţiile Academiei Regale de Ştiinţe Economice şi Financiare, Barcelona, 2008
Isărescu, M., *Reflecţii economice piete, bani, bănci*, Academia Română, Editura Expert, 2006, ISBN 973-618-106-5
Jaumotte, F., Sodsriwiboon P., *Current Account Imbalances in the Southern Euro Area*, IMF Working Paper WP/10/139, 2010
Jones, J., *Discretionary Fiscal Policy and the European Monetary Union*, Modern Economy, Vol. 3 No. 6, p. 742-751, 2012, ISSN 2152-7245
Joson, A., Vlad, L.B., Hurduzeu, G., *Geopolitics And Globalisation: The Nation-State In The Postmodern World,* Impact Strategic Nr. 1, 2009
Journard, I., *Tax systems in European Union countries*, OECD Economic Studies, 2002
Kaufmann, D., Kraay, A., Mastruzzi, M., *Governance matters VI: Governance indicators for 1996 - 2006*, World Bank Policy Research Working Paper Nr. 4280, 2007
Kemmerling, A., *The Political Economy of Tax Mixes in OECD Countries,* Berlin, Freie Universität, 2003
Kim, S., Roubini, N., *Twin deficits or twin divergence? Fiscal policy, current account, and the real exchange rate in the U.S.*, Journal of International Economics, Vol 77, p. 276, 2009, ISSN 0022- 1996
Klaek, K., *Gross Domestic Product in Government Revenue*, International Monetary Fund, University of Bonn, 2002
Koester, R. B., Kormendi, R. C., *Taxation, Aggregate Activity and Economic Growth: Cross-Country Evidence on some Supply- Side Hypothesis*, Economic Inquiry, Vol. 27, 1989
Korobow, L., Stuhr D.P., *Using cluster analysis as a tool for economic and financial analysis,* Federal Reserve Bank of New York, Research Paper Nr. 9132, 1991
Krejdl, A., *Fiscal Sustainability. Definition, Indicators and Assessment of Czech Public Finance Sustainability*, Czech National Bank, Working Paper Series 3, 3/2006
Kubátová, K., Vanèurová A., Foltysová M., *Impact of globalization on taxation mixes in OECD Countries during 1965-2003*, Prague Economic Papers, 2008
Kumhof, M., Laxton, D., *Fiscal deficits and current account deficits*, Journal of Economic Dynamics and Control, Vol. 37, Nr. 10, p. 2062-208, 2013, ISSN 0165-1889
Lane, P., *The European Sovereign Debt Crisis*, Journal of Economic Perspectives, V. 26, Nr. 3, p. 49-68, 2012
Lättemäel, R., *Analysis of Asymmetric Shocks Among the EU Members and Accession Countries: Can the Baltic Sea Cluster Be Distinguished*?, Modelling the Economies of the Baltic Sea Region v. 17, nr. 17, P. 116-137, 2004, ISBN 9985568850
Lazăr, I., *Estimation of Real Convergence within the European Union using Sigma and Beta Convergences*,

BCU CENTRALA UNIVERSITARĂ

Revista Tinerilor Economişti, Craiova, An VII, vol. 1, nr. 14 S, p. 165-175, 2010, ISSN 1583-9982
Lazăr, I., *EMU - Induced Tax Mixes Changes. A Multidimensional Analysis of Euro Area Fiscal Structures*, Revista Economică, Supliment nr. 4/2012, p. 394-400, 2012, ISSN: 1582-6260
Lazăr, I., *Fiscal Policy: from Crisis to Change,* Sesiunea de comunicări ştiinţifice INCSMPS, Provocări ale crizei economice pentru piaţa muncii şi sistemele de protecţie socială, Bucureşti, 2012
Lazăr, I., *Structuri fiscal - bugetare în zona euro: similitudini şi discrepanţe,* Volumul CEN 2012 - Perspective ale economiei româneşti în procesul integrării europene, Editura Fundaţiei România de Mâine, Bucureşti, 2012, ISBN 978-973-163-823-2
Lazăr, I., *The Effects of Romanian Government Expenditure Reduction on Employee Motivation,* Calitatea - Acces la Succes, supliment S3, p. 537-544, 2012, ISSN 1582-2559
Lazăr, I., Andreica, M. E., *Current Account Balance, Private Debt and Euro Area Sovereign Debt Crisis: A Comparison of North and South,* Revista Română de Economie, nr. 2, 2013
Lazăr, I., Velciu, M., Drăgoiu, C., *Distribution of Tax Burdens in the Member States of Euro Area,* Calitatea - Acces la Succes, supliment S3/ 2012, p. 916-921, 2011, ISSN 1582-2559
Laubach, T., *New Evidence on the Interest Rate Effects of Budget Deficits and Debt*, Board of Governors of the Federal Reserve System, 2005
Lee, Y., Gordon, R.H., *Tax structure and economic growth*, Journal of Public Economics, 89, p. 1027-1043, 2005, ISSN 0047-2727
Legrenzi, G., Milas, C., *Debt Sustainability and Financial Crises: Evidence from the GIIPS,* CESifo Working Paper/ Public Finance nr. 3594, 2011
Lejour, A., Lukkezen, J., Veenendaal, P., *Sustainability of government debt in the EU*, European Parliament, Brussels, 2010
Lénárt-Odorán, R., Reppa, Z., *Fiscal deficit and the current account*, 2011
Levin, A., Lin, C.F., Chu, C.S., *Unit Root Tests in Panel Data: Asymptotic and Finite Sample Properties*, Journal of Econometrics, 108 (1), p. 1-24, 2002
Ley, E., *Fiscal (and External) Sustainability*, Economic Policy and Debt Department, PREM, The World Bank, 2010
Liebman, H., *Book Review: Company Tax Reform in the European Union*, Springer Science & Business Media, 2006
Liu, P., Tanner, E., *Intertemporal solvency and breaks in the US deficit process: a maximum-likelihood cointegration approach*, Applied Economics Letters, 2 (7), 1995
Llorca, M., Redzepagic, S., *Debt sustainability in the EU New Member States: empirical evidence from a panel of eight Central and East European countries*, Post-Communist Economies, vol. 20, no. 2, p. 159-172, 2008, ISSN 1463-1377
Lojsch, D.H., Rodríguez-Vives, M., Slavík, M., *The Size and Composition of Government Debt in the Euro Area*, ECB Occasional Paper Series, Nr. 132, 2011, ISSN 1607-1484
Makrydakis, S., Tzavalis, E., Balfoussias, A., *Policy regime changes and long-run sustainability of fiscal policy: an application to Greece*, Economic Modelling, vol. 16, no. 1, p. 71-86, 1999, ISSN 0264-9993
Maliszewska, M., *New Member States' Trading Potential Following EMU Accession: A Gravity Approach*, Center for Social&Economic Research Studies &Analyses Nr. 286, 2004
Marin, J., *Sustainability of Public Finances and Automatic Stabilisation under a Rule of Budgetary Discipline*, European Central Bank, Working Paper n3. 193, 2002
Marsh, D., *The Politics of the New Global Currency*, Yale University Press, London, 2009
Martin, G., *US deficit sustainability: a new approach based on multiple endogenous breaks*, Journal of Applied Econometrics, 15 (1), p. 83-105, 2000
Mathijsen, P., *Compendiu de drept European*, Ediţia 7, Editura ClubEuropa, p. 395, 2002
Matkowski, Z., Próchniak, M., *Real Economic Convergence in the EU Accession Countries*, International Journal of Applied Econometrics and Quantitative Studies, 2004
Mendoza, E., *An Analytical Review of Public Debt Sustainability Analysis and its Implication for Emerging Markets*, 2003
Ministerul Finanţelor publice, *Raport de buget*, 2013
Ministerul Finanţelor Publice, *Strategia de administrare a datoriei publice guvernamentale, 2011 - 2013,* Direcţia Generală de Trezorerie şi Datorie Publică, 2011
Ministerul Finanţelor Publice, *Strategia de administrare a datoriei publice guvernamentale, 2012 - 2014,* Direcţia Generală de Trezorerie şi Datorie Publică, 2012
Miron, D., Folcuţ, O., *Economia integrării europene*, Editura Universitară, Bucureşti, 2008, ISBN

9789737493163
Miron, D., Aima, A., Păun, C., *A model for assessing Romania's real convergence based on distances and clusters methods,* RePEc Archive MPRA Paper No. 40156, 2009
Miron, D., Alexe, I., Tatomir, C., *Current Account (Im) Balances, Real Convergence and Growth Expectations in Central and Eastern Europe. A Fresh Perspective,* Transformations in Business & Economics, 12.1 A, p. 457 - 472, 2013
Miron, D., Păun, C., *Testing the Convergence of Romanian Economy in line with Economic and Monetary Union's Requirements*, 2009
Misra, B., Nayak, P., *Efficiency In Tax System: A Study of Tax Responsiveness In North- Eastern States,* Public Economics from EconWPA, 2005
Mody, A., Sandri, D., *The Eurozone Crisis: How Banks and Sovereigns Came to be Joined at the Hip1*, International Monetary Fund WP/11/269, 2011
Moisă, A., Albu, L.L., Necula, C., Bobeică, G., *Finanțe publice: introducerea unui cadru fiscal-bugetar pe termen mediu*, Institutul European din România, Proiect SPOS 2009 – Studii de strategie și politici, București, 2009
Moisă, A., Necula, C., Dumitru, I., Bobeică, G., *Semestrul European și asigurarea unei creșteri economice sustenabile prin însănătoșirea finanțelor publice*, SPOS, IER, 2011
Monacelli, T., Perotti, R., *Fiscal policy, the trade balance, and the real exchange rate: implications for international risk sharing*, Bocconi University, 2006
Mongelli, F., *The Effects of the European Economic and Monetary Union (EMU) on National Fiscal Sustainability,* Open Economies Review, Vol. 10 nr. 1, 1999
Monti, M., *A new Strategy for the Single Market*, Report to the President of the European Commission, 2010
Moon, H., Perron, B., *Testing for a Unit Root in Panels with Dynamic Factors*, Journal of Econometrics, 122 (1), p. 81-126, 2004, ISSN 0304-4076
Mosteanu, T., Catarama, D.F., Câmpeanu, E.M., *Public Debt Management,* Editura Universitară, București, 2005
Mullen, K. J., Williams, M., *Marginal Tax Rates and State Economic Growth*, Regional Science and Urban Economics, Vol. 24, 6, p. 687-705, 1994, ISSN 0166-0462
Mukaqin, Z., Ichihashi, M., *Productivity and Unemployment Convergence in the Eurozone and ASEAN: A Comparative Study Based on Demographic and Maastricht Criteria Roles*, International Journal of Trade, Economics and Finance, Vol. 3, No. 6, 2012
Myles, G. D., *Economic Growth and the Role of Taxation – Aggregate Data,* OECD Economics Department Working Papers, No. 714, 2009
Nickel, C., Tudyka, A., *Fiscal Stimulus in Times of High Debt Reconsidering Multipliers and Twin deficits,* ECB Working Paper Series Nr. 1513, 2013, ISSN 1725-2806
Nikoref, Y., *Influence of a Uniform Taxation and Effects of Monopolies on Approaching Equilibrium in an Economic System*, Journal of Cybernetics and Systems Analysis 103, p. 13-29, 2007
Olekalns, N., *Sustainability and Stability? Australian Fiscal Policy in the 20th Century,* Australian Economic Papers, 39 (2), p. 138-151, 2000
Owoye, O., *The causal relationship between taxes and expenditures in the G7 countries: cointegration and error-correction models*, Applied Economic Letters, 2 (1), p. 19-22, 1995
Padovano, F., Galli, E., *Comparing the growth effects of marginal vs. average tax rates and progressivity,* European Journal of Political Economy, Vol. 18, p. 529-544, 2002
Padovano, F., Galli, E., *Tax rates and economic growth in the OECD countries (1950- 1990)*, Economic Inquiry, Vol. 39, No. 1, p. 44-57, 2001
Paloviita, M., Kinnunen, H., *Real time analysis of euro area fiscal policies: adjustment to the crisis*, Bank of Finlanda, Research Discussion Paper nr. 21, 2011, ISSN 0095-2583
Papadopoulos, A., Sidiropoulos, M., *The Sustainability of Fiscal Policies in the European Union,* International Advances in Economic Research, 5 (3), p. 289-307, 1999
Payne, J., *International evidence on the sustainability of budget deficits*, Applied Economics Letters, 12 (4), p. 775-779, 1997
Păun, C., Chiciudean, A., Drăghici, A., Munteanu, C., Mușteșcu, R., *Why is this Financial Crisis Occuring? How to Respond to It?,* Romanian Journal of Economic Forecasting, 2008
Pedroni, P., *Panel Cointegration; Asymptotic and Finite Sample Properties of Pooled Time Series Tests with an Application to the Purchasing Power Parity Hypothesis*, Econometric Theory, 20 (3), p. 597-625, 2004
Pelkmans, J., *Integrare Europeană, metode și analiză economică*, Institutul European din România, 2003
Perotti, R., *Estimating the effects of fiscal policy in OECD countries*, IGIER Working Paper Nr. 276, 2004

Perotti, R., *Fiscal policy in good times and bad,* Quarterly Journal of Economics, 114, 1399-1436, 1999, ISSN 0033- 5533
Peters, B. G., *The Politics of Taxation a Comparative Perspective.* Cambridge, MA: B. Blackwell, 1991, ISBN 1557862109
Pîslaru, S., *The role of foreign direct investments in deepening current account deficits*, Young Economists Conference, 2008
Polito, V., Wickens, M., *Measuring Fiscal Sustainability*, CEPR Disc.Papers 5312, 2005
Popa, C., *Adoptarea unilaterală a euro: soluţie sau capcană?* Colocviile de politică monetară BNR, Bucureşti, 2009
Popa, C., *The euro a shelter? A Perspective from Romania*, OENB Conference on European Economic Integration, Viena, 2009
Prohl, S., Schneider, F., *Sustainability of Public Debt and Budget Deficit: Panel Cointegration Analysis for the European Union Member Countries*, Department of Economics, Johannes Kepler University Linz, Working Paper Nr. 0610, 2006
Proposal for a Council Decision, Setting up a Social Protection Committee, COM(2000) 134 final, Commission of the European Communities, Brussels, 2000
Quintos, C., *Sustainability of the Deficit Process With Structural Shifts*, Journal of Business and Economic Statistics, vol. 13, no. 4, p. 409-417, 1995
Radaelli, C.M., *How does Europeanization Produce Domestic PolicyChange?: Corporate Tax Policy in Italy and the United Kingdom*, Comparative Political Studies, 30, p. 553, 1997
Rahman, J., *Current Account Developments in New Member States of the European Union: Equilibrium, Excess, and EU-Phoria*, *IMF Working Paper* WP/08/92, 2008
Reinhart, C., Rogoff, F., *This Time is Different: A Panoramic View of Eight Centuries of Financial Crises,* NBER Working Paper nr. 13882, 2008, ISSN 0898-2937
Reinhart, C., Rogoff, K., *Growth in a Time of Debt*, NBER Working Paper Nr. 15639, 2010
Report from the Commission to the Council on the *Scope for Convergence of Tax Systems in the Community*, COM (80) 1980, Bulletin of the European Communities, 1980
Report of the Study Group Economic and Monetary Union 1980, Commission of the European Communities, Directorate-General of Economic and Financial Affairs, Chairman R. Marjolin, Brussels, 1975
Report on economic and monetary union in the European Community. Presented April 17, 1989 (commonly called the Delors Plan or Report) by Committee for the Study of Economic and Monetary Union Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1989, ISBN 92-826-0655-4
Report to the Council and the Commission on the realization by stages of economic and monetary union in the Community, Council - Commission of the European Communities Report, Luxembourg, 8 October 1970
Rial, I., Vicente, L., *Fiscal Sustainability and Vulnerability in a Small Open Economy:* The Uruguayan Experience, în Public Debt, Banca D'Italia, Research Department Public Finance Workshop, p.181-232, 2004
Richter, C., Paparas, D., How *Reliable are Budget Sustainability Tests? A Case Study for Greece*, International Network for Economic Research, Working Paper 4, 2012
Romero-Ávilaa, D., Strauchb, R., *Public Finances and Long-term Growth in Europe*, European Journal of Political Economy nr. 24, p. 172-191, 2008
Roubini, N., *Debt Sustainability: How to Assess Whether a Country is Insolvent*, Stern School of Business, New York University, 2001
Sala-I-Martin, X., *A Classical Approach to Convergence Analysis*, Economics Working Paper 117, Yale University and Universitat Pompeu Fabra, 1995
Schmidt-Faber, C., *Taxation and Customs Union in EU, Should They? Could They*? NBER Working Papers, p. 253-259, 2006
Schuknecht, L., Moutot, P., Rother, P., Stark, J., *The Stability and Growth Pact. Crisis and Reform*, ECB Occasional Paper, Nr. 129, 2011, ISSN 1607-1484
Schalck, C., *Coordination of Fiscal Policies: A Necessary Step Toward A Fiscal Union*, Cesifo Forum, v. 13, nr. 1, p. 24-27, 2012
Solow, R. M., *A Contribution to the Theory of Economic Growth*, Quarterly Journal of Economics, LXX, 1956
Sorensen C., Gutierrez J., *Euro Area Banking Sector Integration Using Hierarchical Cluster Analysis Techniques,* European Central Bank Working Paper Nr. 627, 2006
Sosvilla, S., Galindo, M.A., Alonso, J., *Tax burden convergence in Europe,* Estudios de Economía Aplicada 17, p. 183-191, 2001

Stability and Growth Pact, European Commission Economic and Financial Affairs
Stoian, A., Câmpeanu, E., *Sustainability of Romanian fiscal policy based on reaction function*, Theoretical and Applied Economics, vol. III, p. 408-416, 2008
Stroe, C., Cambir, A., Barti, A., Militaru, E., Cojanu, S., Lungu, E., Drăgoiu, C., Lazăr, I., *Simulation model and the dynamics of relative poverty rates in the presence of some social benefits in Romania*, Recent Researches in Applied Mathematics, Simulation and Modeling, NAUN Press, p. 161-166, 2011, ISBN: 978-1-61804-016-9
Sturm, M., Gurtner, F., *Fiscal Policy in Mediterranean Countries Developments, Structures and Implications for Monetary Policy*, ECB Occasional Paper Series Nr. 69, 2007
Sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice pentru o economie în redresare, Rezoluția Parlamentului European din 20 mai 2010 referitoare la sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice pentru o economie în redresare (2010/2038(INI)), Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2011
Swank, D., Steinmo, S., *The New Political Economy of Taxation in Advanced Capitalist Democracies*, American Journal of Political Science, 46(3), p. 642-655, 2002
Task Force on Finance Statistics, *Relationship between Public Sector Debt Statistics and External Debt Statistics*, Public Sector Debt Statistics: Guide for Compilers and Users, 2011
Tax policy in the European Union - Priorities for the years ahead, COM (2001) 260 final, Commission of the European Communities, 2001
Taxation in the European Union, Discussion paper for the Informal Meeting of ECOFIN Ministers, SEC(96) 487 final Brussels, 1996
Taxation in the European Union, Report on the Development of Tax Systems, Commission of the European Communities COM(96) 546 final, Brussels, 1996
The EU's Response to support the real economy during the economic crisis: an overview of Member States recovery measures, European Economy, Occasional Paper, 51, 2009
Thygesen, N., *Fiscal institutions in EMU and the Stability Pact,* Fiscal aspects of European monetary integration, Cambridge University Press, Cambridge, p. 15-36, 1999
Tosun, M.S., Abizadeh, S., *Economic growth and tax components: an analysis of tax changes in OECD*, Applied Economics 37, p. 2251-2283, 2005, ISSN 0003-6846
Towards tax co-ordination in the European Union, A package to tackle harmful tax competition, Commission of the European Communities COM (97) 495 final, Brussels, 1997
Trehan, B., Walsh, C., *Testing Intertemporal Budget Constraints: Theory and Applications to U.S. Federal Budget and Current Account Deficits*, Journal of Money, Credit and Banking, v. 23, p. 210-223, 1991, ISSN 0022-2879
Trehan, B.,Walsh, C., *Common trends, the government's budget constraint, and revenue smoothing*, Journal of Economic Dynamics and Control, 12 (2/3), p. 425-444, 1988
Uctum, M., Wickens, M., *Debt and deficit ceilings, and sustainability of fiscal policies: an intertemporal analysis,* Oxford Bulletin of Economic Research, 62 (2), p. 197-222, 2000
UN Document, *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*, 1987
United Nations Conference on Trade and Development, *Compendium of debt sustainability and development*, UNCTAD/GDS/DDF/2008/1, New York and Geneva, 2009
Van Riet, A., *Euro area fiscal policies and the crisis*, European Central Bank, Occasional Paper Series, No 109, 2010
Vanhorebeek, F., van Rompuy, P., *Solvency and sustainability of fiscal policies in the EU,* De Economist, 143 (4), p. 457-473, 1995, ISSN 0013-063X
Vasiliauskaite, A., Stankevicius, E., *Tax Burden Management and GDP Growth: Case of EU Countries*, Economics and Management, 2009
Velculescu, D., *Some Uncomfortable Arithmetic Regarding Europe's Public Finances*, IMF Working Paper, Nr. 10/177, 2010
Versiune consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană - Protocolul (nr. 12) privind procedura aplicabilă deficitelor excesive, Jurnalul Oficial 115, p. 279-280, 2008
Vijerberg, J., *Physical Capital Taxation and Labor Income Taxation in an Endogenous Growth Model with New Generations*, Journal of Population Economics, 2006
Vlad, L.B., Hurduzeu, G., Josan, A., *Geopolitical reconfigurations in the Black Sea area at the beginning of the 21st century*, Revista Română de Geografie Politică, nr.1, p. 65-76, 2009
Vogel, L., Roeger, W., Herz, B., *The performance of simple fiscal policy rules in monetary union,* European Economy Economic Papers 470, 2012, ISBN 978-92-79-22991-6

Von Hagen, J., Wolff, G., *What do Deficits Tell Us about Debt? Empirical Evidence of Creative Accounting with Fiscal Rules in the EU*, Journal of Banking and Finance, 30, 2006
Westerlund, J., Prohl, S., *Panel Cointegration Tests of the Sustainability Hypothesis in Rich OECD Countries*, 2006
Wilson, J.D., *Theories of tax competition*, National Tax Journal, 52(2), p. 269-304, 1999
Worldwide Fiscal Stimulus – tax policy plays a major role, Ernst & Young, 2009
Wyplosz, C., *Debt Sustainability Assessment: The IMF Approach and Alternatives*, CEPR
Wyplosz, C., *Fiscal Rules: Theoretical Issues and Historical Experiences*, NBER Working Paper 17884, Cambridge, 2012, ISSN 2898-2937
Yue, V. Z., *Sovereign Default and Debt Renegotiation*, Journal of International Economics, 80(2), p. 176-188, 2010, ISSN 0022-1996
Zaidi, A., Rejniak, M., *Fiscal Policy and Sustainability in View of Crisis and Population Ageing in Central and Eastern European Countries*, European Centre, Policy Brief , 2010
Zaman, C., *Public Finance Sustainability: the case of Romania*, Centre for Social and Economic Analyses, 2010
Zaman, G., *Provocări, vulnerabilităţi şi modalităţi de abordare ale sustenabilităţii datoriei externe în România*, Laudatio Universitatea de Stiinţe Economice, Oradea, 2011
Zodrow, G.R., *Tax Competition and Tax Coordination in the European Union*, International Tax and Public Finance, 10(6), p. 652-671, 2003, ISSN 0927-5940

Lucrarea „Aderarea României la zona euro: implicaţii fiscale, convergenţă, competitivitate" este derivată din teza de doctorat „Analiza comparativă a sistemelor fiscale din statele membre ale zonei euro în perspectiva aderării României. Deficite structurale şi sustenabilitatea datoriei".

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Anexa 1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici şi fiscal - bugetari în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011[9]

Anexa 1.1. AUSTRIA

Tabel nr. A.1.1.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	50,1	51,1	49,8	49,7	49,2	48,2	47,5	47,6	48,3	48,5	48,1	48
Contribuţii sociale	16,8	16,6	16,3	16,4	16,2	16,1	15,9	15,7	15,9	16,5	16,3	16,2
Impozite pe bunuri şi servicii	14,6	14,7	14,8	14,8	14,7	14,5	14	13,9	14,1	14,6	14,5	14,3
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	13,1	14,9	13,8	13,6	13,4	12,8	12,8	13,3	14	12,7	12,7	13
Vânzări de bunuri şi servicii	2,8	1,9	1,9	1,9	2,0	2,0	1,9	1,9	1,9	2,0	2,0	1,9
Alte venituri curente	2,7	2,9	2,7	2,7	2,7	2,6	2,6	2,6	2,3	2,6	2,6	2,5
Total venituri din capital	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	51,9	51,3	50,7	51,3	53,8	50	49,1	48,6	49,3	52,6	52,6	50,5
Protecţie socială	21,1	20,9	21,2	21,3	20,9	20,6	20,2	19,8	20	21,8	21,7	21
Sănătate	8,4	7,0	7,1	7,6	7,6	7,6	7,6	7,5	7,8	8,2	8,1	7,8
Servicii publice generale	7,9	8,0	7,6	7,2	7,0	7,1	6,9	6,8	6,5	6,9	6,8	6,6
Învăţământ	5,6	5,5	5,5	5,6	5,3	5,2	5,2	5,2	5,4	5,7	5,7	5,6
Afaceri economice	4,4	5,3	4,8	5,0	8,5	5,0	4,9	4,9	5,3	5,4	5,7	5,3
Ordine publică şi securitate naţională	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,5	1,6	1,5	1,5
Apărare naţională	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	1,0	0,8	0,7	0,7
Cultură, recreere şi religie	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0	1,1	1,0	1,0
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	0,8	0,8	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6
Protecţia mediului	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5	0,6	0,5
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-1,7	0	-0,7	-1,5	-4,4	-1,7	-1,5	-0,9	-0,9	-4,1	-4,5	-2,5
Buget central	-1,7	-0,7	-1,2	-1,6	-4,6	-1,9	-1,5	-0,9	-1,1	-3,2	-3,5	-2,4
Buget de stat	0,1	0,4	0,2	0,1	0,1	0,1	-0,2	0	0	-0,7	-0,8	-0,2
Bugete locale	0	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0	-0,3	-0,4	0
Bugetul asigurărilor sociale	-0,1	0	0	-0,1	-0,1	0	0	-0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
Deficit primar	1,8	3,3	2,4	1,4	-1,6	1,2	1,2	1,9	1,7	-1,3	-1,8	0,1
Dobânzi	3,6	3,5	3,3	3,1	3,0	3,0	2,9	2,9	2,7	2,8	2,6	2,6
Deficit structural	-2,6	0	-0,2	-0,8	-4	-1,3	-1,8	-1,9	-1,9	-2,8	-3,7	-2,5
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), deficit de cont curent şi datorie publică (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	3,7	0,9	1,7	0,9	2,6	2,4	3,7	3,7	1,4	-3,8	2,1	2,7
Deficit de cont curent	-0,7	-0,8	2,7	1,7	2,2	2,2	2,8	3,5	4,9	2,7	3,4	0,6
Datorie publică	66,2	66,8	66,2	65,3	64,7	64,2	62,3	60,2	63,8	69,2	72,0	72,4

[9] Sursa datelor: EUROSTAT, calcule proprii

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.1.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	0,8	0,7	0,6	0,5	0,6	0,2	0,4	0,3	4,0	4,5
Instituţii financiare	33,8	29,7	28,5	28,4	23,1	18,7	21,6	20,1	20,3	20,5
Gospodării	1,1	0,9	0,6	0,4	0,4	0,7	1,7	1,0	0,7	0,5
Alţii	64,4	68,7	70,4	70,6	75,8	80,3	76,3	78,5	74,9	74,1
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	2,9	3,2	4,2	2,7	1,8	2,0	6,3	5,5	5,1	3,3
Scadenţa: peste 5 ani	88	86,1	95,8	97,3	98,2	98	93,7	94,5	94,9	96,7
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Împrumuturi	17,0	15,2	17,3	17,2	16,1	14,8	12,5	13,1	16,1	17,7
Titluri de valoare	83,0	84,8	82,7	82,8	83,9	85,2	87,5	86,9	83,9	82,3

Grafic nr. A.1.1.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

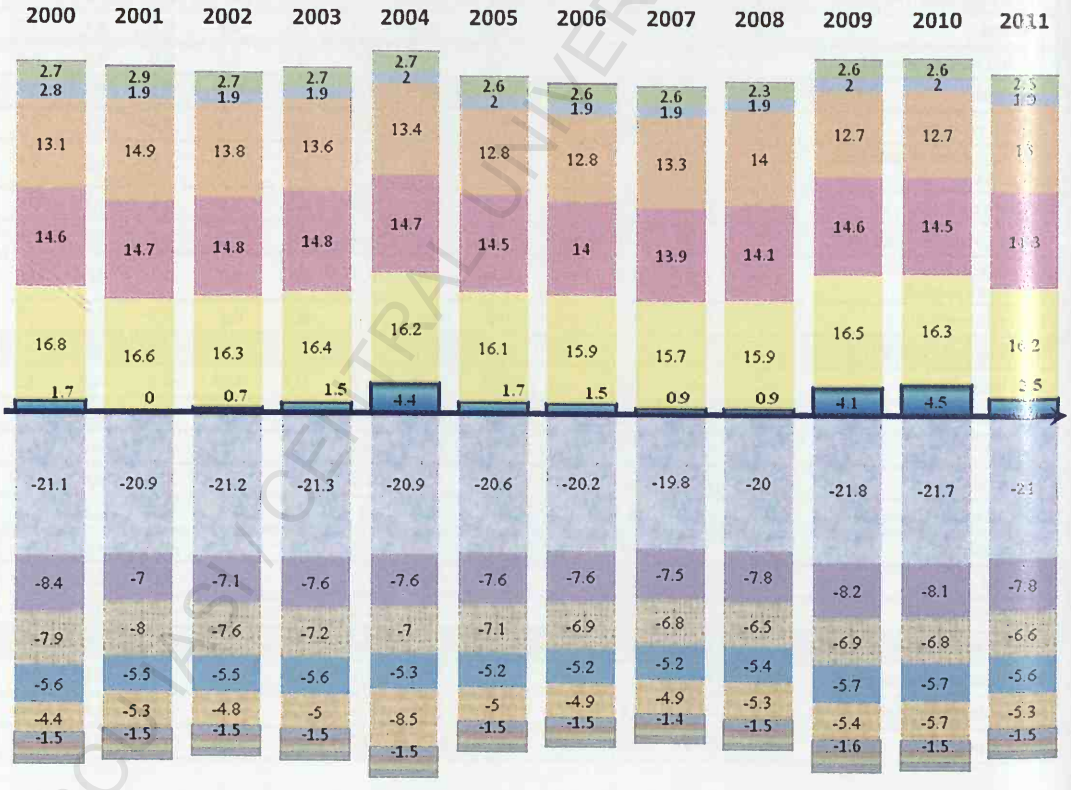

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.1.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

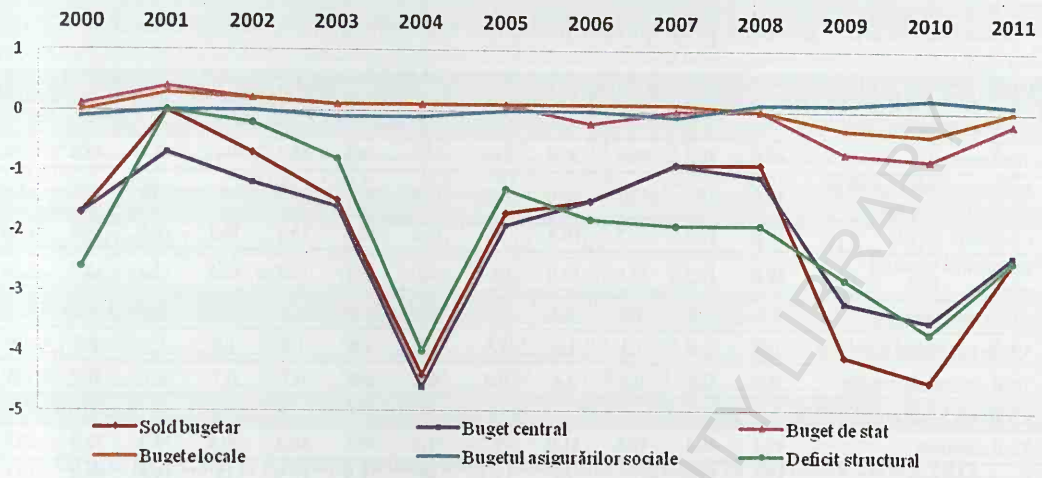

Grafic nr. A.1.1.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

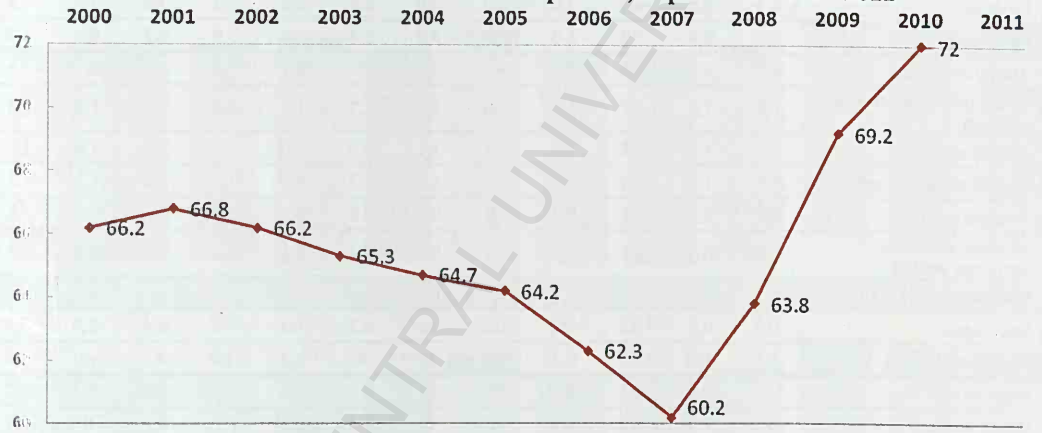

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.2.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	49,0	49,5	49,6	50,9	48,9	49,3	48,8	48,1	48,7	48,1	48,6	49,4
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	17,0	17,2	17,1	16,6	16,6	16,9	16,5	16,3	16,5	15,2	15,5	16,0
Contribuţii sociale	16,0	16,2	16,5	16,4	16	15,8	15,7	15,7	16,1	16,8	16,5	16,6
Impozite pe bunuri şi servicii	12,9	12,5	12,6	12,6	12,9	13,0	13,1	12,7	12,5	12,5	12,8	12,6
Alte venituri curente	1,4	1,5	1,3	1,2	1,0	1,2	1,2	1,1	1,4	1,4	1,6	1,9
Vânzări de bunuri şi servicii	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,6	1,5
Total venituri din capital	0,5	0,6	0,5	2,4	0,9	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	49,1	49,1	49,8	51,0	49,2	51,9	48,5	48,2	49,8	53,7	52,5	53,3
Protecţie socială	17,0	17,2	17,7	18	18,1	18	17,8	17,5	18	19,8	19,4	19,5
Servicii publice generale	10,8	10,5	10,1	9,9	9,0	8,8	8,1	8,2	8,1	8,8	8,1	8,0
Sănătate	6,3	6,5	6,5	7,0	6,9	6,9	6,7	6,8	7,2	7,8	7,7	7,9
Învăţământ	5,6	5,8	5,9	6,0	5,8	5,9	5,8	5,7	5,9	6,2	6,1	6,2
Afaceri economice	4,6	4,3	4,4	5,0	4,2	7,2	5	5,1	5,4	5,9	6,1	6,5
Ordine publică şi securitate naţională	1,5	1,6	1,7	1,7	1,6	1,7	1,7	1,7	1,8	1,9	1,8	1,8
Apărare naţională	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0
Cultură, recreere şi religie	0,9	1,0	1,3	1,2	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
Protecţia mediului	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,8
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-0,1	0,4	-0,2	-0,2	-0,2	-2,6	0,3	-0,1	-1,1	-5,6	-3,9	-3,9
Buget central	-0,4	-0,9	-0,2	0,4	-0,1	-2,5	0	-1,1	-1,6	-4,2	-3	-3,4
Buget de stat	0,2	0,8	-0,1	0	0	0,1	0,2	0,4	0	-0,7	-0,7	-0,2
Bugete locale	-0,3	-0,1	-0,2	-0,2	0	0	-0,1	0,2	0,2	0,1	0	-0,1
Bugetul asigurărilor sociale	0,5	0,6	0,5	-0,3	0	-0,1	0,3	0,5	0,5	-0,7	0	-0,1
Deficit primar	6,5	6,8	5,6	5,1	4,5	1,7	4,3	3,8	2,8	-1,9	-0,4	-0,4
Dobânzi	6,6	6,5	5,8	5,3	4,8	4,3	4,0	3,9	3,9	3,7	3,5	3,4
Deficit structural	-1,0	0,2	0,6	1,1	-0,4	-2,8	-0,3	-1,3	-1,9	-4,5	-3,3	-3,6
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică** (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	3,7	0,8	1,4	0,8	3,3	1,8	2,7	2,9	1,0	-2,8	2,4	1,8
Deficit de cont curent	4,0	3,4	4,5	3,4	3,2	2,0	1,9	1,9	-1,3	-1,4	1,9	-1,4
Datorie publică	107,8	106,5	103,4	98,4	94,0	92,0	88,0	84,0	89,2	95,7	95,5	97,8

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.2.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	2,5	1,6	2,5	2,6	2,0	2,0	2,4	2,6	2,1	2,2
Instituţii financiare	51,7	48,3	46	45,3	45,2	40,6	35,9	38,5	37,5	41,4
Gospodării	4,7	4	3,7	3,4	3,3	3,1	2,6	2,4	2,1	3,4
Alţi	41,2	46,1	47,8	48,7	49,5	54,3	59,1	56,5	58,4	53
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	9,3	8,5	10,2	10,1	10,7	11	17,8	14,9	14,9	13,6
Scadenţa: peste 1 an	90,7	91,5	89,8	89,9	89,3	89	82,2	85,1	85,1	86,4
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Împrumuturi	10,5	9,8	10,1	10,5	11,4	11,2	10,6	10,4	10,6	11,1
Titluri de valoare	89,3	89,9	89,6	89,2	88,2	88,4	89,1	89,2	89	88,5

Grafic nr. A.1.2.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

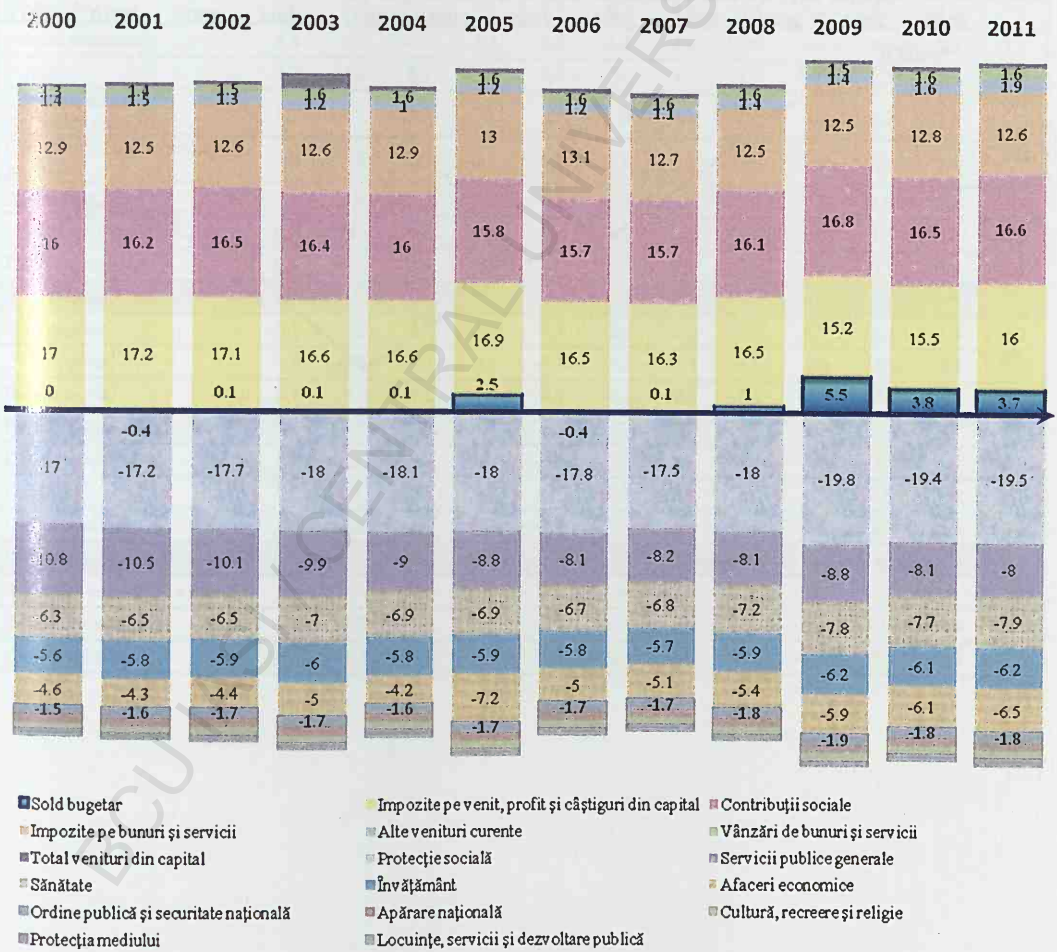

Grafic nr. A.1.2.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

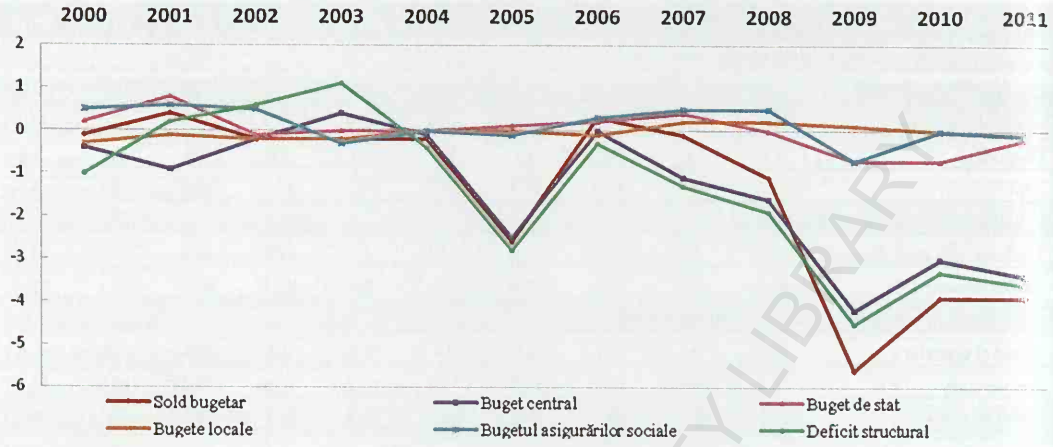

Grafic nr. A.1.2.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

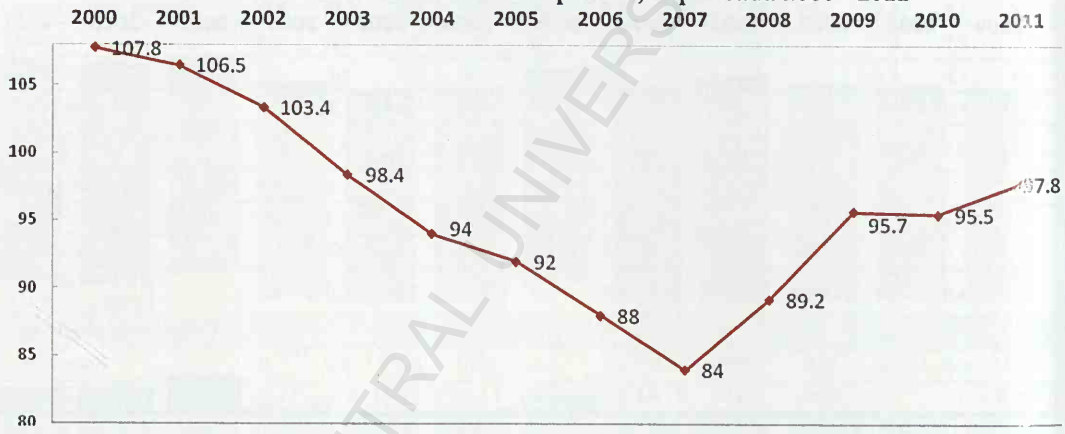

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.3.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	34,7	35,7	35,6	38	38,3	40,7	41,4	44,8	43,1	40,1	40,9	39,8
Impozite pe bunuri şi servicii	12,2	12,6	12,9	15,4	16,2	16,3	16,9	18,5	17,7	15,2	15,4	14,5
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	11,1	11,2	11,2	9,7	8,1	9,3	10,8	13,8	12,9	11,2	11,1	11,7
Contribuţii sociale	6,6	6,8	6,8	7,1	7,8	8,3	7,8	7,5	7,8	8,7	8,9	8,7
Vânzări de bunuri şi servicii	2,6	2,6	2,6	2,7	2,9	3	2,8	3,1	2,9	2,4	2,6	2,4
Alte venituri curente	2,1	2,5	2	3	2,6	2,9	3	1,8	1,8	2,5	2,8	2,4
Total venituri din capital	0,1	0,1	0	0,1	0,8	1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	37,1	38	40	44,6	42,4	43,1	42,6	41,3	42,1	46,2	46,2	46,1
Servicii publice generale	9,5	9,6	9,8	11,2	10,5	11	10,7	11,1	10,8	12	10,7	11,1
Protecţie socială	7,9	7,9	8,7	9,4	10	10,7	10,3	9,5	9,8	11	11,7	12
Învăţământ	5,6	5,6	6	6,8	6,5	6,4	6,4	6,3	6,8	7,2	7,5	7,2
Afaceri economice	4,6	4,8	4,7	5,2	4,7	4,3	4,2	3,6	3,5	3,7	3,9	3,8
Sănătate	2,7	2,9	3,1	3,4	3,1	3	3,1	2,9	3	3,3	3,3	3,4
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	2,1	2,1	2,3	2,7	2,2	2,3	2,3	2,5	2,7	3,2	2,8	2,7
Ordine publică şi securitate naţională	1,9	1,9	2	2,3	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1	2,3	2,4	2,3
Apărare naţională	1,7	1,9	2,1	2,2	1,9	1,9	2	1,8	1,7	1,9	2,3	2
Cultură, recreere şi religie	0,9	1	1,1	1,2	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Protecţia mediului	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-2,3	-2,2	-4,4	-6,6	-4,1	-2,4	-1,2	3,5	0,9	-6,1	-5,3	-6,3
Buget central	-5,6	-5,7	-7,2	-9,1	-7,1	-5,3	-3,7	0,5	-2,6	-8,8	-7,8	-8,3
Bugete locale	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0	-0,1
Bugetul asigurărilor sociale	3,3	3,6	2,9	2,7	3,2	3	2,6	3	3,6	2,8	2,5	2,1
Deficit primar	1,1	1,1	-1,2	-3	-0,8	1,1	2,1	6,5	3,8	-3,6	-3	-3,9
Dobânzi	3,4	3,4	3,2	3,6	3,3	3,5	3,3	3	2,8	2,6	2,2	2,4
Deficit structural	-3	-3,3	-4,9	-6,3	-3,7	-2	-1,1	-2,6	-0,6	-6,2	-5,3	-6,1
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), deficit de cont curent şi datorie publică (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	5	4	2,1	1,9	4,2	3,9	4,1	5,1	3,6	-1,9	1,3	0,5
Deficit de cont curent	-5,4	-3,3	-3,8	-2,3	-5	-5,9	-7	-11,8	-15,6	-10,7	-9,8	-4,7
Datorie publică	59,6	61,2	65,1	69,7	70,9	69,4	64,7	58,8	48,9	58,5	61,3	71,1

BCU IAŞI CENTRALA UNIVERSITARĂ

Grafic nr. A.1.3.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

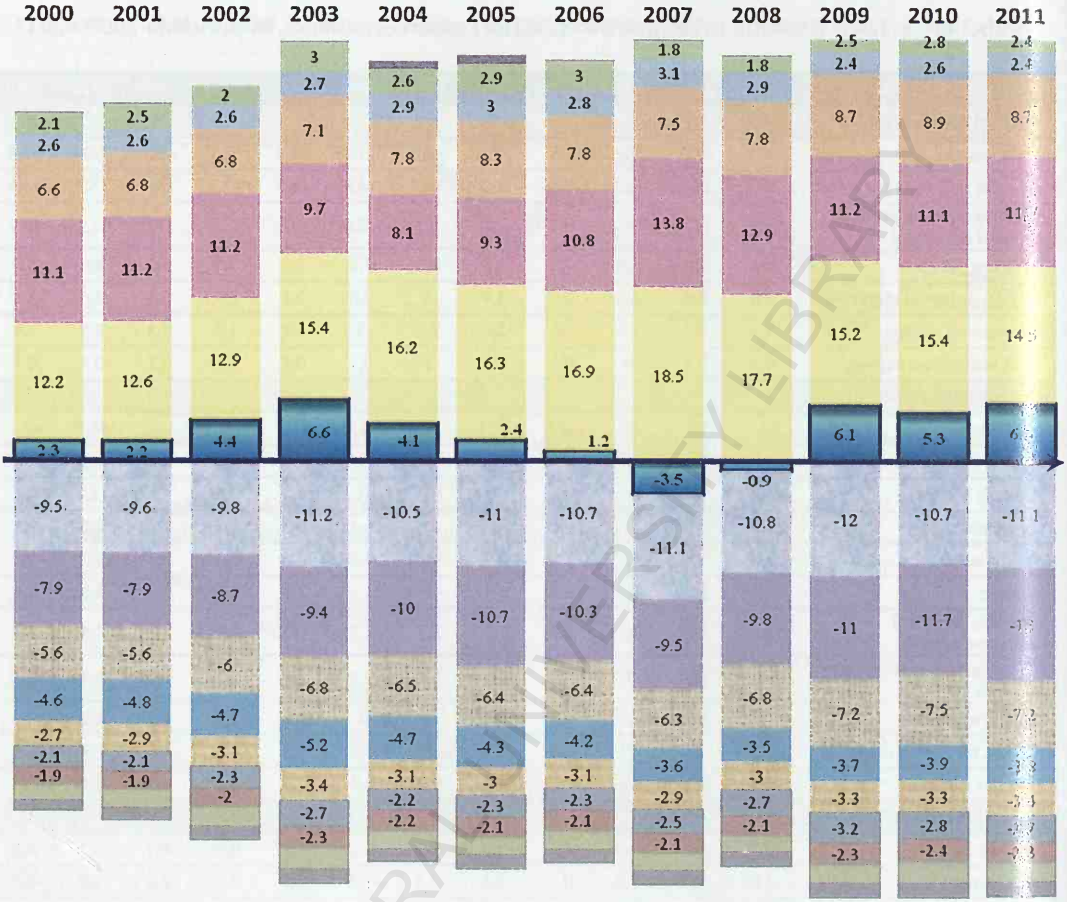

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.3.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

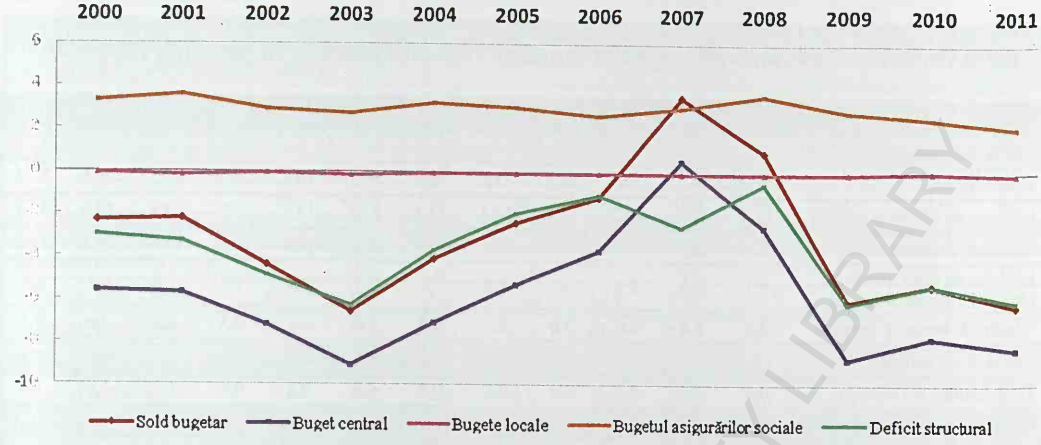

Grafic nr. A.1.3.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

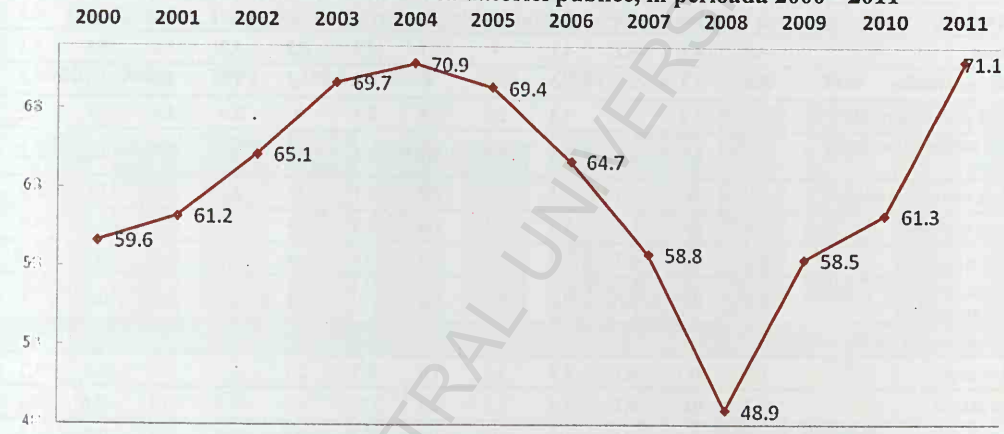

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.4.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	35,9	34,7	36	36,5	35,6	35,2	36,1	36,4	36,7	43,5	40,8	39,4
Impozite pe bunuri şi servicii	12,3	12,3	12,5	12,1	12,1	13,1	13,2	13,1	12	14,8	13,9	13,8
Contribuţii sociale	11	10,7	11	10,7	10,4	10,4	10,2	10,6	11,8	13,4	13,3	13,3
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	7,7	7,2	7,5	8	7,9	7	7,1	7,4	7,9	7,6	6,8	6,6
Vânzări de bunuri şi servicii	2,5	2,4	2,6	2,6	2,5	2,4	2,4	2,1	2,3	2,6	2,6	2,5
Alte venituri curente	2	2	2,1	2,5	2,4	2,1	2,5	2,4	2,4	3,5	2,9	2,8
Total venituri din capital	0,4	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3	0,8	0,8	0,4	1,7	1,4	1,4
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	36,1	34,8	35,8	34,8	34	33,6	33,6	34	39,7	45,5	40,7	38,3
Protecţie socială	10,7	10,2	9,9	9,9	10,2	9,8	9,4	9,3	11,6	15,8	14,6	13,1
Învăţământ	6,7	6,6	6,8	6,5	6,3	6	6	5,9	6,7	7,2	6,8	6,5
Sănătate	4,3	4,1	4,2	4,1	4	4,1	4,2	4,3	5,2	5,6	5,3	5,1
Afaceri economice	3,8	3,7	3,7	3,5	3,9	4	4,6	4,5	4,8	5,3	4,4	4,6
Servicii publice generale	3,7	3,2	3,8	3,3	2,7	2,8	3,1	3	2,8	3,4	3,1	3,2
Ordine publică şi securitate naţională	2,7	2,4	2,5	2,4	2,2	2,1	2,1	2,2	2,7	2,3	2,3	2,1
Cultură, recreere şi religie	1,9	2	2,1	2,1	2,2	2,3	2,1	2	2,3	2,4	2,1	1,9
Apărare naţională	1,4	1,4	1,4	1,7	1,4	1,4	1,3	1,3	1,7	2,3	1,8	1,6
Protecţia mediului	0,5	0,7	0,7	0,7	0,7	0,9	0,8	0,9	1,1	1,1	-0,2	-0,3
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	0,5	0,6	0,6	0,6	0,3	0,2	0	0,6	0,6	0,1	0,5	0,6
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-0,2	-0,1	0,3	1,7	1,6	1,6	2,5	2,4	-2,9	-2	0,2	1,1
Buget central	0,2	0,6	0,2	1,4	1,7	1,5	2	2,3	-2,5	-0,8	-0,6	0,1
Bugete locale	-0,4	-0,9	-0,6	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2	-0,5	-0,7	-0,5	0,2	0,1
Bugetul asigurărilor sociale	0	0,2	0,7	0,5	0,3	0,5	0,6	0,6	0,2	-0,7	0,6	0,9
Deficit primar	0	0,1	0,5	1,9	1,9	1,8	2,6	2,6	-2,7	-1,8	0,3	1,3
Dobânzi	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Deficit structural	-0,5	-0,5	-0,5	0,6	0,7	0,1	-0,2	-1,1	-4,3	-0,7	1,9	1
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică** (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	9,7	6,3	6,6	7,8	6,3	8,9	10,1	7,5	-4,2	-14,1	3,3	8,3
Deficit de cont curent	-5,4	-5,2	-10,6	-11,3	-11,3	-10	-15,3	-15,9	-9,2	3,4	2,9	2,1
Datorie publică	5,1	4,8	5,7	5,6	5	4,6	4,4	3,7	4,5	7,2	6,7	6,1

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.4.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	0	0	0,4	4,1	2,7	0,4	6,0	5,7	3,8	3,6
Instituţii financiare	44	44,2	43,3	45,1	40,1	58,2	57,3	48,1	58,7	59,7
Gospodării	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Alţii	56	55,8	56,3	50,7	57,2	41,3	36,7	46,2	37,5	36,7
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	2,8	1,3	0,4	1,2	1,2	2,2	1,2	1,3	0,7	1,1
Scadenţa: între 1 şi 5 ani	66,2	38,9	31,5	33,4	31,5	10,3	10,1	6,1	5,8	6,9
Scadenţa: peste 5 ani	30,9	59,8	68,1	65,4	67,4	87,6	88,7	92,6	93,5	92
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5
Împrumuturi	13,2	17,3	15,9	16,3	15,8	17,2	19,2	17,6	15,7	17,2
Titluri de valoare	86,4	82,2	83,7	83,2	83,6	82,1	80,1	81,7	83,7	82,2

Grafic nr. A.1.4.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

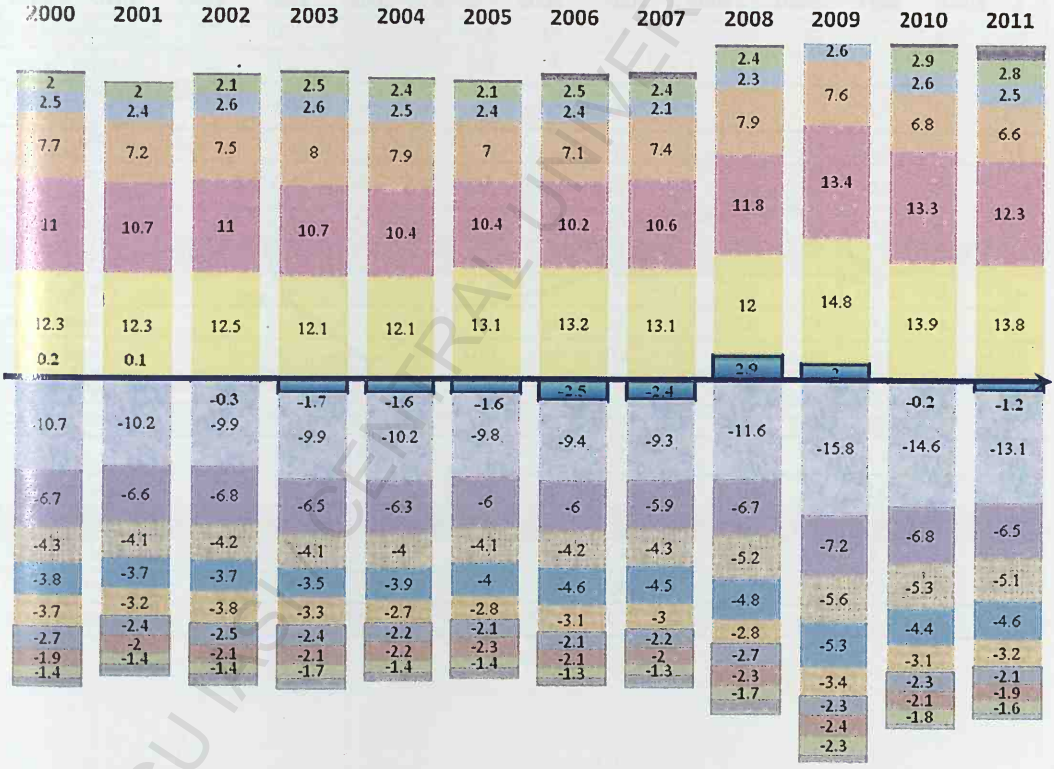

BCU MIHAI EMINESCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.4.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

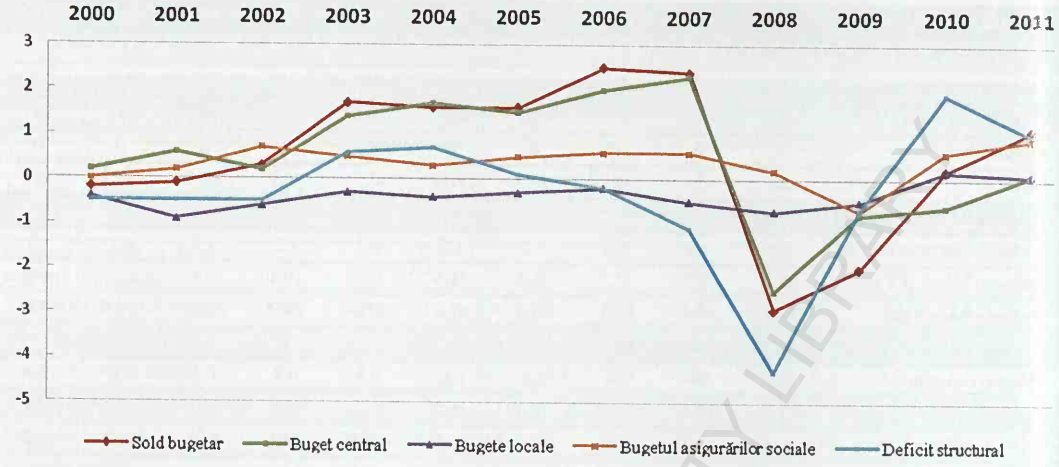

Grafic nr. A.1.4.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

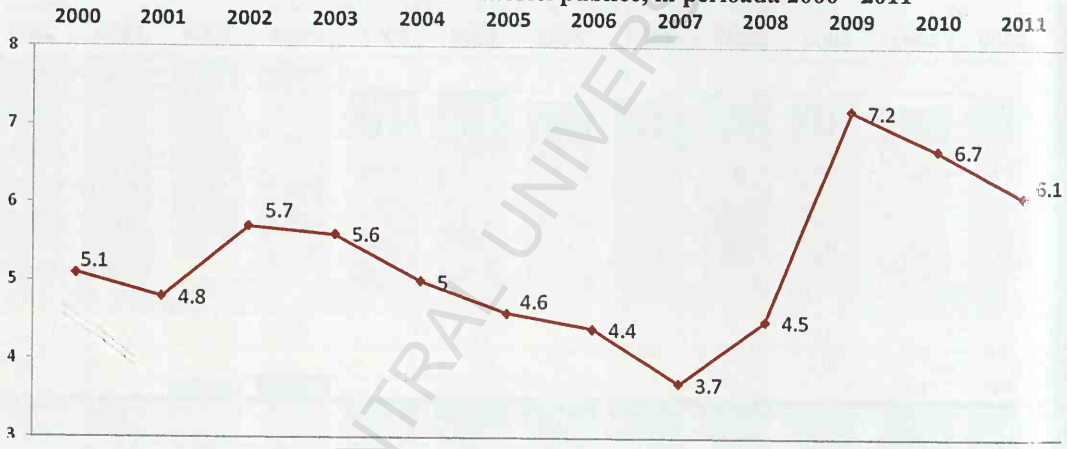

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.5.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	55,4	53,1	53,2	52,8	52,5	53,0	53,3	52,7	53,6	53,4	53,0	53,9
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	21,1	19,0	18,8	17,8	17,5	17,5	17,3	17,5	17,4	16,1	16,0	16,3
Impozite pe bunuri şi servicii	13,5	13,0	13,4	14,0	13,8	13,8	13,7	13,0	12,9	13,4	13,4	14,2
Contribuţii sociale	12,1	12,2	12,0	11,9	11,8	12,1	12,4	12,0	12,2	12,9	12,8	12,7
Vânzări de bunuri şi servicii	4,6	4,5	4,7	5,0	5,1	5,2	5,3	5,1	5,5	6,2	6,4	6,3
Alte venituri curente	3,8	4,0	3,7	3,7	4,0	3,9	4,2	4,6	5,1	4,4	4,0	4,0
Total venituri din capital	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,3
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	48,3	48,0	49,0	50,3	50,2	50,3	49,2	47,4	49,2	56,1	55,8	55,1
Protecţie socială	20,3	20,1	20,8	21,4	21,3	21,2	20,7	20,0	20,4	24,0	24,0	23,7
Servicii publice generale	6,9	6,9	6,5	6,7	6,6	6,7	6,5	6,2	6,6	7,4	7,3	7,3
Învăţământ	5,9	6,0	6,1	6,4	6,3	6,2	6,0	5,7	5,9	6,6	6,6	6,4
Sănătate	5,7	5,9	6,2	6,5	6,6	6,9	6,9	6,6	7,0	7,9	7,9	7,8
Afaceri economice	4,7	4,6	4,9	4,8	4,7	4,7	4,7	4,4	4,7	5,0	4,9	4,8
Apărare naţională	1,4	1,3	1,3	1,4	1,5	1,6	1,5	1,4	1,5	1,7	1,6	1,5
Ordine publică şi securitate naţională	1,4	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4	1,3	1,2	1,3	1,5	1,5	1,5
Cultură, recreere şi religie	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6
Protecţia mediului	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,2
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	7,0	5,1	4,2	2,6	2,5	2,9	4,2	5,3	4,4	-2,5	-2,5	-0,6
Buget central	2,6	1,4	0,9	0,2	0,1	0,2	-0,1	1,0	0,6	-4,5	-5,3	-3,0
Bugete locale	0,2	-0,5	-0,4	-0,7	-0,8	-0,8	-0,4	-0,2	-0,4	-0,7	-0,2	-0,4
Bugetul asigurărilor sociale	4,2	4,2	3,6	3,2	3,2	3,4	4,6	4,6	4,2	2,8	3,0	2,8
Deficit primar	9,8	7,8	6,3	4,4	4,0	4,4	5,6	6,8	5,8	-1,3	-1,4	0,5
Dobânzi	2,8	2,7	2,1	1,9	1,8	1,7	1,6	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4
Deficit structural	5,5	4,5	4,1	2,8	2,5	2,8	3,0	2,4	2,4	1,0	-0,5	0,3
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), deficit de cont curent şi datorie publică (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	5,3	2,3	1,8	2,0	4,1	2,9	4,4	5,3	0,3	-8,5	3,3	2,8
Deficit de cont curent	7,8	8,4	8,5	4,8	6,2	3,4	4,2	4,3	2,6	1,8	1,5	-1,6
Datorie publică	43,8	42,5	41,5	44,5	44,4	41,7	39,6	35,2	33,9	43,5	48,6	49,0

BCU IAŞI - CENTRUL DE INVESTIGARE

Tabel nr. A.1.5.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	20[illegible]
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	4,4	:	3,6	5,1	4,9	4,2	4	3,7	3,5	3,[illegible]
Instituţii financiare	16,8	:	13	14	13,7	14,2	15,8	13,8	14,7	14,[illegible]
Gospodării	0,8	:	0,8	1,3	1,3	0,9	1	3,4	0,4	0,[illegible]
Alţii	78	:	82,6	79,6	80,1	80,8	79,2	79,2	81,5	81,[illegible]
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	12,4	14,2	14,7	8,6	10,8	11,3	13,3	18,6	16,1	12,[illegible]
Scadenţa: peste 1 an	87,6	85,8	84,9	91,4	89,2	88,7	86,7	81,4	83,9	87,[illegible]
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5
Împrumuturi	13,2	17,3	15,9	16,3	15,8	17,2	19,2	17,6	15,7	17,2
Titluri de valoare	86,4	82,2	83,7	83,2	83,6	82,1	80,1	81,7	83,7	82,2

Grafic nr. A.1.5.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

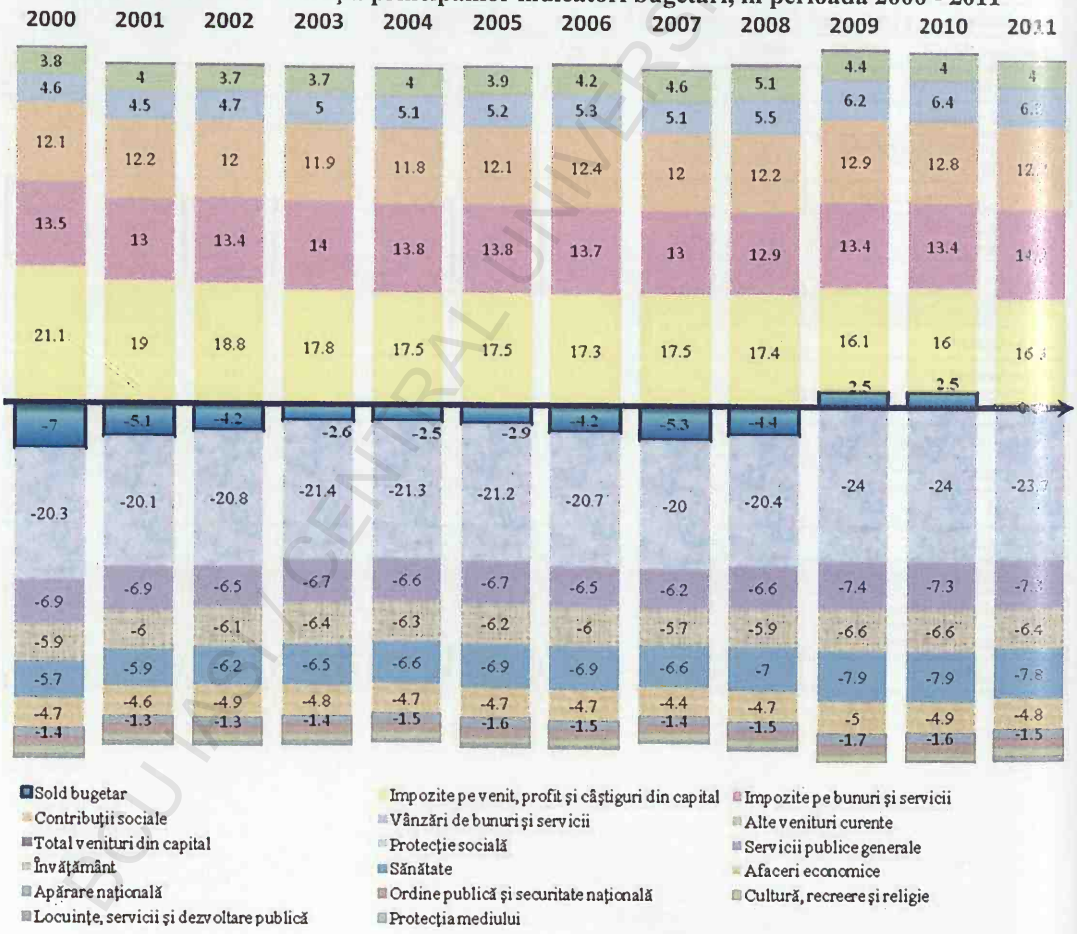

Grafic nr. A.1.5.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

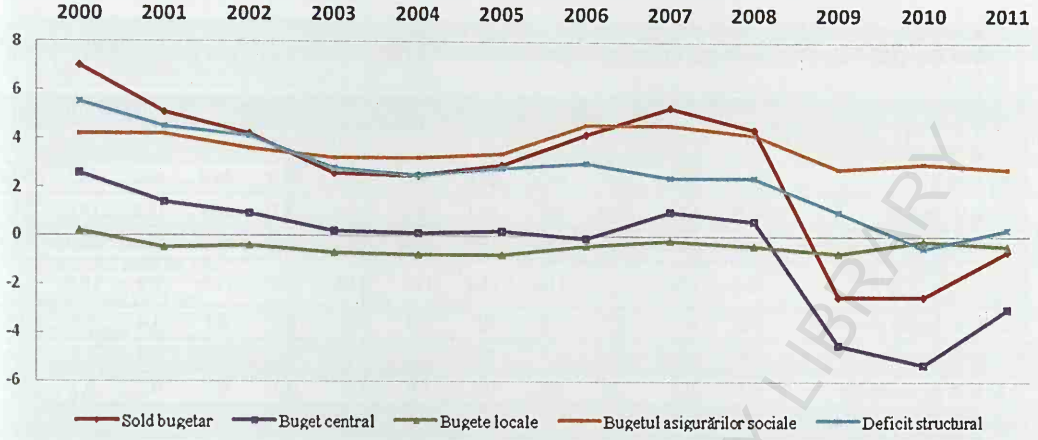

Grafic nr. A.1.5.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.6.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	50,2	50,0	49,6	49,3	49,6	50,6	50,6	49,9	49,9	49,2	49,5	50,8
Contribuţii sociale	17,9	17,9	18,0	18,3	18,1	18,2	18,2	18,0	18,1	18,8	18,6	18,8
Impozite pe bunuri şi servicii	15,2	14,8	15,0	15,0	15,3	15,4	15,3	15,1	14,9	15,1	14,9	15,3
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	12,0	12,2	11,3	11,0	11,1	11,3	11,8	11,5	11,6	9,9	10,6	11,3
Vânzări de bunuri şi servicii	3,2	3,2	3,2	3,1	3,1	3,2	3,2	3,2	3,2	3,4	3,5	3,5
Alte venituri curente	1,5	1,8	1,7	1,5	1,5	1,5	1,7	1,7	1,9	1,8	1,7	1,6
Total venituri din capital	0,3	0,2	0,4	0,5	0,5	1,0	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	51,7	51,7	52,9	53,4	53,3	53,6	53,0	52,6	53,3	56,8	56,6	56,0
Protecţie socială	20,5	20,5	20,9	21,5	21,5	21,6	22,0	21,8	22,2	23,9	23,9	23,9
Servicii publice generale	7,5	7,3	7,3	7,2	7,2	7,2	6,4	6,7	6,7	6,6	6,3	6,4
Sănătate	7,1	7,1	7,4	7,6	7,7	7,8	7,7	7,6	7,6	8,1	8,2	8,3
Învăţământ	5,9	5,9	6,0	6,0	5,8	5,8	5,7	5,5	5,6	6,1	6,1	6,0
Afaceri economice	3,7	3,5	3,7	3,5	3,4	3,5	3,5	3,3	3,3	3,8	3,8	3,5
Apărare naţională	2,0	2,0	2,0	1,9	1,9	1,8	1,8	1,7	1,7	1,9	2,1	1,8
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	1,9	1,8	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,1	2,0	1,9
Ordine publică şi securitate naţională	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,6	1,8	1,8	1,8
Cultură, recreere şi religie	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,5	1,4	1,4	1,4
Protecţia mediului	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-1,5	-1,5	-3,1	-4,1	-3,6	-2,9	-2,3	-2,7	-3,3	-7,5	-7,1	-5,2
Buget central	-2,1	-2,1	-3,0	-3,6	-2,6	-2,6	-2,0	-2,6	-3,5	-6,4	-5,8	-4,5
Bugete locale	0,2	0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,4	-0,5	-0,3	-0,1	0,0
Bugetul asigurărilor sociale	0,5	0,4	-0,2	-0,6	-0,9	-0,2	-0,1	0,2	0,7	-0,8	-1,2	-0,6
Deficit primar	1,4	1,5	-0,2	-1,3	-0,9	-0,3	0,3	0,0	-0,4	-5,1	-4,7	-2,6
Dobânzi	2,9	3,0	2,9	2,8	2,8	2,7	2,6	2,7	2,9	2,4	2,4	2,6
Deficit structural	-2,9	-2,3	-3,6	-3,8	-4,5	-3,8	-3,6	-4,3	-4,1	-6,1	-5,9	-4,3
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică (% în PIB)**												
Rata reală de creştere a PIB	3,7	1,8	0,9	0,9	2,5	1,8	2,5	2,3	-0,1	-3,1	1,7	1,7
Deficit de cont curent	1,2	1,7	1,0	0,4	0,5	-0,5	-0,6	-1,0	-1,7	-1,3	-1,6	-2,0
Datorie publică	57,3	56,9	58,8	62,9	64,9	66,4	63,7	64,2	68,2	79,2	82,3	86,0

BCU IAŞI - CENTRALA UNIVERSITARĂ

Tabel nr. A.1.6.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	1,6	:	3,2	1,2	1,8	2,8	2,5	1,3	1,2	1,3
Instituţii financiare	43,9	:	50,4	45	43,7	43,4	41,8	42,6	41	41,7
Gospodării	3,6	:	0,4	0,9	0,7	0,8	0,6	0,4	0,3	0,2
Alţi	50,9	:	46	52,8	53,8	53	55,1	55,7	57,6	56,7
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	12,6	14,2	13,8	14,2	11,6	10,4	14,4	17,4	16,5	15,4
Scadenţa: între 1 şi 5 ani	0	85,8	81,0	80,5	82,6	89,6	85,6	82,6	83,5	84,6
Scadenţa: peste 5 ani	87,4	0	5,2	5,3	5,8	0	0	0	0	0
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5
Împrumuturi	13,2	17,3	15,9	16,3	15,8	17,2	19,2	17,6	15,7	17,2
Titluri de valoare	86,4	82,2	83,7	83,2	83,6	82,1	80,1	81,7	83,7	82,2

Grafic nr. A.1.6.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

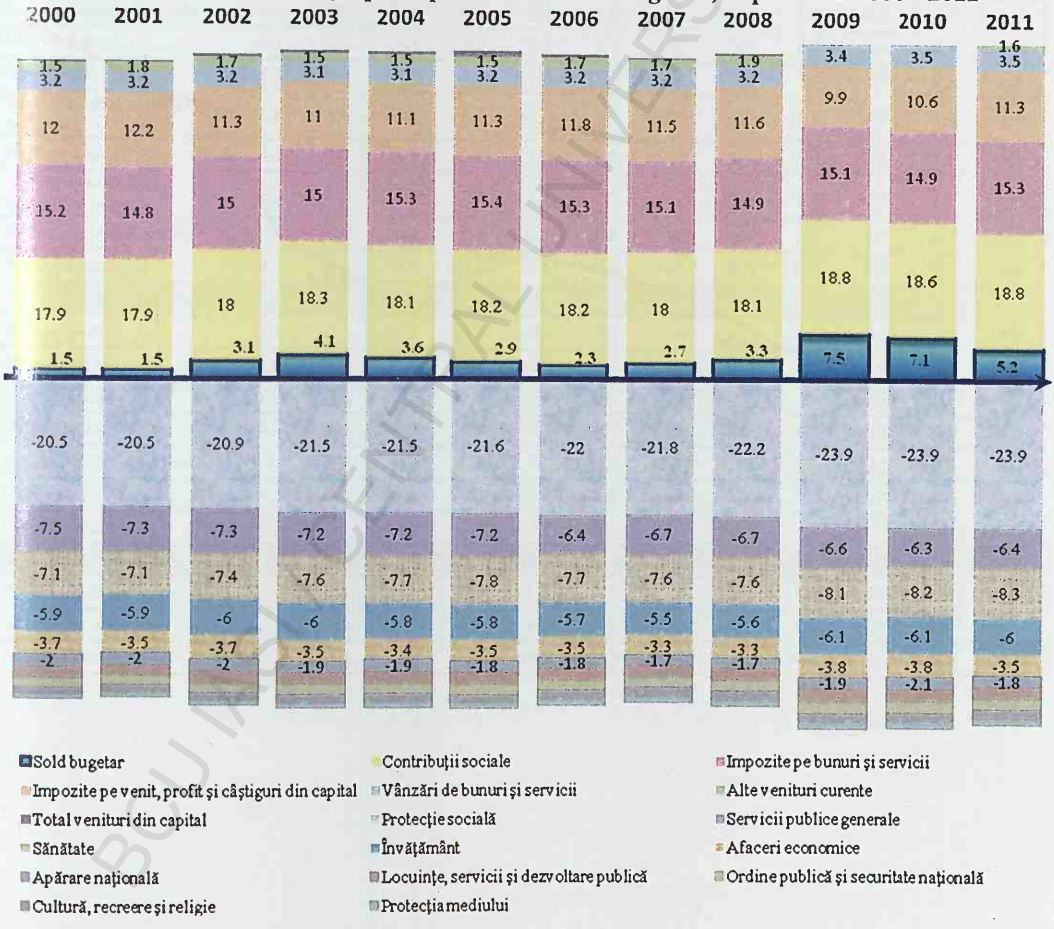

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.6.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

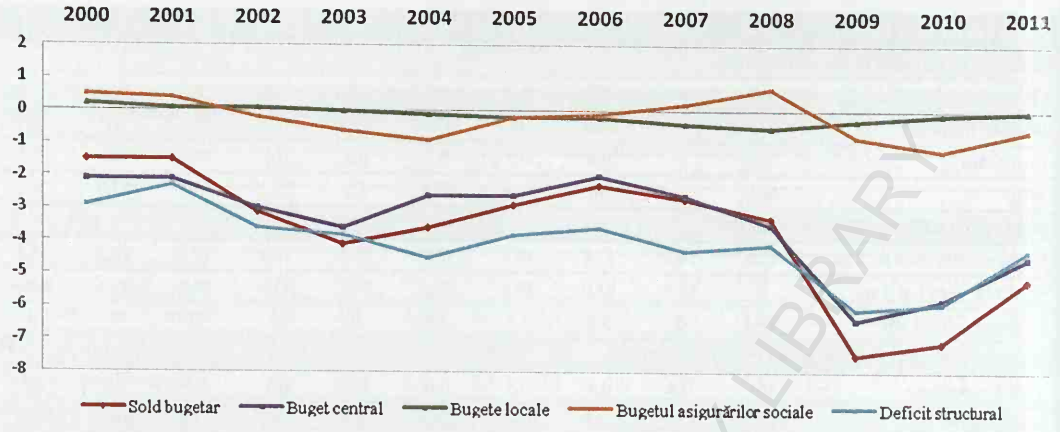

Grafic nr. A.1.6.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.7.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	46,2	44,5	44,1	44,3	43,3	43,6	43,7	43,7	44,0	45,1	43,6	44,5
Contribuţii sociale	18,6	18,4	18,4	18,5	18,1	17,9	17,3	16,5	16,5	17,3	16,9	16,9
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	12,8	11,3	10,9	10,8	10,6	10,9	11,7	12,1	12,2	11,5	10,9	11,4
Impozite pe bunuri şi servicii	10,6	10,6	10,6	10,8	10,6	10,5	10,5	10,9	10,9	11,5	11	11,3
Vânzări de bunuri şi servicii	2,2	2,3	2,2	2,3	2,3	2,4	2,4	2,4	2,5	2,8	2,8	2,9
Alte venituri curente	1,5	1,6	1,6	1,5	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,6	1,5	1,8
Total venituri din capital	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	45,1	47,6	47,9	48,5	47,1	46,9	45,3	43,5	44,1	48,2	47,7	45,3
Protecţie socială	21,0	21,0	21,2	21,7	21,3	21,3	20,5	19,4	19,3	21,2	20,5	19,6
Sănătate	6,6	6,7	6,9	7,0	6,6	6,7	6,6	6,5	6,7	7,3	7,2	7,0
Servicii publice generale	6,2	6	6,1	6,2	6,1	6,0	5,9	5,8	6,0	6,3	6,2	6,2
Învăţământ	4,1	4,2	4,2	4,2	4,1	4,1	4,0	3,9	4,0	4,4	4,3	4,3
Afaceri economice	1,8	4,4	4,1	4,0	3,8	3,6	3,4	3,2	3,5	3,9	4,8	3,5
Ordine publică şi securitate naţională	1,6	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,7	1,6	1,6
Apărare naţională	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	0,8	0,8	0,7	0,6	0,6
Cultură, recreere şi religie	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Protecţia mediului	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,8	0,7	0,7
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	1,1	-3,1	-3,8	-4,2	-3,8	-3,3	-1,6	0,2	-0,1	-3,1	-4,1	-0,8
Buget central	1,4	-1,3	-1,8	-1,9	-2,3	-2,1	-1,5	-0,8	-0,7	-1,6	-3,3	-1
Buget de stat	-0,4	-1,4	-1,5	-1,6	-1,3	-1	-0,5	0,1	0	-0,8	-0,8	-0,4
Bugete locale	0,2	-0,1	-0,3	-0,4	-0,1	0	0,1	0,5	0,4	-0,1	-0,2	0,1
Bugetul asigurărilor sociale	0	-0,2	-0,3	-0,3	0	-0,2	0,2	0,4	0,3	-0,6	0,2	0,6
Dobânzi	3,2	3,1	3,0	3,0	2,9	2,8	2,9	2,8	2,8	2,7	2,5	2,5
Deficit structural	0,4	-3,1	-3,8	-3,2	-2,8	-2,1	-1,7	-0,9	-1,2	-0,9	-3,5	-0,9
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică (% în PIB)**												
Rata reală de creştere a PIB	3,1	1,5	0	-0,4	1,2	0,7	3,7	3,3	1,1	-5,1	4,2	3,0
Deficit de cont curent	-1,7	0	2,0	1,9	4,7	5,1	6,3	7,4	6,2	5,9	6,0	5,7
Datorie publică	60,2	59,1	60,7	64,4	66,2	68,5	68,0	65,2	66,8	74,5	82,5	80,5

BCU IAŞI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.7.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	:	:	0	0	0	0	0	0	0	0
Instituţii financiare	:	:	48,4	46,6	43,5	39,7	39,6	48,4	38,7	34,3
Gospodării	:	:	0	0	0	0	0	0	0	0
Alţii	:	:	42,7	45,0	45,7	48,5	48,7	50,1	49,9	54,9
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	9,3	8,5	10,2	10,1	10,7	11,0	17,8	14,9	14,9	13,6
Scadenţa: peste 1 an	90,7	91,5	89,8	89,9	89,3	89,0	82,2	85,1	85,1	86,4
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Împrumuturi	10,5	9,8	10,1	10,5	11,4	11,2	10,6	10,4	10,6	11,1
Titluri de valoare	89,3	89,9	89,6	89,2	88,2	88,4	89,1	89,2	89	88,5

Grafic nr. A.1.7.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

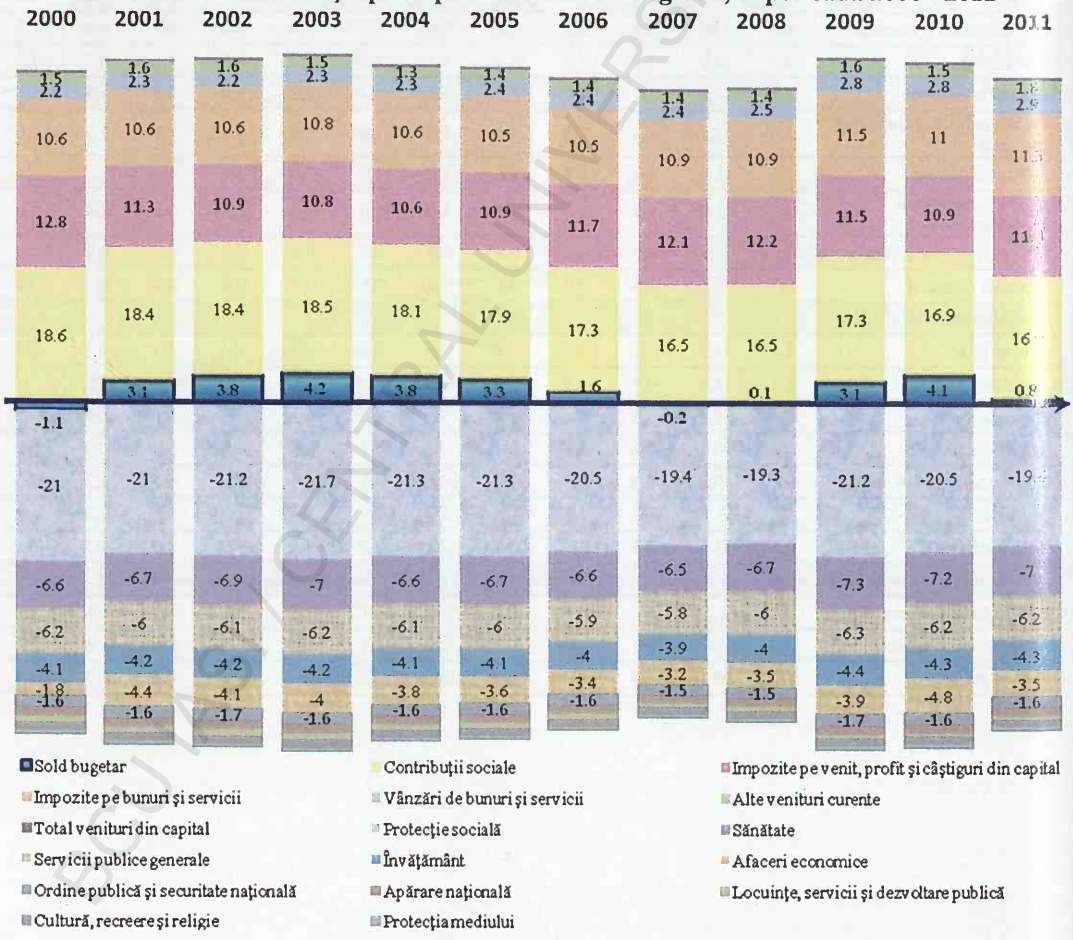

Grafic nr. A.1.7.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

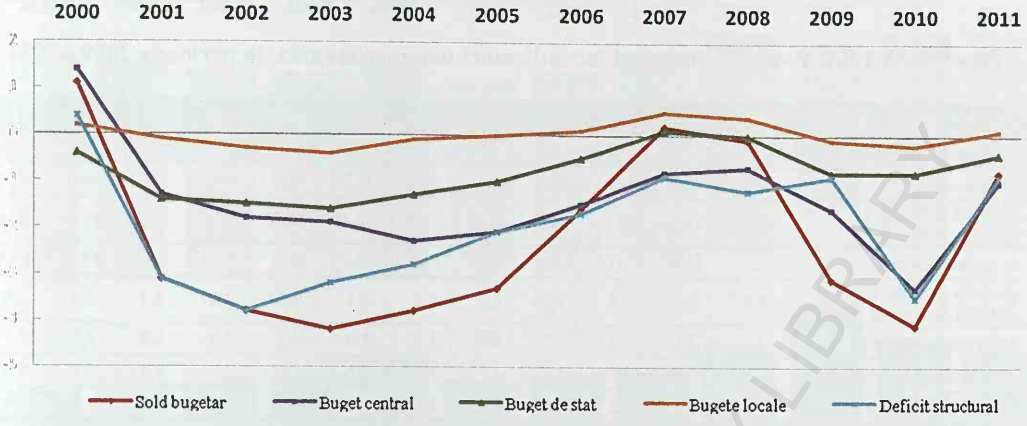

Grafic nr. A.1.7.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.8.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	43,0	40,9	40,3	39,0	38,1	39,0	39,2	40,7	40,7	38,3	40,6	42,3
Impozite pe bunuri şi servicii	13,6	13,3	12,9	12,0	11,7	11,8	12,4	12,7	12,4	11,3	12,3	12,8
Contribuţii sociale	12,5	12,6	13,6	13,8	13,3	13,5	12,4	13,0	13,2	12,7	13,4	13,2
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	9,7	8,6	8,6	7,8	8,0	8,6	8,1	8,2	8,0	8,3	7,9	8,6
Alte venituri curente	3,1	3,7	2,7	2,2	1,9	1,8	1,9	2,1	2,4	2,2	2,2	2,7
Total venituri din capital	2,9	1,5	1,2	1,7	1,7	1,6	2,5	2,6	2,2	1,4	2,1	2,4
Vânzări de bunuri şi servicii	1,2	1,3	1,3	1,5	1,6	1,6	1,8	2,2	2,4	2,4	2,7	2,6
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	46,7	45,4	45,1	44,7	45,5	44,6	45,3	47,5	50,6	54,0	51,5	51,8
Protecţie socială	17,0	16,6	16,9	15,1	14,4	15,3	15,1	16,0	17,0	18,4	18,9	20,4
Servicii publice generale	11,7	10,7	10,3	9,8	10,5	10,0	10,1	11,5	10,7	11,8	11,9	12,8
Afaceri economice	5,3	4,5	4,0	4,3	5,1	3,6	4,2	4,0	5,4	4,9	4,0	3,2
Apărare naţională	4,0	3,3	3,5	3,5	3,2	3,0	2,5	2,7	3,0	3,5	2,4	2,4
Sănătate	3,9	5,1	5,0	5,2	5,5	5,9	6,5	6,4	7,1	7,4	7,1	6,0
Învăţământ	2,9	2,7	2,9	4,0	3,9	3,9	3,9	3,9	4,1	4,3	4,0	4,1
Ordine publică şi securitate naţională	0,7	1,2	1,2	1,5	1,7	1,6	1,5	1,5	1,6	1,9	1,8	1,7
Protecţia mediului	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,5
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2
Cultură, recreere şi religie	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,5
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-3,7	-4,5	-4,8	-5,6	-7,5	-5,2	-5,7	-6,5	-9,8	-15,6	-10,7	-9,4
Buget central	-5,7	-6,0	-7,2	-8,1	-9,6	-6,2	-6,1	-6,5	-9,9	-15,4	-11,8	-9,9
Bugete locale	0,0	0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	-0,3	0,3
Bugetul asigurărilor sociale	2,1	1,4	2,5	2,5	2,2	1,1	0,5	0,1	0,2	-0,2	1,4	-0,7
Deficit primar	3,6	2,0	0,7	-0,7	-2,6	-0,7	-1,4	-2,0	-4,8	-10,5	-4,9	-2,3
Dobânzi	7,4	6,5	5,6	5,0	4,8	4,6	4,6	4,8	5,1	5,2	5,9	7,2
Deficit structural	-4,0	-4,3	-4,3	-5,6	-7,8	-5,3	-6,8	-7,9	-10,5	-15,0	-8,4	-5,1
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică** (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	3,5	4,2	3,4	5,9	4,4	2,3	5,5	3,5	-0,2	-3,1	-4,9	-7,1
Deficit de cont curent	-7,8	-7,2	-6,5	-6,5	-5,8	-7,6	-11,4	-14,6	-14,9	-11,2	-10,1	-9,9
Datorie publică	103,4	103,7	101,7	97,4	98,6	100,0	106,1	107,4	112,9	129,7	148,3	170,6

BCU IAŞI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.8.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

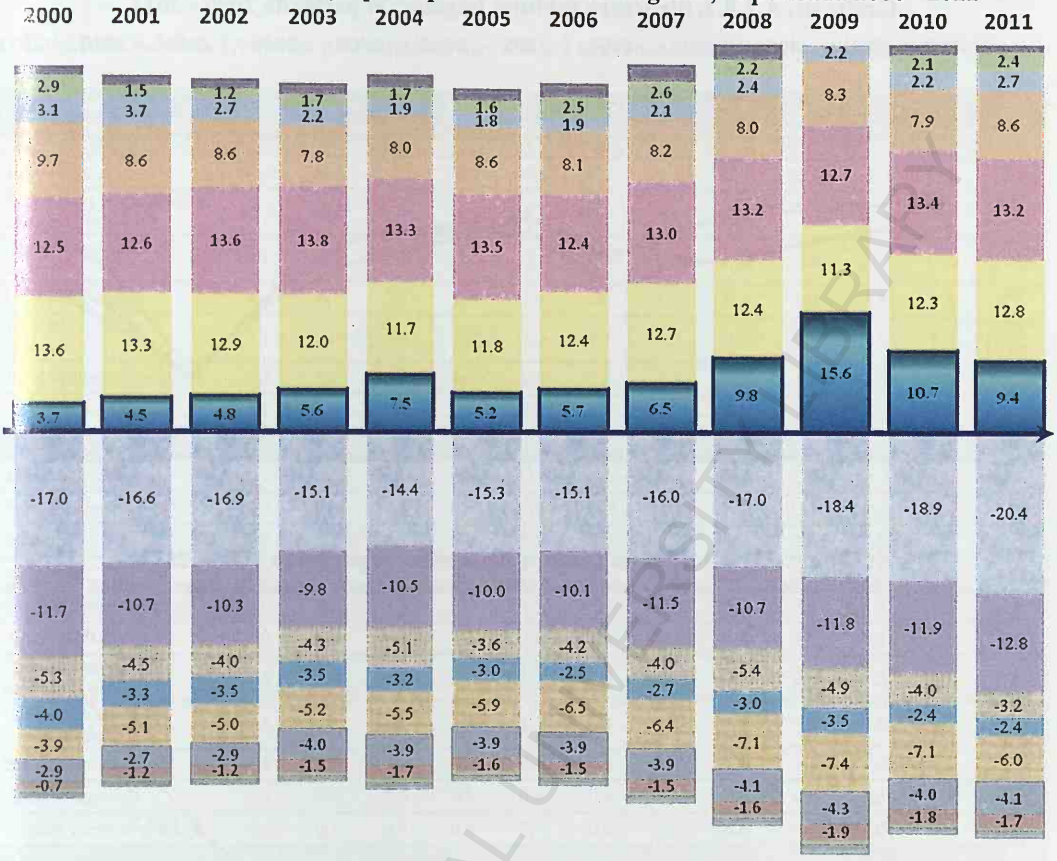

- Sold bugetar
- Impozite pe bunuri şi servicii
- Contribuţii sociale
- Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital
- Alte venituri curente
- Total venituri din capital
- Vânzări de bunuri şi servicii
- Protecţie socială
- Servicii publice generale
- Afaceri economice
- Apărare naţională
- Sănătate
- Învăţământ
- Ordine publică şi securitate naţională
- Protecţia mediului
- Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică
- Cultură, recreere şi religie

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.8.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

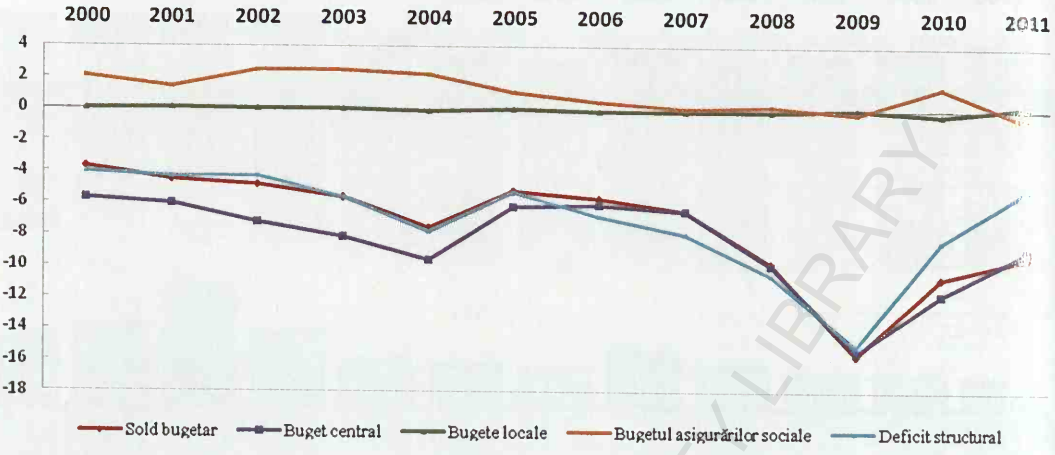

Grafic nr. A.1.8.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.9.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	36,0	34,1	33,2	33,6	35,0	35,5	37,3	36,9	35,7	34,7	35,2	34,9
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	13,2	12,6	11,5	11,7	12,2	12,1	13	12,7	11,5	10,8	10,7	12,1
Impozite pe bunuri şi servicii	13	11,9	12,1	12,2	12,9	13,4	13,9	13,4	12,4	11,3	11,5	11,1
Contribuţii sociale	5,6	5,7	5,7	5,7	5,9	6	6,1	6,3	6,8	7,4	7,3	6,4
Vânzări de bunuri şi servicii	1,7	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,1	2,1	2,3	2,8	3,3	3,2
Total venituri din capital	1,5	1,2	1,3	1,3	1,2	1,2	1,4	1,5	1,2	1,0	1,0	0,7
Alte venituri curente	1,1	1,1	0,9	0,8	0,7	0,8	0,8	0,9	1,3	1,3	1,5	1,3
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	31,2	33,2	33,5	33,2	33,6	33,8	34,4	36,8	43,1	48,7	66,1	48,1
Protecţie socială	8,3	8,8	9,4	9,5	9,9	10,7	10,8	11,7	13,9	16,9	17,3	17,3
Sănătate	5,5	6,2	6,5	6,8	7,1	6,5	6,5	6,8	7,6	8,3	8	7,5
Învăţământ	4,3	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,6	4,8	5,4	5,9	5,5	5,2
Servicii publice generale	4,0	3,6	3,4	3,3	3,3	3,3	3,1	3,3	3,6	4,4	4,9	5,5
Afaceri economice	4,0	4,4	4,1	4,1	3,9	3,8	4,1	4,3	6,0	7,2	25	7,9
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	1,6	1,9	1,9	1,4	1,3	1,6	1,7	2,2	2,0	1,3	1,1	0,6
Ordine publică şi securitate naţională	1,5	1,6	1,5	1,5	1,5	1,4	1,5	1,6	1,8	1,9	1,8	1,8
Protecţia mediului	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,2	1,2	1,1	1,0
Apărare naţională	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4
Cultură, recreere şi religie	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	0,9	0,9
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	4,7	0,9	-0,4	0,4	1,4	1,7	2,9	0,1	-7,4	-13,9	-30,9	-13,4
Buget central	4,4	0,8	0,1	-0,1	1	1,1	2,3	0	-6,8	-12,4	-30,3	-13,4
Bugete locale	-0,1	-0,5	-0,3	0,3	0,1	0,2	0,2	-0,2	-0,4	0	0,1	0
Bugetul asigurărilor sociale	0,5	0,6	-0,1	0,2	0,3	0,4	0,4	0,3	-0,2	-1,5	-0,6	0
Deficit primar	6,7	2,4	1,1	1,7	2,5	2,7	4,0	1,1	-6	-11,9	-27,7	-10
Dobânzi	2,0	1,5	1,4	1,3	1,1	1,1	1,0	1,0	1,3	2,0	3,2	3,3
Deficit structural	2,8	-0,3	-1,3	0,3	1,6	1,5	2,3	-1,5	-7,5	-12,1	-28,9	-12,1
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică** (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	10,7	5,3	5,6	3,9	4,4	5,9	5,4	5,4	-2,1	-5,5	-0,8	1,4
Deficit de cont curent	-0,4	-0,6	-1,0	0	-0,6	-3,5	-3,5	-5,4	-5,7	-2,3	1,1	1,1
Datorie publică	35,1	35,2	32	30,7	29,5	27,3	24,6	25,1	44,5	64,9	92,2	106,4

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.9.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

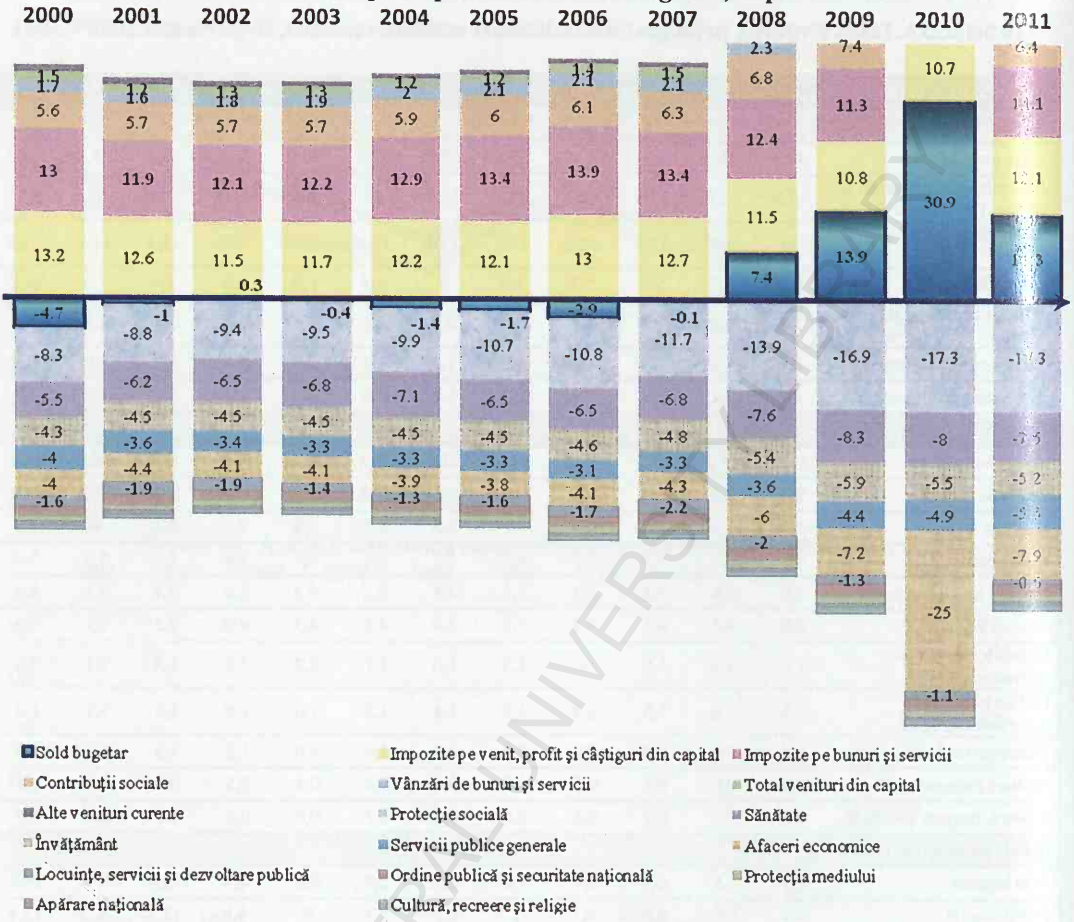

Tabel nr. A.1.9.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	:	:	0,2	0,3	0,4	0,6	0,4	0,4	0,1	0,6
Instituţii financiare	:	:	22,1	19,3	19,0	20,1	15,1	29,9	37,9	29,5
Gospodării	:	:	0,6	18,9	18,5	16,1	11,3	9,9	9,6	9,0
Alţii	:	:	58,7	61,5	62,2	63,1	73,2	59,8	52,4	60,9
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	17,7	10,4	0,9	0,7	12,0	19,0	37,4	23,8	8,5	5,4
Scadenţa: între 1 şi 5 ani	21,2	20,4	15,5	16	20,7	13,3	24,8	22,2	25,6	25,1
Scadenţa: peste 5 ani	61,1	69,2	65,1	64,3	67,2	67,6	38,9	54,1	65,9	69,5
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5
Împrumuturi	13,2	17,3	15,9	16,3	15,8	17,2	19,2	17,6	15,7	17,2
Titluri de valoare	86,4	82,2	83,7	83,2	83,6	82,1	80,1	81,7	83,7	82,2

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

Grafic nr. A.1.9.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

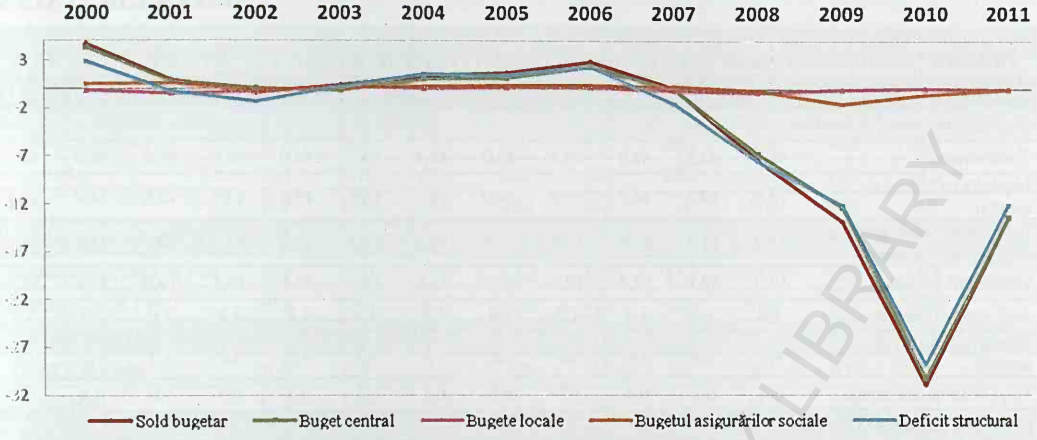

Grafic nr. A.1.9.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.10.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	45,0	44,5	44,0	44,4	44,0	43,4	45,0	46,0	45,9	46,5	46,0	46,1
Impozite pe bunuri şi servicii	14,6	14,1	14,2	13,9	14,0	14,1	14,8	14,6	13,7	13,6	14,0	14,1
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	14,3	14,7	13,8	13,3	13,3	13,2	14,3	15,0	15,2	14,7	14,6	14,3
Contribuţii sociale	12,3	12,1	12,2	12,5	12,6	12,6	12,6	13,1	13,7	14,0	13,7	13,7
Alte venituri curente	1,8	1,9	1,9	1,7	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8	2,0	1,9	1,9
Vânzări de bunuri şi servicii	1,5	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4
Total venituri din capital	0,4	0,3	0,4	1,7	0,9	0,4	0,3	0,3	0,3	1,0	0,5	0,7
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	45,9	47,7	47,1	48,1	47,5	47,9	48,5	47,6	48,6	51,9	50,4	49,9
Protecţie socială	17,4	17,3	17,6	17,9	17,9	18,0	18,0	18,1	18,7	20,4	20,4	20,5
Servicii publice generale	9,6	9,6	9,4	9,1	8,7	8,8	8,5	8,5	8,8	8,5	8,3	8,6
Sănătate	6,0	6,3	6,3	6,4	6,7	6,9	7,1	6,8	7,2	7,6	7,5	7,4
Învăţământ	4,6	4,7	4,7	4,8	4,6	4,7	4,6	4,6	4,4	4,6	4,5	4,2
Afaceri economice	2,6	4,3	4,1	4,0	3,9	3,8	4,8	4,0	3,9	4,5	3,8	3,6
Ordine publică şi securitate naţională	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9	1,9	1,8	2,0	2,0	2,0
Apărare naţională	1,2	1,1	1,1	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,6	1,5	1,5
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	0,9	0,8	0,1	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7
Cultură, recreere şi religie	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,6
Protecţia mediului	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-0,8	-3,1	-3,1	-3,6	-3,5	-4,4	-3,4	-1,6	-2,7	-5,4	-4,5	-3,9
Buget central	-1,1	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,9	-2,9	-2,0	-2,6	-4,8	-4,3	-3,8
Bugete locale	-0,1	-0,3	-0,8	-0,4	-1,0	-0,8	-1,0	-0,1	-0,4	-0,4	-0,5	-0,3
Bugetul asigurărilor sociale	0,4	0,2	0,7	-0,2	0,4	0,3	0,4	0,6	0,3	-0,3	0,3	0,2
Deficit primar	5,4	3,1	2,5	1,5	1,2	0,2	1,2	3,4	2,5	-0,8	0,1	1,0
Dobânzi	6,3	6,3	5,6	5,1	4,8	4,7	4,6	4,9	5,1	4,6	4,5	4,8
Deficit structural	-1,8	-3,3	-2,3	-1,9	-3,9	-4,9	-4,5	-3,1	-3,5	-3,6	-3,5	-3,0
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică** (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	3,7	1,9	0,5	0,0	1,7	0,9	2,2	1,7	-1,2	-5,5	1,7	0,4
Deficit de cont curent	1,2	1,7	1,0	0,4	0,5	-0,5	-0,6	-1,0	-1,7	-1,3	-1,6	-2,0
Datorie publică	108,5	108,2	105,1	103,9	103,4	105,7	106,3	103,3	106,1	116,4	119,2	120,7

BCU IAŞI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.10.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	5,1	2,3	2,3	2,5	2,2	0,7	0,6	0,5	0,3	0,2
Instituţii financiare	34,3	39,8	39,9	40,1	40,2	39,8	38,6	42,2	44,5	45,5
Gospodării	27,4	21,1	22,9	19,2	18,2	20,5	19,7	15,2	11,2	15,7
Alţii	33,2	36,9	34,9	38,2	39,3	39	41,2	42,2	44	38,5
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	19,8	17,0	17,5	18,1	18,2	17,5	18,2	17,3	15,9	15,3
Scadenţa: peste 1 an	80,2	83,0	82,5	81,9	81,8	82,5	81,8	82,7	84,1	84,7
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5
Împrumuturi	13,2	17,3	15,9	16,3	15,8	17,2	19,2	17,6	15,7	17,2
Titluri de valoare	86,4	82,2	83,7	83,2	83,6	82,1	80,1	81,7	83,7	82,2

Grafic nr. A.1.10.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

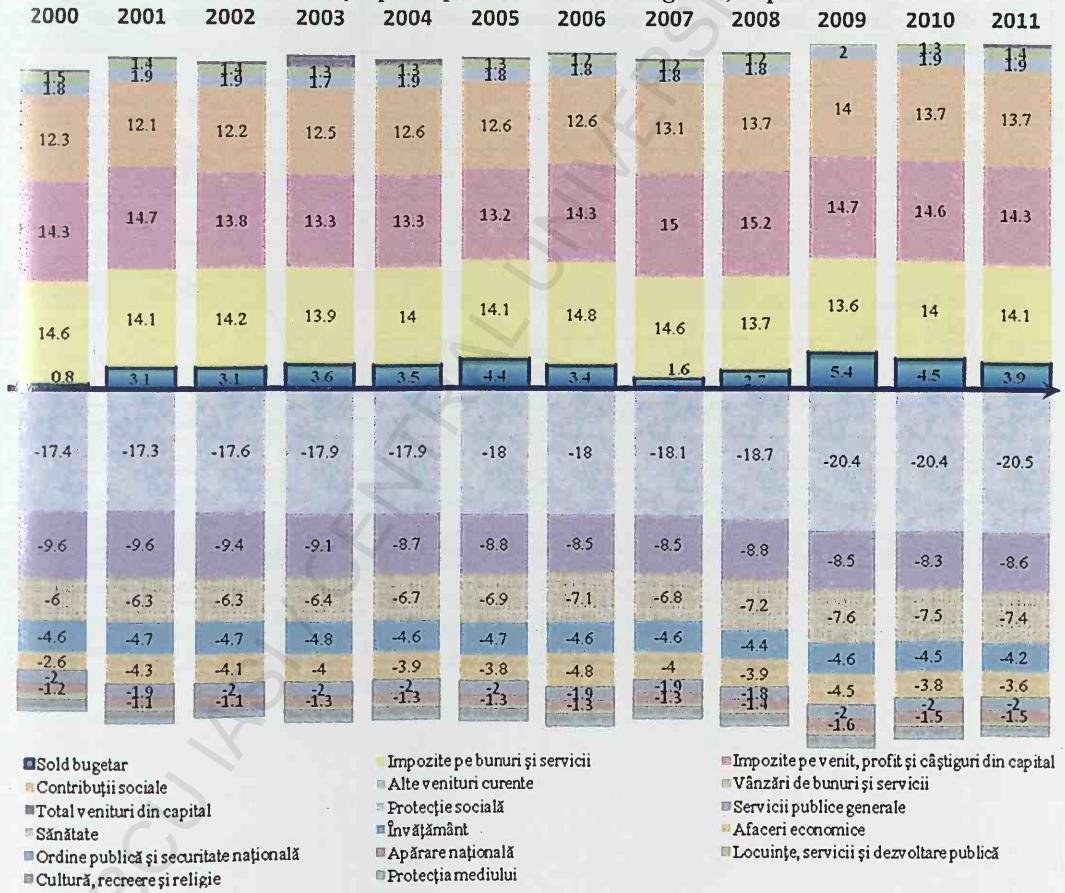

BCU IAŞI - CENTRUL UNIVERSITAR LIBART

Grafic nr. A.1.10.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

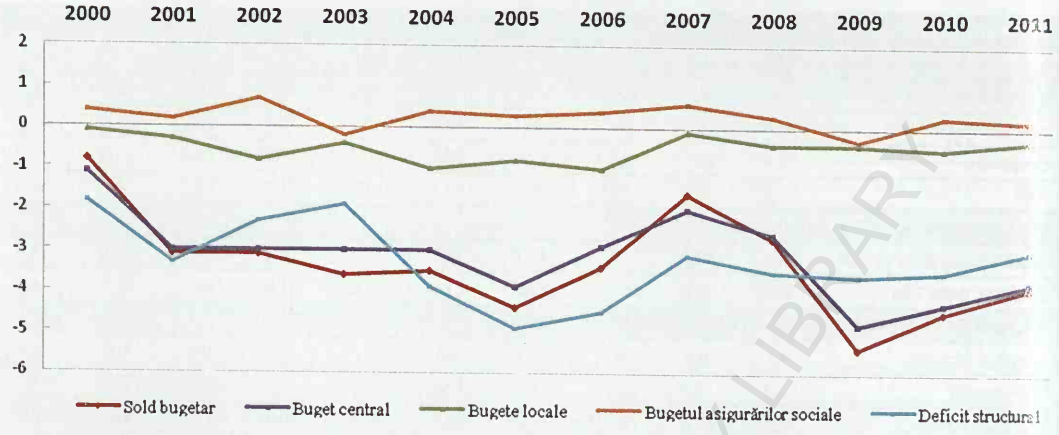

Grafic nr. A.1.10.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

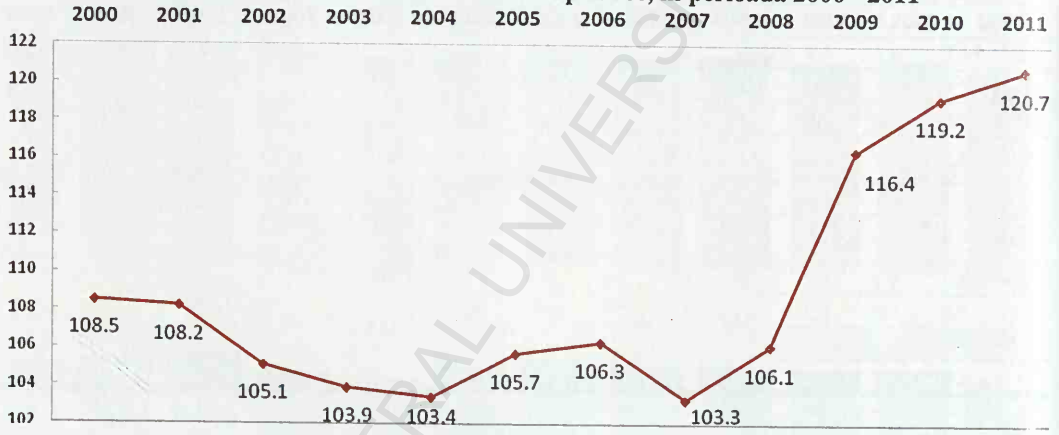

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.11.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	43,6	44,2	43,6	42,3	41,5	41,5	39,9	39,9	42,3	43,9	42,0	41,6
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	14,9	15,2	15,3	14,6	13,0	13,6	13,0	13,0	14,1	14,6	14,4	14,0
Impozite pe bunuri şi servicii	13,5	13,1	12,7	12,3	13,3	13,2	12,6	12,4	12,4	12,6	11,9	11,9
Contribuţii sociale	10,9	11,8	11,8	11,7	11,6	11,3	10,8	10,7	11,5	12,7	11,9	12,0
Alte venituri curente	2,3	2,2	1,9	1,5	1,4	1,3	1,6	1,7	2,1	1,5	1,6	1,7
Vânzări de bunuri şi servicii	1,8	1,8	1,9	1,9	2,0	1,9	1,8	1,9	1,9	2,1	2,0	1,9
Total venituri din capital	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	37,6	38,1	41,5	41,8	42,6	41,5	38,6	36,3	39,1	44,6	42,8	42,0
Protecţie socială	15,7	16,5	17,2	17,7	17,7	17,4	16,4	15,3	16,8	19,4	18,5	18,1
Servicii publice generale	4,8	4,6	4,7	4,5	4,8	4,5	4,0	3,8	4,2	4,6	4,6	4,8
Învăţământ	4,3	4,6	4,8	4,9	4,9	4,7	4,4	4,2	4,6	5,3	5,2	5,1
Afaceri economice	4,1	2,8	5,0	4,7	4,8	4,4	4,7	4,0	4,0	4,6	4,3	4,2
Sănătate	4,1	4,8	4,7	4,8	5,1	5,2	4,6	4,4	4,7	5,3	5,0	4,8
Cultură, recreere şi religie	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	2,3	1,7	1,8	1,8	1,9	1,8	1,7
Protecţia mediului	1,1	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,1	1,1	1,3	1,1	1,2
Ordine publică şi securitate naţională	0,9	0,9	1,0	1,1	1,1	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,1
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	0,7	0,8	1,0	0,8	0,8	0,7	0,6	0,6	0,7	0,8	0,7	0,8
Apărare naţională	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,5	0,4
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	6,0	6,1	2,1	0,5	-1,1	0,0	1,4	3,7	3,2	-0,8	-0,8	-0,3
Buget central	2,8	2,9	-0,4	-1,3	-2,5	-1,2	-0,6	0,9	-0,2	-2,7	-2,5	-2,3
Bugete locale	0,5	0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,3	0,2	0,4	0,5	-0,1	0,1	0,1
Bugetul asigurărilor sociale	2,7	3,1	2,4	1,8	1,5	1,5	1,8	2,4	2,9	2,0	1,6	1,9
Deficit primar	6,3	6,4	2,4	0,7	-0,9	0,2	1,5	3,9	3,5	-0,4	-0,5	0,1
Dobânzi	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5
Deficit structural	3,7	5,2	1,0	0,6	-0,9	-0,2	0,6	1,6	2,5	0,9	0,0	0,2
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), deficit de cont curent şi datorie publică (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	8,4	2,5	4,1	1,7	4,4	5,3	4,9	6,6	-0,7	-4,1	2,9	1,7
Deficit de cont curent	13,2	8,8	10,5	8,1	11,9	11,5	10,4	10,1	5,4	7,2	8,2	7,1
Datorie publică	6,2	6,3	6,3	6,1	6,3	6,1	6,7	6,7	14,4	15,3	19,2	18,3

BCU IAŞI CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

Tabel nr. A.1.11.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	4,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Instituţii financiare	92,1	92,7	93,5	91,7	92,2	92,4	94,2	93,9	95,4	95,2
Gospodării	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Alţii	3,4	2,5	0,7	1,4	1,4	1,2	2,6	2,6	1,9	1,9
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	15,9	12,8	17,6	25,9	15,0	13,6	7,0	7,3	8,9	8,8
Scadenţa: între 1 şi 5 ani	84,1	82,4	83,5	64,1	78,5	80	89,7	89,2	91,1	91,2
Scadenţa: peste 5 ani	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	4,5	4,8	5,8	6,9	6,4	6,4	3,3	3,5	2,7	2,8
Împrumuturi	54,4	75,6	76,8	81,5	90,2	93,6	59,6	60,4	45,2	45,8
Titluri de valoare	41,2	19,6	17,4	11,6	3,3	0	37,1	36,1	52,1	51,4

Grafic nr. A.1.11.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

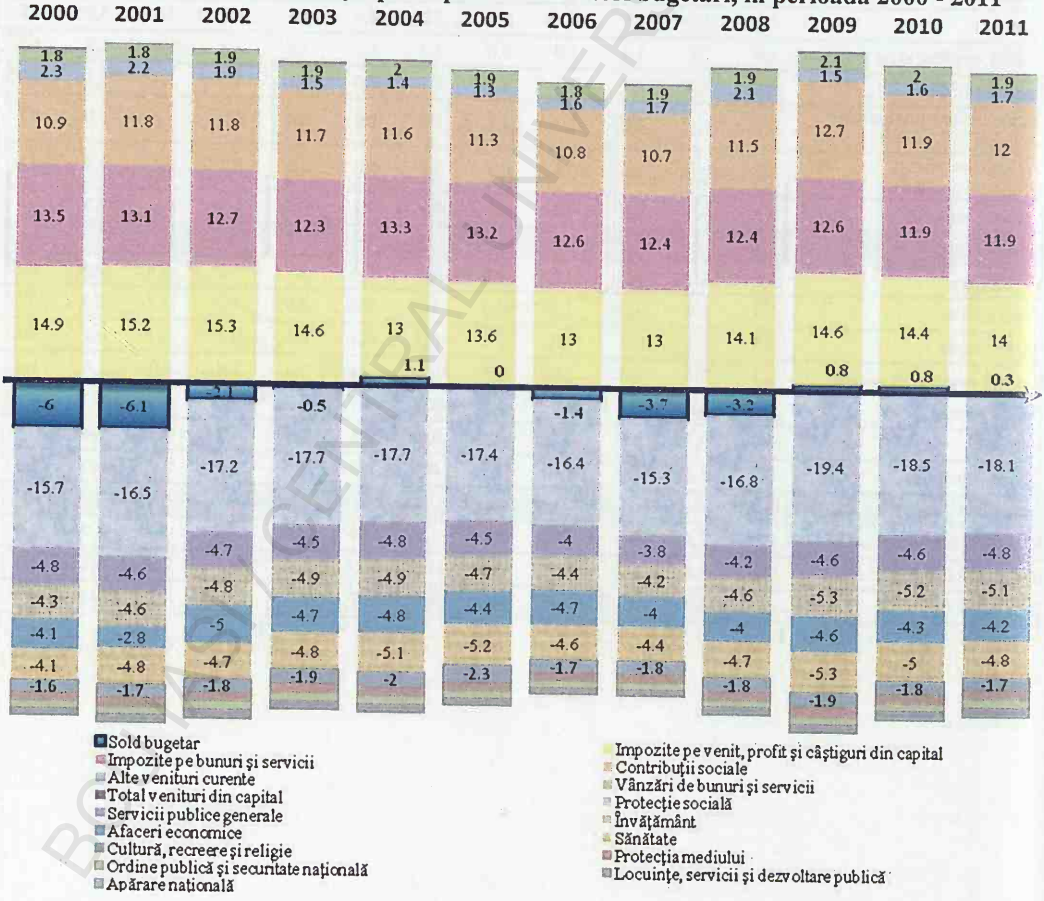

Grafic nr. A.1.11.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

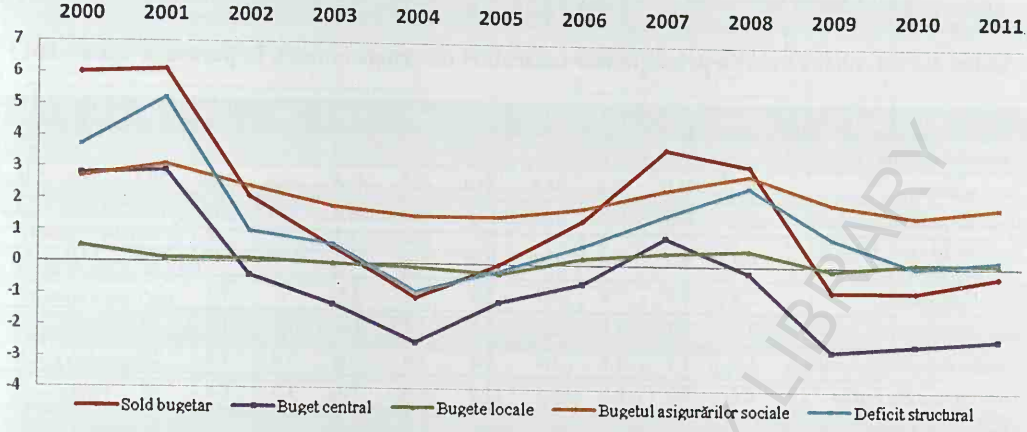

Grafic nr. A.1.11.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

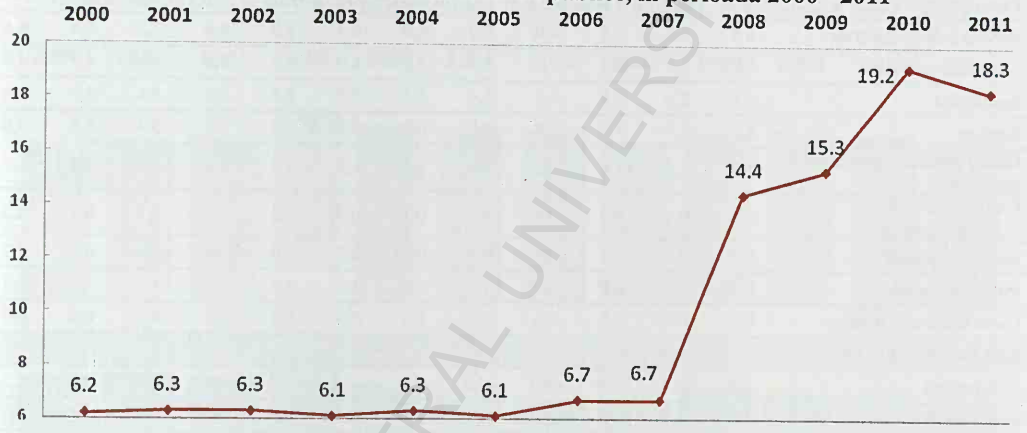

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A1.12.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	33,7	35,0	35,9	36,6	39,0	40,7	40,4	39,5	38,6	39,4	38,9	39,6
Impozite pe bunuri şi servicii	12,0	12,7	12,6	12,6	13,7	14,5	14,6	14,4	13,9	13,8	13,5	13,9
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	8,9	9,6	10,9	11,3	10,8	11,3	11,7	13,0	12,5	13,6	13,0	13,1
Contribuţii sociale	7,4	7,9	7,8	7,7	7,7	7,7	7,5	7,1	7,2	7,4	7,3	7,5
Alte venituri curente	2,7	2,7	2,5	2,7	2,7	1,7	1,6	1,7	1,6	1,5	1,7	1,5
Vânzări de bunuri şi servicii	1,7	1,7	1,7	1,8	2,2	1,9	1,9	2,0	2,6	2,0	1,7	1,9
Total venituri din capital	1,1	0,3	0,5	0,5	1,9	3,5	3,2	1,3	0,8	1,1	1,8	1,7
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	39,5	41,2	41,7	45,6	43,6	43,6	43,2	41,8	43,1	43,3	42,5	42,3
Protecţie socială	12,2	13,2	13,4	13,5	13,7	13,7	13,7	13,9	13,7	14,6	14,3	14,4
Servicii publice generale	6,5	6,2	6,3	6,0	7,2	6,6	6,7	6,3	6,6	7,2	6,4	6,6
Afaceri economice	5,9	6,4	5,9	9,0	5,6	6,2	6,0	5,7	7,3	4,8	4,7	4,8
Învăţământ	5,1	5,6	5,8	5,9	5,6	5,5	5,5	5,3	5,2	5,4	5,7	5,8
Sănătate	4,8	4,9	5,5	5,7	5,9	6,3	6,3	5,7	5,3	5,4	5,5	5,6
Ordine publică şi securitate naţională	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,4	1,4	1,5	1,5	1,4
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	1,4	0,9	0,9	0,9	0,8	0,7	0,7	0,6	0,7	0,3	0,3	0,3
Apărare naţională	0,7	0,7	0,7	0,8	0,9	0,9	0,7	0,6	0,6	0,9	0,8	0,9
Protecţia mediului	0,7	1,0	0,9	1,4	1,4	1,5	1,6	1,7	1,6	1,7	2,0	1,3
Cultură, recreere şi religie	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-5,8	-6,4	-5,8	-9,2	-4,7	-2,9	-2,8	-2,3	-4,6	-3,9	-3,6	-3,7
Buget central	-5,9	-6,5	-5,9	-9,2	-4,7	-3,0	-2,8	-2,3	-4,6	-3,9	-3,6	-3,7
Bugete locale	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Deficit primar	-2,0	-2,9	-2,1	-5,6	-1,1	0,7	0,8	1,0	-1,4	-0,7	-0,6	0,4
Dobânzi	3,8	3,6	3,8	3,6	3,6	3,7	3,5	3,3	3,2	3,1	3,0	3,1
Deficit structural	-7,5	-6,7	-6,6	-9,2	-3,6	-2,2	-2,1	-2,2	-5,1	-3,0	-3,5	-2,8
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică** (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	-1,0	0,0	2,4	0,7	-0,3	3,6	2,6	4,1	3,9	-2,6	2,9	1,7
Deficit de cont curent	-12,1	-3,7	2,4	-3,0	-5,8	-8,5	-9,5	-6,2	-4,9	-7,4	-4,9	-0,3
Datorie publică	54,9	60,5	59,1	67,6	71,7	69,7	64,0	61,9	62,0	67,6	68,3	70,9

BCU IAŞI - BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ

Tabel nr. A1.12.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	0	0	1,3	1,5	1,6	1,7	1,4	1,1	1,1	1,1
Instituţii financiare	55,3	57,3	72,1	70,8	70,8	68,3	63,6	66,3	66,9	65,3
Gospodării	38	36	20,9	22,5	23,2	26	27,3	27	27,7	29,1
Alţii	6,7	6,7	5,7	5,2	4,4	4	7,7	5,6	4,3	4,5
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	23,8	22,2	20,5	15,5	12,2	11,5	12,7	13,8	10,8	7,7
Scadenţa: între 1 şi 5 ani	22	18,3	5,8	4,3	3,4	6,6	6,4	12,2	15,5	16,3
Scadenţa: peste 5 ani	45,8	40,5	26,3	19,8	15,6	18,1	19,1	26	26,3	24
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0	0	0	0	0	0,2	0,9	0,9	1	1
Împrumuturi	9,5	12,7	9,9	8,9	8,1	7,8	7,6	5,7	5,4	5,5
Titluri de valoare	90,5	87,3	90,1	91,1	91,9	92	91,6	93,3	93,7	93,5

Grafic nr. A1.12.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

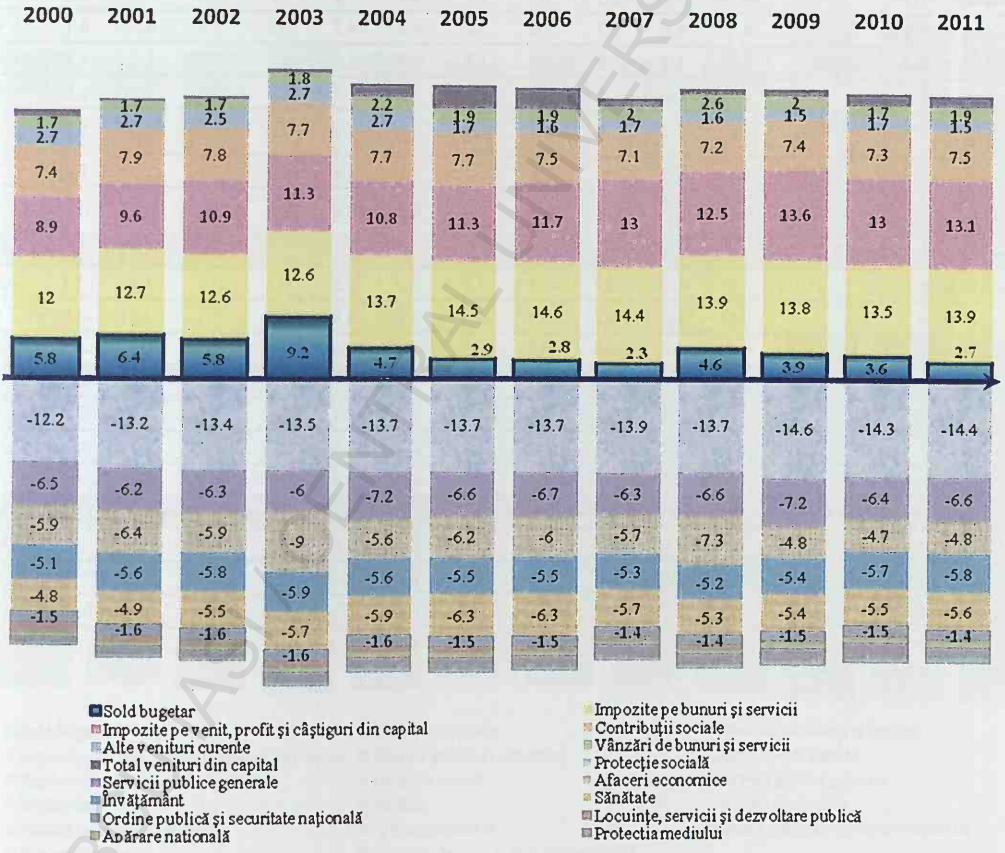

Anexa 1.13. OLANDA

Tabel nr. A.1.13.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	46,1	45,1	44,1	43,9	44,3	44,5	46,1	45,4	46,7	45,8	46,1	45,4
Contribuţii sociale	16,4	14,7	14,3	14,7	14,9	13,9	14,8	14,2	15,2	14,6	14,8	15,4
Impozite pe bunuri şi servicii	11,7	12,2	12,1	12,1	12,4	12,4	12,6	12,5	12,2	11,9	12,1	11,5
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	11,6	11,4	11,4	10,7	10,4	11,4	11,5	11,9	11,7	11,8	11,9	11,4
Vânzări de bunuri şi servicii	3,4	3,3	3,4	3,6	3,6	3,6	3,5	3,4	3,4	3,6	3,7	3,6
Alte venituri curente	2,5	2,9	2,5	2,5	2,6	2,7	3,2	3,1	3,9	3,6	3,2	3,2
Total venituri din capital	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	44,2	45,4	46,2	47,1	46,1	44,8	45,5	45,3	46,2	51,4	51,2	49,8
Protecţie socială	15,6	15,6	15,9	16,2	16,0	15,5	15,2	14,9	15,3	17,1	17,2	17,2
Servicii publice generale	7,1	6,7	6,4	6,3	6,2	6,1	5,8	5,7	5,8	5,7	5,9	5,6
Învăţământ	5,0	5,2	5,4	5,6	5,6	5,5	5,3	5,3	5,5	5,9	5,8	5,8
Sănătate	4,9	5,1	5,5	5,7	5,7	5,7	7,2	7,3	7,3	8,3	8,3	8,5
Afaceri economice	4,4	5,6	5,5	5,6	5,2	4,8	4,7	4,9	5,1	6,2	6,1	5,4
Cultură, recreere şi religie	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,9	1,8	1,7
Apărare naţională	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	1,4	1,5	1,4	1,4	1,5	1,4	1,4
Ordine publică şi securitate naţională	1,6	1,7	1,9	1,9	1,9	1,8	1,9	2,0	2,0	2,2	2,1	2,1
Protecţia mediului	1,5	1,5	1,6	1,7	1,7	1,7	1,6	1,7	1,7	1,9	1,8	1,7
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	0,6	0,7	0,8	0,8	0,5	0,5	0,4	0,4	0,6	0,9	0,7	0,6
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	2,0	-0,2	-2,1	-3,1	-1,7	-0,3	0,5	0,2	0,5	-5,6	-5,1	-4,5
Buget central	0,4	-0,2	-1,2	-2,8	-1,7	0,1	0,9	0,5	0,5	-3,5	-4,0	-3,8
Bugete locale	0,0	-0,1	-0,5	-0,3	-0,2	-0,2	0,0	-0,2	-0,5	-0,6	-0,8	-0,5
Bugetul asigurărilor sociale	1,6	0,1	-0,4	0,0	0,1	-0,1	-0,3	-0,1	0,5	-1,5	-0,3	-0,2
Deficit primar	5,6	2,9	0,7	-0,6	0,7	2,1	2,7	2,4	2,7	-3,4	-3,1	-2,4
Dobânzi	3,7	3,2	2,8	2,6	2,5	2,4	2,2	2,2	2,2	2,2	1,9	2,0
Deficit structural	0,7	-1,3	-2	-1,8	-0,8	0,5	0,4	-1,1	-0,7	-4,1	-4,0	-3,5
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică** (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	3,9	1,9	0,1	0,3	2,2	2,0	3,4	3,9	1,8	-3,7	1,6	1,0
Deficit de cont curent	2,0	2,6	2,6	5,5	7,6	7,4	9,4	6,7	4,3	5,2	7,7	9,7
Datorie publică	53,8	50,7	50,5	52,0	52,4	51,8	47,4	45,3	58,5	60,8	63,1	65,5

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.13.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	:	2,3	1,4	2,3	1,5	1,8	1,1	1,2	1,3	1,1
Instituţii financiare	:	45,2	42,3	39,8	39,2	40,4	27,6	28,8	36,2	42,3
Gospodării	:	2,0	1,3	3,3	2,0	1,6	1,4	1,3	1,3	1,2
Alţii	:	50,5	55	54,5	57,3	56,1	69,8	68,8	61,2	55,4
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	:	:	:	9,7	8,2	10,9	28	20,2	18,2	16,1
Scadenţa: peste 1 an	:	:	:	90,3	88,9	88,9	71,8	79,8	81,8	83,9
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Împrumuturi	19,4	17,9	16,3	17,3	16,8	19,3	18,3	22,7	21	21,7
Titluri de valoare	80,3	81,8	83,4	82,5	83	80,4	81,5	77,2	78,8	78,2

Grafic nr. A.1.13.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

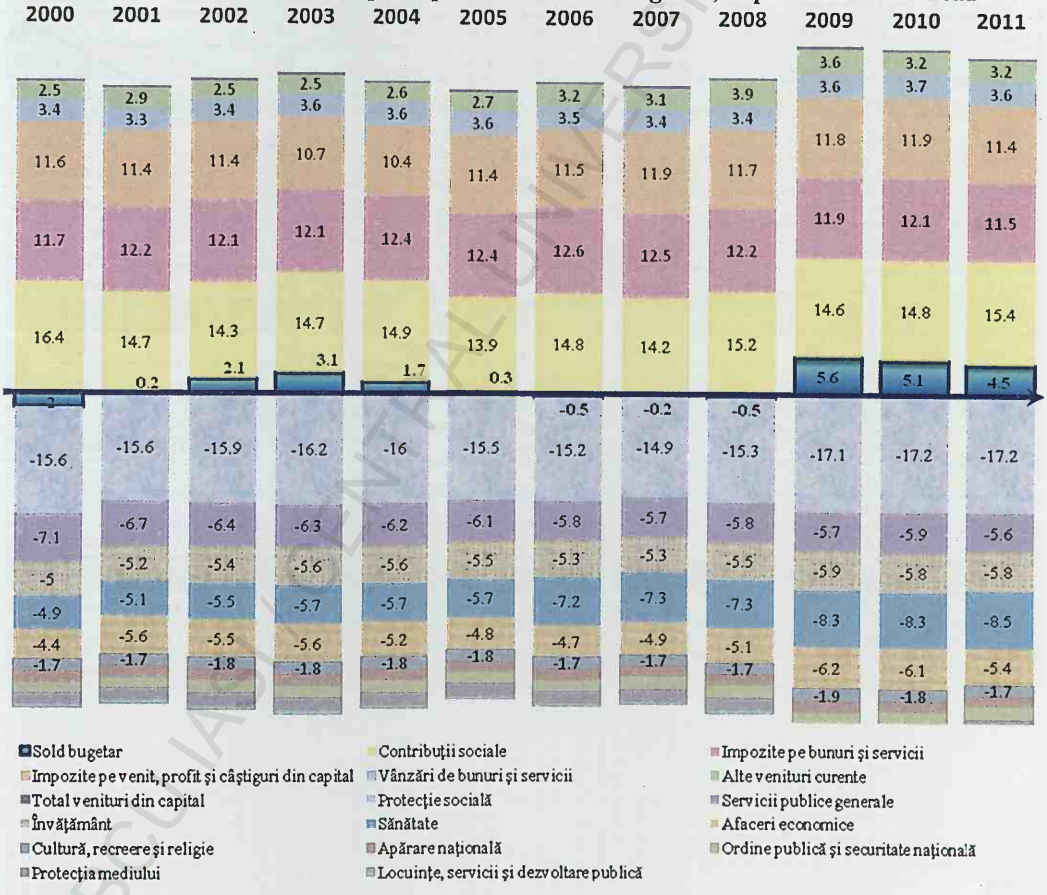

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.13.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

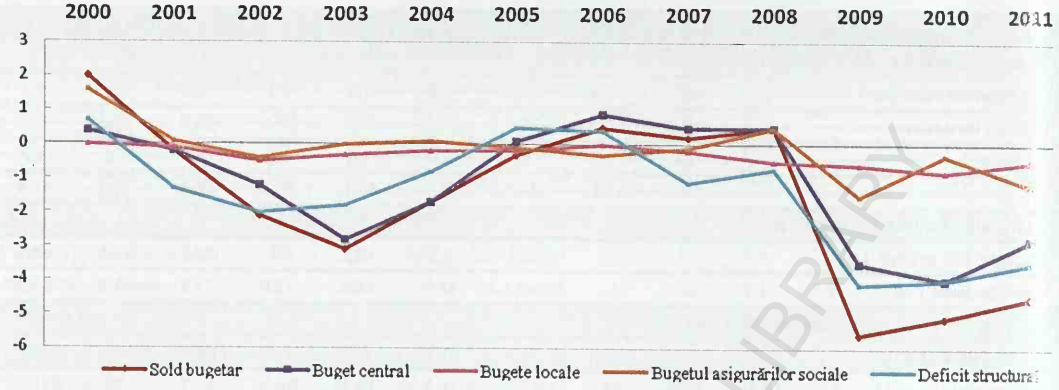

Grafic nr. A.1.13.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

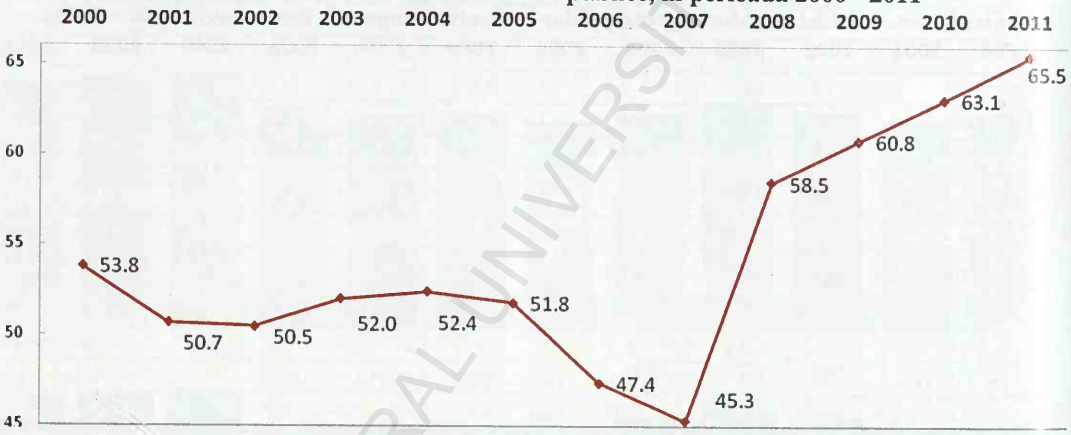

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.14.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	38,3	38,3	39,6	40,9	41,4	40,1	40,6	41,1	41,1	39,6	41,4	45
Impozite pe bunuri şi servicii	13	13	13,7	14,3	13,7	14,5	14,9	14,5	14,1	12,8	13,4	13,7
Contribuţii sociale	10,6	10,8	11,1	11,6	11,5	11,9	11,8	11,6	11,9	12,5	12,2	12,2
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	9,5	9,1	9,0	8,4	8,3	8,2	8,6	9,5	9,7	9,0	8,8	9,9
Vânzări de bunuri şi servicii	2,8	2,6	2,6	2,5	2,5	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,6
Alte venituri curente	1,6	1,5	1,8	1,7	2,1	1,6	2,1	2,4	2,3	2,2	1,9	2,1
Total venituri din capital	0,9	1,4	1,6	2,4	3,3	1,3	0,8	0,8	0,7	0,7	2,7	4,4
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	41,6	43,2	43,1	44,7	45,4	46,6	45,2	44,4	44,8	49,8	51,3	49,4
Protecţie socială	12	12,5	13,1	14,2	14,6	15,2	15,4	15,3	15,7	17,9	18	18,1
Învăţământ	6,4	6,5	6,7	6,6	6,7	6,8	6,6	6,1	6,2	6,8	7,1	6,3
Sănătate	6,2	6,4	6,5	6,7	6,9	7,2	6,7	6,6	6,6	7,3	6,7	6,8
Servicii publice generale	5,9	6,1	5,8	6,4	6,5	6,7	6,6	7,0	6,3	7,3	8,4	8,4
Afaceri economice	5,1	5,6	5,0	5,1	5,1	5,0	4,3	4,0	4,3	4,4	4,9	4,0
Ordine publică şi securitate naţională	1,7	1,7	1,8	2,0	1,9	2,0	1,9	1,8	1,9	2,1	2,0	2,0
Apărare naţională	1,5	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,3	1,5	2	1,3
Cultură, recreere şi religie	1,2	1,3	1,3	1,2	1,1	1,2	1,1	1	1,1	1,1	1,1	1,1
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	1,0	1,0	0,9	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	0,6	0,6
Protecţia mediului	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-3,3	-4,8	-3,4	-3,7	-4	-6,5	-4,6	-3,1	-3,6	-10,2	-9,8	-4,4
Buget central	-3,0	-4,2	-3,6	-3,7	-4,1	-6,5	-5,0	-3,7	-4,1	-9,6	-9,4	-4,3
Bugete locale	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,1	-0,3	-0,1	-0,3	-0,5	-0,8	-0,8	-0,4
Bugetul asigurărilor sociale	0,1	-0,2	0,7	0,4	0,2	0,3	0,5	0,8	1,0	0,2	0,5	0,3
Deficit primar	-0,3	-1,8	-0,6	-1,0	-1,4	-4,0	-1,8	-0,2	-0,6	-7,3	-7	-0,4
Dobânzi	3,0	3,0	2,8	2,7	2,6	2,5	2,8	3,0	3,1	2,9	2,9	4,0
Deficit structural	-4,8	-5,1	-2,9	-1,9	-3,7	-6,1	-4,4	-3,6	-3,6	-8,8	-9,1	-3,2
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), deficit de cont curent şi datorie publică (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	3,9	2,0	0,8	-0,9	1,6	0,8	1,4	2,4	0	-2,9	1,9	-1,6
Deficit de cont curent	-10,3	-10,3	-8,2	-6,4	-8,3	-10,3	-10,7	-10,1	-12,6	-10,9	-10,6	-7,0
Datorie publică	50,7	53,8	56,8	59,4	61,9	67,7	69,4	68,4	71,7	83,2	93,5	108,1

BCU IAŞI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.14.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	2,5	1,7	3,5	0,6	1	1,1	1,2	0,8	1,5	1,7
Instituţii financiare	19,4	18	15,2	13,7	13,8	12	12,5	16,4	28,1	26,8
Gospodării	24,9	23,7	24,9	13	11,6	11,9	10	7,7	6,5	6,9
Alţii	53,2	56,6	56,4	72,7	73,6	75	76,3	75,1	63,9	64,7
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	1,4	6	:	25,6	24,3	24,9	26,1	24,6	22,6	13,5
Scadenţa: între 1 şi 5 ani	3,2	8,7	:	13	:	:	:	:	:	:
Scadenţa: peste 5 ani	95,4	85,2	0	61,5	0	0	0	0	0	0
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5
Împrumuturi	13,2	17,3	15,9	16,3	15,8	17,2	19,2	17,6	15,7	17,2
Titluri de valoare	86,4	82,2	83,7	83,2	83,6	82,1	80,1	81,7	83,7	82,2

Grafic nr. A.1.14.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

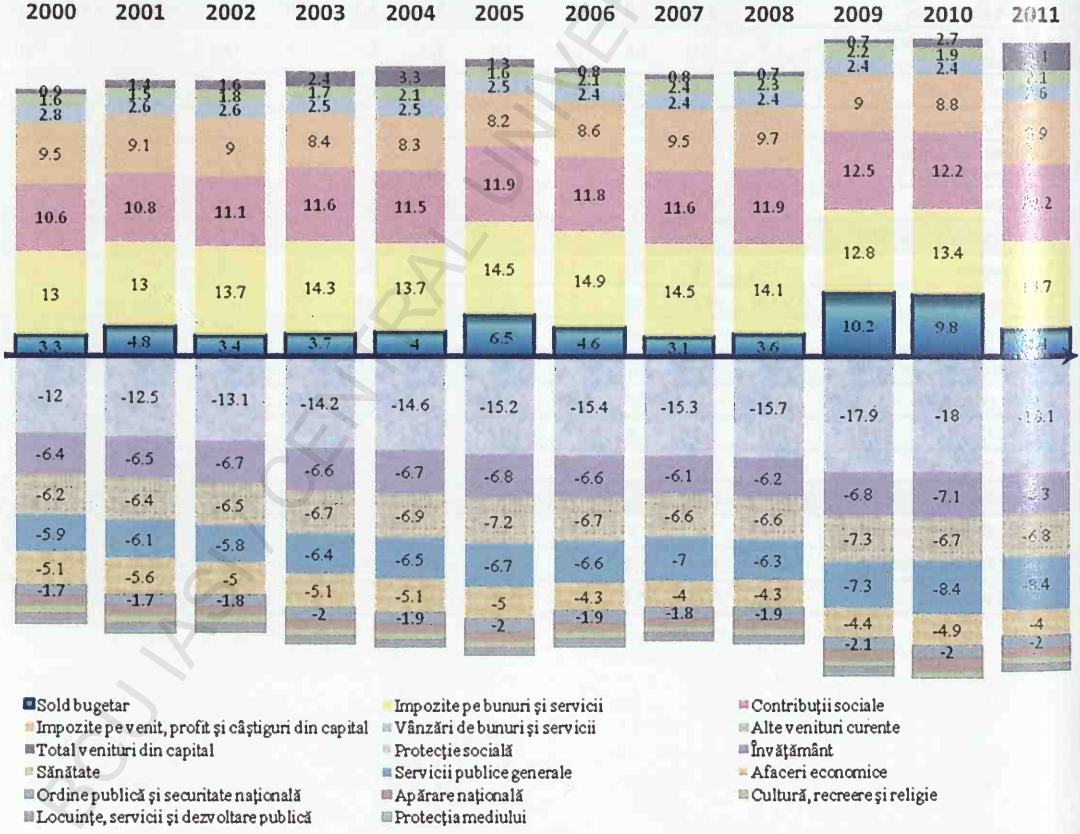

Grafic nr. A.1.14.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

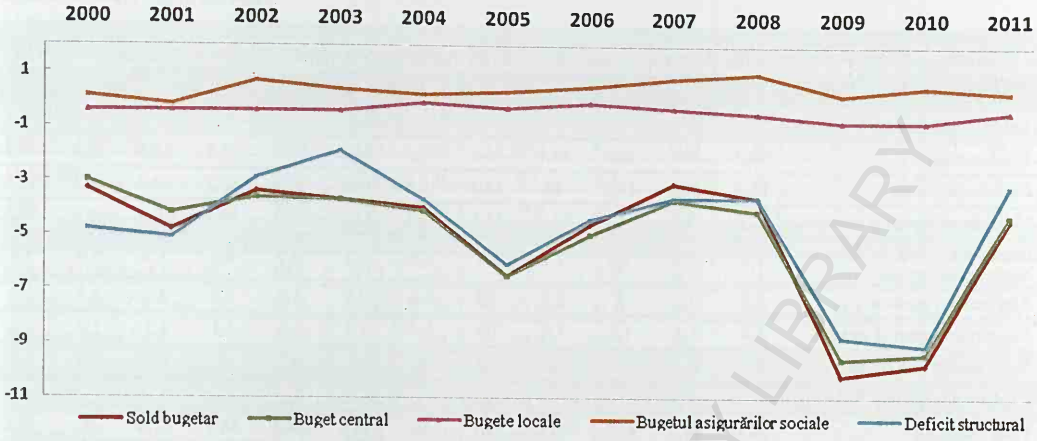

Grafic nr. A.1.14.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

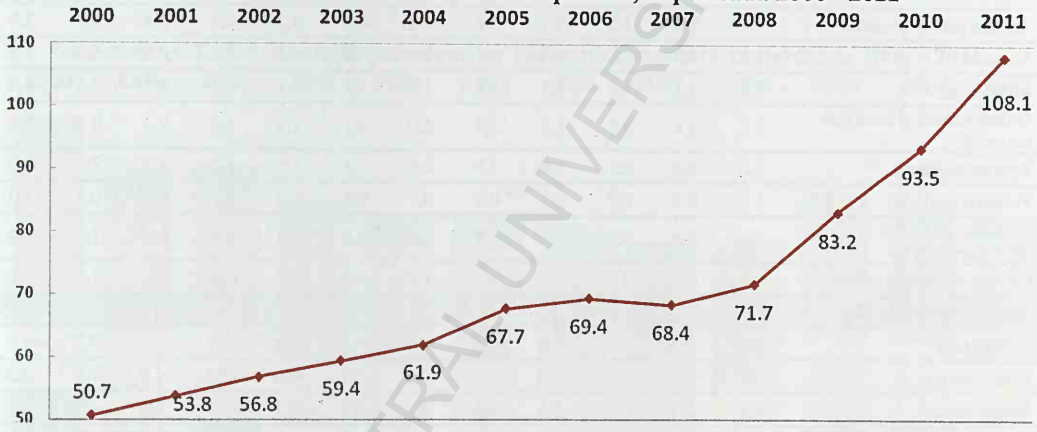

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.15.1 Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	39,9	38	36,8	37,4	35,3	35,2	33,3	32,4	32,8	33,5	32,3	33,2
Contribuţii sociale	14,2	14,4	14,7	14	13,3	12,8	11,9	11,9	12,2	12,9	12,5	12,5
Impozite pe bunuri şi servicii	12,5	11,3	11,4	11,9	12,1	12,4	11,2	11,1	10,4	10,4	10,1	10,5
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	7,4	7,5	7,0	7,1	6,1	6,0	6,1	6,2	6,5	5,5	5,4	5,4
Alte venituri curente	3,9	3,2	2	2,5	2,3	2,6	2,9	1,9	2,6	3,3	2,5	2,7
Vânzări de bunuri şi servicii	1,8	1,5	1,7	1,9	1,3	1,4	1,3	1,2	1,1	1,2	1,2	1,2
Total venituri din capital	0,1	0,1	0,1	0	0,2	0	0	0,2	0	0,3	0,6	0,8
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	52,1	44,5	45,1	40,1	37,7	38	36,5	34,2	34,9	41,5	40	38,2
Protecţie socială	14,5	14,6	14,9	12,8	12,1	13,2	12,3	10,6	10,2	12,3	12,2	11,9
Afaceri economice	11,1	6,7	6,7	4,4	4,3	3,8	3,9	4,1	5,1	5,2	3,6	3,7
Servicii publice generale	9,2	7,6	7,2	5,4	5,6	6,1	4,7	3,7	3,7	5,4	6,3	5,9
Sănătate	5,2	4,9	5	6,5	4,7	4,8	5,8	6,4	7,0	7,8	6,4	5,9
Învăţământ	3,6	3,2	3,6	4,3	3,9	4,0	3,7	3,9	3,5	4,3	4,5	4,0
Ordine publică şi securitate naţională	2,7	2,8	2,7	1,9	2,3	2,0	2,1	1,9	2,0	2,4	2,6	2,4
Apărare naţională	2,2	2,2	2,1	1,8	1,9	1,6	1,7	1,5	1,3	1,5	1,2	1,0
Protecţia mediului	1,4	0,7	0,9	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7	0,9	1,0
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	1,2	0,8	1,0	1,1	0,8	0,8	0,7	0,8	0,6	0,8	1,0	1,0
Cultură, recreere şi religie	1,0	0,9	0,9	1,2	1,3	1,0	0,9	0,7	0,9	1,1	1,2	1,1
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-12,3	-6,5	-8,2	-2,8	-2,4	-2,8	-3,2	-1,8	-2,1	-8	-7,7	-4,9
Buget central	-13	-7,2	-8,9	-3,6	-3,1	-2,3	-3,1	-1,9	-2,5	-6,8	-6,7	-5,3
Bugete locale	0,3	-0,1	0,3	-0,1	0,4	0	-0,2	-0,1	-0,1	-0,6	-0,9	0
Bugetul asigurărilor sociale	0,4	0,8	0,4	1,0	0,4	-0,5	0,2	0,1	0,5	-0,5	0	0,4
Deficit primar	-8,2	-2,5	-4,7	-0,3	-0,2	-1,1	-1,7	-0,4	-0,8	-6,6	-6,3	-3,4
Dobânzi	4,1	4,0	3,6	2,5	2,2	1,7	1,5	1,4	1,2	1,4	1,3	1,5
Deficit structural	-11,4	-5,3	-7,8	-2,4	-2,1	-2,6	-3,6	-3,6	-4,0	-7,3	-7,6	-4,9
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică (% în PIB)**												
Rata reală de creştere a PIB	1,4	3,5	4,6	4,8	5,1	6,7	8,3	10,5	5,8	-4,9	4,4	3,2
Deficit de cont curent	-3,5	-8,3	-7,9	-5,9	-7,8	-8,5	-7,8	-5,3	-6,2	-2,6	-3,7	-2,1
Datorie publică	50,3	48,9	43,4	42,4	41,5	34,2	30,5	29,6	27,9	35,6	41	43,3

BCU IAŞI CENTRALA UNIVERSITARĂ

Tabel nr. A.1.15.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	0	0	0	0,4	0,7	0,6	1,6	1,3	1,2	1,0
Instituţii financiare	68,7	13,7	70,8	60,2	57,2	60,1	59,3	63,4	61,8	58,8
Gospodării	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Alţii	31,2	0	29,1	39,3	42	39,2	39,1	35,2	37	40,1
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	14,6	13,7	13,9	2	0,2	0,4	4,9	5,0	5,5	4,4
Scadenţa: între 1 şi 5 ani	41,8	0,1	34,7	37,4	31,0	24,2	24,5	28,7	23,1	15,5
Scadenţa: peste 5 ani	43,6	0	51,4	60,6	68,7	75,2	70,6	66,3	71,4	80,1
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0	0	0	0	0,2	0,2	0,6	0,4	0,3	0,3
Împrumuturi	25,3	22,4	24,3	18,1	13,3	10,4	10,1	8,3	7,4	9,2
Titluri de valoare	74,7	77,6	75,7	81,9	86,5	89,4	89,4	91,3	92,4	90,4

Grafic nr. A.1.15.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

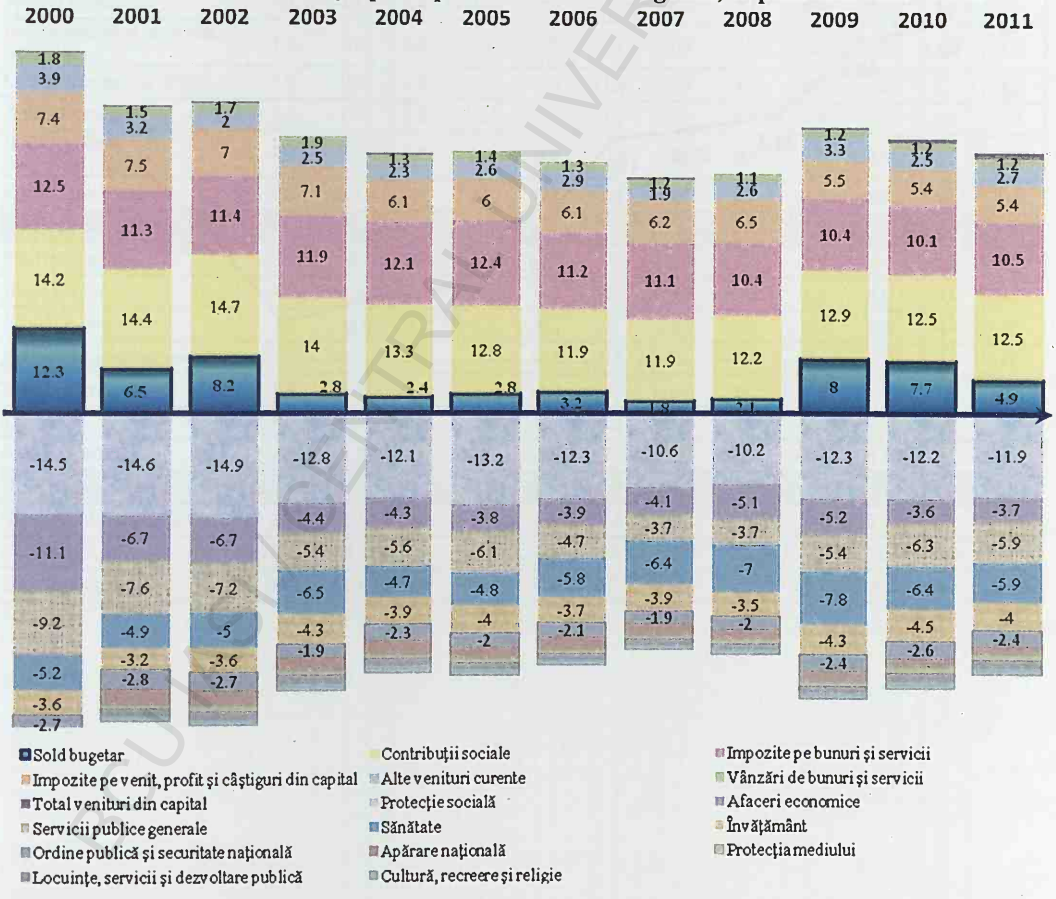

UTCN CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.15.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

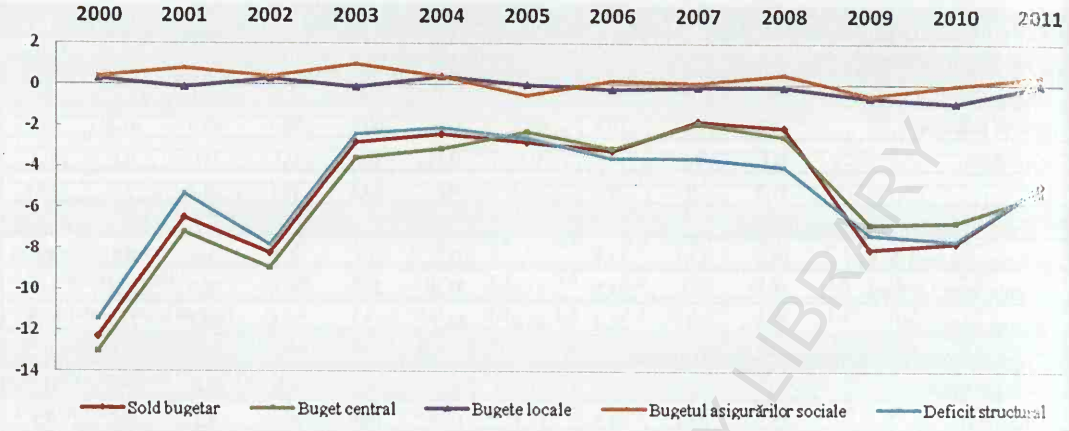

Grafic nr. A.1.15.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

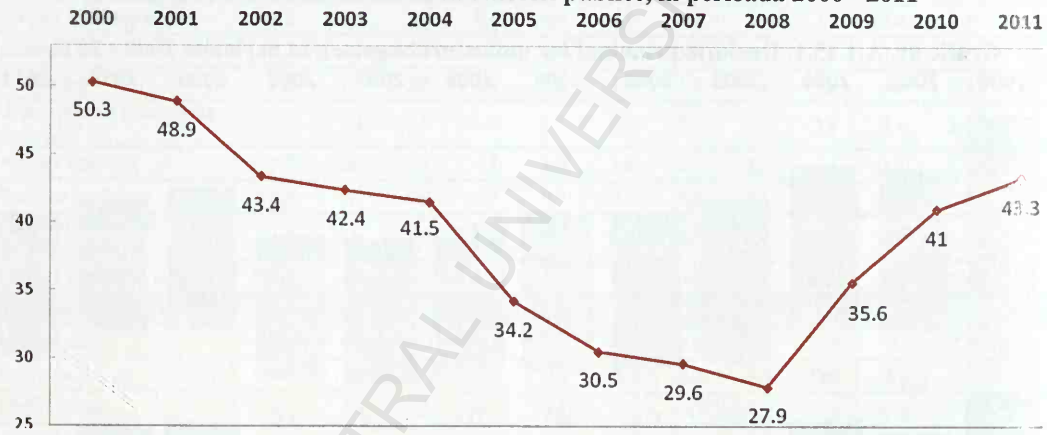

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.16.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	42,8	43,4	43,8	43,6	43,5	43,8	43,2	42,4	42,4	43,1	44,5	44,3
Impozite pe bunuri şi servicii	15,7	15,5	15,8	16	15,6	15,5	14,9	14,5	14	14,1	14,3	14,1
Contribuţii sociale	14,4	14,6	14,5	14,4	14,4	14,5	14,3	13,9	14,3	15,2	15,4	15,3
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	7,3	7,5	7,7	7,9	8,2	8,7	9,1	9,2	8,9	8,2	8,2	7,9
Vânzări de bunuri şi servicii	3,1	3,1	3,2	3,0	2,9	2,9	2,7	2,6	2,7	2,8	2,9	3,2
Alte venituri curente	2,1	2,4	2,3	2,1	2,2	2,1	2,0	1,8	2,3	2,4	3,3	3,7
Total venituri din capital	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,4	0,3	0,4	0,3	0,2
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	38,6	36,2	35,0	33,5	33,6	33,6	35,5	38,2	39,3	41,1	40,1	37,9
Protecţie socială	17,2	17,1	17	17	16,9	16,9	16,4	15,5	15,9	18	18,6	18,9
Sănătate	6,4	6,6	6,5	6,5	6,4	6,3	6,3	5,9	6,2	7,0	6,9	6,9
Învăţământ	6,2	6,5	6,5	6,4	6,5	6,6	6,4	5,9	6,1	6,5	6,6	6,7
Servicii publice generale	6,0	6,8	5,9	5,7	5,8	5,9	5,6	5,3	5,1	5,7	5,8	6,3
Afaceri economice	5,1	4,4	4,4	4,8	4,3	3,9	4,1	4,1	4,8	5,1	5,3	5,8
Ordine publică şi securitate naţională	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9	1,7	1,7	1,6	1,6	1,7	1,8	1,7
Cultură, recreere şi religie	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,6	1,8	2,3	1,9
Apărare naţională	1,1	1,3	1,2	1,2	1,3	1,3	1,5	1,5	1,4	1,5	1,5	1,2
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	0,7	0,7	0,6	0,5	0,6	0,5	0,6	0,6	0,9	0,8	0,7	0,7
Protecţia mediului	0,6	0,8	0,8	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	0,8	0,8
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-3,7	-4	-2,4	-2,7	-2,3	-1,5	-1,4	0	-1,9	-6,0	-5,7	-6,4
Buget central	-3,2	-3,7	-2,1	-2,5	-2,1	-2,2	-1,4	-0,1	-1,3	-5,0	-5,0	-6,3
Bugete locale	0	0	-0,2	-0,1	-0,1	0	-0,1	-0,1	-0,6	-0,6	-0,4	0
Bugetul asigurărilor sociale	-0,5	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	0,8	0,1	0,2	0	-0,4	-0,4	0
Deficit primar	-0,3	-1,8	-0,6	-1,0	-1,4	-4,0	-1,8	-0,2	-0,6	-7,3	-7,0	-0,4
Dobânzi	3,0	3,0	2,8	2,7	2,6	2,5	2,8	3,0	3,1	2,9	2,9	4,0
Deficit structural	-4,0	-2,5	-2,6	-2,5	-2,0	-2,8	-2,9	-4,8	-4,4	-4,6	-5,7	-3,0
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică (% în PIB)**												
Rata reală de creştere a PIB	3,9	2	0,8	-0,9	1,6	0,8	1,4	2,4	0	-2,9	1,9	-1,6
Deficit de cont curent	-10,3	-10,3	-8,2	-6,4	-8,3	-10,3	-10,7	-10,1	-12,6	-10,9	-10,6	-7
Datorie publică	50,7	53,8	56,8	59,4	61,9	67,7	69,4	68,4	71,7	83,2	93,5	108,1

BCU IAŞI - BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ

Tabel nr. A.1.16.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	20
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	8,2	:	5,8	4,0	4,7	3,3	2,3	6,8	1,1	1,
Scadenţa: între 1 şi 5 ani	21,1	:	29,0	32,6	31,9	19,7	12,2	25,0	27,4	27,
Scadenţa: peste 5 ani	70,6	0	65,1	63,4	63,3	76,5	85,1	68,3	71,6	71,
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0	0	0,2	0,2	0,2	0,5	0,5	0,3	0,7	0,
Împrumuturi	16,5	:	16,1	15,7	11,6	11,5	10,3	8,7	10,8	10,
Titluri de valoare	83,5	:	83,7	84,1	88,2	88	89,3	91,0	88,6	89

Grafic nr. A.1.16.1. Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

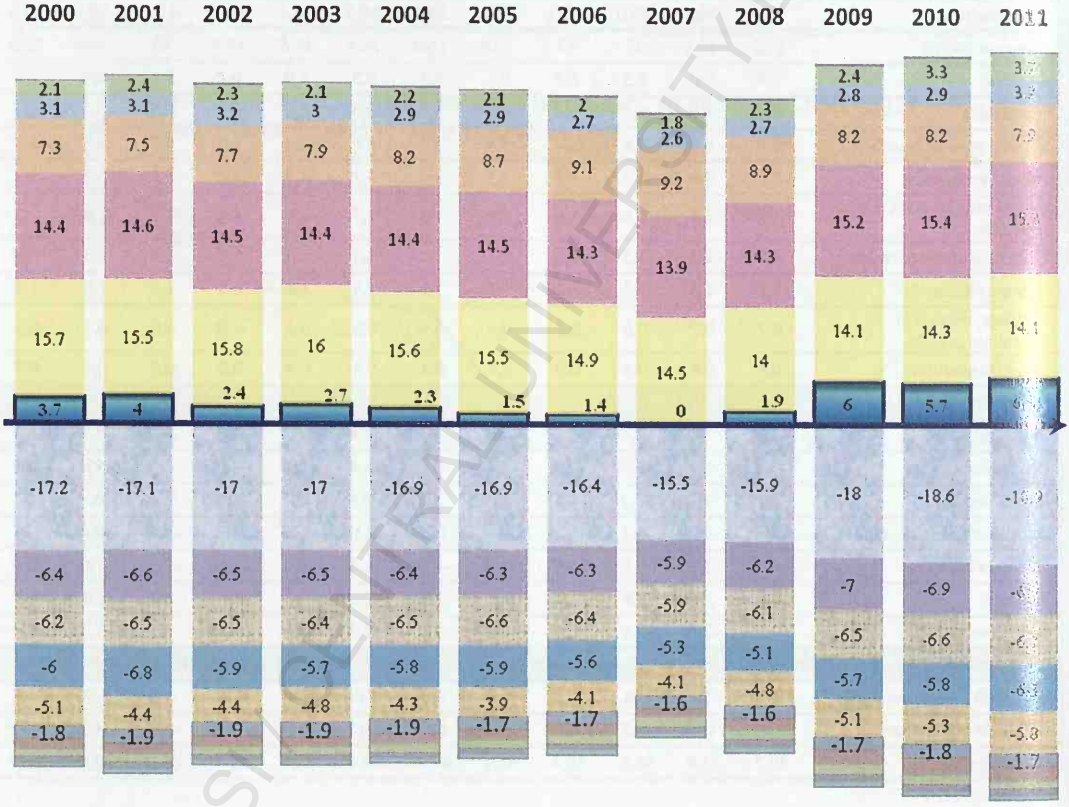

BUCHAREST CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.16.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

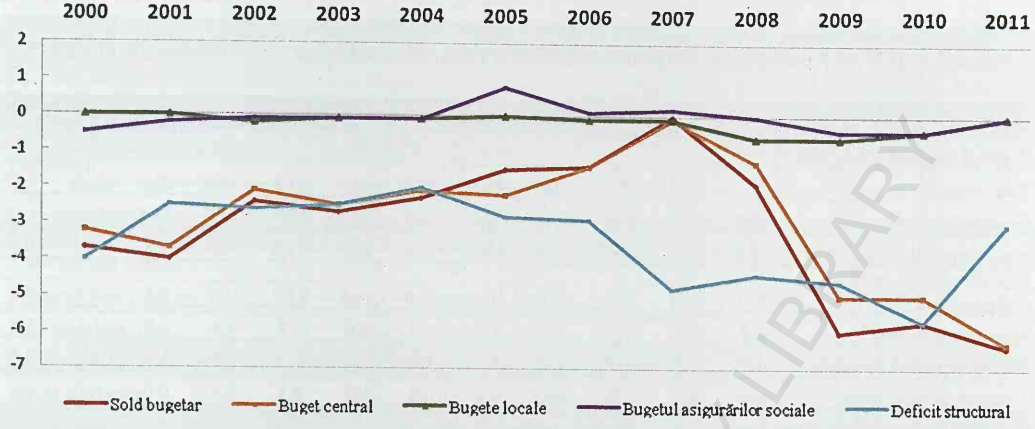

Grafic nr. A.1.16.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

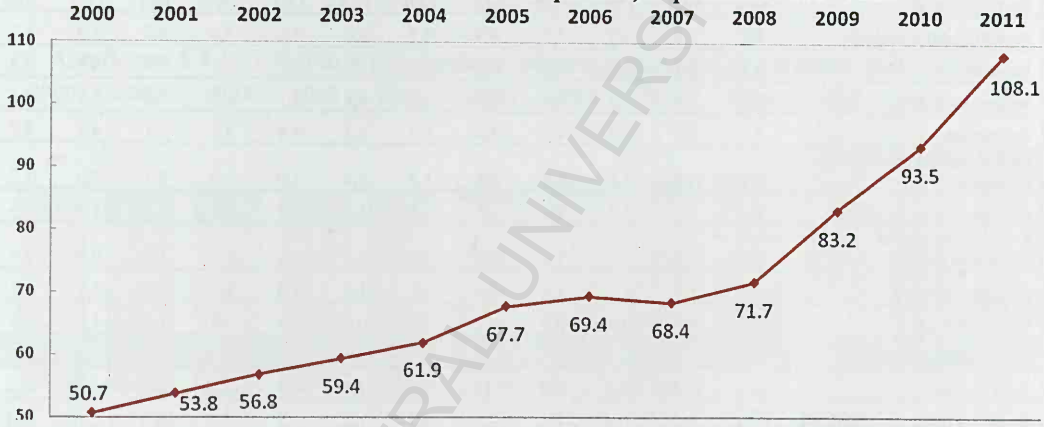

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel A.1.17.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	38,2	38,1	38,7	38,0	38,8	39,7	40,7	41,1	37,0	35,1	36,6	36,7
Contribuţii sociale	12,9	13,0	13,0	13,0	13,0	12,9	12,9	13,0	13,2	13,4	13,4	13,2
Impozite pe bunuri şi servicii	11,4	11,1	11,2	11,5	11,9	12,4	12,5	11,6	9,8	8,8	10,5	9,9
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	10,3	10,1	10,7	10,0	10,3	11,0	11,8	13,0	10,7	9,6	9,5	9,6
Alte venituri curente	1,8	2,1	1,8	1,6	1,4	1,4	1,6	1,8	1,8	1,9	1,8	1,8
Vânzări de bunuri şi servicii	1,3	1,2	1,3	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,3
Total venituri din capital	0,6	0,7	0,8	0,8	0,9	0,8	0,7	0,5	0,3	0,0	0,1	-0,1
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	38,6	36,2	35,0	33,5	33,6	33,6	35,5	38,2	39,3	41,1	40,1	37,9
Protecţie socială	13,1	12,8	13,0	13,0	13,0	12,9	12,9	13,1	14,1	16,3	17,0	16,9
Servicii publice generale	5,7	5,6	5,5	5,2	4,8	4,7	4,7	4,6	4,8	5,3	5,3	5,7
Sănătate	5,2	5,1	5,2	5,2	5,5	5,7	5,6	5,7	6,1	6,8	6,6	6,3
Afaceri economice	4,7	4,6	4,7	4,4	5,2	4,8	4,8	5,1	5,3	5,6	5,7	5,3
Învăţământ	4,4	4,3	4,4	4,3	4,4	4,3	4,3	4,4	4,6	5,1	4,9	4,7
Ordine publică şi securitate naţională	1,7	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8	1,9	2,0	2,1	2,3	2,2
Cultură, recreere şi religie	1,4	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5	1,6	1,7	1,7	1,7	1,5
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	1,2	1,0	1,1	1,1	0,8	0,9	0,8	0,9	1,1	1,3	0,7	0,6
Apărare naţională	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1
Protecţia mediului	0,7	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	0,9
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-0,9	-0,5	-0,2	-0,3	-0,1	1,3	2,4	1,9	-4,5	-11,2	-9,7	-9,4
Buget central	-1,0	-0,7	-0,4	-0,7	-1,1	0,5	1,0	1,2	-3,0	-9,3	-5,0	-3,4
Buget de stat	-0,5	-0,6	-0,5	-0,5	-0,1	-0,3	0,0	-0,2	-1,7	-2,0	-3,8	-5,1
Bugete locale	0,1	0,0	-0,1	-0,2	0,0	-0,1	0,1	-0,3	-0,5	-0,6	-0,7	-0,3
Bugetul asigurărilor sociale	0,5	0,8	0,8	1,0	1,0	1,1	1,3	1,3	0,7	0,8	-0,2	-0,1
Deficit primar	2,3	2,5	2,5	2,0	1,9	3,1	4,0	3,5	-2,9	-9,4	-7,7	-7,0
Dobânzi	3,2	3,1	2,7	2,4	2,0	1,8	1,6	1,6	1,6	1,8	1,9	2,5
Deficit structural	-2,0	-1,6	-0,9	-0,8	-0,5	0,8	1,6	1,0	-4,7	-9,4	-7,6	-7,6
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică** (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	5,0	3,7	2,7	3,1	3,3	3,6	4,1	3,5	0,9	-3,7	-0,3	0,4
Deficit de cont curent	-4,0	-3,9	-3,3	-3,5	-5,2	-7,4	-9,0	-10,0	-9,6	-4,8	-4,5	-3,5
Datorie publică	59,4	55,6	52,6	48,8	46,3	43,2	39,7	36,3	40,2	53,9	61,5	69,3

BCU IAŞI "CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY"

Tabel nr. A.1.17.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	1,4	1,6	1,4	1,7	2,3	3,1	3,3	2,7	2,7	2,6
Instituţii financiare	54,2	55,7	50,0	48,9	45,4	47,2	48,1	49,4	51,4	55,6
Gospodării	1,1	3,9	1,3	1,3	1,6	2,6	2,3	1,6	2,2	3,2
Alţii	43,3	38,8	47,3	48,1	50,7	47,1	46,3	46,3	43,8	38,6
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	5,8	5,5	5,5	4,9	4,8	3,0	15,2	17,9	13,2	10,0
Scadenţa: între 1 şi 5 ani	31,9	21,7	20,9	24,4	23,2	20,4	14,9	18,4	22,3	28,0
Scadenţa: peste 5 ani	62,3	72,8	73,6	70,7	72,1	76,6	70	63,7	64,6	62,1
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8	0,9	0,8	0,6	0,6	0,5
Împrumuturi	13,9	15,2	16,9	16,5	16,6	16,9	17,1	15,4	16,5	16,5
Titluri de valoare	85,6	84,2	82,5	82,7	82,6	82,3	82,1	84,0	82,9	83

Grafic nr. A.1.17.1.Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

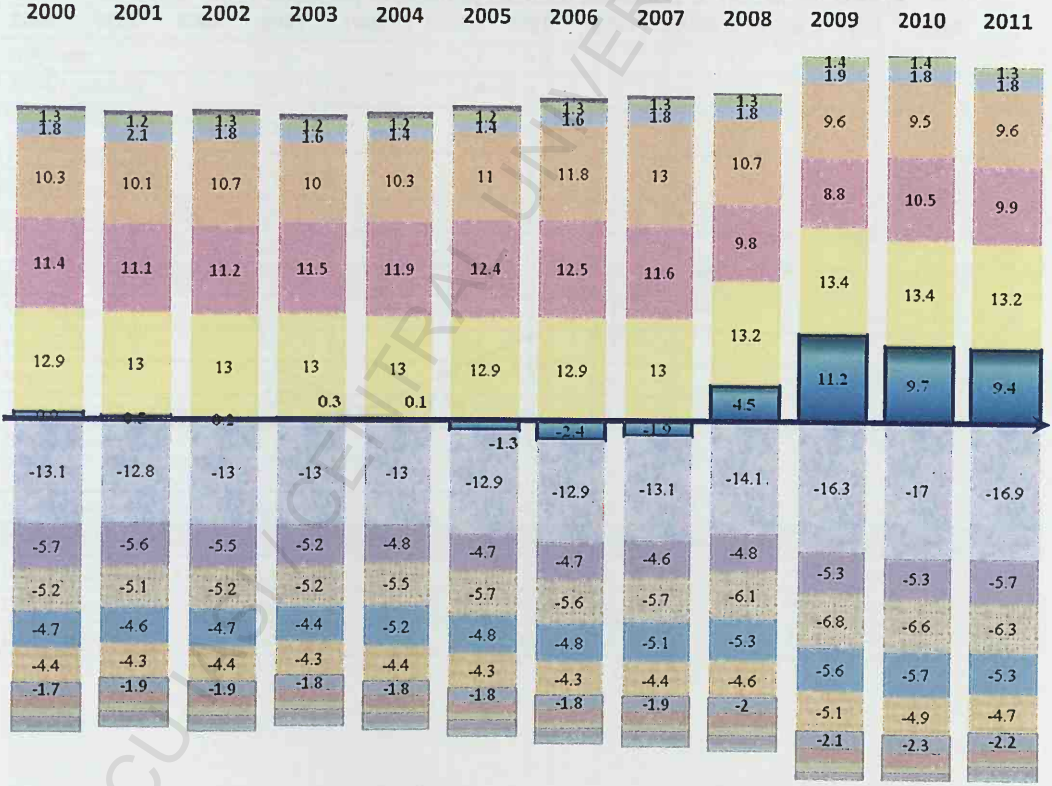

CULTURAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.17.1. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

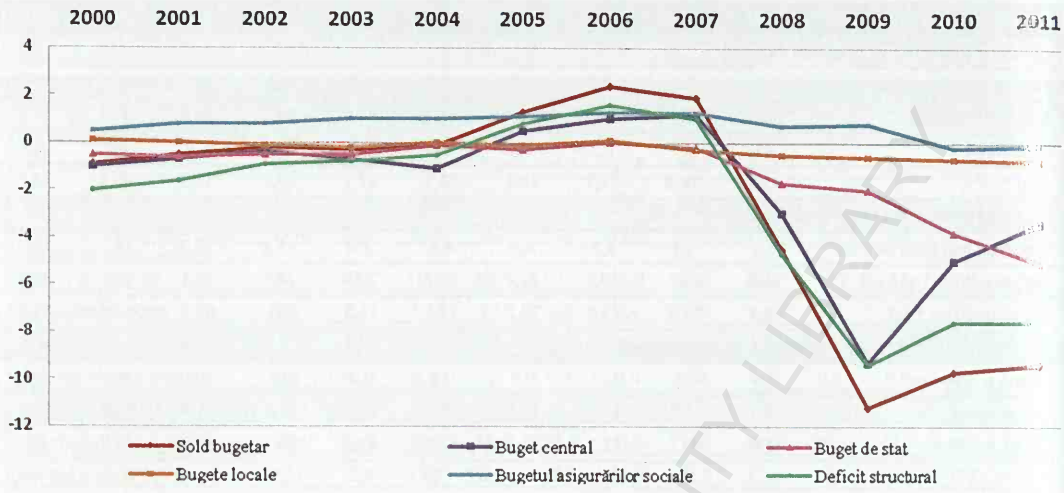

Grafic nr. A.1.17.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

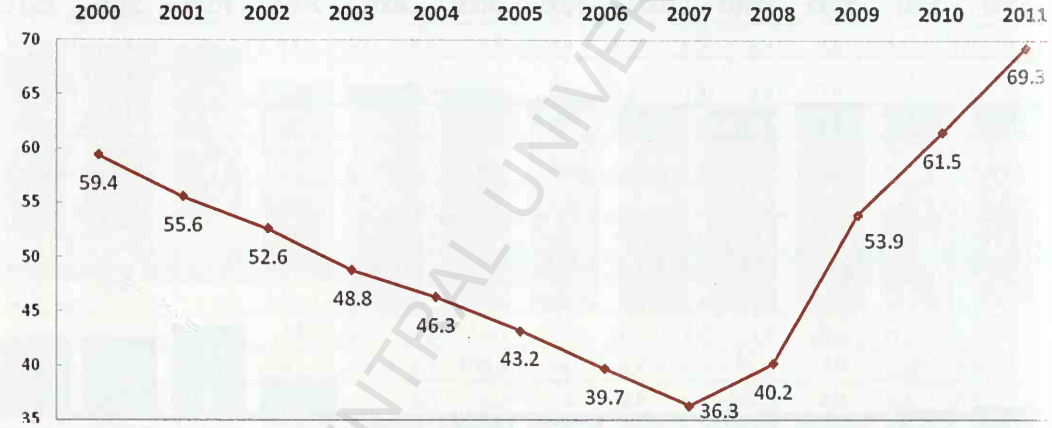

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.18.1. Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici, în perioada 2000 - 2011

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri bugetare (% în PIB)												
Total venituri	33,9	32,7	33,0	32,0	32,3	32,4	33,3	35,3	33,6	32,1	33,3	32,3
Impozite pe bunuri şi servicii	12,2	11,3	11,6	12,3	11,7	12,9	12,8	12,3	11,7	10,7	11,9	12,6
Contribuţii sociale	11,4	11,2	11,1	9,9	9,7	10,3	10,3	10,5	10,1	10,2	9,5	8,8
Impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital	7,0	6,4	5,8	6,0	6,4	5,3	6,0	6,7	6,7	6,5	6,0	5,8
Alte venituri curente	1,7	2,2	2,4	2,0	2,5	1,9	2,1	1,8	1,5	1,6	2,7	2,1
Vânzări de bunuri şi servicii	1,5	1,5	2,0	1,8	1,8	1,7	2,0	2,7	2,8	2,6	2,5	2,6
Total venituri din capital	0,1	0,1	0,1	0	0,4	0,3	0,1	1,2	0,8	0,3	0,7	0,5
Cheltuieli bugetare (% în PIB)												
Total cheltuieli	38,6	36,2	35,0	33,5	33,6	33,6	35,5	38,2	39,3	41,1	40,1	37,9
Protecţie socială	10,9	11,1	10,1	10	11	11,1	11	11,2	12,4	14,6	14,9	14,1
Servicii publice generale	7,9	6,5	5,4	4,1	3,9	3,3	3,3	4,3	4,7	4,2	4,5	4,8
Afaceri economice	5,6	4,9	4,4	4,9	5,6	5,3	6,9	8,3	7,8	7,7	6,8	6,7
Sănătate	4,2	4,1	4,1	3,5	2,5	2,7	2,7	3,1	3,2	3,8	3,6	3,4
Învăţământ	3,2	3,9	4,0	3,5	3,6	3,6	4,1	3,9	4,5	4,1	3,3	4,1
Apărare naţională	2,2	1,9	2,2	2,5	2,2	3,0	2,3	1,8	1,5	1,5	1,5	0,9
Ordine publică şi securitate naţională	2,2	1,6	2,0	1,9	1,8	2,1	2,4	2,4	2,2	2,2	2,4	2,2
Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	1,4	1,4	1,9	2,1	2,1	1,6	1,5	1,6	1,3	1,4	1,3	1,2
Cultură, recreere şi religie	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Protecţia mediului	0,2	0,3	0,2	0,2	0,1	0,3	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7	0,9
Sold bugetar (% în PIB)												
Sold bugetar	-4,7	-3,5	-2,0	-1,5	-1,2	-1,2	-2,2	-2,9	-5,7	-9,0	-6,8	-5,5
Buget central	-5,1	-4,1	-2,2	-1,9	-1,1	-1,2	-3,3	-3,7	-4,5	-7,0	-6,0	-4,8
Bugete locale	0,3	0,2	0,0	0,2	-0,2	0,0	0,0	-0,2	-1,1	-0,8	-0,1	-0,6
Bugetul asigurărilor sociale	0,2	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1	1,1	1,0	-0,1	-1,2	-0,7	-0,2
Deficit primar	-0,7	-0,1	0,5	0,1	0,3	0,1	-1,4	-2,2	-5,0	-7,5	-5,3	-4,0
Dobânzi	3,9	3,4	2,5	1,6	1,5	1,2	0,8	0,7	0,7	1,5	1,5	1,6
Deficit structural	-2,0	-1,9	-1,3	-1,3	-2,4	-2,3	-4,4	-5,3	-8,8	-9,3	-6,1	-5,0
Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent), **deficit de cont curent şi datorie publică** (% în PIB)												
Rata reală de creştere a PIB	2,4	5,7	5,1	5,2	8,5	4,2	7,9	6,3	7,3	-6,6	-1,1	2,2
Deficit de cont curent	-3,6	-5,5	-3,3	-5,9	-8,3	-8,6	-10,4	-13,5	-11,5	-4,2	-4,4	-4,6
Datorie publică	22,5	25,7	24,9	21,5	18,7	15,8	12,4	12,8	13,4	23,6	30,5	33,4

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel nr. A.1.18.2. Structura datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

Structura datoriei publice	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	20
în funcţie de deţinător (% în total datorie)										
Companii nefinanciare	2,4	2,3	1,2	3,9	7,2	7,2	3,8	1,7	2,7	3,
Instituţii financiare	56,5	61,6	65,0	68,3	62,4	60,9	63,8	68,7	65,0	65,
Gospodării	6,5	5,3	0,0	2,9	2,6	1,8	0,9	0,4	0,2	0,
Alţii	34,6	30,8	33,8	24,9	27,8	30,2	31,5	29,2	32,0	31,
în funcţie de scadenţă (% în total datorie)										
Scadenţa: mai mică de 1 an	30,1	12,6	17,0	0,2	0,1	13,8	18,9	22,7	24,5	23,
Scadenţa: între 1 şi 5 ani	13,7	20,2	12,4	12,6	8,9	12,6	14,3	21,3	21,7	21,
Scadenţa: peste 5 ani	0,0	0,0	43,8	32,8	29,4	12,8	9,0	26,4	33,2	44,
în funcţie de tipurile de instrumente (% în total datorie)										
Valută şi depozite	0	0	0	6,4	9,5	9	4,4	2	2,9	3,3
Împrumuturi	47,5	54,1	53,2	62,4	67,9	57,1	53,9	47,4	45,9	41,
Titluri de valoare	52,5	45,9	46,8	31,2	22,7	33,9	41,7	50,6	51,2	55,3

Tabel nr. A.1.18.3. Evoluţia datoriei publice externe în perioada 2007 - 2012 (%PIB)

Indicator \ An	2007	2008	2009	2010	2011
Datorie externă publică	8,53	8,03	9,63	14,68	17,23
Datorie externă totală	45,08	53,15	64,83	73,78	76,78

Sursa: Statistics Pocket Book, European Central Bank

Tabel nr. A.1.18.4. Asistenţa financiară internaţională acordată României

Perioada	Perioada rambursare	Creditor	Suma (mld. euro)	Folositi
2009 - 2011	2012 - 2016	Fondul Monetar International	13	- BNR, **balanţa de plăţi:** 9,7 mld. eu - MFP, **deficit bugetar:** 2,3 mld. eur - diferenţa (1 mld. euro, nefolosiţi)
	2015 - 2019	Comisia Europeană	5	MFP, **deficit bugetar:** 5 mld. euro
	2022 şi 2023	Banca Mondială	1	pentru finanţare proiecte publice
	2013- 2018	Banca Europeană de Investiţii	1	pentru finanţare proiecte private
2011 - 2013		Fondul Monetar International	3,5	sumă nefolosită

Sursa: BNR, Statistica datoriei externe, prezentare Virgil Ştefănescu, Bucureşti, 19 februarie 2013

România a mai avut un acord de tip Stand By cu FMI, în perioada 07 iulie 2004 - 06 iulie 2006, însă suma aprobată nu a fost folosită.

Tabel nr. A.1.18.5. Evoluţia datoriei externe pe termen mediu şi lung, în perioada 2007 - 2012 (milioane euro)

Indicator \ An	2007	2008	2009	2010	2011
Datorie publica externă	8.181	9.028	11.984	16.158	19.615
Datorie garantată public	2.020	1.721	1.517	1.708	1.466
Împrumuturi de la FMI	0	0	5.856	9.082	10.231

Sursa: BNR, Statistica datoriei externe, prezentare Virgil Ştefănescu, Bucureşti, 19 februarie 2013

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.18.1.Evoluţia principalilor indicatori bugetari, în perioada 2000 - 2011

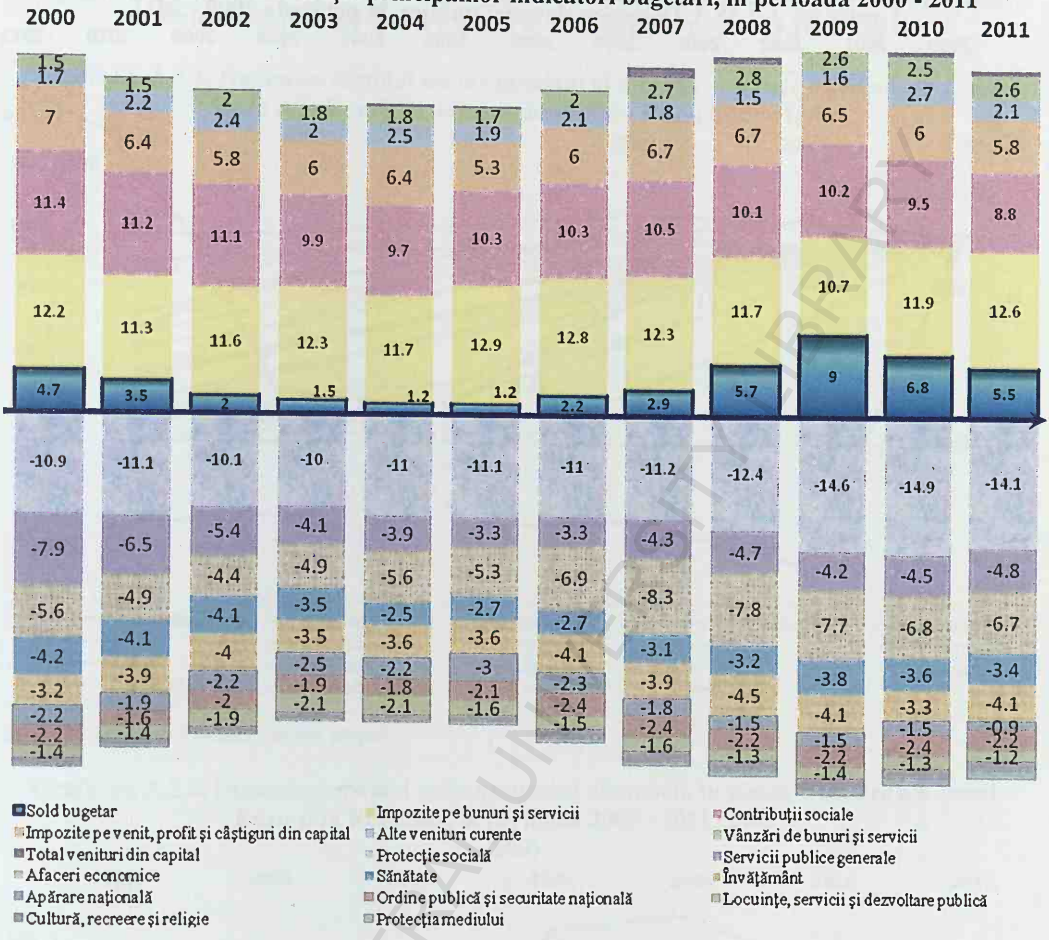

Grafic nr. A.2.18.2. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011

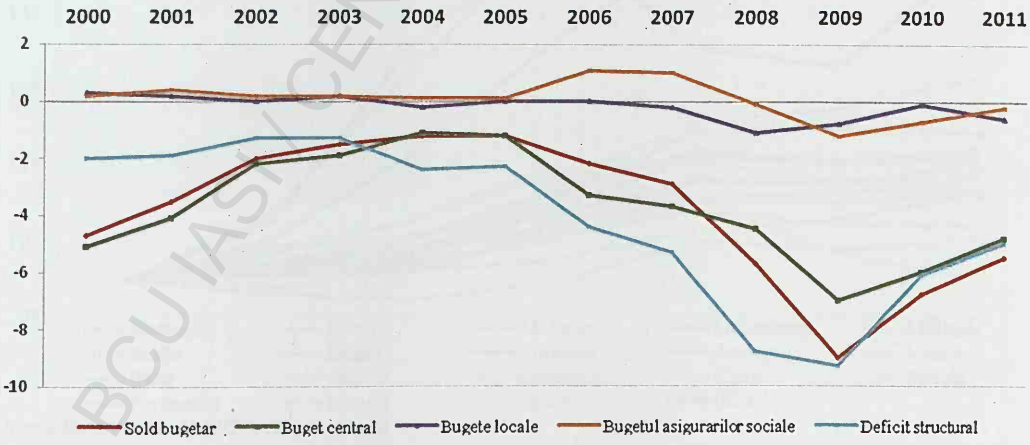

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.1.18.3. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011

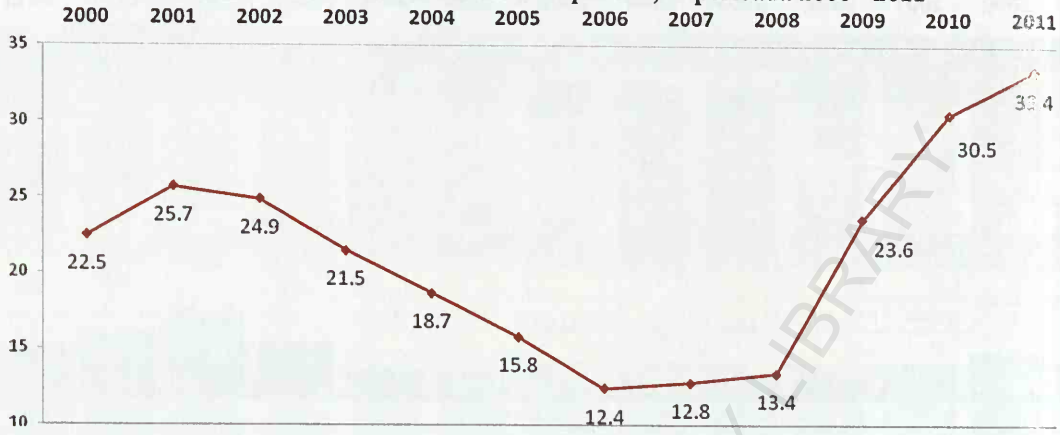

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Anexa nr. 2. Dinamica costului unitar nominal al muncii şi a ratei de schimb reale efective, în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011

Grafic nr. A.2.1. Dinamica costului unitar nominal al muncii, în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2005 (2005 = 100)

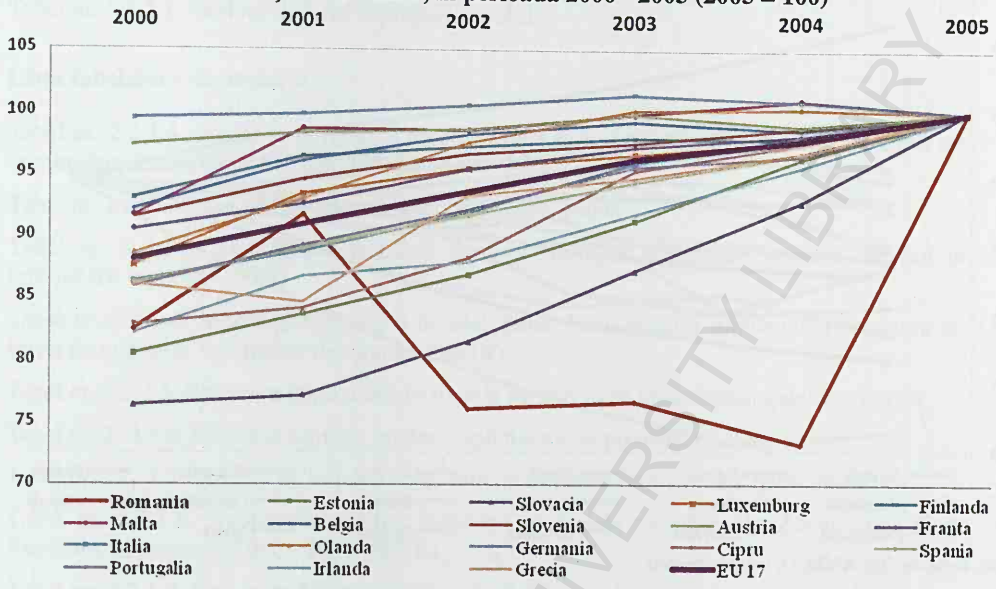

Sursa: Baza de date AMECO, calcule proprii

Grafic nr. A.2.2. Dinamica costului unitar nominal al muncii, în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2005 - 2011 (2005 = 100)

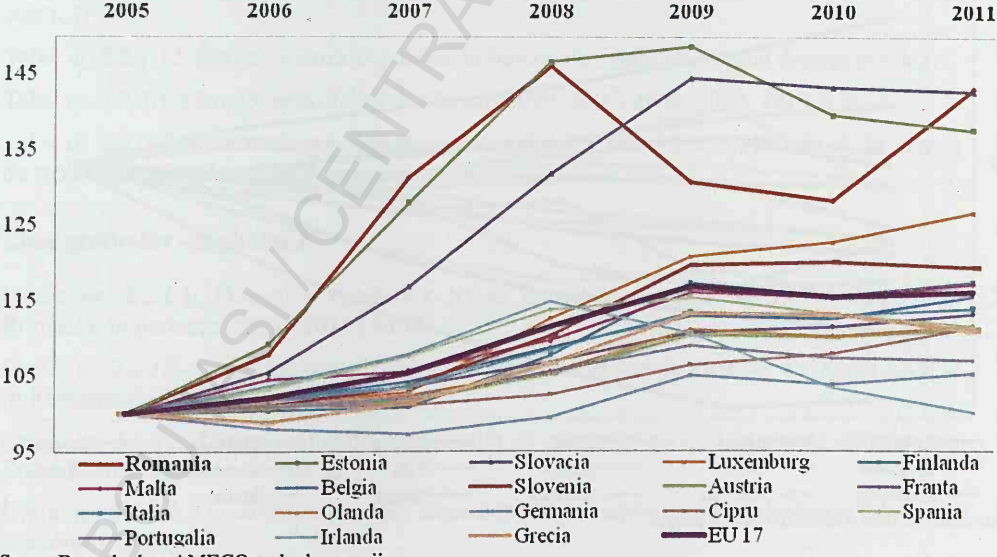

Sursa: Baza de date AMECO, calcule proprii

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. A.2.3. Dinamica ratei de schimb reale efective, în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2005 (2005 = 100)

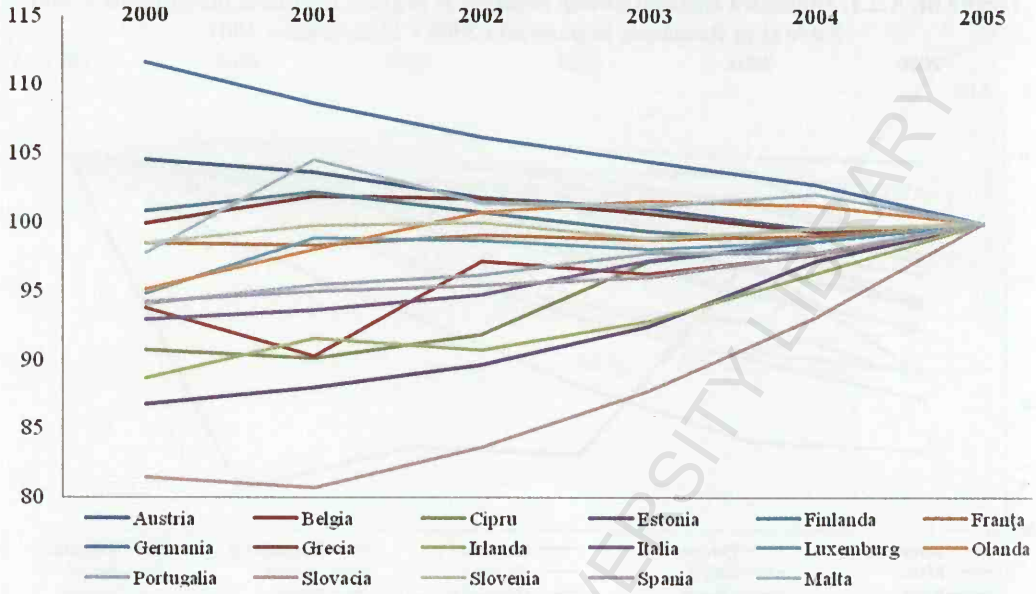

Sursa: Baza de date AMECO, calcule proprii

Grafic nr. A.2.4. Dinamica ratei de schimb reale efective, în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2005 - 2011 (2005 = 100)

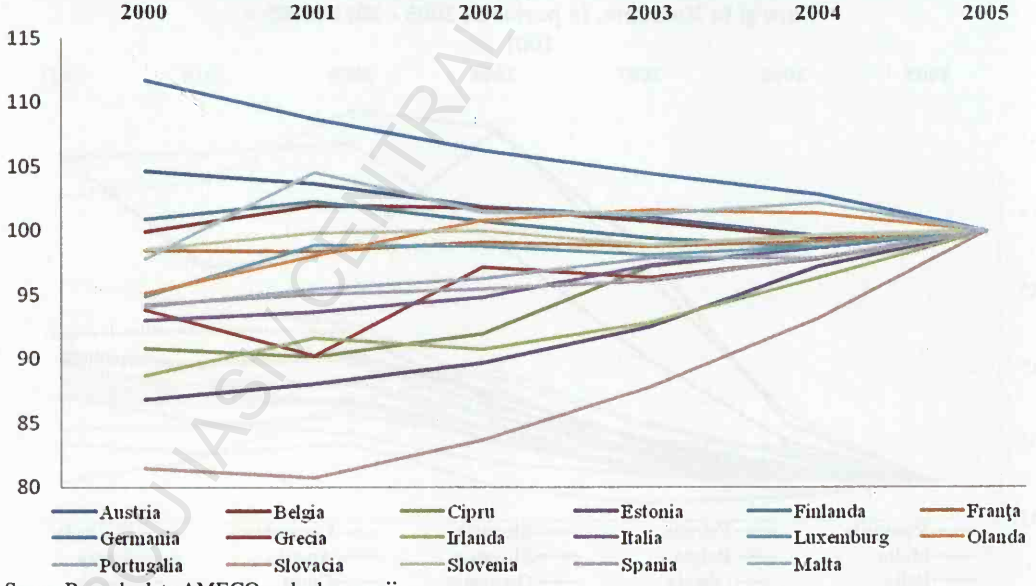

Sursa: Baza de date AMECO, calcule proprii

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

Anexa 3. Lista tabelelor şi graficelor

Lista tabelelor - capitolul 1

pag.

Tabel nr. 1.2.2.1. Tabloul de bord şi pragurile stabilite 21

Lista tabelelor - capitolul 2

Tabel nr. 2.2.1.1. Media şi limitele la nivelul Zonei Euro privind capitolele de cheltuieli ale administraţiilor publice, în anul 2009 (%PIB) 37

Tabel nr. 2.2.1.2. Modele de structurare a cheltuielilor totale 37

Tabel nr. 2.2.1.3. Structura impozitării conform funcţiei economice (nivelul absolut al impozitării raportat la PIB) 40

Tabel nr. 2.2.1.4. Media şi limitele la nivelul Zonei Euro privind impozitarea consumului, forţei de muncă şi veniturilor din capital (%PIB) 40

Tabel nr. 2.2.1.5. Structura impozitării în funcţie de ponderea impozitelor specifice în PIB 41

Tabel nr. 2. 2.1.6. Media şi limitele ratelor implicite ale impozitării (%PIB) 42

Tabel nr. 2. 2.1.7. Modele de impozitare în funcţie de ratele implicite ale impozitării 42

Tabel nr. 2.2.1.8. Evoluţia soldurilor bugetare în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011 (%PIB) 43

Tabel nr. 2.2.1.9. Structura datoriei publice după tipurile de instrumente, în statele membre ale Zonei Euro, în anul 2009 (% în totalul datoriei publice) 53

Tabel nr. 2.2.1.10. Structura datoriei publice în funcţie de scadenţă, în statele membre ale Zonei Euro, în anul 2009 (% în totalul datoriei publice) 53

Tabel nr. 2.2.1.11. Structura datoriei publice în funcţie de deţinător (% în total datorie publică) 54

Tabel nr. 2.2.1.12. Structura datoriei publice în funcţie de valută (% în total datorie publică) 54

Tabel nr. 2.2.2.1. Componenţa clusterelor în anii 1999, 2007, 2008, 2009, 2010 şi 2011 56

Tabel nr. 2.2.2.2. Rezultatele grupării statelor membre ale Zonei Euro şi României, în funcţie de structura veniturilor, prin alocare de puncte 57

Lista graficelor - capitolul 2

Grafic nr. 2.2.1.1. Dinamica veniturilor totale în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011 (%PIB) 32

Grafic nr. 2.2.1.2. Dinamica contribuţiilor sociale medii în statele membre ale Zonei Euro şi în România (%PIB) 33

Grafic nr. 2.2.1.3. Dinamica mediei impozitelor pe bunuri şi servicii în statele membre ale Zonei Euro şi în România (%PIB) 34

Grafic nr. 2.2.1.4. Dinamica impozitării directe medii în statele membre ale Zonei Euro şi în România (%PIB) 35

Grafic nr. 2.2.1.5. Dinamica cheltuielilor totale în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011 (%PIB) 36

ASE BUCHAREST / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grafic nr. 2.2.1.6. Structura impozitării conform funcţiei economice în statele membre ale Zonei Euro şi în România 41

Grafic nr. 2.2.1.7. Evoluţia soldurilor bugetare în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011 (%PIB) 43

Grafic nr. 2.2.1.8. Dinamica soldurilor bugetare medii în statele membre ale Zonei Euro şi în România (%PIB) 46

Grafic nr. 2.2.1.9. Evoluţia deficitelor structurale în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2000 - 2011 (%PIB) 46

Grafic nr. 2.2.1.10 Dinamica deficitelor structurale, în statele membre ale Zonei Euro şi în România (medie, %PIB) 50

Grafic nr. 2.2.1.11. Evoluţia datoriei publice a statelor membre ale Zonei Euro şi a României, în perioada 2000 - 2011 (%PIB) 51

Grafic nr. 2.2.3.1. Evoluţia deficitului de cont curent, în statele membre ale Zonei Euro, în perioada 2000 - 2011 (%PIB) 58

Grafic nr. 2.2.3.2. Dinamica deficitului de cont curent în statele membre ale Zonei Euro (medie, %PIB) 59

Grafic nr. 2.2.3.3. Dinamica deficitului de cont curent în ţările din Nordul şi Sudul Zonei Euro, în perioada 2000 - 2011 (%PIB) 60

Grafic nr. 2.2.3.4. Deficite structurale şi de cont curent în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în perioada 2007 - 2008 (%PIB) 60

Grafic nr. 2.2.3.5. Deficite structurale şi de cont curent în statele membre ale Zonei Euro şi în România, în anul 2011 (%PIB) 61

Grafic nr. 2.2.3.6. Dinamica datoriei private în statele membre ale Zonei Euro şî în România, în perioada 2000 - 2011 (medie, %PIB) 62

Lista tabelelor - capitolul 3

Tabel nr. 3.2.2.1. Coeficientul de variaţie a PIB/ loc în ţările membre UE 15 în perioada 2000 - 2007 67

Tabel nr. 3.2.2.2. Coeficientul de variaţie a PIB/ loc la nivelul statelor membre UE 25 în perioada 2000 - 2007 68

Tabel nr. 3.2.2.3. Coeficientul de variaţie a PIB/ loc la nivelul statelor membre UE 27 în perioada 2000 - 2007 69

Tabelul nr. 3.2.2.4. Coeficientul de variaţie a PIB/ loc la nivelul statelor membre UE 15, UE 25 şi UE 27, în perioada 2000 - 2007 70

Tabel nr. 3.2.3.1. Convergenţa sigma în interiorul Uniunii Europene în perioada 2000 - 2007 71

Tabel nr. 3.2.3.2. Convergenţa beta în statele membre ale UE 15, UE 25 şi UE 27 71

Tabel nr. 3.3.1. Structura datoriei publice în funcţie de valută, în perioada 2002 - 2011 83

Tabel nr. 3.3.2. Structura datoriei publice în România în funcţie de deţinător şi scadenţă, în perioada 2002 - 2011 84

Grafic nr. 3.3.3. Dinamica indicatorilor din Tabloul de bord al României, în perioada 2006 - 2011 86

Tabel nr. 3.4.1. Stadiul îndeplinirii criteriilor de convergenţă nominală 86

ROMANIAN CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Lista graficelor - capitolul 3

Grafic nr. 3.2.2.1. Evoluţia convergenţei sigma în ţările membre ale UE 15 în perioada 2000 - 2007 68

Grafic nr. 3.2.2.2. Evoluţia convergenţei sigma în ţările membre ale UE 25 în perioada 2000 - 2007 69

Grafic nr. 3.2.2.3. Evoluţia convergenţei sigma în ţările membre al UE 27 în perioada 2000 - 2007 70

Grafic nr. 3.3.1. Dinamica veniturilor totale şi a gradului de fiscalitate general (%PIB), în perioada 2000 - 2011 72

Grafic nr. 3.3. 2. Dinamica veniturilor totale în valoare nominală (milioane lei), în perioada 2000 - 2011 73

Grafic nr. 3.3.3. Rata reală de creştere a PIB (modificare procentuală faţă de anul precedent) 73

Grafic nr. 3.3.4. Structura veniturilor publice, în perioada 2000 - 2011 (%PIB) 74

Grafic nr. 3.3.5. Structura cheltuielilor publice, conform clasificaţiei funcţionale, în perioada 2000 - 2011 (%PIB) 75

Grafic nr. 3.3.6. Eficienţa cheltuielilor publice pentru transport şi comunicaţii 76

Grafic nr. 3.3.7. Eficienţa cheltuielilor publice pentru sănătate şi educaţie 77

Grafic nr. 3.3.8. Dinamica elasticităţii veniturilor totale şi a cheltuielilor totale în raport cu PIB 77

Grafic nr. 3.3.9. Structura soldului bugetar, în perioada 2000 - 2011 79

Grafic nr. 3.3.10. Ecuaţia de evoluţie a deficitului structural 79

Grafic nr. 3.3.11. Deficite cvasi fiscale (%PIB) 80

Grafic nr. 3.3.12. Dinamica deficitului de cont curent, în perioada 2000 - 2011(%PIB) 80

Grafic nr. 3.3.13. Dinamica datoriei publice, în perioada 2000 - 2011 (%PIB) 81

Grafic nr. 3.3.14. Structura datoriei publice în funcţie de deţinător, în perioada 2002 - 2011 82

Grafic nr. 3.3.15. Structura datoriei publice în funcţie de tipul de instrument financiar, în perioada 2002 - 2011 83

Grafic nr. 3.3.16. Structura datoriei externe (%PIB) 84

Grafic nr. 3.3.17. Datoria externă (% din exporturi) 85

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Anexa 4. Lista acronimelor şi abrevierilor

AME	Aranjamentul Monetar European
BCE	Banca Central Europeană
BEI	Banca Europeană pentru Investiţii
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare
BGC	Bugetul General Consolidat
BM	Banca Mondială
BNR	Banca Naţională a României
CAS	Contribuţii de asigurări sociale
CE	Comisia Europeană
CEE	Europa Centrală şi de Est (engl. Central and Eastern Europe)
EUROSTAT	Oficiul de Statistică al Comunităţilor Europene
FECM	Fondul European de Cooperare Monetară
FESF	Fondul European de Stabilitate Financiară
FMI	Fondul Monetar Internaţional
IME	Institutul Monetar European
INS	Institutul Naţional de Statistică
MES	Mecanismul European de Stabilitate
MESF	Mecanismul European de Stabilizare Financiară
MFP	Ministerul Finanţelor Publice
MRS	Mecanismul Ratelor de Schimb
OCEE	Organizaţia pentru Cooperare Economică Europeană
OCDE	Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică
ONU	Organizaţia Naţiunilor Unite
OTM	Obiectiv pe termen mediu
PDE	Procedură de Deficit Excesiv
PEP	Pactul Euro Plus
PIB	Produsul Intern Brut
PIGS	Grupul de ţări din Zona Euro format din: Portugalia, Italia, Grecia şi Spania
PIIGS	Grupul de ţări din Zona Euro format din: Portugalia, Irlanda, Italia, Grecia şi Spania
PSC	Pactul de Stabilitate şi Creştere
SB	Sold bugetar
SCN	Sistemul Conturilor Naţionale

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SEBC	Sistemul Central al Băncilor Centrale
SEC	Sistemul European al Conturilor
SME	Sistemul Monetar European
SMI	Sistemul Monetar Internaţional
SUA	Statele Unite ale Americii
TSCG	Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanţa în cadrul Uniunii Economice şi Monetare
TVA	Taxa pe valoare adaugată
UE	Uniunea Europeană
UE 15	Statele membre ale UE în perioada 1995 - 2003: Austria, Belgia, Denmarca, Finlanda, Franţa, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Olanda, Portugalia, Spania şi Suedia
UE 25	Statele membre ale UE în perioada 2004 - 2006: UE 15 + Cehia, Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Slovacia, Slovenia şi Ungaria
UE 27	Statele membre ale UE în perioada 2007 - 2012: EU 25 + Bulgaria şi România
UEP	Uniunea Europeană de Plăţi
UEM	Uniunea Economică şi Monetară
ZE	Zona Euro

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2015/21553

8 Cu

ADERAREA ROMÂNIEI LA ZONA EURO

Maria-Isadora Lazăr

Lucrarea **ADERAREA ROMÂNIEI LA ZONA EURO. Implicaţii fiscale, convergenţă, competitivitate** reprezintă o analiză a evoluţiilor macroeconomice şi a sistemelor fiscale din statele membre ale Zonei Euro şi din România, precum şi a principalelor aspecte ce ţin de adoptarea monedei unice europene. Întrucât în contextul crizei economice și a datoriilor suverane sustenabilitatea deficitului bugetar și a datoriei publice reprezintă o adevărată provocare în procesul integrării monetare europene, lucrarea propune o abordare interdisciplinară a perspectivei aderării României la Zona Euro, a structurii sistemelor fiscale ale ţărilor europene, precum şi a sustenabilităţii datoriei publice în cadrul uniunii monetare.

Adoptarea monedei unice europene implică aspecte economice interconectate ce trebuie abordate în adevărata lor complexitate. Analiza evoluţiilor macroeconomice şi fiscal-bugetare ale ţărilor europene reprezintă un instrument util în acest sens, facilitând înţelegerea contextului actual, deosebit de important pentru economia românească, aflată în proces de aderare la Zona Euro.

Prof. univ. dr. Gheorghe Hurduzeu

EDITURA DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ R.A.

ISBN 978-606-31-0024-6